

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ДЕБЮТ

***ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ***

Маріуполь - 2018

ББК 94 я 43
УДК 08 (063)

Дебют: Збірник тез доповідей студентів факультету грецької філології та перекладу за результатами участі в Декаді студентської науки – 2018 / За заг. ред. д.політ.н., проф. К.В. Балабанова, д.е.н., проф. О.В. Булатової. – Маріуполь, 2018. – 156 с.

Редакційна колегія:

к.філол.н., проф. Шепітько С.В.; к.філол.н., доц.
Жарікова Ю.В.; к.філол.н., ст.викладач
Смирнова М.С.; к.філол.н., доц. Голоцукова Ю.О.

Матеріали збірника висвітлюють результати науково-дослідної роботи студентів МДУ, які присвячені актуальним питанням мовознавства, літературознавства, перекладознавства та країнознавства.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Радою молодих вчених Маріупольського державного університету.

Протокол № 5 від 27 лютого 2018 р.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

СЕКЦІЯ

ПРОЯВИ СЛОВА: ЛЕКСИКОЛОГІЧНІ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТУДІЇ

УДК 81'42:821.14'06-84

Шабан А.В.

РЕЛІГІЙНІ КОНЦЕПТИ В НОВОГРЕЦЬКИХ ПАРЕМІЯХ

З давніх часів прислів'я відіграють в народі роль своєрідного університету життя. Вони містять у концентрованому вигляді неоціненний життєвий досвід, народну мудрість, являючи собою значний пласт загальної мовної картини світу. Прислів'я відрізняються різноманітністю тематики, непорушністю змісту, значною стійкістю тексту. Прислів'я та приказки належать одночасно і фольклору, і розмовній мові. Їх характерна особливість – широке вживання у повсякденному побутовому мовленні. Дуже часто вони за своєю значущістю наближаються до правил і аксіом [1, с.3 – 5].

Лінгвокультурологічні дослідження останніх років доводять, що саме пареміологічний фонд мови надає виключні можливості для вивчення співвідношення та взаємозв'язків між мовою та культурою, а значить дозволяють прослідкувати як історію встановлення окремої лінгвокультурної спільноти, так і особливості її ментальної організації [4, с.75 – 96]. Хоча дослідники і вважають, що релігія і культура загалом належать до числа понять, які майже не можливо визначити, саме аналіз паремій дозволяє описати ці поняття [2, с.30 – 45]. Увагу лінгвістів привертають, насамперед, основні «базові» концепти, які найчастіше пов'язані з релігією й найяскравіше відбивають специфіку її мовної свідомості. У своїх роботах провідні науковці в галузі когнітивної лінгвістики розробляють методики концептуального аналізу, подають інтерпретації багатьох соціально значущих концептів, зокрема, просторових, часових, ціннісних [3, с.10 – 15].

Концептуалізація релігії як специфічного явища акумуляції духовності пов'язана як із внутрішніми релігійними переконаннями її носіїв (внутрішні вірування, страхи), так і зовнішніми проявами, які полягають у дотриманні певних ритуалів та дій, виконання яких є обов'язковим для істинно віруючого індивіда.

Паремії як фразеологічні одиниці, що характеризуються не тільки відтворюваністю і стійкістю, але й предикативністю, є цінним матеріалом лінгвокультурологічного дослідження. Вони здатні транслювати культурну інформацію і поведінкові настанови з покоління в покоління (у зв'язку з чим прислів'я називаються узуально-поведінковими текстами), а також актуалізувати концепти, вербалізатори яких проявляють у контексті прислів'їв свої граматичні властивості й здатність до семантичної сполучуваності з вербалізаторами інших концептів [2, с.76].

У пареміях функціонує багато вербалізаторів й інших релігійних концептів. Це як прямі їх номінації, так і слова, парадигматично і синтагматично з ними пов'язані. Експлікатори релігійних концептів розподілені за кількома групами, виділеними В.І. Карасиком у структурі релігійного дискурсу. Це назви: 1) учасників релігійного дискурсу (*Бог, ангел, поп, чорт* та ін.), 2) хронотопу (*церква, рай, пекло, Великдень* та ін.), 3) мети (*спасіння*), 4) цінностей (*віра, правда* та ін.), 5) стратегій (*гріх, молитва, піст, покаєння* та ін.), а також власні назви (*Адам, Іов, Голгофа, Панагія, Христос*) [2, с. 78]

При дослідженні релігійних концептів в новогрецьких пареміях, було виділено такі відповідники на позначення концептів: Бог – *ο Θεός*; ангел – *ο άγγελος*; священник – *ο παπάς, ο καλόγερος, ο μοναχός* (монах); чорт – *ο διάβολος, ο διάουλος, ο δαίμονας*; церква – *η εκκλησία, ο ναός*; рай – *ο παράδεισος*; пекло – *ο άδης, η κόλαση* (рідко); Великдень – *το Πάσχα, η Λαμπρή*; віра – *η πίστη*; правда – *η αλήθεια*; доля – *η μοίρα*; душа – *η ψυχή* (у деяких випадках – *η καρδιά*); гріх – *η αμαρτία*; молитва – *η προσευχή*. Встановлено, що концепти на позначення учасників релігійного дискурсу зустрічаються набагато частіше, ніж концепти на позначення стратегій.

До учасників релігійного дискурсу належать такі концепти:

1) Бог як центральний об'єкт віри і адресат звернення людини: *Ο καθένας για λόγου του κι ο θεός για όλους* (Кожжен сам для себе, а Бог для всіх).

2) духовні істоти: ангели: *Δεν δίνει τ'αγγέλου του νερό* (В нього води не випросиш, досл. «не дасть води навіть своєму ангелові»), демони: *Μικρός δαίμων μεγάλη πειρασία* (Малий чорт, але велика спокуса).

3) християнські інфернальні істоти, що протистоять Богу: диявол: *Ο διάβολος έχει πολλά ποδάρια* (досл. У диявола багато ніг)

4) язичницькі інфернальні істоти, ворожі Богу: Харон (перевізник померлих у царство мертвих): *Ο Χάρος φίλους και εχθρούς σ' ένα τραπέζι σμίγει* (Харон поєднує друзів і ворогів); *Η κακή ζωή του χάρου μοιάζει* (Погане життя схоже на смерть).

Хронотоп релігійного дискурсу представлений в пареміях найменуваннями церковних свят (це реальні дати): Великдень: *Αν δεν δουλέψεις την αυγή, γυμνός θα είσαι τη Λαμπρή* (досл. Хто не працює на світанку, голим буде на Пасху); також позначеннями реального і метафізичного простору: пекло *Άδης αδηφάγος, ανεχόρταγος παμφάγος*. – (досл. Ад ненаситний, жадібний, не вибагливий); рай: *Μονάχος, μήτε στον παράδεισο* (Самотній як перст).

Головною метою у житті людини є схилення до чеснот та уникання грішних подумок. Показниками вчинків та критеріїв поведінки слугує розмежування понять добра та зла: *Μην αποδιώχνεις το καλό στην πόρτα σου σαν έρθει* (не відштовхуй добро, коли воно крокує в двері), *Τι δε σε νοιάζει μη ρωτάς, ποτέ κακό δεν έχεις* (Те, що тебе не стосується, не приймай до серця, не матимеш поганого в житті). У концептах праведне / грішне (гріх), безумовно, реалізується і концепт віра: *Έχω τυφλή πίστη* (сліпо вірити). Релігійні цінності виражаються в пареміях також через концепт душа, багато разів зустрічається ототожнення цього концепту із самим життям, духом живої сили: *Εύρημα της γης, χάρισμα της ψυχής* (Дари землі – радість для душі); *η καρδιά μου πάει να σπάσει* (моя душа розірветься від страждань).

Таким чином, система релігійних концептів представлена в новогрецьких пареміях безліччю варіацій і їх вербалізаторов. Ці концепти мають здатність взаємовираження, при цьому можуть одночасно представляти різні компоненти дискурсу. Дослідження релігійних концептів має особливе значення для реконструкції мовної картини світу, оскільки вони не функціонують ізольовано, а проникають в усі сфери життя людини.

Література

1. Зусман В. Г. Концепт в системе гуманитарного знания / В. Г. Зусман. // Вопросы литературы. – 2003. – №2. – С. 3–29.
2. Карасик В. И. Лингвокультурный концепт как единица исследования / В. И. Карасик, Г. Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: Сб. науч. тр. / Под ред. И. А. Стернина. – Воронеж, 2001. – С. 75–80.
3. Карасик В. И. Религиозный дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград: Сб. науч. тр, 1999. – (Языковая личность: проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики:). – С. 5–19.
4. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю. С. Степанов. – М.: Школа “Языки русской культуры” 1997. – 824 с.

УДК 811.14'373.7

Новикова А.О.

ЕКСПРЕСИВНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ

У мові відбиваються картина світу, пізнання людиною суті життя, набутий протягом віків досвід. Мова виступає засобом спілкування та сприяє вираженню емоцій, почуттів, оцінюванню явищ, з якими стикається людина, волевиявленню, що реалізується в мовленні завдяки експресивності. Лінгвісти різних мовознавчих шкіл і напрямів (Н. Бойко, Р. Гладкова, С. Єрмоленко, Б. Коваленко, М. Кравченко, Т. Крисанова, К. Мустафаєва, М. Пилинський, Н. Романова, К. Святчик, В. Чабаненко) здійснили чимало різноаспектних досліджень елементів мовної структури, що виражають експресивність. Сьогодні у мас-

медійному просторі виразно реалізується когнітивно-комунікативна природа взаємодії учасників комунікації.

Репрезентування, класифікування знань, ідей, поглядів виявляється як цілеспрямована соціальна дія, що супроводжується вираженням суб'єктивного ставлення до їх змісту та викликає різноманітні почуття, психологічні реакції й емоції. Тому дослідники звертають значну увагу на газетний різновид публіцистичного стилю – найбільш популярний вид масової комунікації. Всі наукові дослідження газетної мови виходять із функційної своєрідності газетно-публіцистичного стилю, суть якої полягає в діалектичній єдності двох функцій – впливу та повідомлення. Хоч у різних жанрах публіцистики логічний та емоційно-експресивний елементи мають бути взаємно зрівноважені, на сучасному етапі газетної комунікації посилюється експресивна функція. [1, С.120]

Переносне значення - це вторинне значення багатозначного слова, яке є похідним від прямого й визначається тільки у контексті через асоціацію з прямим значенням. Значення слова з часом може змінюватися. При використанні слів у переносному значенні творяться тропи. Вчення про тропи і фігури було успадковане риториками і стилістами національних мов з античного світу. Грецьке слово *τρόπος*, означало зворот, вислів, зразок, форма, краса, а стосовно людей — звичай, характер, темперамент, здібність. Як відзначав Квінтіліан, троп є корисною зміною власного значення на інше, досконаліше в слові або виразі. Уже в його часи тривали нескінченні суперечки між граматистами і філософами про різновиди, кількість і взаємну залежність тропів. Суперечки продовжуються й понині, зумовлені багатоаспектністю такого феномену, як тропи. Деякі з них уживаємо з думкою про експресію, інші — з погляду на красу, одні постають з власного значення, інші — в результаті метафоричності. Проте не можна заперечити того твердження, на думку Квінтіліана, що більшість з них призначені викликати естетичне враження. Спочатку поняттям троп охоплювалися всі стилістичні засоби. Цицерон і Квінтіліан розділили їх на власне тропи і фігури. Кількість тих і інших різними авторами визначається по-своєму. За Квінтіліаном прийнято визнавати такі тропи (за грецькими назвами): метафора, метонімія, металепис, синекдоха, емфаза, катахреза, оноματοпєя, антономазія, перифраза, іронія, гіпербола, літота, алегорія.

Вперше після античного періоду тропологію описав французький ритор С.-М. Дюмарсе у «Трактаті про тропи» (Лейпциг, 1757 р.). Основна думка цієї роботи зводиться до того, що людська мова без тропів є протиприродною. Граматисти й ритори вважали, що є два способи (етапи) вираження думки. Перший — виклад, називання — це фраза; другий — форма викладу — це фігури. З часів Цицерона фігури поділяли на дві групи: фігури думки і фігури слова. Фігури (форми), що мали переносне значення, називали тропами. Дослівний (етимологічний) переклад з грецької мови слова троп означає «повертаю». Повертаючи (змінюючи) значення слова, витворюємо троп. Тропи пропонувалося використовувати для того, щоб підкреслити, виділити основну думку, для збагачення мови, для орнаментальних прикрас і для облагородження мови. У тропях і фігурах виявляється творча індивідуальність автора. Ритори XVIII ст. вважали, що не можна зрозуміти ніякого автора, не знаючи його фігур і тропів. Від Арістотеля і далі класична риторика намагалася дати чітку класифікацію і вичерпний опис тропів і фігур. Це породило велику і різнотлумачну термінологію художніх засобів мови, але вичерпного опису не дало. Можливо, тому, що художня практика мінлива, залежить від багатьох чинників, від культурно-історичних умов.

Важко поєднати діахронний і синхронний опис, не дослідивши механізми утворення фігур і тропів. Загальним терміном тропи охоплюються слова, словосполучення і вирази (образи), що вживаються в переносному значенні і служать виразності мови. До тропів належать порівняння, метафора, метонімія, синекдоха, епітет, гіпербола, літота, оксюморон, перифраз, персоніфікація. [2, С.311]

У газетах таких як ΕΘΝΟΣ, Ελευθεροτυπία, ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΤΑ ΝΕΑ використовуються такі тропи, як Η Γενιά του '30 ταξιδεύει στο Λονδίνο- метафора, Εμπόριο ελπίδας- метафора, Η οικονομία δεν περριμένει-персоніфікація.

Поняттям «фігури» охоплюються три типи виражальних засобів мови: 1) фігури заміни, заміщення (тропи); 2) фігури сумісності; 3) фігури протилежності. В усіх визначеннях фігури домінують такі ознаки: по-перше, це певна форма, в якій виражена думка, по-друге, це свідоме відхилення в думці або вираженні від звичайної і простої форми. Суть свідомого відхилення, яке ще відзначив Квінтіліан, полягає, очевидно, в тому, що на денотативний зміст мовних одиниць накладаються ще елементи виразності, які виникли в результаті операцій тотожності, схожості, суміжності, контрасту і які є тим образним субелементом, що дає «прирошення» значення. Отже, семантична структура фігур, і зокрема тропів як одного з основних різновидів їх, є складною. Фактично тропи є стилістично маркованою вторинною номінацією. Прийшло слово «фігура» з мови малярів і різьбярів, для яких важливо було у поставі зображуваного тіла передати рух, звук, силу, характер. З початку виникнення риторики як науки фігури були предметом постійних суперечок на тему їх функцій, кількості, видів, назв тощо.

В античній культурі взагалі теорія фігур виконувала таку важливу роль, як нині семантика. Теоретик риторики Квінтіліан надавав особливого значення фігурам. Він називав їх артистичною формою мовного виразу, звертав увагу на два основні значення цього поняття: перше — це будь-яка форма, що має увиразнену думку; друге — це передбачений, цілеспрямований відступ від звичайного вишколу. Фігура має нести певний елемент новизни, відмінний від звичайного виразу. Квінтіліан порівнював фігури мови з фігурами тіла і цим намагався підкреслити, що фігури — ознака динамічної мови, її руху, змін, перетворень. З XVI ст. фігури починають розглядати і поза контекстом. Якщо фігура не ефективна з погляду аргументації, то залишається пустим гарним виразом. Якщо ж вона влучна, то стає непомітним навіть її риторичний характер, вона доречна і досконала. Більшість теоретиків риторики виділяє фігури мовні, фігури слова (стилістичні) і фігури думки (риторичні). Різниця між ними в тому, що фігура слова, виразу існує тільки в тотожних, або аналогічних, дуже близьких мовних виразах (це тропи), а фігура думки може існувати в кількох видах виразів, не тільки в одному, хоча не можна не визнати, що кожна фігура думки все-таки має якийсь один основний тип виразу. Фігури заміни (заміщення). Під такими фігурами розуміють стилістично марковані способи поєднання в синтагматичній послідовності значень одиниць одного рівня в межах одиниць вищого рівня. Виділяють два типи фігур заміни: фігури якості і фігури кількості. До фігур якості належать фігури, що виникли на зіставленні якостей і властивостей двох різнорідних предметів зі спільною для них якісною ознакою. Це метафора з її різновидами — антономазією, персоніфікацією, алегорією; метонімія з її різновидами — синекдохю, перифразом, евфемізмом та іронією. До фігур кількості належать такі фігури, які виникли на зіставленні різнорідних предметів зі спільною для них кількісною ознакою. Якщо ця спільна ознака приписується предмету більшою мірою (ніж реально), то виникає гіпербола, якщо меншою мірою — виникає мейозис, різновидом якого є ще й літота. Роблячи підсумок, можна сказати, що художні структури, побудовані на використанні переносного значення слова, використовуються в усіх сферах мовлення, але розподіл їх між функціональними стилями нерівномірний. Так, наприклад, офіційно-діловий стиль тропів та фігур здебільшого не вживає, за винятком окремих його жанрів. У науковому стилі тропейчна образність, як правило, стерта. Тропи представлені тут здебільшого як компоненти термінологічної системи. У публіцистичному стилі тропи використовуються набагато ширше. Та основне поле поширення тропів, використання їх як засобу образності — тексти художніх творів та тексти журналістських творів. [3]

Література

1. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти / Н. І. Бойко. – Н: Аспект-Поліграф, 2005. – 552 с.

2. Капелюшний А. О. Стилїстика редагування журналістських текстів / А. О. Капелюшний. – Л: Фенікс, 1996. – 368 с.

3. Тропи і фігури. Їх стилїстичні функції. Класифікація [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://grinch-home.at.ua/publ/suchasna_ukrajinska_literaturna_mova/stilistika/tropi_i_figuri_jikh_stilistichni_funkcii_klasifikacija/58-1-0-255.

УДК 833.14'06356.7(035)

Єршова К.О.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПАРАТИВНИХ АД'ЕКТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НОВОГРЕЦЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ад'єктивні порівняння тому і виникають у мові, що є необхідність у передачі додаткової інформації в порівнянні з інформацією, що передається першими компонентами порівнянь, взятими окремо.

Ад'єктивні порівняння є двокомпонентними. Другим компонентом може, так само як і в дієслівних компаративних фразеологізмах, виступати лексема або поєднання лексем.

Ад'єктивні порівняння позначають найрізноманітніші якості та властивості як людей, так і предметів та явищ.

Приклади ад'єктивних порівнянь, що відносяться до людей:

В новогрецькій мові: *όμορφη σαν λουλούδι* – красива, як квітка; *εργατικός σαν μέλισσα* – працюючий як бджола; *ακούραστος σαν το μυρμήγκι* – невтомний як мураха; *ψηλός σαν κυλάρισσι* – високий як кипарис; *κρύος σαν πάγος* – холодний як лід; *ακλόνητος σαν βράχος* – непохитний як скеля; *χλωμός σαν το φεγγάρι* – блідий, як місяць.

В англійській мові: (as) cool as a cucumber – *абсолютно спокійний, незворушний*; (as) merry as a grig – *веселий, життєрадісний*; (as) brown as a berry – *дуже засмаглий, шоколадного кольору* (слово brown в цьому порівнянні зберігає своє застаріле значення «темний»); (as) true as steel – *відданий душею і тілом*; (as) ugly as sin – *страшний як смертний гріх*; (as) vain as a peacock – *гордовитий, марнославний, важливий як павич та ін.*

Зазвичай порівняння моносемантичні. Але зустрічаються порівняння з двома фразеосемантичними варіантами. Полісемантичні порівняння вкрай рідкісні. У порівняннях цього типу другий компонент виконує не тільки підсилювальну функцію, але і є диференціатором значення.

Так, вираз (as) weak as water означає:

- 1) *слабенький, кволий*;
- 2) *слабовільний, безвольний, безхарактерний*.

Компаративні ФО можуть позначати властивість предмета і властивість людини, наприклад:

У порівнянні з англійською мовою ФО новогрецької мови (ως) *νηφάλιος ως δικαστής* має теж два фразеосемантичні варіанти, які характеризують людину з різних сторін:

- 1) *абсолютно тверезий; ні в одному оці*,
- 2) *тверезий в судженнях, розсудлива*.

Деякі компаративні ФО вживаються для опису частин людського тіла.

(As) heavy as lead (англ.) / *Όπως βαρύ όπως ο μόλυβδος* (новогр.) – *як свинцем налиті*,

(As) pale as ashes (англ.) / *Όπως χλωμός ως στάχτης* (новогр.) – *сильно зблідлий*.

Компаративна ФО може позначати властивість предмета і властивість людини, наприклад, у англійській мові (as) hard as a bone –

- 1) *твердий як камінь*;
- 2) *жорстокосердий, безжальний*.

У новогрецькій мові *πανέξυπνος* –

- 1) *гострий, як ніж*;
- 2) *наглядювий, проникливий*.

Аналогічну семантичну структуру мають і деякі інші ад'єктивні порівняння:

(as) light as a feather (англ.) / το φως σαν πούπουλο (новогр.) – *легкий як пір'їнка* (про предмет або людину);

(as) slippery as an eel (англ.) / ολισθηρός ως χέλι (новогр.) – *слизький як вугор* (про слизький предмет або про вертляву, спритну людину).

Ад'єктивні порівняння можуть відноситись як до людини, так і до тварини, наприклад, У англійській мові:

(as) free as (the) air – *вільний як вітер* (про людину або тварину);

(as) tough as old boots – 1) *жорсткий як підошва* (про страву тощо);

2) *дуже витривалий, стійкий* (про людину);

(as) dead as a doornail (англ.) – *без ознак життя, згинув остаточно, "кришка"*.

У новогрецькій мові:

άγριος σαν θηρίο – *дикий як звір*;

φαρμακερός σαν οχία – *заразний як гадюка*;

ταχύς σαν ζαρκάδι – *швидкий як олень та ін.*

Серед ад'єктивних порівнянь є кілька оборотів з невмотивованим другим компонентом.

До них відносяться такі порівняння :

(as) clear as mud (англ.) / (ως) απλός ως ένα κοντάρι (новогр.) – *безперечно, ясно, як день, ясніше ясного*; (κοντάρι – підставка, на якій бродячі торговці розкладають свої товари).

до таких порівнянь належать ще: (as) bold as brass (англ.) / (ως) τολμηρός και ορείχαλκος (новогр.) – *нахабний, зухвалий, безсоромний* (пор. мідний лоб) *та ін.*

Власні імена в складі компаративних ФО зустрічаються рідко. Прикладами можуть служити:

(as) rich as Crisos (англ.) / (ως) πλούσιος σαν Κροίσος – *багатий, як Крез* (останній цар Лідії, 595 - 546 до н.е.);

(as) reliable as an English bank (англ.) / τόσο ασφαλής όσο και η Τράπεζα της Αγγλίας – *надійний як Англійський банк*, *абсолютно надійний, безпечний*;

(as) wise as Solomon (англ.) / (ως) σοφός όπως Σολομώντα (нового.) – *мудрий, як Соломон*.

Порівняльний аналіз ад'єктивних фразеологічних одиниць в новогрецькій та англійській мовах виявив значне їх схожість як на структурно-граматичному і компонентному, так і на семантичному рівнях.

Незважаючи на різний склад мов, а отже, й різні способи вираження синтаксичних відносин між компонентами в новогрецькій та англійській мовах, виявлено відповідності структурного підкласу ад'єктивних фразеологізмів, що в свою чергу збільшує можливість знаходження еквівалентних та аналогічних відповідників ФЕ у двох мовах.

Література

1. Біріх А.К. та ін Словник російської фразеології. / Біріх А.К., Мокієнко В.М., Степанова Л.І. / СПб.: «Фоліо-прес», 1999.–123 с.

2. Кунин А.В. Курс фразеології сучасної англійської мови. М.: «Вища школа», 1996. – 45с.

3. Фразеологія в контексті культури. Наукове видання / Відп. Ред. В.Н. Телія. - М.: «Мови Російської культури», 1999.– 95 с.

УДК 811.14'06'373.45

Качанова Н.С.

ВПЛИВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ФОРМУВАННЯ СЛОГАНІВ ГРЕЦЬКОЇ РЕКЛАМИ

Слоган як найважливіший елемент рекламного тексту є, за визначенням І. Морозової, «рекламною константою» [3, с. 99]. Таким чином, головними характеристиками слогана є стислість, відображення сукупності переваг продукції і легкість запам'ятовування.

Текст є невід'ємною частиною більшості рекламних повідомлень. Він, як правило, є головним елементом, що розкриває основний зміст рекламного повідомлення. Зважаючи на цільові установки, що визначають його структуру, рекламний текст, з одного боку, є особливим видом тексту, однак, з іншого боку, в рекламних цілях використовуються майже всі публіцистичні жанри. Важлива вимога, що пред'являється до рекламних текстів, – максимум інформації при мінімумі слів [1, с. 10].

Процес створення рекламного тексту вимагає застосування значної кількості позамовних факторів, які формуватимуть його мовну організацію. Так, характеристиками того чи іншого рекламного тексту під час лінгвістичного аналізу є екстралінгвістичні параметри, як специфіка рекламованого товару, особливості цільової аудиторії, мета реклами, її функції та категорії, канали розповсюдження тощо. Ці параметри визначають мовне оформлення тексту, мотивують та пояснюють вибір мовних засобів усіх рівнів. Для того, щоб реклама була якнайбільш ефективною, рекламодавці створюють образи, звертаючись до тих цінностей, які існують у глядачів, також активно використовують запозичену лексику, бо у сучасному світі дуже престижно знати англійську мову.

Реклама товарів супроводжується слоганом, який вважається важливою частиною реклами, що дуже точно відображає усю сутність реклами. Він повинен викликати позитивні емоції до товару та ні в жодному разі не має нашкодити іміджу компанії. Слоган має переконати потенційного споживача у перевагах певного товару і спонукати до його подальшого придбання. Головною особливістю слогана є вплив на свідомість людей, оскільки його створюють максимально близьким і зрозумілим для відповідної цільової аудиторії [2, с. 83].

Слогани простежуються і в грецькій зовнішній рекламі. При цьому рекламні слогани пропонуються англійською мовою : De Beers «A diamond is forever/Діаманти назавжди»; Nike «Just do it!»; Adidas «Impossible is nothing/ Немоżliве можливо»; MAYBELLINE «Maybe she is born with it. Maybe it is Maybelline/Можливо вона з цим народилась. Можливо це Maybelline»; Reebok «I am what I am/ Я той, хто я є»; L'Oréal «Because you are worth it/ Тому що ви того варті»; Pringles «Once you pop you can't stop/ Спробувавши раз, ви не зупинитесь»; Nestlé «Pure Life/ Чисте життя»; Nescafé «It is all about you/Це все про тебе»; Sprite «Obey your thirst/Підкорися своїй спразі»; Red Bull «It Gives You Wings/Red Bull надає крила»; Coca-Cola «Life is Good/Життя прекрасне»; Bounty «A taste of paradise/Смак раю».

В цілому, тенденції останніх років вказують на те, що грецький рекламний дискурс, все більше орієнтується на специфіку побудови англійської реклами [4, с.157]. Про це свідчать чисельні приклади вживання новогрецьких рекламних неологізмів за аналогією з англіцизмами та ін.

Сучасна реклама в Греції поєднує в собі міжнародну рекламу (рекламні повідомлення міжнародних брендів) і вітчизняні рекламні повідомлення, тому рекламний креатив може базуватися на цінностях, що характерні для міжнародної глобалізованої культури. Таким чином, грецька реклама характеризується мультикультурністю, яка транслюється за допомогою рекламних повідомлень міжнародних брендів.

Таким чином, для грецького ринку вже стало традицією використовувати англійські слогани без перекладу. Щодо доречності використання англійських написів в грецькій зовнішній рекламі вважаємо допустимим їх використання у рекламі товарів. Не менш важливим фактором використання англіцизмів у рекламних слоганах є прагнення слідувати моді. У наш час знати англійську мову вважається престижним, а отже той, хто використовує англіцизми, прагне виглядати престижно. Також деякі рекламні компанії використовують англіцизми, щоб розмовляти з молоддю однією мовою.

Література

1. Бугрим В.В. Ментальність і реклама / В.В. Бугрим, Т. Компанієць // Рекламист. – № 8. – С. 6–11.
2. Картон Г. Эффективная реклама / Г. Картон. – Москва : Прогресс, 1991. – 156 с.
3. Морозова И. Слагая слоганы / И. Морозова. – Москва: РИП-холдинг, 2007. – 174 с.

4. Χατζησαββίδης Σ. Ελληνική γλώσσα και ο δημοσιογραφικός λόγος: θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις / Σ. Χατζησαββίδης. – Αθήνα: Gutenberg, 2000. – 157 σ.

УДК 811.14'06'25'373.7

Головач А.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ (НА ПРИКЛАДІ НОВОГРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Фразеологія – це скарбниця будь-якої мови. У фразеологізмах знаходить відображення історія народу, своєрідність його культури і побуту. Фразеологізми - високо інформативні одиниці мови. Саме тому питання перекладу фразеологічних одиниць представляє особливу важливість у перекладознавстві [9, с. 106].

На думку В. С. Виноградова, слово «переклад» має два термінологічні значення. Перше з них визначає розумову діяльність, процес передачі змісту, вираженого однією мовою, засобами іншої мови. Друге називає результат цього процесу – текст усний або письмовий. Хоча ці поняття й відрізняються, вони являють собою діалектичну єдність, одне не мислиться без іншого [4, с. 145].

Одним з головних понять перекладу поряд з поняттям адекватності є поняття еквівалентності, що розглядається як збалансоване співвідношення двох найбільш важливих характеристик текстів оригіналу й перекладу: повноти й точності змісту, що передається [5, с. 104]; а також, як збереження відносної рівності змістової, смислової, семантичної, стилістичної та функціонально-комунікативної інформації оригіналу та перекладу [3, с. 49].

У перекладознавстві розрізняють такі типи фразеологічних одиниць: ті, що мають еквіваленти (повні або часткові), ті, що мають аналоги (повні або часткові) та безеквівалентні фразеологізми.

До повних мовних фразеологічних еквівалентів належать фразеологічні одиниці новогрецької та української мов з однаковим сигніфікативно-денотативним і коннотативним макрокомпонентами значення, структурно-граматичною організацією і компонентним складом, наприклад: δείχνω τα δόντια μου – показувати зуби.

Часткові еквіваленти мають окремі відмінності в плані вираження при збігу сигніфікативно-денотативного і коннотативного макрокомпонентів значення. При цьому образність може повністю збігатися або частково розходитися, наприклад: κρατώ την υπόσχεση – тримати слово; μου τρώει το μυαλό – мозок з'їдає; κάτι μου δίνει στα νεύρα – діяти на нерви.

Найбільшу кількість фразеологічних еквівалентів ми зустрічаємо в інтернаціональній фразеології. Інтернаціональна фразеологія – фразеологічні одиниці, які увійшли до мов багатьох народів з історичних, міфологічних, літературних джерел, запозичувалися з мови до мови або ж виникали у різних народів незалежно один від одного внаслідок спільності людського мислення, близькості окремих моментів соціального життя, трудової діяльності, виробництва, розвитку науки і мистецтва [9, с. 107]. Наприклад: δεν είμαι για τα δόντια σου – не по зубах; κολυμπάω στα λεφτά – купатися к грошам; δεν κλείνω μάτι – не зімкнути очей; τραβώ το δρόμο μου – тримати шлях; ρίχνω λάδι στη φωτιά – підливати масло у вогонь.

Для перекладу фразеологізмів цієї групи застосовують однойменний метод, тобто метод фразеологічного еквіваленту.

Наступний метод перекладу фразеологічних одиниць – це метод фразеологічного аналогу. У фразеологічних аналогів можуть спостерігатися значні розбіжності в компонентному складі, образній основі, структурно-граматичній організації та в сигніфікативно-денотативному і коннотативному макрокомпонентах значення, наприклад: πέφτω απ'το ουρανό – як сніг на голову; σουρτα-φέρτα - сон рябої кобили; παίρνω κάποιον στο ψιλό - водити за носа; τη βγάζω καθαρή – вийти сухим з води; κάνω το δικό μου – сам собі господар; μου ανάβουν τα αίματα - закипає кров; θέλω δε θέλω - волею-неволею.

Окрім згаданих вище методів існує метод калькування, дескриптивний або описовий та комбінований методи. Ці методи використовуються також для перекладу безеквівалентних фразеологічних одиниць.

Калькування – це послівний переклад фразеологічної одиниці з однієї мови на іншу мову. До нього зазвичай вдаються при необхідності відтворення образної основи вихідної фразеологічної одиниці в мові перекладу. Необхідною умовою при калькуванні є «звичність» образу для носіїв мови перекладу, бо незвичайність і дивність образу, що лежить в основі фразеологічної одиниці, може привести до неправильного сприйняття даної одиниці та її активного несприйняття в мові перекладу [1, с. 13], наприклад: *τύφος στην αγάπη* – сліпий від любові; *πιάνω την ευκαιρία από τα μαλλιά* – спіймати удачу за руку; *παίρνω πίσω το λόγο* – забрати слова назад; *μου γίνεται μάθημα* – це буде для мене уроком; *πιάνω παιδί* – поводитися як дитина.

При використанні описового методу перекладу фразеологічна одиниця мови оригіналу відтворюється в мові перекладу розгорнутим словосполученням або реченням. Цей спосіб перекладу дозволяє досить точно відтворити сигніфікативно-денотативний макрокомпонент значення вихідної фразеологічної одиниці та в цьому полягає його перевага. Недоліком дескриптивного перекладу є втрата образності, експресивності та виразності фразеологізму, наприклад: *πέφτω του θανάτου* – приймати щось близько до серця; *πατάω στη γη* – бути реалістом; *χύνω δηλητήριο* – говорити погані речі; *θέλω δε θέλω* – незалежно від бажання.

Суть комбінованого перекладу полягає в поєднанні двох або більше способів передачі фразеологізму мови оригіналу на мову перекладу, його перевагою є найбільш повне відтворення семантики вихідного фразеологізму в мові перекладу [1, с. 14], наприклад: *τρῶω το παραύθι* – проковтнути інформацію, повірити чомусь; *πέφτει μαύρη σιωπή* – настала гробова тиша, стало дуже тихо; *σπῶ τη σιωπή* – порушити мовчання; *κοιτάζω με άλλο ματι* – подивитися іншими очима. В даному випадку ми спостерігаємо застосування калькований перекладу та дескриптивного перекладу.

Фразеологічні одиниці в контексті культури і в силу свого образного емоційно-експресивного характеру виступають в якості найважливіших мовних засобів, що забезпечують виразність і красу форми [9, с. 107]. Переклад фразеологічних одиниць є досить складним процесом. По-перше, це пояснюється розмаїттям методів перекладу. По-друге, багато фразеологізмів є яскравими, емоційно насиченими оборотами, які належать до певного мовного стилю і дуже часто носять яскраво виражений національний характер. При перекладі фразеологічних одиниць слід також враховувати особливості контексту, в якому вони вживаються.

Література

1. Аюпова Р. А. Проблемы сопоставительной фразеологии английского и русского языков: учебное пособие для студентов / Р. А. Аюпова. – Казань: Казанский государственный университет, 2004. – 27 с.
2. Βλαχοπουλος Σ. Λεξικό Εδιωτισμών Νεας Ελληνικής / Στεφανος Βλαχοπουλος. – Αθηνα, 2007. – 379 с.
3. Виноградов В. С. Перевод: общие и лексические проблемы: учебное пособие / В.С.Виноградов. – М: КДУ, 2006. – 240 с.
4. Виноградов В.В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке // Лексикология и лексикография: Избр. тр. / В. В. Виноградов. – М., 1977. – С. 140-161
5. Латышев Л. К. Курс перевода (эквивалентность перевода и способы ее достижения) / Л.К.Латышев. – М., 1981. – 237 с.
6. Литвин І. М. Перекладознавство: науковий посібник / Ірина Миколіївна Литвин. – Черкаси: Ю. А. Чабенко, 2013. – 288 с.
7. Олійник І. С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник / І.С.Олійник, М. М. Сидоренко. – Київ: Радянська школа, 1978. – 447 с. – (2-е).
8. Фразеологічний словник української мови / [В. М. Біложенко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін.]. – Київ: Наукова думка, 1993. – 528 с.

9. Эльжуркаева М. Я. Проблемы перевода фразеологических единиц // Филологические науки в России и за рубежом: материалы II междунар. науч. конф. / Эльжуркаева Малика Янарсовна. – Санкт-Петербург., 2013. – С. 106–109

УДК 811.14'06'373.43(043)

Кондрат'єва В.Д.

УЗУАЛЬНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ В ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ

Словотвірну будову неологізмів різних частин мови досліджували В. Ковальов [3], Н. Клименко [2], А. Калетнік [1], Н. Колесникова [4], Н. Котелова [6]; вивченню семантико-стилістичного потенціалу нових слів присвячена праця О. Пономаріва [7].

Традиційним у науковій думці стало розрізнення способів словотворення за: 1) лексико-граматичним характером твірної бази і словотворчих засобів (морфологічний, морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний); 2) за різновидом основних компонентів словотворчих формантів (афіксальні, основоскладання, аббревіація). Згідно з іншою класифікацією, розмаїття усіх способів словотворення розглядають крізь призму опозиції морфологічні / неморфологічні, де перші передбачають приєднання афіксальних морфем до твірної бази (окремо або в комплексі) за відповідними словотвірними моделями, за наявними в системі мови правилами [5, с. 10-12].

Взагалі, найпростішими словотворчими засобами, або формантами, зазвичай вважають префікс, суфікс, постфікс, інтерфікс; відповідно, з-поміж елементарних (некомбінованих) узувальних способів словотворення okazionalizmів виокремлюють: 1) префіксальний; 2) суфіксальний; 3) постфіксальний; 4) власне основоскладання [5, с. 10-12].

Префіксальний спосіб словотворення, або префіксація, є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого виступає префікс, приєднаний до твірної слова.

За допомогою префіксів від іменників продукуються слова з частиномовним значенням предметності: *μαστρομυτζουρωτής* (μαστρο-, *συμνομομαχητής* (συν-) (Яніс Скарімбас, роман «Μαριάμπας») [9], *αναγκαρδιώθη* (αν + αγ + καρδιώθη), *νιοξεφούρνιστο* (νιο + ξε + φούρνος) (Нікос Казандзакіс, «Одіссея») [10, с. 906].

Суфіксальний спосіб словотворення, або суфіксація, є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого виступає суфікс, приєднаний до твірної основи. Унаслідок суфіксального словотворення спостерігається перехід із одного лексико-граматичного розряду до іншого: частиномовна належність мотивуючого й мотивованого відрізняються: *παραθυρώνω* (-ώνω), *λινκάρω* (-αρω) (Яніс Скарімбас, роман «Μαριάμπας») [9].

Постфіксальний спосіб словотворення, або постфіксація, є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого виступає постфікс, приєднаний до твірної основи.

Власне основоскладання є різновидом морфологічного словотворення, формальним показником якого виступає інтерфікс, що поєднує кілька твірних основ (основу одного слова й цілого слова). Результатом основоскладання є складні слова, або композити, як-от: *αγριογυιός* (άγριος + γυιός), *αεροκρέμομαι* (αέρας + κρέμομαι), *πρωτόφυτο* (πρώτο + φυτό) (Яніс Скарімбас, роман «Μαριάμπας») [9], *κοσμοπαρωίτη* (κόσμος + παρωίτη), *θαλασσόφρυδο* (θάλασσα + φρύδι), *φεγγαροστάζουν* (φεγγάρι + στάζω) (Нікос Казандзакіс, «Одіссея») [10, с. 906]; *ηλιοπούλα* (ήλιος + πουλί), *χρυσήλιος* (χρυσός + ήλιος), *ηλιοπρόσωπη* (ήλιος + πρόσωπο), *ηλιογραμμένο* (ήλιος + γραμμένος) (Йоргос Крокос, 2 вірші «Τα τραγούδια του ήλιου» та «Η ταυτότητα μιας ηλιαχτίδας») [8, ст. 28-35], *μικροευτυχισμένος* (μικρός + ευτυχισμένος), *κομωτηριάζουσες* (κομωτήριο + ζω) (Павлос Матесі, повість «Αφροδίτη») [11].

Отже, народження в новогрецькій літературній мові великої кількості індивідуальних неологізмів не термінологічного плану — це об'єктивний процес мовного прогресу, який, на жаль, досі досліджувався однобоко. Видатні письменники, справжні майстри художнього

слова не можуть обійтись як без індивідуального слововжитку, так і без індивідуального словотвору. Мовотворчість Яніса Скарімбаса, Нікоса Казандзакіса, Йоргоса Крокоса, Павлоса Матесі це яскраво ілюструє.

Ми знайшли 65 авторських неологізмів і виявили способи їх творення. За основу було взято класифікацію узуального способу творення неологізмів. Зазначимо, що в новогрецькій літературі основним способом творення okazіоналізмів, який автори використовують в художніх творах, є основоскладання. Також можна зазначити, що авторські неологізми в новогрецькій літературі створюються переважно в поезії, ніж в прозі.

Література

1. Калетнік А.А. Неокласична неологія: лінгвістичний статус: [монографія] / А.А. Калетнік. – Київ, 2008. – 304 с.
2. Клименко Н.Ф. Неологізми у різних стилях сучасної української та новогрецької мов / Н.Ф. Клименко // Проблеми семантики слова, речення та тексту: збірник наукових статей. – Київ, 2002. – С. 388-394
3. Ковальов В.П. Словотвір художніх неологізмів / В.П. Ковальов // Українська мова і література в школі. – 1983. – № 6. – С. 25-29.
4. Колесникова Н.В. Лексичні неологізми в рекламі / Н.В. Колесникова // Вісник. – Запоріжжя, 2002. – № 3. – С. 77-78
5. Колоїз Ж.В. Семантичні неологізми як результат семантичної деривації // Вісник Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків, 2005. – № 659: Сер: філологія, вип. 44. – С. 6-11.
6. Котелова Н.З. Первый опыт лексикографического описания русских неологизмов / Н.З. Котелова // Новые слова и словари новых слов. – Ленинград : Наука ЛО, 1983. – С. 71-81.
7. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української літературної мови : підр. для студ. гуманіт. спец. / О.Д. Пономарів. – Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 2000. – 248 с.
8. Αμπελιώτης Λ. Οι νεολογισμοί στην ποίηση του Γιώργη Κρόκου / Λούκας Αμπελιώτης // Γλώσσα & λογοτεχνία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Πρακτικά συνεδρίου Π.Ε.Κ.Ε.Β., 102 Απριλίου 2005. – Χίος, 2005. – Σ. 28-35.
9. Κόλλια Ε. Οι νεολογισμοί ως στοιχείο ύφους στο μυθιστόρημα «Μαριάμπας» του Γιάννη Σκαρίμπα [електронний ресурс]/ Ελένη Κόλλια // Χρόνος: online περιοδικό με αφιετήρια την Ελλάδα. – Τεύχος 10. – Φεβρουάριος 2014. – Режим доступу: <http://www.chronosmag.eu/index.php/ll-lgs-s-f-s-ths-p-g-sp.html>
10. Μαθιουδάκης Ν. Ποιητικοί νεολογισμοί στην «Οδύσεια» του Νίκου Καζαντζάκη: χιλιάδες αθησαυριστές λέξεις αναζητούν την ταυτότητά τους / Ν. Μαθιουδάκης // Selected papers of the 10th ICGL. – Komotini Greece: Democritus University of Thrace, 2012. – Pp. 905-918.
11. Μάτεσις Π. Αφροδίτη / Παύλος Μάτεσις. – Αθήνα: Κέδρος, 1986. – 124 σ.

УДК 811.14'06'373.7(043)

Ліпська О.Е.

РОЛЬ ПАРЕМІОЛОГІЇ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Останнім часом спостерігається зростання інтересу до паремійних мовних форм. Це зумовлено загальними тенденціями в розвитку не тільки філології, а й цілої низки інших фундаментальних дисциплін. «Культурологи й філософи прагнуть побачити в паремійних формах відбиття глибинних міфологем і архетипів людської свідомості, які можуть виявлятися як у давніх фольклорних утвореннях, так і в сучасних штампах масової свідомості, що використовуються в рекламі або в ідеологічних текстах тощо» [1, с. 345].

Неможливо зрозуміти теперішнє та побачити минуле будь-якого народу, коли його історія невідома. А історія кожної мови унікальна та дуже цікава. Зв'язок історії та культури народу з мовою особливо яскраво проявляється на фразеологічному рівні. Тож одним із джерел вивчення як мов, так і характеру та світогляду народу являються паремії. Паремія (грец. *pareimia* – прислів'я або лат. *proverbium* – приказка, прислів'я) – це видове позначення

фольклорних малих жанрів афористичного спрямування. Саме паремії містять уявлення про норми співіснування і взаємодії людей та представляють їх цінності.

У сучасному науковому обігу за терміном «пареміології» закріпилося основне значення: прислів'єзнавство, філологічна дисципліна, яка досліджує паремії. Завдяки своїй багатогранності визначення «паремія» не має чітко окресленого формулювання. З одного боку, цей термін використовується для означення певного уривка з книги Старого Заповіту (пор.: грец. *paremia* – притча), що містить пророцтво або повчання і читається в православній церкві під час відправи, з іншого, – його кваліфікують як «народний вислів, виражений реченням, а також коротким ланцюжком речень, які передають елементарну сценку або найпростіший діалог» [2, с. 887].

Термін «паремія» зустрічається дуже рідко й при укладанні енциклопедій та довідників. Аналіз сучасних термінологічних та спеціальних лінгвістичних словників показав, що термін «прислів'я» вживається набагато частіше, ніж «паремія» (у тому ж значенні). Це свідчить про те, що немає єдиної думки щодо поняття «паремія». Великий тлумачний словник сучасної української мови подає таке визначення: «до класу паремій належать: прислів'я і приказки (вони становлять основну масу – до трьох чвертей – усього паремійного фонду), примовки, загадки, прикмети, «ділові» вислови, повір'я, «віщі» сни, ворожби, задачі, головоломки, скоромовки, пустомовки, замовляння, небилиці, нісенітниці, одномоментні анекдоти, казкові формули тощо» [2, с. 887].

У зарубіжних, зокрема англійських, джерелах термін «паремія» взагалі не вживається, а замість нього, як правило, ми знаходимо термін «proverb» (прислів'я), тобто «короткий добре відомий всім вислів, що несе узагальнену думку, висновок, пораду та відноситься до таких форм фольклорної літератури, як загадка і байка» [7, с. 168].

У сучасному мовознавстві дискусійною постає також проблема щодо місця і ролі паремій у фразеології. Зокрема, відносно новим і досить актуальним у сучасному світовому мовознавстві постає питання про виокремлення в мовній системі пареміологічного рівня. Дослідники паремій загалом дотримуються думки, що цим мовним знакам притаманні такі основні конституційні ознаки, як семантична цілісність, сталість, постійний компонентний склад, відтворюваність, здатність виражати певні граматичні категорії, що властиві всім одиницям фразеологічного рівня мови [3, с. 18].

З. Г. Коцюба трактує прислів'я і приказки як особливу групу мовних одиниць комунікативного типу в межах фразеологічного рівня, яка, незважаючи на всі спроби структурних пареміологів побудувати струнку систему паремійних моделей, не є однорідною ні за структурою, ні за семантикою, ні за функціями [5, с. 74].

О. О. Селіванова стверджує, що поняття «паремія» зазвичай уживається «на позначення стійких відтворюваних одиниць реченнєвої структури, зокрема прислів'їв, приказок, примовок» [6, с. 415]. Дослідниця об'єднує цим терміном не лише одиниці пареміологічного, а й фразеологічного масивів. У зв'язку з цим вона зазначає: «Ми використовуємо широкий зміст цього терміна як одиниці фразеологічного фонду мови через наявність численних і досі не розв'язаних питань, що стосуються розмежування і кваліфікації стійких словосполук, фразем, прислів'їв, приказок, етикетних сполук, крилатих висловів, складених термінів тощо» [6, с. 415].

О.В. Дуденко релевантними ознаками паремій називає стійкість структури, відтворюваність, повчальність змісту; наявність граматично та інтонаційно оформленого судження; лаконічність народного поетичного висловлення; узагальнення головних закономірностей, життєвих правил або істин; наявність конотативного компонента, що містить оцінну інформацію, експресивність [4, с. 16].

Отже, можна сказати, що за останнє десятиліття дослідження прислів'їв і приказок розвивалося прискореними темпами. У всіх сферах відбувся помітний рух вперед. При цьому розвиток пареміології характеризувався двома основними рисами. По-перше, значно збільшилась кількість теоретичних робіт і, по суті, вперше було створено узагальнену теорію, спираючись на яку можна більш плідно вести конкретні пареміологічні дослідження.

По-друге, праці різних вчених, що побачили світ у різний час, доповнюють одна одну, сприяючи загальному прогресу пареміологічної науки.

Література

1. Булаховський Л. А. Вибрані праці : [в 5-ти т.] / Л. А. Булаховський. – Київ : Наук. думка, 1978. – 591 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [упоряд. та гол. ред. В.Т. Бусел]. – Ірпінь : Перун, 2009. – 1736 с.
3. Величко С. І. Фразеологізми-прислів'я як конституенти функціонально-семантичного поля спонукання в сучасній німецькій мові : автореф. дис. ... к. філол. н. : 10.02.04 "Германські мови" / С. І. Величко. – Київ, 1996. – 21 с.
4. Дуденко О. В. Номінативна та комунікативна природа українських паремій : автореф. дис. ... к. філол. н. : 10.02.01 "Українська мова" / О. В. Дуденко. – Київ, 2002. – 19 с.
5. Коцюба З. Г. Лінгвістичні аспекти дослідження прислів'їв і приказок / З.Г. Коцюба // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць]. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – № 24. – С. 74–79.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
7. The New Encyclopedia Britannica. Proverb. – Chicago : Encyclopedia Britannica. – 1994. – Vol. 9. – 749 p.

УДК 81'373.7 – 15(043)

Семівол А.О.

ЯКІСНІ АДВЕРБІАЛЬНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НОВОГРЕЦЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Якісні адвербіальні ФО – це такі фразеологічні одиниці, які означають ознаки процесу, характеризують його з якісного боку. Обставинні адвербіальні ФО – це такі фразеологічні одиниці, які не характеризують дію якісно, а позначають обставини, умови, у яких не відбувається дія, тобто щось зовнішнє щодо дії.

Якісні адвербіальні фразеологічні одиниці новогрецької, української та англійської мов поділяються на ФО способу дії та ФО міри і ступеня [1, с.145–150].

1. Адвербіальні ФО способу дії – це фразеологізми, які відповідають на питання «як, яким способом?», наприклад: у грецькій мові *μηδέν άγαν* «не перебільшуючи», *βήμα-βήμα* «уважно, обережно», *καλά και άγια* «правильно, виключно», *σαν το κλέφτη* «не залишаючи слідів, нишком», *ώσπου να πεις αμην* «дуже швидко, миттю, одразу ж», *χωρίς δεύτερη κουβέντα* «без заперечень», *σαν το κούκκο* «наодинці, в повній самоті». В українській мові: *як в аптеці* «дуже точно», *від альфи до омеги* «від початку до кінця», *на батьківських* «дуже швидко», *як білка в колесі* «заклопотано», *хоч трава не росте, хоч вовк траву їж, море по коліно, як з гуски вода* «байдуже», В англійській мові: *above all* «перш за все, найбільшою мірою», *according to Hoyle* «як треба, по правилам», *after all* «в решті решт», *all the same* «все одно, без різниці», *at full tilt* «на повній швидкості», *at least* «принаймні, хоча б», *by all accounts* «на загальну думку», *by heart* «напам'ять», *every inch* «зовсім, в повній мірі», *neck and neck* «врівень».

З вище наведених прикладів, та з усього проаналізованого матеріалу, можна виділити найбільш поширені конструкції адвербіальних ФО способу дії: в новогрецькій мові – «прикметник + іменник», «прийменник + прикметник + іменник», «сполучник + дієслово + прикметник», компаративні звороти «сполучник *σαν* + іменник», в українській мові – «прийменник + прикметник + іменник», «прийменник + іменник + дієслово», «прийменник + іменник», компаративні звороти «сполучник *як* + іменник», в англійській мові – «прийменник + прикметник + іменник», «прийменник + іменник», «прийменник + іменник + дієслово», компаративні звороти «сполучник *like* + іменник».

2. Адвербіальні ФО міри і ступеня – це фразеологічні одиниці, які зазвичай відповідають на питання «скільки, як багато?». Наведемо приклади: в грецькій мові *πρωί-*

βράδυ/από το πρωί ως το βράδυ «весь день, з ранку до ночі», *με ούρά* «дуже багато», *για τα καλά* «значною мірою», *να φάνε και οι κότες* «дуже багато, велика кількість», *από τη κορυφή ως τα νύχια* «з ніг до голови, цілком, повністю». В українській мові: *без ліку, кури не клюють, свині не їдять, хоч лопатою горни (греби, загрибай), аж кишить, як піску морського, ні проїхати ні пройти, хоч греблю гати, по горло, по самі вуха, аж по шию, з головою* «багато». В англійській мові – *a drop in the ocean* «крапля в морі, дуже мало, замало», *a whole good hour* «дуже довго», *no more shots in the locker* «ні гроша, ні скільки», *in a big way* «на широку ногу, багато», *rolling in money* «грошей кури не клюють, дуже багато», *day in and day out* «день у день».

Серед фразеологізмів даної групи найпоширенішою структурою у новогрецькій мові є «прийменник + іменник». Інші фразеологізми утворюються за різними іншими схемами, наприклад, «дієслово + сполучник + іменник», «сполучник + іменник + іменник», «дієслово + прийменник + іменник» та ін. В українській мові – «іменник + дієслово», «прийменник + іменник», «прийменник + дієслово». В англійській мові – «іменник + прийменник + іменник», «прийменник + іменник + іменник». Маємо зауважити, що структури даної групи фразеологічних одиниць у трьох мовах практично не збігаються.

Отже проаналізувавши весь наявний матеріал (330 адвербіальні фразеологічні одиниці, 130 - з новогрецької мови, 100 – з української мови, 100 – з англійської мови), було визначено, що в новогрецькій мові приблизно 57% складають якісні адвербіальні фразеологізми та 40% – обставинні, та 13% інші - та в українській мові приблизно 60,2% складають якісні адвербіальні фразеологізми та 22,8% – обставинні та 17% – інші, в англійській мові приблизно 59% складають якісні адвербіальні фразеологізми та 26% – обставинні та 15% – інші. Слід зазначити, що адвербіальним фразеологізмам новогрецької, української та англійської мов, як і іншим мовам, властива нерозкладність та незмінний порядок компонентів, що їх утворюють.

Література

1. Бондаренко В. Т. О роли синтаксической специализации в образовании фразеологических единиц. / В.Т. Бондаренко — Т., 1973.— С.
2. Кунин А.В. О переводе английских фразеологизмов в англо–русском фразеологическом словаре /А.В. Кунин – М. :Высш. школа, 1964. – 127 с.
3. Labov W. Principles of Linguistic Change. Vol.1. - Oxford: -Blackwell, 1994.
4. Μπαμπινιώτης Γ. Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας / Γεώργιος Μπαμπινιώτης. – Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 1998. – 2005 σ.

УДК 811.14'06'373

Шаламова Д.О.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОГО ПОЛЯ «ХРΗΜΑΤΑ» В НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ

Лексико-семантичне поле – це сукупність парадигматично пов'язаних лексичних одиниць, які об'єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) і відображають поняттєву, предметну й функціональну подібність позначуваних явищ.

Кожне поле має у своєму складі спільну (інтегральну) ознаку, яка об'єднує всі одиниці поля. Така ознака називається архісхемою і виражається лексемою з узагальненим значенням [2, с. 211].

Таким чином, лексико-семантичне поле являє собою певну групу слів (словосполучень), об'єднану одним родовим значенням (ядро поля).

У структурі лексико-семантичного поля лінгвісти виділяють такі частини:

- 1) ядро поля, що представлено родовою семою – компонентом, навколо якого розгортається поле. Оскільки ядро є лексичним вираженням сенсів, або семантичних ознак, воно може замінити кожен із членів парадигми, будучи представником усієї парадигми;

2) центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, загальне з ядром і між собою, значення;

3) периферія поля складається з одиниць, що є найвіддаленішими за своїм значенням від ядра. Вони деталізують та конкретизують основне значення поля. Зазвичай периферійні елементи перебувають у зв'язку з іншими семантичними полями утворюючи при цьому лексико-семантичну цілість мовної системи [3, с. 32].

Будь-яке лексико-семантичне поле має ядро, до складу якого входять назва (ім'я) поля, тісно пов'язане з нею видове ім'я, синоніми та родове ім'я, а також антоніми. На периферії поля знаходяться слова, семи яких перетинаються з ядерними словами за окремими семами [1, с. 76].

До ядра лексичного поля «χρήμα» можна віднести власне назву лексичного поля – «χρήμα» (гроші), та її синоніми, а саме: «λεφτά» (гроші), «κεφάλαιο» (капітал), «οικονομικά» (фінанси).

Також до центру поля можна віднести дериват імені поля типу «χρηματικός, -ή, -ό» (грошовий) та синоніми імені поля «гроші»: «νόμισμα / χαρτονόμισμα» (грошова одиниця / купюра), «κέρμα» (монета), «συνάλλαγμα» (валюта), назви грошей («δραχμή» (драхма), «καλίκι» (копійка), «ευρώ» (євро), «λίρα» (ліра), «φράγκο» (франк / гріш)), «μέσα» (кошти), «πρόσο» (сума), «πλούτη» (багатство) тощо.

До периферії лексичного поля «χρήμα» відносяться контекстуальні та семантико-стилістичні синоніми дериватів центральної зони, зокрема назви засобів, що замінюють гроші, наприклад : «επιταγή» (банківський чек), «τραπεζογραμμάτια» (банківські білети), «πιστωτική κάρτα» (кредитна карта), «εμπόριο» (торгівля), «εμπόρευμα» (товар), «λογαριασμός» (рахунок), «συναλλαγματική» (вексель), «κέρδος» (вигода), «ψώνια» (покупка), «τιμή» (ціна), «θησαυροφυλάκιο» (казна) тощо; деривати периферійної зони: «αγοραστής» (покупці), «πιστωτικός» (кредитний) тощо; стійкі сполучення «δεν δίνω δεκάρα» (мене не хвилює, я й гроша не дам)

Отже, можна зробити висновок, що лексико-семантичне поле являє собою певну групу слів, об'єднану одним родовим значенням, що являє собою ядро поля. Кожне поле має у своєму складі спільну ознаку, яка об'єднує всі одиниці поля, і така ознака виражається лексемою з узагальненим значенням.

Література

1. Гешко Н. Лексико-семантичне поле як системно структурне утворення та методи його дослідження / Н. Гешко // Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. – Серія: Мовознавство, літературознавство. – 2014. – № 2 (2). – С. 73-78.

2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник / М.П. Кочерган. – Київ : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

3. Стернин И.А. Лексическое значение слова в речи / И.а. Стернин. – Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1985. – 172 с.

УДК 821.14-36'06:316.647.8(043)

Лаго Л.І.

СТЕРЕОТИПИ В ТЕКСТІ ГРЕЦЬКОГО АНЕКДОТУ

Мета моєї статті - розглянути лінгвістичний характер етнічних і гендерних стереотипів в грецьких анекдотах та вивчити цю тему в деяких лінгвістично-дослідницьких роботах. Термін стереотип визначається О. Л. Березович, як основний метод у всебічному порівняльному аналізі на основі систематичного підходу. "Стереотипи мають свої формальні лінгвістичні, психічні та поведінкові параметри, і, будучи основним компонентом певного мовного світогляду суспільства, відображають специфічне для цього суспільства трактування візуального середовища" [2]. У лінгвістичному плані стереотипи можна сприймати як "стабільні або повторювані явища, які не з'являються випадковими комбінаціями, фіксуються в колективній пам'яті на рівні лексем" [1]. На думку С. М. Ліпсета,

найбільш традиційні стереотипи - це етнічні стереотипи та культурні, що поділяються не тільки однією культурою, а ширшими, в рамках типових образів різних національностей. С. М. Ліпсет вказує, що неможливо зрозуміти країну, не бачачи, як вона відрізняється від інших країн. "Ті, хто знає лише одну країну, не знають ні однієї країни" [4]. Під етнічним стереотипом, за яким слідує Е. Бартмінський та О. Л. Березович, ми розуміємо "стабільний комплекс наївних уявлень про деяких людей, про націю, що відображають особливості національної" ксенофобії "[1, 2].

На думку В. В. Паніна, стереотипні уявлення про особливості національного характеру реально впливають на людей, стимулюючи їх формувати ті риси характеру, що відображені у стереотипі [9].

Оскільки "Словник соціології" визначає гендерні стереотипи однобічними та перебільшеними зображеннями чоловіків і жінок, які багаторазово розгортаються в повсякденному житті. Вони широко зустрічаються в засобах масової інформації, оскільки вони працюють як широко розпізнавані скорочення. Гендерні стереотипи означають стійкі закономірності поведінки, що накладаються на представників різних статей. Як правило, гендерні ролі не є позитивними чи негативними. Гендерні стереотипи визначаються як надмірне узагальнення характеристик, відмінностей та атрибутів певної групи на основі їх статі [6].

Як визначає Вікіпедія, етнічний стереотип є системою вірувань про типові характеристики членів певної етнічної групи або національності, їх статусу, суспільства та культурних норм. Етнічні стереотипи зазвичай втілюються в етнічні анекдоти, більшість з яких, як правило, вважаються образливими до певної міри.

Проаналізувавши поняття «стереотип» в різних науках, можна відзначити, що кожна людина володіє індивідуальним особистим досвідом, особливою формою сприйняття навколишнього світу, на основі якого в його голові створюється так звана «картина світу», що включає в себе об'єктивну частину і суб'єктивну оцінку дійсності індивідумом. Стереотип є невід'ємною частиною цієї картини.

Анекдот як один з небагатьох продуктивних жанрів сучасного фольклору, який відображає національні та культурні особливості певного мовно-культурного середовища. Норми поведінки, традиційно-ідеологічні та соціально-психологічні умови та етнічні уявлення фіксуються на рівні гумористичного тексту. Через їх високе етнокультурне значення анекдоти є дуже науково цікавими для сучасної лінгвістики та для дослідження стереотипів.

Анекдот відображає систему цінностей для нації, позитивне та негативне сприйняття навколишнього світу. Тексти анекдотів дають різноманітний та багатий матеріал для вивчення обох видів стереотипів у лінгвістичному аспекті. За словами М. Новака, "анекдот - це якийсь культурний проект, це не лише система деяких цінностей, правил, що існують у будь-якій культурі, але також алгоритм, глибока програма, яка може визначати майбутнє національної культури, шляхи культурної самореалізації, самовизначення" [7].

Відомо, що у своєму короткому сюжеті дуже яскраво висвітлюється анекдот про суспільне життя, повсякденні проблеми та події, тому це реакція на ситуацію, яка може визначити її. Новаліс відзначив "анекдот як історичний елемент - історичну молекулу або епіграму". [8].

Найпопулярнішим джерелом стереотипних уявлень національних персонажів є так звані міжнародні анекдоти, тобто анекдоти, побудовані за зразком: представники різних народів, опинившись у тій самій ситуації, реагують на нього по-різному, відповідно до особливості їх національного характеру, пов'язані з анекдотом своєї батьківщини. Анекдот, будучи текстом, створеним людьми та для людей, є відображенням стереотипів, що формуються в тому чи іншому лінгвокультурному середовищі.

Анекдоти з етнічної теми є одними з найдавніших шарів жанру. З давнини людина, освоюючи нові території, вступаючи в контакти з представниками інших народів, постійно корелює себе як носій його культури в спілкуванні з іншими людьми. Анекдот, як і будь-

який текст, характеризується певними жанровими особливостями: стереотипною формою, змістом і функціонуванням. Співвідношення стереотипних рис і форм створює унікальність анекдоту як жанру мовного спілкування та феномен лінгвістичної культури [5].

Аналізуючи поняття "стереотип", можна зазначити, що кожна людина має індивідуальний особистий досвід, особливу форму сприйняття навколишнього світу, на основі якого в його створено так звану "картину світу" термін, який включає в себе об'єктивну частину та суб'єктивну оцінку реальності особистості. Він визначається в такому гендерному стереотипі, як чоловік сильніше і адаптованіше, ніж жінка [5]. Популярний жарт, який стосується гендерних стереотипів: Η φίλη μου λέει ότι δεν με εμπιστεύεται. Υποθέτω ότι αυτό είναι ένα ακόμη πράγμα που έχει μαζί με τη γυναίκα μου. Моя дівчина каже, що не довіряє мені. Цим вони схожі з моєю дружиною.

Сформовані гендерні стереотипи відображають єдність біологічних рис та соціальних ролей, а також оригінальність словесної поведінки двох статей у межах певної культури та історичного періоду. Особливо, кажучи про роль жінки в грецькому анекдоті, Марло говорить, що найбільша кількість анекдотів належить до сфери сімейних відносин, де жінка найчастіше виступає як дружина або розлучена жінка. Жінки традиційно вважалися юмористичними істотами, деякі літератури зображують жінок, як нездатні виробляти або навіть цінувати гумор. Багато дослідників зазначили, що гумор є по суті потужним актом. Коли жінки виробляють і подають гумор, вони повертають звичайні соціальні ситуації, поставивши себе на передній план, загрожуючи найважливішим механізмам соціального стану. [5].

Хей дає три дуже цікаві гіпотези щодо гендерних стереотипів, засновані на стенограмах, взятих з різної літератури з аналізу дискурсу. Гіпотези такі: чоловіки частіше, ніж жінки, жартують над іншими. Жінки жартують про себе та своїм досвідом. Для них жарт є засобом встановлення спільної мети та близькості. Друга найбільш поширена група - це анекдот на тему сексуальних відносин. [10].

Ребекка Кук розглядає вигляд теми, до якої ми також наводимо анекдоти про вік та придбання нового одягу, найпоширеніші під час розмови про жінок. Анекдоти на цю тему звучать так часто, як жарти другого популярного гуртового будинку та домашнього господарства. Цікаво відзначити, що в цих двох групах герої повністю збігаються, а саме: дружина, жінка та білявка. Тема "жінка, яка керує автомобілем" представлена найменшою кількістю анекдотів. Кук ввів такого персонажа, як білявка [3].

Стереотип є невід'ємною частиною цієї картини. Так, наприклад, зазвичай вважається, що білявки дурні:

- Φυσική ξανθιά	- Натуральні білявка?
- Βεβαίως	- Звичайно!
- Παντρεμένη;	- Заміжня?
- Να!	- Так!
- Με παιδί;	- Дитина?
- Όχι, βρε ανώμαλε, με ενήλικοοοοοο!	- Та ні ж ненормальний, він совершеннолітній!

Підсумовуючи хочеться зазначити, що гендерні відмінності закладені в природу людини та підтримуються існуючими дискримінаційними соціальними нормами та ставленнями. Це той факт, що сучасні люди продовжують звертатися до теми відносин між статями та ролі жінок у житті сім'ї. У подібних ситуаціях відзначаються ті самі якості, місце, акценти, і виділяються однакові персонажі. Етнічні стереотипи з судженнями про інших людей, їх спосіб життя, поведінки та звички виражені в ряді відомих анекдотів. Щоб зрозуміти та розповісти анекдоти, які містять етнічні стереотипи, ви повинні розуміти їх, але не вважати їх справжніми характеристиками відповідних народів. Вивчення взаємовпливу етнічного стереотипу та повсякденного анекдоту дає, на думку багатьох дослідників, багатий матеріал для вивчення особливостей міжкультурної взаємодії.

Література

1. Бартминський Е. Базові стереотипи і їх профілювання: збірник статей / Ежі Бартминський. – Москва, 2009. – 598 с.
2. Березович О. Л. Етнічні стереотипи та проблеми лінгвокультурних свят. Конференція Стереотипи в мові, спілкуванні та культурі. / Олена Львівна Березович. – Москва, 2009. – 131 с.
3. Кук Р. Застереження до Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. / Ребекка Кук., 1990. – 643 с.
4. Ліпсет С. Справа Баккі: як буде прийнято рішення в раді громадської думки / Сеймур Ліпсет., 1977. – 247 с.
5. Марло К. П'еси та їх джерела. / Кристофер Марло. – Нью-Йорк: Ротледж., 1997. – 426 с.
6. Маршал Г. Словник соціології під редакцією / Гордон Маршал. – Нью-Йорк: Оксфордський університет, 1998. – 710 с.
7. Новак М. І. Анекдот як культурно-ідеологічний проект. / Матвей Іванович Новак. – Москва: РГГУ, 2010. – 363 с.
8. Новаліс Ф. Філософські твори / Фрідріх фон Гарденберг Новаліс. – Нью-Йорк: Державний університет штату Нью-Йорк, 1997. – 194 с.
9. Панін В. В. Етнічні стереотипи в художньому тексті. [Електронний ресурс] / В'ячеслав Володимирович Панін. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://frgf.utmn.ru/mag/22/47>.
10. Хей Д. Гендер та гумор за шуткою / Дженнифер Хей. – Веллінгтон, 1995. – 220 с.

УДК [811.14'06+811.161.2] '373.7

Семенова М.Б.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФО З НУМЕРОЛОГІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВАХ (ЛЕКСИКО- СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Проблема лінгвокультурного вивчення мови набуває останнім часом все більшої актуальності. Це пояснюється розвитком міжкультурних контактів, необхідно враховувати універсальні і специфічні характеристики поведінки і спілкування різних народів, важливість визначення і точного позначення тих культурних цінностей, які лежать в основі комунікативної діяльності.

Інтенсивний розвиток фразеології характеризується широким колом проблем, які досліджуються на матеріалі індоєвропейських, романських і слов'янських груп мов. Цікаве й актуальне порівняльне вивчення системи фразеологічних одиниць різних мов, а саме дослідження в галузі семантики фразеологізмів. Принципово важливого значення набуває на даному етапі функціонально-семантичний аспект дослідження фразеології, коли вивчаються природа й характер семантичних відношень мовних одиниць, тих відношень, які забезпечують існування найважливішої функції мови – комунікативної [1, с. 37].

Актуальність дослідження полягає насамперед у зверненні до мовного матеріалу різних країн (Греції та України). Аналіз такого матеріалу допомагає поглибити розуміння ряду дискусійних проблем мовознавства, таких як природа нумерологічного компонента ФО та його роль у мотивації фразеологічного значення, семантика нумерологічного компонента та вивчення такої категорії ФО.

Матеріалом дослідження слугували 150 ФО української та новогрецької мов з нумерологічним компонентом.

Отримані ФО знаходять своє вираження в мовленні народу як в усній, так і в письмовій формі, тому що справжнє життя слова здійснюється тільки в мовленні народу. Більшість ФО виражають радість і страждання, сміх та сльози, чесність та обман, працьовитість і лінощі (тобто ті риси, які притаманні людині). Проте не всі ФО містять у собі заряд експресивності. Існує дві виразно окреслені групи, які розрізняють фразеологічні засоби

кожної мови за їх стилістичною приналежністю [2, с. 136]. Так, Л.Г. Скрипник до першої групи відносить фразеологізми, образно-експресивні за своєю природою, а саме:

1. ідіоми (включаючи і приказки):

κάλλιο πέντε και στο χέρι, παρά δέκα και καρτερεί (менше, переважно краще ніж більше);

2. прислів'я:

ένας κούκκος δεν φέρνει την άνοιξη (одна ластівка весну не приносить);

3. фігуральні висловлення:

η αλεπού εκατό χρονών, το αλεπόπουλο εκατόν δέκα (για νέο άνθρωπο που παριστάνει τον παντογνώστη σε μεγαλύτερους και εμπειρότερους – молода людина, яка робить вигляд, що знає усе у більшій мірі і досвідченіша за всіх);

4. різного роду крилаті слова тощо:

μεταξύ δύο κακών, το μη χείρον βελτιστον (ανάμεσα σε δύο κακά, το λιγότερο κακό είναι προτιμότερο- між двох зол менше зло краще) [5].

Друга група фразеологізмів включає до свого складу стійкі номінативні словосполучки, термінологічні вирази:

- суспільно-виробничі;

- професійно-виробничі;

- науково-технічні;

- офіційно-ділові формули висловлювання [2, с. 136].

Ця друга група, різна за характером і силою спаяності складових компонентів ФО, як правило, є нейтральною в емоційно-експресивному плані. Однак, кожна із ФО даної групи належить до якогось одного або декількох структурно-функціональних стилів, до того ж окремі ФО цієї групи мають здатність до переміщення в інші стильові різновиди, що звичайно викликає зміну фразового оточення і появу певного емоційно-експресивного заряду. Таким чином, як перша, так і друга група фразеологізмів є об'єктом вивчення стилістики як наукової дисципліни [2, с. 137].

У дослідженнях стилістичного аспекту фразеологічного складу української мови прийнято вживати терміни: «стійка сполука», «фразеологічна словосполука», «стійка сполука слів», «фразеологічний зворот», «фразеологізм», «френологічна одиниця» та ін., які міцно увійшли і поширились в українській і російській науковій літературі з питань фразеології (Ващенко В., Виноградов В., Демський М.). У літературі більш широкого, популярного вжитку нерідко виступають терміни іншого плану: «ідіома», «приказка», «прислів'я», «афоризм», «крилатий вислів», що характеризують не стільки структурний, скільки семантико-виразний, художній план функціонування цих одиниць у мові (Артемов В.А., Багмут А.Й., Івченко А.О.) [3, с. 155].

Основними сферами вжитку розмовно-побутових фразеологізмів є побутове усне мовлення та художньо-белетристичний стиль, у якому ці стійкі словосполучки використовуються з метою художнього відтворення розмовної мови як у авторських текстах. Проникають ці ФО у вигляді прислів'їв, приказок, примовок тощо і в структуру публіцистичного стилю, зокрема в мову газетно-журнального жанру, та інші види масової комунікації [4, с. 72-73].

Отже, ми дізналися що, до першої групи належать фразеологізми, образно-експресивні за своєю природою. Друга група фразеологізмів включає до себе стійкі номінативні сполуки, термінологічні вирази.

Література

1. Щербань Н. П. Структурно-семантичні особливості фразеологізмів німецької мови / Н.П. Щербань. – Чернівці, 2002. – 72 с.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології / М.Ф. Алефіренко. – Харків, 1987. – 198 с
3. Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам / В.А. Артемов. – М.: Просвещение, 1969. – 279 с. Режим доступу: <https://sci.house/yazykam-obucheniya-metodiki-scibook/psihologiya-obucheniya-inostrannym-yazykam.html>

4. Білоноженко В.М. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів /В.М. Білоноженко, І.С. Гнатюк - К.: Наукова думка, 1989. - 154с.
5. Γεωργίου Δ. Μπαμπινιώτη. Λεξικό της νεας ελληνικής γλώσσας / Γεωργίου Δ. Μπαμπινιώτη., - Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε. Γεωργίος Κ. Τσιβεριώτης, 1998.

СЕКЦІЯ

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ, КОГНІТИВНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ ДІАЛЕКТІВ

УДК 811.14'367.625

Галіцина А.О.

ПРЕФІКСАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ СПОСІБ УТВОРЕННЯ ДІЕСЛІВ РУХУ У НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ

Дієслова руху є предметом дослідження великого кола вчених-лінгвістів, які відзначають багатства та різноманітність граматичних форм дієслів руху, їх стилістичні можливості, широкі зв'язки з іншими лексико-граматичними категоріями слів. Інтерес до дієслів руху пояснюється їх складністю, суперечністю і вживаністю у різних функціональних стилях.

Дієслова руху типу йти – ходити позначають найелементарнішу форму руху суб'єкта в просторі й належать до найбільш уживаних дієслів української мови. «Дієслова руху типу йти – ходити становлять так би мовити «похідне ядро» всієї лексико-семантичної групи дієслів руху» [4, с. 96].

Розмаїття семантичних рис, які становлять національну своєрідність українських дієслів руху, історично пов'язані з парою йти – ходити [3, с. 25]. Названі слова і похідні від них мають широкі можливості сполучатися з іншими словами, брати участь у побудові майже всіх можливих конструкцій, які виражають просторові відношення.

Дієсловам руху типу йти – ходити присвячені низки праць у зарубіжній лінгвістиці. В українському мовознавстві дієслова руху досліджували Т. П. Усатенко, М. П. Лесюк, Т. М. Орлова та ін. Однак багато особливостей семантики, словотворення і особливо сполучуваності дієслів руху ще недостатньо досліджені в українській мовознавчій літературі.

Традиційно терміном *дієслова руху* називають кількісно обмежену групу дієслів, які означають фізичний (механічний) рух суб'єкта у просторі й відрізняються від інших дієслів своєрідною «парністю», семантичним і морфологічним співвідношенням двох членів протиставлення (йти – ходити) [1]. Таких пар, за спостереженнями Т. П. Усатенко, в українській мові вісім [3, с. 9]. Кожна пара містить два дієслова: дієслово, яке означає рух в одному напрямку (дієслово спрямованого руху), і відповідне йому дієслово, яке означає рух у різних напрямках або в різний час (дієслово неспрямованого руху).

Дієслова, які об'єднуються спільним значенням «рух» переміщення, «просторової локалізації», можуть характеризувати як істот, так і неістот. Ці дієслова поділяють на підгрупи залежно від характеру дії, її спрямованості в просторі.

Існує декілька способів утворення дієслів руху у новогрецькій мові. Один з найпоширеніших є префіксальний. Він являється основним у творенні дієслів від дієслівних основ. Найпродуктивнішими префіксами є: [5, с.10-15]

περι- позначає: 1. Циклічний рух. Наприклад: **περιστρέφω** – вертати, **περιφέρω** – блукати. 2. Рух без певного напрямку чи мети; тут і там: **περιδιαβάδω** – прогулюватися, **περιπλάνω** – блукати.

εκ-/εξ- має значення руху назовні. Наприклад: **εκπαρθυρόνω** – утомлювати, **εκπνέω** – вдихати.

προς- рух, напрямок закінчення. Наприклад: **προςέρχομαι** – наближатися.

ανα-/αν- позначає місце: вгору, вверх, піднятися. Наприклад: **αναδύομαι** – спливати.

εισ- вказує на рух або енергію, яке виражає оригінальне слово: **εισάγω** – вводити, **εισβάλλω** – вторгатися, **εισέρχομαι** – вступати, **εισορμώ** – вриватися, **εισρέω** – стікатися, **εισχωρώ** – проникати.

παρα-/παρ- в дієсловах та їх похідних з сенсом руху до або від і т. д.: **παραλαμβάνω** – отримувати, **παραδίδω** – передавати, **παραπέμπω** – відсилати.

За допомогою префіксів дія дістає різнобічну характеристику: з огляду на її віддалення від об'єкта, переміщення на відповідну відстань, що проявляється на фоні синонімії

однокореневих дієслів. Таким чином, можна зробити висновок, що дієслова з префіксами характеризуються складною структурою, що відображає багатоманітність способів вираження: тривалість дії, процесу, стану, повторюваність, надмірність дії, переміщення у його темпі, проміжку часу, у різних просторових координатах, інтенсивність.

Література

1. Блягоз З. У. Глаголы перемещения в современном русском языке / З. У. Блягоз. – Горький, 1964.
2. Чабаненко В. А. Нормы словотворения і мовна експресія. Мовознавство / В. А. Чабаненко., 1980. – 13 с.
3. Пушанко Т. П. Дієслова переміщення в українській та російській мовах / Т. П. Пушанко. – Луганськ: Республіканська наукова конференція з питань російсько-українських мовних зв'язків., 1964.
4. Кузнецова А. И. Смысловые отношения и их исторические изменения в лексико-семантической группе глаголов движения русского языка / А. И. Кузнецова. – Москва, 1963.
5. Κίτσα Β. Πυλή για την ελληνική γλώσσα / Βούλα Κίτσα. – Θεσσαλονίκη: Υπερθ-Κεу Τμήμα Λεξικοуρφίας, 2006. – 10-15 с. – (Διατηματικό πρόγραμμα).

УДК 811.14'06'42:659

Субботина Т.О.

ТУРИСТИЧЕСКИЙ РЕКЛАМНЫЙ ПРОСПЕКТ КАК ТИП ТЕКСТА

В настоящее время рекламные тексты становятся предметом пристального внимания со стороны лингвистов, это объясняется активным развитием рекламного рынка и широким распространением рекламных текстов в средствах массовой информации. Если до конца 80-х - начала 90-х годов эта тема представляла чисто академический интерес, то сейчас обращение к языку рекламы связано с необходимостью решения целого круга как научно-теоретических, так и практических вопросов. Актуальность изучения рекламных сообщений связана и с тем, что до недавнего времени классическая лингвистика не уделяла достаточного внимания этой разновидности текстов. Между тем, язык рекламы представляет собой чрезвычайно интересный материал, исследование которого может обогатить теорию лингвостилистики и обеспечить полноту картины функциональных стилей языка.

Туристический бизнес – это очень специфический вид предпринимательской деятельности, развитие которого без рекламы, представить практически невозможно. Реклама в туризме, кроме непосредственного привлечения клиентов, призвана сформировать положительный имидж туроператора.

Реклама – довольно специфический образ общения, основной целью которого является привлечения внимания к какому-либо товару или услуге. С помощью художественной формы, эмоциональной окраски и прочих рекламных трюков, производитель должен подчеркнуть наиболее важные сведения о производимых им продуктах и об агентстве в целом. Масштабный сбыт туристических услуг обеспечивает туристической фирме рост доходов. Но для этого реклама должна быть максимально образной и яркой, ни в коем случае навязчивой и агрессивной.

Текст туристической рекламы понимается как особая речемыслительная форма, представляющая картину в виде развернутой системы идей, суждений, представлений. [3]

Реализация прагматических установок осуществляется с помощью ориентированных языковых единиц разных уровней, обладающих эмоционально-экспрессивной характеристикой. Кроме того, воздействующий эффект также достигается использованием нейтральных лексических единиц, которые в структуре туристических рекламных текстов приобретают прагматическую направленность. [1; с. 11]

Цель рекламного заголовка состоит в том, чтобы привлечь внимание аудитории и вызвать интерес к рекламируемому товару или услуге. [5; с. 139]

В ходе исследования туристического рекламного текста, именно графикация оказалась ярким примером нового словообразовательного приема.

Графикация в качестве самостоятельного способа словообразования была выделена лингвистом В.П. Изотовым. Он определяет графикацию как «такой способ образования слов, при котором в качестве словообразовательного оператора выступают графические и орфографические средства (графические выделения, знаки препинания и т.п.)». [2; с. 76].

И.С. Улуханов предложил свою классификацию термина «графикация»:

1. **Монографикация** – это создание неолексемы графическими средствами одного языка

2. **Полиграфикация** – создание новообразований с помощью графических средств разных языков

3. **Кодографикация** – создание неолексем с помощью сегментных средств разных кодовых систем, одна из которых не является естественно-языковой

4. **Типографикация** – создание неолексем с помощью суперсегментного средства, не являющегося собственно языковым, напр., выделение курсивом / полужирным / подчеркиванием или другим способом какой-либо части деривата

5. **Комбинированная графодеривация** – создание неолексем с помощью сочетания средств вышеприведенных разновидностей

Данная классификация не является конечной, все вышеперечисленные разновидности делятся ещё, как минимум, на десяток подпунктов. [4]

1. «BANSKO οι εκδρομες 2017 – 2018»

Данный пример туристической рекламы, демонстрирует сразу несколько видов графикации: монографикация (декапитализация), кодографикация, типографикация (графикация по цвету) и, соответственно это является комбинированной графодеривацией. Неолексема создана на основе одного языка, окончание «O» изображено в форме солнца (символ флоры и фауны), а буква «S» выделяется из всего слова и цветом, и шрифтом. Название зимнего тура «BANSKO» полностью написано большими буквами.

2. «the winter full vacations»

Во втором примере туристической рекламы, можем заметить монографикацию, типографикацию и кодографикацию. Неолексема создана на основе одного языка, слова «winter» и «vacations» выделены жирным шрифтом, тем самым сразу обращают на себя внимание клиентов. Цифра «8», в свою очередь, тоже оформлена довольно креативно, одна часть цифры осталась обычного белого цвета, а вторая часть была увеличена в несколько раз и совместила в себе некие традиции стран, заявленных по прайсу.

3. Ταξιδιωτικό Γραφείο «Your way Travel»

Следующий пример, это название туристической фирмы. В названии используется монографикация и кодографикация. Неолексема создана на основе одного языка, в словах «way», «travel» присутствует символ вместо буквы «a».

4. Ταξιδιωτικό Γραφείο «Kouros Travel»

Очень яркое и креативное название предложила следующая туристическая компания. В данном примере сочетается монографикация и кодографикация. В слове «Kouros», буква «K» интересно обыграна при помощи символа самолета и конденсационного следа, а букву «O» заменил символ флоры и фауны «земля».

5. Ταξιδιωτικό Γραφείο «cosmorama»

Наблюдаем: графикацию по цвету, монографикацию, типографикацию и кодографикацию. Можно предположить, что данное название совмещает в себе два слова, соединенные символом флоры и фауны «земля». Первая часть слова «cosmo» ассоциируется со словом «κόσμος», что в переводе с новогреческого означает «люди», «мир». Вторую часть слова «rama», можно перевести с новогреческого слова «όραμα» как «мечта», «видение». Если сложить эти две части названия, выйдет «человеческая мечта». Предполагаем, что в данном названии скрывается месседж об идеальном отдыхе для всех людей.

Таким образом, делаем вывод, что современную жизнь трудно представить без рекламы. На каждом шагу, производители соревнуются за внимание потребителей. Для достижения этой цели составители рекламного текста обращаются к использованию различных лингвистических и психологических приемов, таким как - графодеривация. На примере пяти названий туристических фирм и их предложений, мы смогли проследить за тем, каким образом при помощи графикации, рекламное агентство может максимально привлечь к себе внимание.

Литература

1. Атакьян Г.С. Эмоциональная стратегия и приёмы её реализации в туристической рекламе / Г.С. Атакьян // Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. – 2008. – №5. – С. 3.
2. Изотов В.П. Параметры описания системы способов русского словообразования / В.П. Изотов. Орел, 1998.
3. Каребина О.П. Семантическая организация лингвистических и паралингвистических феноменов в текстах предметной области 62 «Туризм»: дис. канд. филол. наук: 10.02.19/ О.П. Каребина. – Краснодар, 2008. – 183 с
4. Улуханов И.С. Единицы словообразовательной системы русского языка и их лексическая реализация / И.С. Улуханов. М., 1996.
5. Dyer G. Advertising as Communication/G. Dyer.-London, 1995, p 143

УДК 811.14`373.43

Герман К. В.

ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ГРЕЦЬКОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Стилістика сучасної преси за останній час зазнала суттєвих змін. Серед змін в першу чергу слід відзначити значно більш вільний обіг журналістів зі словом. Так, якщо раніше головним чином використовувалися слова, належать до літературної лексики, то тепер автори вільно включають в написані ними матеріали і жаргонізми, варваризми, вузькоспеціалізовану лексику.

Безумовно, вибір слова, вирази, синтаксису і композиції для більшості газетних статей залежить від його теми і змісту, від кола читачів і, природно, від індивідуальності самого автора. Але є спільні риси, притаманні більшості матеріалів сучасних журналістів. Серед них – широке використання фразеологізмів, просторічної, грубо-просторічної і жаргонної лексики, вживання слів з негативним відтінком, використання елементів риторики (насамперед риторичних запитань і вигуків, службовців засобом вираження авторського сарказму), а також використання неологізмів, варваризмів і надмірне вживання запозичених слів [1].

На використанні неологізмів зупинимося докладніше. Сучасні засоби масової інформації відображають актуальні, характерні для конкретного часу явища, тобто запам'ятовують певні символи епохи. Вербальним засобом фіксації цих символів нерідко стають словотворчі неологізми, як загальнономовного, так і індивідуально-авторські, тобто окказіональні слова, про які ми зазначували вище. Л.В. Рацібульська відзначає «лавиноподібний характер процесу мов на рубежі століть, його значний вплив на культурно-мовну ситуацію в пострадянському просторі», образно обумовлену як «свято вербальної свободи». «Окказіональні слова нерідко виступають головними смисловими індикаторами текстів, репрезентують актуальні соціальні, економічні, політичні, культурні та інші проблеми конкретного історичного періоду» [2, с. 233]. В якості смислової домінанти текстів використовуються новоутворення, що акцентують популярні, відомі реалії рубежу ХХ-ХХІ ст.: авіапригода, інтернет-злочинність, кібер-хулігани, кінутусовка, мегапроект, мінімалка, твердовалютний, шоу-тусовка, та інші.

С.А. Ильясова зазначає, що структура функціонуючих у мові газети новоутворень соціально обумовлена: «за допомогою словотворчих засобів позначається зазвичай те, що є найбільш важливим і цінним у свідомості народу» [3, с. 216].

Т.Г. Добросклонская зауважує, що «творча мовна особистість породжує тексти з комунікативно-прагматичною настановою на креативне спілкування, використовуючи при цьому як текстообразующою смислових та оціночних доміант окказіональні освіти, є, у свою чергу, емблемами епохи кінця ХХ - початку ХХІ ст.» [12, с. 280]. Новоутворення не тільки тематично відбивають усі зміни, що відбуваються в різних сферах сучасного життя, а й, як зауважує С.В. Ильясова, «сприяють інтерпретації явищ дійсності і розумінню специфіки їх сприйняття в певній лінгвокультурній спільності людей. Особливості нових номінацій, як і закріпилися в мові слів, пов'язані зі своєрідністю національної культури народу, бо в їх використанні відбивається національно-культурне бачення світу» [3, с. 217].

Треба зазначити, що неологізми у мас-медійному дискурсі більш за все пов'язані з інтернет-виданнями і утворюються за допомогою формування словосполучень, наприклад, то ηλεκτρονικό έγκλημα, η ηλεκτρονική δήλωση, η υποκοσμική λογοτεχνία, η χρηματοδοτική μίσθωση, οι φάκοι επαφής, το κοινής χρήσης λογισμικό та ін. В інтернет-виданнях можна зустріти один із варіантів таких неологізмів, як: e-mail – то ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, spam – то спам, chat – то τσατ, router – ο δρομολογητής, server – ο εξυπηρετητής, browser – ο φυλλομετρητής, cyberspace – ο κυβερνοχώρος, hypertext – то υπερκειμένο, provider – ο παροχέας або ο προμηθευτής, network – то Δίκτυο и багато інших. Ця лексика також використовується в газетах, журналах, періодичних випусках літератури и т.д. [4, с. 257].

Таким чином, у пресі нові слова виконують ту ж функцію, що і в інтернет-виданнях, і, звичайно, у мові в цілому. Вони позначають нові явища і іноді служать для додання образності журналістському тексту так як, і у новогрецькій мові, так і у інших мовах.

Література

1. Добросклонская, Т.Г. Медіалінгвістика. Системний підхід до вивчення мови ЗМІ/Т.Г. Добросклонская.- М.: Флінта, 2008. – 282 с.
2. Рацібульська, Л.В. Словотворчі неологізми в сучасних ЗМІ як смислова доміанта епохи/Л.В. Рацібульська//Російське словотвір.- 2005. - № 4. - С. 233–234.
3. Ильясова, С.В. Словотворча гра: аспекти дослідження/С.В. Ильясова//Російське словотвір.- 2005. - № 4. - С.216–217.
4. Ελτίο επιστημονικής ορολογίας και νεολογισμών // Τεύχος 11. – Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών, 2012. – 257 σ.

УДК 811.14'06'42:659(043)

Горбенко К.Є.

НЕЙРОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ СЛОГАНА В ПРОЦЕССЕ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЯ О ПОКУПКЕ (НА ПРИМЕРЕ НОВОГРЕЧЕСКОГО ЯЗЫКА)

Стремясь сделать свою рекламу более понятной и запоминающейся, компании-производители невольно наталкиваются на необходимость создания короткого, но довольно вместительного фирменного лозунга, который был бы не только очень точным, но и с лучшей стороны подчеркивал товары данной фирмы и ее специфику. В профессиональных кругах такой фирменный лозунг носит название «слоган» [3,с.47].

Слоган позволяет не только подчеркнуть основные преимущества товара, но и способствует быстрому запоминанию, а следовательно, при последующем использовании выполняет не информационную функцию, а выступает в роли напоминания о товаре.

Следует обратиться к классификации слоганов А.С. Кармина [2,с.264], который разделяет слоганы на прагматические и имажитивные. *Прагматические* подчеркивают реальные качества товара и обращены к разуму потребителя, т.е. присутствует уникальное торговое предложение. *Имажитивные* слоганы приписывают товару имиджевые характеристики и обращены к чувствам потребителя, либо используются в тех случаях, когда

невозможно найти уникальное торговое предложение. Также возможны слоганы, совмещающие прагматичность и имажитивность.

Рассматривая слоган в греческом рекламном дискурсе, следует отметить индивидуальные особенности характера греков. Ярко выраженной чертой, характеризующей греков, является индивидуализм или чрезмерная страсть к свободе выбора, что делает невозможной любую попытку рассортировать их по полочкам и навесить ярлычок на греков как нацию. Бурное выражение эмоций и красочное проявление личного темперамента стоит наравне с превознесением собственной личности. Их страсти не знают границ.

Исходя из особенностей греческого характера видим, что яркость и эмоциональность, так называемая «игра на подсознательной чувствительности», все это влечет за собой использование в греческом рекламном дискурсе имажитивного слогана, который имеет возможность легко сделать только окрашенные эмоциями намеки, позволяющие разыграть воображению, призванному выстроить в бессознательном потребителя то, что он желает услышать, почувствовать, получить...

Именно в этом случае нам необходимо нечто, что помогает искусно строить фразы, обращенные к человеческому подсознанию, которое, в отличие от сознания, не способно мыслить логически, отличать правду от лжи. Это – задачи сознания. Подсознание человека наивно и непосредственно, как ребенок, оно верит всему, что слышит – мечта для любого рекламщика, следовательно, нам необходимо НЛП (нейролингвистическое программирование), как способ воздействия на подсознание – средство для осуществления мечты [2,с.34].

Один из основателей НЛП, Джон Гриндер [2,с.89], выделил такие приемы из НЛП, которые в последнее время все чаще начинает использовать слоган в имажитивной рекламе: подтекст (второй смысл) и синестезия (смешение или переключение каналов информации) и использование юмора. Они чрезвычайно эффективны — но эффективны именно на бессознательном уровне [2,с.96 - 99].

В греческом рекламном дискурсе слоган ориентируется на личное «эго» каждого грека в отдельности...

Renault Clio. *Εγώ CLIO.*

...придает уверенность в себе и при этом показывает индивидуальную неотразимость.

Loreal Paris. *Όχι απλά γοητευμένη... ΠΕΠΕΙΣΜΕΝΗ!*

OUY. *Απόδραση από τα γυνωστά!*

Проявления греческого эгоцентризма не скрылись от наблюдательного взгляда опытного рекламиста...

NOVA. *Όλος ο κόσμος της μόδας στη NOVA.*

...и конечно доля юмора!

Melissa. *Είμαι μακαρονάς, τι να κάνουμε!*

Исходя из вышеперечисленного, правильно построенные слоганы, в основе которых лежит НЛП в использовании оказываются значительно эффективнее в процессе принятия решения о покупке.

Как известно, процесс покупки начинается задолго до совершения акта купли-продажи, а ее последствия проявляются в течение долгого времени после совершения этого акта. Процесс покупки начинается с того, что покупатель осознает проблему или нужду. В нашем случае, нужда, используемая НЛП, «атакует» в нескольких направлениях, во-первых – потребность возбуждается подсознательными факторами, выражающимися в увлекательной игре слов, и затем (за неимением внешних раздражителей) визуально, «подчеркивая» языковое сообщение.

Самое основное, что дает НЛП рекламе, это применение в слогане приемов, позволяющих оказывать воздействие на бессознательном уровне. Учитывая, что большинство решений о покупке принимается на уровне бессознательных механизмов психики, использование этих приемов делает рекламные обращения по-настоящему мощным

инструментом, и, тем самым, значительно повышает степень их воздействия на фоне других влияющих факторов.

Чтобы убедить целевой рынок купить товар, следует не только разобраться в мыслительных процессах, чувствах и интересах покупателя, но и знать и пользоваться привычным ему языком, учитывая индивидуальные особенности.

Литература

1. Байрон А. Люис, Френк Пуселик Р. Магия нейролингвистического программирования без тайн: [пер. с англ. А.А. Романов] – М.: «Бератор-Пресс», 2003. – 364 с.
2. Кармин А.С. Психология рекламы. Учебник/ А.С. Кармин. – СПб.: ДНК, 2004. – 568 с.
3. Картер Г. Эффективная реклама: [пер. с англ. В.Б. Боброва] / Г. Картер. – М.: Прогресс, 1991. – 244 с.

УДК 811.1'25-115(043)

Малашенко О.Д.

ВЛАСНА НАЗВА ЯК ДЖЕРЕЛО ПРЕЦЕДЕНТНОСТІ В МАСОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Відмінною рисою сучасної лінгвістичної науки є її зосередженість на людському факторі в мові, її спрямованість на осмислення мовної концептуалізації світу. Антропоцентризм, суть якого полягає в тому, що «наукові об'єкти вивчаються, перш за все, за їх ролі для людини, за їх призначенням в її життєдіяльності, за їхніми функціями для розвитку людської особистості і її удосконалення» [1, с. 212], став найважливішим методологічним принципом.

Поняття дискурсу мас-медіа в науковій дослідницькій практиці закріпилося завдяки працям Т. Г. Добросклонської, на думку якої він є «повідомленням в сукупності з усіма іншими компонентами комунікації (відправник, отримувач повідомлення, канал, зворотний зв'язок, ситуація спілкування або контекст)» [2, с. 22].

Як вважає Я. М. Засурський, «вітчизняні ЗМІ сьогодні - це більше, ніж окремі імена, конкретні назви газет або каналів. Це світ, що розвивається зі своїми тенденціями, досягненнями і провалами, «передавальними пасажами» і «підводними течіями». Мас-медіа цікаві не тільки змістом, тиражами, а й різноманітністю думок» [1, с. 17]. На думку Т. Г. Добросклонської, «засоби масової інформації не просто відображають навколишню дійсність, об'єктивно відбуваються навколо подій. Більшість сучасних вчених, як російських, так і зарубіжних, вважають, що ЗМІ прямо або опосередковано, у відкритій чи прихованій формі впливають на всі соціально-політичні процеси в суспільстві» [2, с. 20].

В сучасній масовій комунікації останнім часом йде активне звернення до різноманітних способів використання прецедентності. Прецедентні імена - це широко відомі власні імена, які використовуються в тексті не стільки для позначення конкретної людини (ситуації, міста, організації та ін.), скільки в якості свого роду культурного знака, символу певних якостей, подій, долі.

Використання прецедентних феноменів розраховане на появу у потенційних споживачів потрібних адресанту асоціацій, сприйняття тексту як прозорої загадки і формування позитивного ставлення до рекламованого товару. Прецедентні імена, на відміну від імен власних, позначають конкретних людей, місця, події та формують клас індивідуальних імен. До того ж, їм належить ключова роль у представленні певних моделей поведінки, які схвалюються або засуджуються суспільством. Оскільки рекламна сфера є досить популярною у наш час, рекламісти роблять ставку на те, що адресат у підсвідомому прагненні стати ближче до свого кумира, придбає рекламований товар або скористається послугою, як, наприклад, у рекламах, автори в грецьких рекламних текстах використовують імена відомих акторів та актрис (Νία Βαρντάλος, Χριστόφορος Παπακαλιάτης, Αντίνοος

Αλμπάνης, Γιάννης Τσιμιτσέλης), політиків (Προκόπης Παυλόπουλος), письменників (Δημήτρης Παλάζης, Σώτη Τριανταφύλλου), музикантів (Δήμος Αναστασιάδης, Δέσποινα Ολυμπίου) з ціллю привернути увагу людей, адже програми з участю знаменитої людини знайомі будь-якому пересічному громадянину.

У сучасній ономастики розмежовується кілька видів онімів - антропонімів, зооніми, топоніми, астроніми, урбоніми, назви подій, кораблів та ін. Оскільки основна проблематика масової комунікації – це, як було зазначено вище, людська діяльність, то цілком закономірно, що тут провідне місце займає використання прецедентних антропонімів. Разом з тим важливо відзначити, що подібне вживання характерно не тільки для антропонімів, але і для інших власних назв. Наприклад, прецедентні імена, які позначають художні чи інші твори: *Шолохов - російський Гомер, який написав «Іліаду» громадянської війни на півдні Росії і «Одіссею», де російська душа безнадійно мандрує в пошуках рідного берега* [5, с. 3]. В даному контексті назви творів Гомера використовуються як узагальнені найменування епосу, а ім'я їх автора - як узагальнене позначення великого письменника.

Підводячи підсумки, треба зазначити, що система прецедентності яскраво відображає національну самосвідомість і дискурсивні характеристики відповідного тексту: його авторство і адресність, умови створення і функціонування, інтертекстуальні зв'язки та соціальне сприйняття. Прецедентні імена - це важлива частина масової комунікації, вони задають національну систему цінностей і антицінностей, яка в тій чи іншій мірі регулює поведінку представників національної спільноти, об'єднуючи «своїх» і протиставляючи їх «чужим».

Література

1. Кубрякова Е. С. Еволюція лінгвістичних ідей у другій половині ХХ століття: досвід парадигмального аналізу / Е. С. Кубрякова // Мова і наука кінця ХХ в. – Москва : Інститут мовознавства РАН, 1995. С. 144–238.
2. Добросклонська Т. Г. Медіадискурс як об'єкт лінгвістики і міжкультурної комунікації / Т. Г. Добросклонская // Вісник Московського ун-ту. Серія 10. Журналістика. 2006. № 2. С. 20–33.
3. Засурський Я. Н. Система засобів масової інформації Росії / Я. Н. Засурський. – Москва : Аспект Пресс, 2001. – 243 с.
4. Добросклонська, Т. Г. Питання вивчення медіатекстів (досвід дослідження сучасної англійської медіаречі) / Т. Г. Добросклонская. – Москва, 2005. – 218 с.
5. Проханов А. Шолохов і «11 вересня» / А. Проханов // Завтра. – 2005. – №21. – С.46–48

УДК 659.13/18:005.638.5(047)

Проценко А.В.

МОРФОЛОГІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ КАФАРЕВУСИ В ТЕКСТАХ ГРЕЦЬКИХ ГАЗЕТ

Мовне питання в Греції – тема, що потребує детального вивчення. Історія становлення сучасної грецької мови сягає давніх часів і бере свій початок ще з 1 століття до нашої ери. Адже саме тоді розпочався рух аттикізму, який значною мірою вплинув на виникнення протистояння двох форм грецької мови: кафаревуси та димотики. Але найбільшого розвитку проблема мовного питання в Греції набула в 20 столітті. В цей період гостро постало питання, яка саме форма мови, димотика чи кафаревуса, має бути державною мовою. Не дивлячись на те, що з 1976 року димотика вважається офіційною мовою Греції, деякі елементи кафаревуси все ще наявні в «стандартній новогрецькій мові». Найчастіше елементи кафаревуси використовуються в офіційно-діловому та публіцистичному стилях мовлення.

Серед греків існує уявлення, що в афінських газетах частіше використовуються елементи кафаревуси, а в салоніських виданнях переважає димотика. Актуальність теми зумовлена недостатнім дослідженням сучасних грецьких газет саме у світлі історії мовного питання в Греції. У зв'язку з тим, що елементи кафаревуси так чи інакше наявні в

стандартній новогрецькій мові, виникає необхідність дослідити, наскільки часто приклади аттичної форми мови зустрічаються в періодичних виданнях найбільших міст Греції: Афін та Салонік.

Проблема мовного питання в Греції цікавить мовознавців та дослідників на протязі багатьох років. Даним питанням займаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, такі як Йанніс Кордатос, Анна Фрагудаки, Тетяна Котросту-Лонду, Олег Широков та інші.

Згідно зі словником Г. Бабіньотиса «грецьке мовне питання» – це спір про те, яка мова має бути офіційною в Греції: народна розмовна мова (димотика) чи розвинене наслідування давньогрецької (кафаревуса) [1, 428].

Найбільшого розвитку дана проблема набула в кінці 19 – 20 століття, але насправді вона походить ще з давніх часів. Якщо точніше, то ще в 1 ст. до н.е. рух аттикізму ввів диглосію в грецьку мову. За словником Бабіньотиса, аттикізм – це напрям в історії грецької мови, який полягає в наслідуванні мови та стилю, характерних для афінського(аттичного) діалекту, що набув поширення в епоху Еллінізму [1, 312]. Схоже визначення дає нам словник літературознавчих термінів: аттикізм — літературний напрям у давньогрецькій та почасти у римській літературі, розвинувся як реакція на азіатизм, обстоював культ класиків, збереження мовних норм аттичних прозаїків V ст. до н.е. Хоч аттикізм на теренах стилю поступався азіатизму, однак у мовній сфері спромігся на такі зразки, які пізніше правили за основу елліністичного красномовства [2].

З часів грецького койне еліністичного періоду була конкуренція між природно розвиваною розмовною формою грецької, з одного боку, і використанням штучно архаїчних, наукових стилів – з іншого. В наукових стилях використовували граматичні та лексичні форми, що імітували класичну аттичну грецьку (аттикізм). Такий стан відомий у сучасній лінгвістиці як диглосія. Цей термін придумав на початку ХХ століття Іоаніс Психаріс [3, 176]. За визначенням поняття «диглосія» звертаємося до словника іншомовних слів української мови. Там нам пропонується таке визначення: диглосія (гр. διγλωσσία – двомовність) – це одночасне існування у суспільстві двох мов або двох різних форм однієї мови, застосовуваних у різних функціональних сферах [4].

Існує тенденція до використання в грецьких газетах афінських видань елементів кафаревуси. Отже, розглянемо деякі приклади статей з газети Η Εφημερίδα των Συντακτών на наявність елементів кафаревуси. В статті за 1 жовтня 2017 року під назвою «Ο Ντάισελμπλουμ θαυμαστής του... Αλέξη Τσίπρα» читаємо таку фразу: *Ο Τσίπρας ήρθη στο ύψος των περιστάσεων, ως όφειλε, δήλωσε μεταξύ άλλων ο Ντάισελμπλουμ.* В даному випадку слово *ήρθη* (аорист від слова *έρχομαι*) є елементом кафаревуси, оскільки в сучасній грецькій мові дане слово мало б форму *ήρθε*. Також в статті під назвою «Σε αναζήτηση νέου αφηγήματος» знаходимо фразу *πως η πολιτική σταθερότητα είναι εκ των ων ουκ άνευ...* Фраза *είναι εκ των ων ουκ άνευ* є елементом кафаревуси, так як прийменник *εκ* та в цілому всі слова в фразі є характерними саме для цієї форми грецької мови [5]. Згідно аналізу, в даній статті 1376 символів. З них 29 таких, яким притаманні морфологічні характеристики кафаревуси. Тобто, це 2,1%.

В статті під назвою «Σε νέα συνεδρία του Εθνικού Συμβουλίου η έκθεση Γκουτέρες» за 7 жовтня 2017 року зустрічаємо фразу *ο πρώην Βρετανός υπουργός Εξωτερικών Τζακ Στρό* [5]. Слово *πρώην* належить до кафаревуси тому, що закінчення прикметників *-ην* належить саме до цієї форми мови та не є характерним для димотики. В цій статті 2352 символів, 36 з яких, тобто 1,5%, мають характеристики кафаревуси.

«Ψάχνει και βρίσκει ξενιστές ο Πέτρος Τατσόπουλος ώστε να επιζεί» – ще одна стаття в газеті Η Εφημερίδα των Συντακτών, в якій присутні елементи кафаревуси. Зокрема, у вислові : *...ο οποίος έσπευσε να τη σχολιάσει θεωρώντας, εν πολλοίς, πως η Νατάσα Τσουκαλά ως πολιτικό ον...*, слово *εν πολλοίς* має всі ознаки аттичної форми грецької мови. В даному випадку знаковою рисою також є закінчення, яке являється характерним для кафаревуси, але не для димотики. В цій же статті заходимо ще одну схожу фразу, яка також відповідає характеристикам кафаревуси: *Η πολιτική ζωή στην Ελλάδα έχει ξεφύγει про πολλού από την*

αρμοδιότητα της πολιτικής επιστήμης [5]. *Προ πολλού* – фраза, в якій закінчення прислівника вказує на те, що дане слово не належить до сучасної форми грецької мови. Всього в даній статті 945 символів, з них 24 – з елементами кафаревуси. Тобто приблизно 2,5% даної статті займають слова та фрази з елементами кафаревуси.

Розглянемо ще одну статтю з цієї газети під назвою «Ο πρόεδρος του ΣτΕ ξεπέρασε κάθε όριο». В даній статті нашу увагу привертає вислів *περί «ωμής παρέμβασης στη Δικαιοσύνη», με αφορμή τα «πόθεν έσχες» των δικαστικών λειτουργών*. Розпочнемо зі слова *περί*. Як нам відомо, даний прислівник є характерним для кафаревуси, тому ми можемо дійти висновку, що дане слово є елементом аттичної форми мови. Крім того, в даному вислові є фраза *πόθεν έσχες* яка також відноситься до кафаревуси, що ми можемо побачити із закінчень, які також не є характерними для димотичної форми мови. В даній статті 2719 символів, з яких 33 – з елементами кафаревуси. У відсотковому співвідношенні – це 1,2%.

Наступна газета афінського видання, статті з якої ми проаналізуємо на наявність елементів аттичної форми мови, тобто кафаревуси є *Ελεύθερος τύπος*. Отже, розпочнемо зі статті «Σάλος με την παρουσία Καμμένου στην παραλαβή του τηλεοπτικού σταθμού «Ε» από τον Σαββίδη» [6]. В реченні *Δηλαδή για να το καταλάβετε, του χάρισαν μερικά εκατομμύρια με τροπολογία δήθεν για την ΣΕΚΑΠ...* слово *δήθεν* має закінчення, яке характерне для кафаревуси. *...είναι ο μεσάζων Παπαδόπουλος* – ще одна фраза з цієї ж статті, яка має ознаки кафаревуси, тобто аттичної форми мови, а не димотики. В даній фразі характерним для кафаревуси словом є *μεσάζων*, в якому також по закінченню *-ων* можна зрозуміти, що це слово не відповідає правилам словотвору сучасної форми мови, тобто димотики. В цій статті 1405 символів, з яких 34 з елементами кафаревуси, тобто це 2,4%.

Наступна стаття з цієї газети, яку ми проаналізуємо, називається «Ρουκέτες Ерντογάν για Λωζάννη, Αιγαίο και έκδοση των «8» [6]. В даній статті ми знайшли більшу кількість слів з елементами кафаревуси, ніж в інших. Отже, перше, на що слід звернути увагу – це речення *Η δικαστική υπόθεση στις ΗΠΑ του Ιρανού τραπεζίτη που «έσπασε» το αμερικανικό εμπόριο στο Ιράν, κατ' εντολήν, όπως ο ίδιος ισχυρίζεται...* В даному реченні фразою, яка має ознаки кафаревуси є *κατ' εντολήν*, бо в димотиці не використовується в кінці іменників на прикметників частка *-ν*. І взагалі, це є однією з основних ознак кафаревуси. *...που θέλει συνήθως μόνον συναντήσεις μεταξύ ομολόγων* – ще один приклад з цієї ж статті. В даному випадку слово *μόνον* також має в кінці частку *-ν*, а як було вже сказано, це характерне для кафаревуси, а не для димотики. Розглянемо ще одну фразу зі статті «Ρουκέτες Ернτογάν για Λωζάννη, Αιγαίο και έκδοση των «8»». Вона звучить так: *όπου του επιφυλάχθηκε μια πομπώδης υποδοχή*. Як вже згадувалось, закінчення *-ώδης* для іменників та прикметників притаманне кафаревусі. В даному випадку ми маємо слово *πομπώδης*, яке згідно з характеристиками відноситься до аттичної форми мови. Всього в даній статті 8097 символів, з них – 124 з елементами кафаревуси. Тобто обсяг висловів з елементами кафаревуси в даній статті сягає 1,5%.

Ще в одній статті з газети *Ελεύθερος Τύπος* знаходимо слова, морфологічні особливості яких притаманні кафаревусі. Стаття має назву «Μητσοτάκης: Οι πολίτες θα κρίνουν ποιος μπoreί να κάνει τη ζωή τους καλύτερη». Одне зі слів, що притаманне кафаревусі знаходимо у фразі *ενώπιον των γαλάζιων τομεαρχών*, де також за закінченням *-ον* можемо зрозуміти, що дане слово не належить до димотики. Розглянемо ще одну фразу з цієї ж статті: *Δεν είναι καθόλου λήξαν για μας*. Іменник *λήξαν* має закінчення, яке характерне для кафаревуси. В димотиці воно має форму *λήση*. В даній статті зустрічаємо слово *εξάλλου*, яке походить з кафаревуси. Префікс *εξ-* – це один із префіксів, характерних для аттичної форми мови. В статті «Μητσοτάκης: Οι πολίτες θα κρίνουν ποιος μπoreί να κάνει τη ζωή τους καλύτερη» 5432 символи, з яких 102 тих, яким притаманні характеристики кафаревуси. У відсотковому співвідношенні це буде займати приблизно 1,9%.

Серед сучасних політичних газет, що видаються в Салоніках можемо виділити такі: «Thessnews», «Αυριανή Μακεδονίας – Θράκης», «Θεσσαλονίκη», «Μακεδονία», «Τύπος Θεσσαλονίκης».

«Thessnews» – грецька щотижнева газета, яка видається в місті Салоніки. Дана газета вважається політичною, але в ній можемо знайти також статті на інші теми, що стосуються спорту, економіки і т.д.

Розпочнемо зі статті, що має назву «Μαργ: Προβάδισμα 11,9 μονάδων για τη ΝΔ έναντι του ΣΥΡΙΖΑ» [7]. Дана стаття розпочинається з фрази *βάσει των ευρημάτων*, слово *βάσει* походить з кафаревуси, що ми можемо помітити по закінченню. В цій же статті зустрічаємо вислів *επί των εγκύρων*. Прийменник *επί* походить з кафаревуси, тому ця фраза є елементом саме цієї форми мови. В даній статті всього 788 символів. З них 8 тих, що відносяться до кафаревуси. Якщо говорити про відсотки, то це лише 1%.

Стаття, яку ми розглянемо наступною називається «Την επόμενη εβδομάδα στη Βουλή οι ρυθμίσεις για τις συντάξεις χηρείας» [7]. В даній статті також знаходимо деякі слова та фрази, які можуть належати до кафаревуси. Розглянемо деякі приклади. Розпочнемо зі слова *ο θανών*. Це іменник чоловічого роду, що має закінчення *-ών*, а наскільки нам відомо, таке закінчення характерне саме для кафаревуси. *Τα ως άνω ποσά* – ще одна фраза з даної статті, яка має характеристики кафаревуси. У вислові *σε περιπτώσεις που ο θάνατος επήλθε* також присутнє слово, що має характеристики кафаревуси. Це слово – *επήλθε*. В даному слові присутній внутрішній аугмент *-ή-*, який є особливістю кафаревуси. *Ο άνεργος επιζών ή διαζευγμένος σύζυγος* – ще одна фраза зі статті «Την επόμενη εβδομάδα στη Βουλή οι ρυθμίσεις για τις συντάξεις χηρείας», в якій ми зустрічаємо елемент кафаревуси. Це – слово *επιζών*, закінчення якого характерне саме для цієї форми грецької мови. В цій статті 2128 символів, 28 з них це ті, яким притаманні характеристики кафаревуси. Тобто, це 1,3%.

Як бачимо, тема потребує подальшого дослідження на більш репрезентативному мовному матеріалі й на інших мовних рівнях, що може стати підставою для більш ґрунтовних висновків щодо морфологічних особливостей грецького газетного дискурсу, зумовлених грецькою диглосією.

Література

1. Μπαμπινιώτης Γ. Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας / Γ. Μπαμπινιώτης. – Αθήνα, 2005. – 964 с.
2. Словник літературознавчих термінів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrlit.net>.
3. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους – Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, 1977.
4. Словник іншомовних термінів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.jnsm.com.ua.
5. Εφημερίδα των συντακτών [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.efsyn.gr/>
6. Εφημερίδα Ελεύθερος τύπος [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eleftherostypos.gr/>
7. Εφημερίδα Thessnews [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.thessnews.gr/>

УДК 811.161.2'373.46

Харасахал П.Ю.

ТРАДИЦІЙНЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО, ПОНЯТТЯ ТЕРМІНА ТА ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Сучасна епоха характеризується бурхливим розвитком галузей усіх сфер людського життя. У зв'язку з цим виникає потреба вдосконалення системи передавання та обробки інформації, співробітництва науковців різних країн у найрізноманітніших сферах науки і техніки.

Науково-технічна революція, як одне з найважливіших соціальних явищ сучасного світу, вносить істотні зміни в лінгвістичну модель світу. Насамперед ці зміни полягають у

тому, що більшу частину лінгвістичного фонду складає фахова лексика (терміни та номенклатурні назви), причому вона має тенденцію швидкого зростання [2].

Вивченням термінів та терміносистем займається наука термінознавство, що виникла в недрах сучасної лінгвістики та утверджувала свої самостійні функції на перетині кількох наук – лінгвістики, логіки та відповідних науково-технічних спеціальностей. Ця наука вивчає спеціальну лексику з точки зору її типології, походження форми, функціонування, значення, упорядкування, використання і творення. Найбільш загальна мета термінознавства – це турбота про те, щоб процес утворення та вживання термінологічних найменувань зробити більш керованим, сприяти раціоналізації професійного спілкування, взаєморозумінню фахівців.

Термін, як і всі інші мовні універсалиї, важко піддається дефінуванню. Через складність та дискусійність такого завдання в лінгвістиці існує чимало найрізноманітніших спроб визначення термінів.

Б. М. Головін пише, що «термін – це окреме слово чи утворене на базі іменника підрядне словосполучення, що означає професійне поняття та призначене для задоволення специфічних потреб спілкування у сфері певної професії» [1]. Дане визначення досить вдале та містке, незважаючи на те, що деякі моменти можуть викликати заперечення. Сумнівним є, зокрема, той факт, що всі терміни утворюються лише на базі іменників. Такою базою можуть бути дієслова, прикметники та прислівники.

І. С. Квитко, спираючись на різні визначення, пропонує цікаву дефініцію: «Термін – це слово чи словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання, що вступає у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами й утворює разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю» [3].

Звідси можна також зробити припущення, що «термінологія – це сукупність термінів, котрі висловлюють поняття певної галузі науки й техніки, що сформулювалися історично» [3].

Кажучи про термінологію, лінгвісти, як правило розрізняють:

- 1) науку про терміни (в цьому відношенні все популярнішим стає термін «термінознавство»);
- 2) фахову лексику в складі всіх слів певної мови (наприклад «термінологія грецької мови», «українська термінологія»);
- 3) спеціальну лексику, що обслуговує певну галузь науки чи техніки (наприклад, «лінгвістична термінологія»).

Така багатозначність, за словами Смирнова, «в першу чергу зумовлена тим, що для кожної термінологічної одиниці визначена точка координат як у мові в цілому, так і в субмові зокрема» [4]. Термін є невід'ємним елементом системи, якщо під системою розуміти сукупність елементів цілого, між котрими існує обов'язковий, тривалий зв'язок. Сукупність зв'язків у межах такого цілого визначає його структуру. Таким чином, системність є однією з найважливіших умов існування терміна. Термін може існувати лише як елемент терміносистеми, якщо під останньою розуміти впорядковану сукупність термінів, які адекватно висловлюють систему понять теорії, що описують певну спеціальну сферу людських знань чи діяльності.

Література

1. Головін Б. М. Лінгвістичні терміни та лінгвістичні ідеї. / Б. М. Головін – М. : Вища школа, 1976 – 435 с.
2. Д'яков А. С. Основи термінотворення. / А. С. Д'яков – К. : Видавничий дім «КМ Academia», 2000 – 203 с.
3. Квитко І. С. Термін в научному документі. / І. С. Квитко – Львів. :Вища школа, 1976 – 128 с.

4. Смирнов І. П. Методичні рекомендації для перекладачів і редакторів науково-технічної літератури ВЦП. / І. П. Смирнов – М. : Молода гвардія, 1968 – 84 с.

УДК 811.14'06'373.4'42(043)

Челпанова О. К.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ У СУЧАСНІЙ ДРУКОВАНІЙ РЕКЛАМІ (НА ПРИКЛАДІ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ)

Реклама – це система заходів цілеспрямованого впливу на споживача, що формує та регулює просування товару на ринку. Це розповсюдження інформації будь-яким способом та за допомогою різноманітних засобів, адресована неозначеному колу осіб і спрямована на привертання уваги до об'єкту, що рекламують, на формування та утримання цікавості до нього.

Дослідження реклами як мовного явища є важливим питанням, яким займалися такі вітчизняні вчені, як Борисова І. Н., Бикова О.Н., Почепцов Г. Г. Серед грецьких вчених слід відмітити дослідження С.Хатзісавідіса, Й.Янулопулоса та інших. Проте в даних працях, на нашу думку, недостатньо чітко висвітлюються стилістичні та лексичні особливості сучасного грецького рекламного дискурсу. Послідовно виникає необхідність дослідження мовних засобів виразності в текстах сучасної реклами, зокрема грецької. В цьому полягає актуальність нашого дослідження. Мова реклами розвивається на основі всіх відомих функціональних стилів мови. Нерідко в рекламних текстах успішно застосовуються елементи різних функціональних стилів. Для лексики рекламних текстів притаманне використання усіх шарів розмовних та книжкових слів [1, с.2].

Наведемо найбільш вживані художньо-виразні засоби мови на лексичному рівні у сучасній новогрецькій друкованій рекламі:

1) Метафора – оборот мовлення, який полягає у вживанні слів і висловлювань у переносному значенні на основі аналогії, подібності, порівняння. У метафорі певні слова та словосполучення розкривають сутність одних явищ та предметів через інші за схожістю чи контрастністю [2, с.275]. Метафора приваблює та спрямовує читача, надає відчуття невимушеного повсякденного спілкування; робить рекламний текст більш лаконічним – очевидно, що завдяки метафорі можна висловити більше думок за допомогою меншої кількості слів.

Ένας πολυκινηματογράφος στην καρδιά της Θεσσαλονίκης.

Η υγεία κτίζεται κάθε μέρα.

2) Гіпербола— стилістична фігура очевидного й навмисного перебільшення з метою підсилення виразності й підкреслення висловленої думки [2, с.56]. Гіпербола в рекламі є чи не найголовнішим художнім засобом. Використовується для того, щоб створити у споживача ідеалізоване уявлення про товар.

Διάρκεια και λάμψη χωρίς όρια.

Παράθυρο με θέα τον πλανήτη Γη.

3) Епітет – це слово або цілий вислів, який завдяки своїй структурі та особливій функції в тексті набуває переносного, не буквального значення. Епітетом у реченні може бути означення чи обставина, які завдяки своїй виразності визначають авторське ставлення до предмету. Епітет передбачає елемент суб'єктивності [2, с.94].

'Επιπλα Casa di Patsi. Μια νέα υπέροχη ζωή αρχίζει...

Biotherm. Απαλό, ενυδατικό κραγιόν με την απίστευτη λάμψη. Βιταμίνη E για επιπλέον προστασία.

4) Порівняння – це фігура мови, в якій відбувається уподібнення одного предмету або явища іншому за якоюсь загальною для них ознакою з метою підкреслення його властивостей або ознак [2, с.387].

Colgate Oxygen. Αίσθηση καθαριότητας σαν τη φρεσκάδα του καθαρού αέρα! Καθαριότητα. Δρόσια. Φρεσκάδα.

Biotherm. Χείλη δροσερά και υδατωμένα, λαμπερά σαν μιά σταγόνα νερό.

В рекламі порівняння відіграє особливу роль. Ефект від використання товару уподібнюється до знайомих читачам приємних відчуттів (дотик, приємна музика, смачна їжа, тощо) і таким чином приємні асоціації закріплюються за продуктом (крем, акустична система, мікрохвильова піч...) [3, с.48].

5) Уособлення (персоніфікація) – це мовна фігура, в якій людські якості надаються предметам неживої природи чи тваринам, рослинам, абстрактним поняттям [2, с.353]. *Το κομψό της σώμα απο κράμα αλουμινίου και οι ελκυστικές καμπύλες της σας παρασύρουν. Το ψηφιακό κόσμημα της Canon με ανάλυση 7.1. megapixels και μεγάλη οθόνη υψηλής ανάλυσης σας εμπνέει. Αυτό δεν είναι έρωτας. Είναι το απόλυτο πάθος.*

Ceramix. Πρωταγωνίστρια στο μπάνιο.

Εγώ και εσύ λάμπουμε μαζί. Τη νύχτα σου δίνω τα φώτα μου. Σε γεμίζω ενέργεια. Σου χαρίζω δύναμη. Μπορείς να σκεφτείς μια μέρα χωρίς εμένα; Ford.

Отже, в тексті реклами активно використовуються ті численні художньо-виразні засоби, які притаманні мові взагалі [1, с.3]. Вони спрямовані не тільки на те, щоб підкреслити переваги та якості товару, а й щоб сформувані у свідомості певний «образ» цього товару.

Дослідження мовних явищ на рівні тексту розширили емпіричну базу лінгвістики, зробили змістовним та глибоким аналіз процесів комунікації, зокрема функціональних типів мовлення. [4, с.14]

Література

1. Η γλώσσα της διαφήμισης στα Ελληνικά Μ.Μ.Ε./ Σ. Χατζησαββίδης. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://users.auth.gr/~sofronis>

2. Гром'як Р.Т. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ "Академія", 1997. – 457 с.

3. Мастерская рекламного текста/ Д.Старк. - <http://www.marketolog.ru>

4. Рюшшина Л.И. Манипулятивные приемы в рекламе/ Л.И. Рюшшина. – М.: Март; Ростов н/Д: Март, 2004. – 240 с.

УДК 6811.14§06§373.7

Брагіна В.Р.

КЛАСИФІКАЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Фразеологія – це розділ мовознавства, в якому вивчаються лексично неподільні поєднання слів. Фразеологією називають також сукупність властивих мові усталених зворотів і висловів. [2.15].

Одиниця фразеологічної системи називається **фразеологізмом** (лексико-граматична єдність двох і більше граматично оформлених компонентів). [2.16]

Також, іншим визначенням фразеологізму може бути: **Фразеологізм** або фразеологічний зворот – це стійке поєднання слів, яке виконують роль єдиної лексичної одиниці і, в більшості випадків, його можна легко замінити одним словом.

Як і окремі слова, фразеологізми можуть формуватися у синонімічні та антонімічні ряди. Так, про ледарювання можна сказати кількома фразеологічними виразами: байдики бити, ханьки м'яти, лежня справляти, гулі правити. Антонімічні пари фразеологізмів передають протилежні значення та оцінки: хоч греблю гати (багато) — на макове зерня (мало).

Існують різні класифікації фразеологізмів. Найвідомішою є класифікація фразеологізмів за ступенем злітності їх компонентів, яку розробив французький мовознавець Ш. Баллі і доповнив російський мовознавець В.В. Виноградов (1894-1969). За цією класифікацією фразеологізми поділяють на **фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення** [3.30].

Ще однією класифікацією фразеологізмів за співвіднесеністю з окремими частинами мови, яку розробили українські вчені, вони бувають:

- **іменникові** — називають предмет чи явище: козацьке сонце, рятівна соломинка, наріжний камінь та інші.

- **прикметникові** — називають ознаки: не в тім 'я битий, кров з молоком, не остання спиця в колесі та інші.

- **прислівникові** — характеризують дію, стан чи ознаку: з відкритим серцем, як на долоні, не чуючи землі під ногами, без керма і без вітрил, на живу нитку, кров холоде в жилах та інші.

Дослідуючи цю тему, ми зрозуміли, що найвживаним різновидом є фразеологічні зрощення тому що вони не виходять зі значень їх компонентів. Наприклад: “собаку з'їсти”, “бути майстром у якійсь справі”. Тут власні значення слів собака і їсти не відіграють жодної ролі, бо неможливо пояснити, чому знання й досвід передбачають поїдання собак.

Також фразеологізми бувають **національні** (які властиві для якоїсь однієї країни, етносу) та **інтернаціональні** (які вживаються в багатьох мовах).

Прикладом інтернаціонального фразеологізму може бути “ахиллесова п'ята” що означає вразливе місце. Та національні це наприклад “гуртом і чорта побореш” який властивий тільки для українського народу.

Неможливо не помітити, що більшість фразеологізмів у новогрецькій мові складають фразеологізми міфічного походження (з міфів). Наприклад ті які нам дуже відомі, але ми не замислюємося щодо їх походження: “аріаднина нитка” Ο Μίθος της Αριάδνης що означає порятунок, та пов'язана з міфом про Мінотавра, “геркулесів подвиг” Αθλοι του Ηρακλή що означає справа яка потребує великих зусиль, та багато інших.

Треба відмітити таку групу фразеологізмів як ідіюми. **Ідіюми** це – фразеологічні одиниці які не перекладаються на іншу мову. Саме вони є дуже цікавою темою дослідження для науковців. Наприклад: “бити баклуши” тобто байдикувати.

Також треба відмітити, що такі фразеологізми у більшості є фразеологічні зрощення, тому ще стійкі, неподільні словосполучення та окремо, або без контексту ці слова не мають ніякого значення.

Отже фразеологія це дуже цікавий розділ мовознавства, який потребує глибокого вивчення матеріалу. Для того, щоб знати походження фразеологізмів та зрозуміти треба знати історію народу з якого вони походять. У грецькій фразеології присутні міфологічні звороти, та вони (але не усі) є інтернаціональними, тому що вони вживаються у мовах багатьох народів світу. Фразеологізми - це майже завжди яскраві, образні вирази. Вони є важливим експресивним засобом мови. Кожна культурна людина повинна володіти цим скарбом літературної мови.

Література

1. Віноградов В. В. Обрані твори. Лексикологія та Лексикографія / В. В. Віноградов. – Москва, 1977. – 161 с.

2. Класифікація фразеологізмів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/1016031648103/dokumentoznavstvo/klasifikatsiya_frazeologizmiv.

3. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови/ Скрипник Л.Г. – Київ: Наукова думка, 2003. – 280 с.

4. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови / В. Д. Ужченко. – Луганськ: Альма-Матер, 2005. – 400 с.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОРИ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ

Реклама є явищем не тільки соціально-економічної, а й мовної дійсності. Реклама створюється за допомогою словесних та візуальних засобів. Ми зупинимось саме на

словесних засобах. Мова реклами повинна бути точною, лаконічною, експресивною та переконливою. Під час формування рекламного тексту добираються такі мовленнєві засоби, яким під силу викликати зацікавлення читача або глядача та реалізувати рекламний вплив. Саме тому велику роль у створенні рекламного тексту відіграють образні засоби мови, так як вони створюють рекламний образ товару. Укладач рекламного тексту повинен підбирати слова так, щоб вони правильно впливали на уяву споживача, відкриваючи йому якісь нові сторони рекламованого об'єкта. Для цього можна використовувати різні художні засоби – метафора, метонімія, порівняння тощо. Ми розглянемо використання метафори.

Метафора – це художній засіб, що полягає в переносному вживанні слова або виразу на основі аналогії, схожості або порівняння, а також слово або вираз, вжиті в такий спосіб[3]. Наприклад: *Εἶναι σκληρό καρύδι* (Міцний горішок); *Και οἰτοίχοιέχουν αυτιά* (Стіни мають вуха). Взагалі, вивчення цього найбільш популярного засобу створення образу має багатовікову традицію. Загадковість метафори привертала до себе увагу багатьох мислителів. Ось імена лише деяких з них: Аристотель, Т. Гоббс, Дж. Локк, Х. Ортега-і-Гассет. Дослідник феномена метафори Р. Хофман писав: «Метафора виключно практична. Вона може бути застосована в якості знаряддя опису і пояснення в будь-якій сфері: в психотерапевтичних бесідах і в розмовах між пілотами авіаліній, в ритуальних танцях і в мові програмування, в художньому вихованні і в квантовій механіці. Метафора, де б вона нам ні зустрілася, завжди збагачує розуміння людських дій, знань і мови»[4]. Багато вчених розглядали феномен метафори як якусь неминучість, без якої не може обійтися не тільки думка як продукт мислення, а й саме мислення. Використовують метафору зараз в абсолютно різних областях. Не відстає в цьому плані і реклама, створюючи все нові і нові метафори в своїх текстах.

Реклама, використовуючи слово, оперує закладеним у ньому конкретним змістом і образністю. Читач бачить те, про що йдеться, відчуваючи і чітко уявляючи собі об'єкт реклами. Метафори пронизують всю звичайну понятійну систему людини. Так як безліч понять, важливих для людини, або абстрактні, або нечітко визначені в досвіді (емоції, ідеї, час тощо)[1]. Реклама не може бути багатослівною та мати ускладнено-аморфні синтаксичні обороти, оскільки за своєю природою має бути динамічною: тільки динамічний текст здатний закликати до якихось дій. Короткий текст сприймається читачем краще. Так, наприклад в рекламі шоколадного яйця «Кіндер» подається наступний вислів: «*Н πιο διασκεδαστική σοκολάδα*» (Ще цікавіший шоколад). Тут мається на увазі саме іграшка, яка є всередині шоколадного яйця. Доволі часто використовується питальна конструкція, яка теж привертає увагу читача, створюючи невимушеність викладу. Наприклад в рекламному відеоролику Кока-коли в самому початку на екрані з'являється таке питання: «*Εσύ τι νιώθεις όταν κλείνεις τα μάτια;*» (Що ти відчуваєш, коли заплющуєш очі?). У цьому випадку робиться посилення на асоціацію закритих очей від задоволення. Таким чином людина розуміє, що напій смачний, та асоціює його із насолодою.

Отже, метафора є засобом створення асоціацій за допомогою слів, яким користуються укладачі рекламних текстів. Метафора в рекламі - це порівняння товару (предмета) з чимось по одному або декількома ознаками. Х. Ортега-і-Гассет вважав, що метафоризація - практично єдиний спосіб опредметити абстрактне уявлення, зробити абстрактне видимим. Без метафори реклама була б нецікава і нудна, а представлений продукт не мав би попиту серед споживачів. Тому що саме метафора може привернути увагу та зацікавити доволі звичною інформацією, що, безперечно, є дуже важливим фактором для реклами.

Література

1. Лакофф Джордж, Джонсон Марк. Метафори, которими мы живем: Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. — М.: Едиториал УРСС, 2004, с. 148.
2. Маккормак Е. Когнитивная теория метафоры // Теория метафоры / под ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. 1990.
3. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973. — с. 687.
4. Тулупов В. В. Реклама в коммуникационном процессе. — Воронеж, 2003. — с. 70

СЕКЦІЯ

ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД

УДК 811.14'06'25:34

Дегтярьова А.Р.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДОКУМЕНТІВ З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Інтеграція України до світового співтовариства, налагодження та розширення політичних, економічних, культурних та ділових зав'язків набуває глобального масштабу. У зв'язку з розвитком міжнародного ділового партнерства в нашій країні перекладачі все частіше стикаються з необхідністю переведення офіційних ділових паперів з англійської мови на російську та українську і навпаки, так як саме англійська мова є міжнародною мовою ділових відносин. У структурі офіційно-ділового стилю виділяють два підстили: офіційно-документальний (мова дипломатії й мова законів) і побутово-діловий (ділові папери, кореспонденція). У порівнянні з літературними текстами тексти офіційних документів є високо стандартизованими, це стосується як структури всього тексту, так і організації окремих параграфів. Оскільки юридичний документ має специфічну структуру та оформлення, вимоги до яких відрізняються у різних країнах, то досягнення адекватності при перекладі та оформлення тексту потребує особливих навичок та знань.

Актуальність дослідження полягає у тому, що на сьогодні в Україні зареєстровано чимало підприємств з іноземними інвестиціями. У багатьох випадках засновники таких підприємств зацікавлені в тому, щоб трудові функції на підприємствах виконували саме іноземні громадяни. Нерідко іноземці приїждять в Україну для працевлаштування, а в деяких випадках українські роботодавці зацікавлені в послугах іноземних громадян. Тому питання працевлаштування іноземців на території України є достатньо актуальним. Для отримання дозволу на застосування праці іноземців треба зібрати певний перелік документів, які обов'язково повинні бути перекладені українською мовою. Не менш актуально працевлаштування українців за кордоном, де існують певні вимоги щодо працевлаштування та оформлення документів тощо.

Об'єктом роботи є юридичні документи з працевлаштування.

Предметом роботи є особливості перекладу юридичних документів з працевлаштування.

Метою дослідження є визначення принципів особливостей перекладу юридичних текстів з працевлаштування з урахуванням специфіки таких текстів та стильових особливостей.

Так, зокрема, Л.О. Андрієнко висуває такі вимоги до перекладу юридичного документу:

Зміст тексту оригіналу необхідно передати точно і зрозуміло, запобігаючи його викривленню;

Тексту перекладу необхідно надати природної для мови перекладу форми висловлювання. Не варто дотримуватися того порядку слів, який організує речення мови оригіналу;

Перекладач зобов'язаний знаходити адекватний переклад **термінів**, скорочень і символів, які становлять значний відсоток лексики юридичних документів [1, с.18];

Оскільки серед юридичних термінів переважають в основному терміні-словосполучення, то вони й є основною проблемою при перекладі юридичного тексту.

Юридичні документи і теоретичні роботи повинні перекладати тільки професійні перекладачі, що спеціалізуються на юридичному перекладі. Як правило, вони мають відповідну юридичну освіту або, як мінімум, значний досвід перекладів юридичної тематики. Помилки у перекладі тексту договору можуть призвести, наприклад, до спричинення матеріального збитку і пред'явлення судового позову, за що несе відповідальність перекладач.

При перекладі тексту з області права перекладачеві не можна забувати наступне. Початковий текст організований відповідно до правової системи, наявної у конкретній країні, що знаходить своє віддзеркалення у юридичних формулюваннях цього тексту, а текст перекладу призначений для використання в рамках іншої правової системи з характерними саме для неї юридичними формулюваннями [7].

Неодмінним етапом процесу юридичного перекладу документів є редагування тексту перекладу іншою особою, бажано юристом.

Л.М. Черноватий зазначає, що переклад має точно відображати оригінал документа. Абсолютно усі написи, штампи, штампелі та печатки необхідно зазначити у тексті перекладу юридичних документів, усі примітки беруться у дужки. Розташування таких приміток теж необхідно зберігати незмінним (В центрі, всередині тексту, після основного тексту тощо). [2, С.265].

При перекладі лексичних одиниць ділової документації можуть використовуватися такі типи оказіональних відповідностей:

- запозичення, які відтворюють в мові перекладу форму іншомовного слова;
- калькування, відтворюють морфемний склад слова або складові частини стійкого словосполучення вихідної мови;
- лексичні заміни, створювані при передачі значення лексичної одиниці в контексті за допомогою одного з видів перекладацьких трансформацій;
- в разі неможливості створити відповідність зазначеними вище способами для перекладу лексеми застосовується опис, що розкриває його значення. [3]

Як відомо, переклад з однієї мови на іншу неможливий без граматичних трансформацій. Вони необхідні при відсутності тієї чи іншої категорії в одному з зіставляються мов або при частковому збігу категорій. Повертаючись до теми договору з працевлаштування, можна сказати, що трудовий договір є підставою виникнення і розвитку трудових правовідносин і являє собою двосторонню угоду між працівником і роботодавцем, що породжує взаємні права і обов'язки сторін. Це угода між роботодавцем та працівником, відповідно до яким роботодавець зобов'язується надати працівникові роботу за обумовленою трудовою функцією, забезпечити умови праці, передбачені законодавством, колективним договором, угодами, локальними нормативними актами, що містять норми трудового права, своєчасно і в повному розмірі виплачувати працівникові заробітну плату, а працівник зобов'язується особисто виконувати визначену цією угодою трудову функцію, дотримуватися діючих в організації правила внутрішнього трудового розпорядку.

Зміст трудового договору (контракту) - сукупність його умов (обов'язкових і факультативних), які визначаються взаємними зобов'язаннями сторін. Сторонами трудового договору є роботодавець і працівник.

Ці умови можуть відрізнятися в залежності від країни, тому перекладачеві потрібно враховувати особливості складання трудових договорів в різних країнах. Він повинен дотримуватися тексту оригіналу не змінюючи його суть, однак, адаптувати його за всіма вимогами складання документів, прийнятим в країні, на мову якої документ перекладається.

Таким чином, можна зробити висновок, що в наш час дуже актуально займатися дослідженням особливостей перекладу юридичних документів з працевлаштування, тому що з кожним роком наша країна все більше і більше розвивається, встановлює міжнародні зв'язки, все більше іноземних кадрів приїжджає працювати в Україні і все більше українців їде працювати за кордон. Тому потреба в послугах перекладачів і юристів в створенні правильно побудованого документа і якісного перекладу цього документа тільки зростає.

Література

1. Андрієнко Л.О. Науково-технічний переклад. Конспект лекцій і дидактичний матеріал для студентів лінгвістичних спеціальностей / Л.О. Андрієнко. – Черкаси: ЧДТУ, 2002. – 22с.
2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. - Вінниця: Нова книга, 2002. - 207 с.

3. Лазуткина Е.М. Культура деловой речи / Е.М. Лазуткина. – М.: Изд-во «Норма», 2000. – С. 216 – 230.
4. Петухов С.В. Особенности перевода английских и русских юридических текстов на современном этапе / С.В. Петухов, О.А. Бурукина // Третьи Федоровские чтения. Университетское переводоведение. - СПб.: ВТК, 2002. - С. 44 - 72.
5. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. - М.: Р. Валент, 2009. - 240 с.
6. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Іванко Ю.П., Ліпко І.П. Переклад англomовної юридичної літератури: навчальний посібник для студентів ВНЗ юридичної спеціальності та спеціальності «Переклад» / Л.М. Черноватий, В.І. Карабан, Ю.П. Іванко, І.П. Ліпко. – Вид. 3-тє – Вінниця: Нова книга, 2006. – 655с.
7. Bibliofond.ru [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=667763>
8. Scienceforum.ru [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.scienceforum.ru/2015/1086/10512>
9. Studme.com.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studme.com.ua/17130524/pravo/trudovoy_dogovor_kontrakt.htm#968

УДК 811.14‘06‘255.2(043)

Румянцева Д.О.

ПЕРЕКЛАД БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ В НОВОГРЕЦЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Безеквівалентна лексика – це слова, які неможливо семантизувати за допомогою простого перекладу. Будучи складовою частиною кожної лексичної системи, безеквівалентна лексика у концентрованому вигляді фіксує своєрідність світосприйняття окремого національно-культурного колективу. Безеквівалентні слова з’являються у мові разом із появою етнічно значущого об’єкта в культурі певного соціуму. Для виділення таких слів із загального лексичного складу, як правило, у ролі індикатора потрібна інша мова. Бо хоч понятійний світ різних національних спільнот майже однаковий, але мовна система кожного етнічного об’єднання кодує одні й ті ж самі поняття по-своєму, на основі власного досвіду. А розбіжності між мовами найчастіше проявляються при їх зіставному вивченні. [1].

Актуальність Відомо, що засоби масової інформації і, власне, газети, якнайповніше відображають культурне та духовне життя країни, ось чому в газетних статтях досить часто зустрічаються безеквівалентна лексика, яка іноді навіть складає основну частину речення. Вона відноситься до «неперекладацької» лексики в мові, і правильно передати такі лексичні прояви культури та побуту часто буває досить важко. Оскільки в публіцистиці безеквівалентна лексика зустрічаються часто, то дослідження цього питання в публіцистичних текстах – дуже важливе завдання. На перетині двох мов і, відповідно, двох культур лексичні одиниці, які входять до групи безеквівалентної лексики й передають унікальні поняття чужої реальності, безеквівалентні слова набувають особливої значущості. У цьому полягає актуальність нашої дослідницької роботи.

Незважаючи на те, що вивченню безеквівалентної лексики, визначенню їх місця в загальному мовознавстві присвячено багато праць вітчизняних і зарубіжних науковців (Л.Бархударов, В. Берков, А. Брагіна, Є. Верещагін, В. Виноградов, С. Влахов, В. Гак, О. Іванов, М. Комлев, В. Костомаров, Г. Панова, Я. Рецкер, Л. Соболев, І. Стернін, Г. Томахін, О. Федоров, С. Флорінта, Г. Чернов, О.Швейцер та ін.), цей прошарок лексики все ще є недостатньо дослідженим.

Предметом є специфіка та способи перекладу безеквівалентної лексики яка відображає національно-специфічні фрагменти грецької національно-мовної картини світу.

Мета даної роботи полягає у систематизації, класифікації та у лінгвокультурологічному аналізі слів-реалій у газетно-публіцистичному стилі новогрецької та англійської мовах.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання:

- Дослідити специфіку новогрецького публіцистичного стилю мови;
- Визначити функціонування та місце безеквівалентної лексики в газетно-публіцистичному тексті;
- Узагальнити класифікацію та дефініцію безеквівалентної лексики;
- Визначити поняття адекватності передачі безеквівалентної лексики;
- Проаналізувати прийоми відтворення перекладу безеквівалентної лексики у контексті газетно-публіцистичного тексту.

Вирішення окреслених завдань здійснювалося за допомогою таких методів: як аналіз словникових дефініцій; аналіз класифікації мовної лексичної одиниці у конкретному стилі мови.

Дослідник виділяє п'ять найбільш поширених способів перекладу безеквівалентної лексики:

1. Транскрипція та транслітерація – це способи перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою букв мови; при транскрипції відтворюється приблизна звукова форма іншомовного слова, а при транслітерації – її графічна форма. Ці способи вживаються для передачі власних назв, географічних назв, назв установ, вулиць, готелів, газет, журналів та слів-реалій;

2. Калькування – це спосіб перекладу, який полягає в передачі безеквівалентної лексики за допомогою заміни її складових частин – морфем лексичними відповідниками;

3. Описовий переклад полягає в передачі значення лексичної одиниці за допомогою заміни її складових розгорнутими словосполученнями, які розкривають суттєві ознаки цієї лексичної одиниці. Він використовується для передачі безеквівалентної лексики. Він хоча й розкриває зміст лексичної одиниці дуже вичерпно, але він є громіздким та іноді неощадливим;

4. Наближений переклад – полягає в підборі наближених за значенням відповідників в МО для лексичної одиниці МП. Цей спосіб, як правило, використовується при перекладі безеквівалентної лексики: слів-реалій та випадкових лексичних без еквівалентів;

5. Елімінація національно-культурної специфіки лексичних одиниць оригіналу – це спосіб описового або наближеного перекладу, під час якого випускається національна, культурна специфіка оригіналу. Використовується, як правило, для передачі слів-реалій – без еквівалентної лексики. [2].

Існує безліч способів передачі безеквівалентної лексики, і цим питанням займалося дуже багато відомих науковців та вчених, які виділяють п'ять найбільш поширених способів передачі безеквівалентної лексики:

1. Транскрипція (транслітерація). При першій появі в тексті транскрибування, слова, зазвичай, супроводжуються зносками або уміло вписаними в текст перекладу поясненнями. Надмірне захоплення транскрибуванням іншомовних слів, що називають безеквівалентною лексикою, не тільки не сприяє збереженню національного колориту, а навпаки, знищує його, примушуючи читача спотикатися на кожному кроці об непотрібні екзотизми.

2. Гіпо-гіперонімічний переклад. Для цього способу перекладу характерне встановлення відношення еквівалентності між словом оригіналу, що передає видове поняття «безеквівалентна лексика», і словом в мові перекладу, що називає відповідне родове поняття, або навпаки приклади зворотної залежності, коли слово оригіналу виражало б родове поняття, а в перекладі йому відповідало б поняття видове, серед відтвореної безеквівалентної лексики зустрічаються у край рідко. Іноді перекладачі варіюють обидва вказані прийоми. Спочатку вони транскрибують безеквівалентну лексику, а потім при наступній появі його в оригіналі, перекладають гіперонімом.

3. Уподібнення. Цей перекладацький прийом дуже близький до попереднього. Різниця між ними лише в тому, що уподібнюванні слова швидше називають поняття, підрядні по відношенню до родового поняття, а не підлеглі поняття, що підпорядковують, як було у попередньому випадку.

4. Перифрастичний (описовий, дескриптивний) переклад. У цих випадках відповідності встановлюються між словом (або фразеологізмом) оригінала і словосполученням перекладу, що пояснює його сенс. Описовий переклад полягає в передачі значення лексичної одиниці за допомогою заміни її складових розгорнутими словосполученнями, які розкривають суттєві ознаки цієї лексичної одиниці.

5. Калькування. У художньому перекладі цей прийом характерний не для передачі значень безеквівалентної лексики, тобто загальноживаних слів в певній національній спільності, а при відтворенні індивідуально-авторських неологізмів, коли перекладач, змагаючись з автором, придумує такі ж виразні, як в оригіналі, слова. Таких словесних вигадувань і кальок багато серед прозивних імен, і так званих імен власних, що говорять. Але про це трішки згодом. До калькування вдаються при перекладі прислів'їв і приказок, коли через різні причини необхідно зберегти не тільки їх сенс, але і їх образно-смыслову основу. Структурно-семантичне калькування іноземних слів часто застосовується в перекладах наукової літератури. [3].

Запропоноване ділення способів передачі слів, що називають безеквівалентною лексикою, не співпадає з діленням Влахова і Флоріна, в якому передбачається декілька прийомів передачі безеквівалентної лексики в перекладі: 1- транскрипція (транслітерація); 2 - власне переклад. Він включає: 1) неологізми (калька, освоєння, семантичний неологізм), 2) заміна реалій, 3) приблизний переклад (родово-видова заміна, функціональний аналог і опис, пояснення, тлумачення), 4) контекстуальний переклад.

Причини такого неспівпадіння полягають в наступному:

По-перше, автори ставлять в один ряд оказіональні запозичення, транскрипції, що утворюються в результаті запозичень. Іноземні запозичення можуть бути засвоєними, але не підкоряються граматичним законам мови.

Освоєння – тривалий процес, в якому беруть участь багато носіїв мови, а створювана перекладачем транскрипція слова- безеквівалентної лексики — акт одиничний. Коротше кажучи, освоєння не можна розглядати як перекладацький прийом. Це лексичне поняття, що означає процес граматичної і фонетичної асиміляції запозиченого мовою слова.

З іншого боку, транскрибування слів не механічно вводиться в мову перекладу за допомогою їх графічних засобів. Насправді оказіональні запозичення відразу піддаються, хоч би в невеликому ступені, адаптації: фонетичній.

Будь-яке транскрибоване слово, навіть коли мова запозичує його хоч лише на один раз, адаптується і до запозичуючої мовної системи.

По-друге, представляється необхідним диференціювати підходи до лексико-стилістичних характеристик слів оригіналу і їх еквівалентів в перекладі. Як вже раніше говорилося, безеквівалентна лексика — невід'ємна частина конкретної національної мови. [4].

Розглянемо на прикладах:

Запозичення скорочення в оригінальному вигляді (зі збереженням латинського написання). В даному випадку наведені приклади, де використовуються запозичені з англійської мови новогрецькі еквіваленти українських аббревіатур: ЕТК (Одноманітний торгово-комерційний кодекс) – Ομοίόμορφος Εμπορικός Κώδικας, UCC (Uniform Commercial Code). КОМЕКС (Товарна біржа Нью-Йорка) – Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, COMEX (Commodity Exchange). КЦББ (Комісія з цінних паперів і бірж) – Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, SEC (The United States Securities and Exchange Commission). МБР (Міжамериканський банк розвитку) – Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης, IADB, IDB (Inter-American Development Bank). ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) – Εκπαιδευτική Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών, UNESCO (The United Nations

Educational, Scientific and Cultural Organization). НАФТА (Північноамериканська зона вільної торгівлі) – Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής, NAFTA (North American Free Trade Agreement).

Література

1. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти / М.П. Кочерган. – К.: Академія, 1999. – С.171 – 172.
2. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика / И.С.Алексеева. – СПб.: Союз, 2011. – 288с.
3. Зорівчак Р.П. Реалія як перекладознавча категорія / Р.П.Зорівчак // Теорія і практика перекладу. – 1983. – № 71. – С.25-26.
4. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе / под. Ред Вл Росельса. – М.: Международные отношения. – 1980 - 352с.

УДК [821.14'06:821.161.2].091

Майтамал І.О.

ГРЕЦЬКА І УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА У ВЗАЄМОПЕРЕКЛАДАХ

Переклади іншомовних творів, літературних, наукових, для кожного народу є важливим культурним фактором, даючи можливість широким народним масам знайомитися з творами і працями людського духу, що в інших краях у різних часах заподіює до поширення освіти і підйому загального рівня культури. Хороші переклади важливих і впливових творів чужих літератур у кожного культурного народу, починаючи від римлян, належали до підвалин власної писемності.

Актуальність дослідження полягає в розробці методичних рекомендацій та вказівок щодо поліпшення розумів праці перекладача, який здійснює переклад художнього тексту з новогрецької мови на українську або навпаки. Практична цінність одержаних результатів визначається можливістю застосування основних положень та висновків дослідження в навчальному процесі на факультетах іноземних мов у курсі стилістики новогрецької мови та теорії та практики перекладу. Об'єктом дослідження є грецька й українська література. Предметом дослідження є трансформаційні процеси при перекладу текстів художнього стилю. Теоретична база дослідження представлена працями таких дослідників, як Алексеев І.С., Віноградов В.С., Гальперін І.Р., Підлісна Г.Н., В.Н.Комісаров тощо.

До кінця п'ятдесятих років у Греції не було жодних відомостей про українську літературу: навіть у Великій грецькій енциклопедії Д. Елефтеродакіса не згадувалися ані Тарас Шевченко, ані Іван Франко, ані хто-небудь інший, та й про саму Україну писалося лише як про південну околицю Російської імперії. Заповнити цю сумну прогалину в знаннях греків вважала за необхідне українська дослідниця грецької мови та грецької літератури Тетяна Чернишова, яка в 1956–1957 роках працювала перекладачкою в радянському посольстві в Афінах. Вона звернулася до відомого грецького поета-комуніста Янніса Ріцоса, але він спочатку не відреагував на можливість перекладати українську поезію. Пізніше вона залучила до цієї справи прозаїка Темоса Корнароса, який 1958 року був у Києві і написав про це подорожні нотатки. Одночасно вона сама заходилася перекладати твори Шевченка й зуміла захопити до цього того ж таки Ріцоса. Українською мовою перекладено кілька її творів (зокрема, Володимиром Забаштанським).

Знання античної літератури поширювалося серед наших предків ще з часів Київської Русі. Так, у Галицькому літописі (XIII ст.) зустрічаємо не тільки ім'я Гомер, але й цитату з його творів. Цікаво, що на нашій землі Гомера почали читати раніше, ніж у Західній Європі, бо в середні віки там був відомий тільки невеличкий витяг з Гомера і тільки в 1488 році заходом Д. Халконділя у Флоренції видано «Іліаду» (перед тим, правда, зроблено латинський переклад «Іліади» для Боккаччо, а описи Троянської війни оброблялися поетично, хоч і з інших джерел, вже в XII ст.). Гомерові твори і звістки про нього йшли до нас із Візантії, де були надзвичайно розповсюджені. Гомера в ті часи вважали автором не тільки «Іліади» та

«Одіссеї», а й інших творів епічного складу: збірки гімнів, а також збірки віршованих жартів та епіграм. Ім'я Гомера згадується вряди-годи в українській поезії XVII-XVIII ст., зокрема пише про нього І. Максимович. Уперше ж перекладати його почали на українську мову в середині XIX ст.: повну «Іліаду» переклав С. Руданський, а «Одіссею» й частину «Іліади» — П. Ніщинський.

Переклад на українську мову «Іліади» Гомера став визначальним у житті поета Степана Руданського. Щоб виконати таку величезну, копітку роботу, Руданський добре вивчив грецьку, глибоко простудіював стародавню міфологію, вивчив старовірську мову, історію та культуру Стародавнього Єгипту, а ще зібрав, як свідчать сучасники, чималу бібліотеку з цих питань. Цікавився поет і археологією, так що навіть професор Одеського університету Ф. Брун, великий знавець стародавньої географії, звертався до Руданського за фаховими консультаціями.

Перекладав «Іліаду» Руданський, однак, не гекзаметром, а вибрав для цього 12-складовий силабічний вірш з цезурою посередині, в поодиноких місцях домішуючи трохеї зі спондеями, ямби й амфібрахії. Руданський намагався перекласти також і «Енеїду» Вергілія, але зробив тільки частину 1-ї пісні (її надрукував у 1874 р. часопис «Правда»). Не закінчив поет перекладу «Демона» М. Лермонтова, довершити його взявся М. Старицький. Опісля цей переклад було надруковано в «Правді» за 1875 рік під заголовком: «Демон. Поема Лермонтова. З великоруської переложили Руданський і Гетьманець». Так стали співавторами люди, які ніколи не бачилися.

Таким чином, вважається доцільним продовжити вивчення особливостей перекладу української і грецької літератури. Адже адекватний переклад літератури на тлі подальшого наукового дослідження методів перекладу набуває особливої значущості в контексті успішного становлення вітчизняного перекладознавства відповідно до міжнародних стандартів.

Література

1. Шалагінов Б.Б. Зарубіжна література від античності до початку XIX століття / Б.Б.Шалагінов. – К.: Академія, 2004. — С.12-16.
2. Підлісна Г.Н. Антична література для всіх і для кожного / Г.Н. Підлісна. – К.: Академія, 2003. – 55 с.
3. Давня римська поезія в українських перекладах і переспівах. Хрестоматія. – К.: Абетка-НОВА, 2000. – 250 с.

УДК 811. 14'06'25

Орлова А.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДОГОВОРІВ ПРО ОРЕНДУ ЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ З НОВОГРЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВИ

Житло є однією із найголовніших матеріальних умов життя людини поряд із водою, їжею, одягом. Потреба індивідууму в житлі виникає з моменту народження та утримується протягом усього життя: має постійний характер. Саме тому її задоволення є однією з найважливіших проблем, а спроможність володіти власним комфортним житлом - одне із суттєвих ознак добробуту.

Отже, тема «Договір найму (оренди) жилих приміщень» є і буде ще досить довго актуальною не тільки для пересічного громадянина, але й для перекладачів юридичних текстів.

Таким чином, об'єктом даного дослідження загальні вимоги до юридичного перекладу документа

Предметом дослідження є особливості перекладу юридичної термінології на прожитлові приміщення з новогрецької на українську мову.

Метою дослідження є здійснення комплексного аналізу проблемних питань перекладу документів офіційно - ділового стилю.

При дослідженні використовуються такі методи:

- метод соціально-історичного аналізу;
- метод правового аналізу;
- метод порівняльного аналізу.

У наш час велика кількість компаній, які беруть участь у міжнародній діяльності співпрацюють з іноземними партнерами, постійно стикаються з необхідністю грамотного і якісного юридичного перекладу, а саме, переведення договорів про оренду житлових приміщень. Такий вид перекладу вимагає підвищеної уваги, тому що навіть одна невелика помилка в тексті договору може зірвати угоду, і, як правило, тягне за собою матеріальні збитки або ж у деяких випадках порушення судового позову. Навіть одна неправильно поставлена кома може коштувати компанії досить великих грошей. Переклад різного виду договорів та юридичної документації є одним з найскладніших видів перекладу, який має ряд своїх особливостей, тому що стиль викладу ділових документів значно відрізняється від звичних текстів. За складністю своєї роботи такий переклад поступається тільки синхронного перекладу. Однією з головних труднощів, з якою зустрічається перекладач процесі перекладу договору є те обставина, що він повинен добре знати дві правові системи різних держав, правильно розуміти значення юридичних формулювань іноземної мови і володіти формулюванням мови, на який буде переводитися договір про оренду житлових приміщень. Крім цього, необхідно добре розбиратися в культурних особливостях двох країн і вміти знаходити правильні лексичні еквіваленти для юридичних термінів, лексичних і синтаксичних шаблонів. Адже різні мови мають свої усталені звороти, які позначають ті чи інші юридичні поняття. Дослівний переклад таких термінів може внести плутанину у важливі юридичні документи. Юридичний переклад, як ніякий інший вид перекладу, в першу чергу націлений на передачу точного сенсу написаного, а не на переклад слів. Тому фахівці, які займаються перекладами юридичних документів, як правило, мають дві освіти - юридична та лінгвістична. Перекладач повинен завжди пам'ятати, що якісний переклад повинен відрізнятися скрупульозністю і особливою увагою до деталей. Наприклад, в грецькій системі чисел тисячі виділяються комами, десяткові дробі - точками, а в українській системі числення тисячі виділяються пробілами, а десяткові дробі комами. Дотримання таких особливостей буде створювати враження цілісності і послідовності перекладеного документа і буде вказувати на рівень професіоналізму перекладача. Адже цілком зрозуміло, що цифри і числа в договорах - це чи не найголовніше.

Не менш важливим є грамотний переклад назв сторін договору, прізвищ та адрес, оскільки пакет документів, поданий для юридичного перекладу, надалі спрямовуватиметься в офіційні органи, а на їх основі будуть відбуватися міжнародні угоди. Дуже часто перекладачі з невеликим стажем і досвідом заходять у глухий кут при перекладі назв підприємств або установ - залишити як є або транслітерувати. Так всі назви потрібно транслітерувати на українську мову з обов'язковим збереженням в лапках іноземного найменування в дужках. При цьому слід керуватися реєстраційними документами, а якщо такі відсутні, то необхідно транслітерувати за правилами.

При перекладі особливу увагу слід звернути на переведення слів і аббревіатур. Аббревіатури не рекомендується тільки переводити у відповідності з їх значенням, але й обов'язково супроводжувати їх трактуванням. Дуже часто зустрічаються такі ситуації, коли термін, який необхідно перекласти з іноземної мови, не має аналогів у мові, на який виконується переклад. У таких випадках можна вдатися до запозичення іноземного слова, але тільки за умови, якщо це слово широко використовується в рідною мовою. Також можна використовувати описовий переклад терміна, який у мовою перекладу не має аналога. Не слід забувати і про загальні вимоги до юридичного перекладу документа, - його конкретність, офіційний характер, ясність, нейтральність, лаконічність, зв'язність і логічність викладу. Важливо відзначити, що переклад юридичних документів на грецьку мову таїть в собі велику кількість нюансів і вимагає від перекладача високого професіоналізму.

Μερική Πρόωρη Εξόφληση ή Πρόωρη Αποπληρωμή - η πρόωρη καταβολή ποσού, μεγαλύτερου από την εκάστοτε οφειλόμενη δόση αλλά μικρότερου από το 100% του οφειλόμενου κεφαλαίου του δανείου, με την οποία εξοφλείται μερικώς το δάνειο. - Дострокове погашення, більш ніж поточний внесок за рахунком, але менше 100% від непогашеної основної суми кредиту, з якою позика частково повертається.

Δημοτικά Τέλη: - τα τέλη που επιβάλλονται εις βάρος των κατοικιών για τις παρεχόμενες υπηρεσίες που προσφέρονται εκ μέρους του οικείου Δήμου. Για τον υπολογισμό τους λαμβάνονται υπόψη τα τετραγωνικά μέτρα, η τιμή ζώνης και η παλαιότητα του ακινήτου. Η είσπραξη των Δημοτικών Τελών πραγματοποιείται μέσα από τον λογαριασμό της ΔΕΗ. - Міські збори - збори, що стягуються за рахунок житла для послуг, надаються відповідним муніципалітетом. Для їх обчислення враховуються квадратні метри, ціна зони та вік майна. Колекція муніципальних внесків здійснюється через рахунок КПП.

Αντικειμενική Αξία Ακινήτου

Η αξία ενός ακινήτου όπως αυτή καθορίζεται από την ΔΟΥ. Συνήθως, και ιδίως στα αστικά κέντρα, η αξία αυτή είναι αρκετά χαμηλότερη της αγοραίας αξίας του ακινήτου. Υπάρχουν διάφορες συνιστώσες υπολογισμού της όπως ο όροφος της κατοικίας, το εμβαδόν, το έτος κατασκευής, αν είναι γωνιακό ή όχι, αν υπάρχει πυροσβεστική υπηρεσία στην περιοχή και άλλες. Η αντικειμενική αξία είναι συνήθως και το τίμημα που αναγράφεται επί των συμβολαίων αγοράς και επί τούτης υπολογίζονται και οι όποιοι φόροι, το τέλος του υποθηκοφυλακείου αλλά και οι αμοιβές του δικηγόρου και του συμβολαιογράφου.- Об'єктивна вартість майна- значення майна, визначеного податковим органом. Як правило, і особливо в міських центрах, ця вартість значно нижча за ринкову вартість майна. Існують різні компоненти розрахунку, такі як підлога будинку, площа, рік будівництва, якщо він є кутовий чи ні, якщо є пожежна служба в цьому районі та інші. Об'єктивне значення - це, як правило, ціна, зазначена на ринкових контрактах, і в цей час також обчислюються податки, кінець земельного кадастру та комісії адвоката та нотаріуса.

Проблема лінгвістичної та правової адекватності видається найбільш серйозною серед проблем, пов'язаних з перекладом документів міжнародного права (МП). Тому перекладу термінології, зокрема юридичної, приділяється чимало уваги, бо в термінах відбиваються розбіжності суспільно -політичних систем та систем права. В документах МП терміни, як правило, вживаються тільки в одному, специфічному для певної інформаційної галузі значенні, і саме в тому, яке не викликає подвійного тлумачення. Можливість неправильного вживання терміну виключається його семантичною чіткістю і с тислістю, що зумовлено вимогою до лаконічного вираження думки [3, с. 1]. При перекладі юридичної термінології, одним з основних є принцип “збереження і єдності форми та змісту” і принцип контекстності Частотна уживаність безсполучникових атрибутивних груп у текстах міжнародних договорів обумовлює визначення стратегій їх перекладу.

Література

1. Крушельницький А. Західньо-українське політичне життя / А. Крушельницький // Нові шляхи. – 1930. – Ч. 10. – С. 92–111.
2. Літературознавча компаративістика : навч. посібник / ред. Р. Т. Гром'як ; упоряд.: Р. Т. Гром'як, І. В. Папуша. – Тернопіль : Ред.-вид. центр ТДПУ, 2002. – 334 с.
3. Літературознавчий словник – довідник / ред. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : Академія, 1997. – 752 с.
4. Поетика : словник актуальних термінів та понять/ ред. Н. Д. Тамарченко. – М. : Intrada, 2008. – 358 с.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Ο κύριος στόχος είναι η δημιουργήση και χρησιμοποίηση κάποιων έτοιμων δειγμάτων ειδικής ορολογίας και παγιωμένων εκφράσεων, η προετοιμασία για σύνταξη ειδικού λεξικού νομικής ορολογίας.

Η βασική ιδέα αυτής της μελέτης είναι να αναλυθούν όλα τα έγγραφα τα οποία συναντάει ένας μεταφραστής στον τομέα νομικής, να βρεθούν οι καλύτεροι τρόποι μετάφρασης διαφορετικών νομικών εγγράφων και να οριστούν άλλοι στόχοι για πιο αναλυτική και πλήρη μελέτη αυτού του θέματος.

Πρώτα πρέπει να ορίσουμε τον όρο «νομικά έγγραφα» για να καταλάβουμε τη σοβαρότητα και απαιτήσεις για τη μετάφραση κειμένων τέτοιου είδους.

Νομικά έγγραφα είναι επίσημα κείμενα που περιλαμβάνουν πληροφορίες σε γραπτή μορφή και με τα οποία ανακοινώνεται, βεβαιώνεται ή συμφωνείται κάτι. Γι' αυτό για να γίνει επίσημη μετάφραση ικανοποιητικής ποιότητας ο μεταφραστής πρέπει να είναι έμπειρος και εξειδικευμένος, να γνωρίζει την ορολογία και να μπορεί να κάνει μόνος του όχι μόνο τη μετάφραση αλλά και διόρθωση, έλεγχο και σελιδοποίηση ενός εγγραφού.

Τα κείμενα που αντιμετωπίζουν οι μεταφραστές σε αυτό τον τομέα, ανάλογα με το στόχο και λειτουργίες τους, μπορούν να χωριστούν σε εξής κατηγορίες:

1. Δικαιολογικά όπως ταυτότητες, ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως ή θανάτου, διαβατήρια.
2. Πιστοποιητικά, νομικές δηλώσεις και διαθήκες
3. Έγγραφα που διαπιστώνουν τις σχέσεις μεταξύ τους δύο πλευρές (όπως μεταξύ τις δύο εταιρίες ή εταιρους): συμβόλαια, συμφωνητικά, συμβάσεις και καταστατικά
4. Νομική αλληλογραφία

Αφού το επίπεδο αυτού το είδους μετάφρασεις είναι αρκετά υψηλό ο μεταφραστής πρέπει να είναι έτοιμος να αναλάβει οποιαδήποτε φύσης και όγκου εργασία και να κάνει επίγουσα μετάφραση εντός των συμφωνηθέντων προθεσμιών.

Η μετάφραση εντός του πεδίου του νόμου προβλέπει την πλήρη ευθύνη του μεταφραστή για την ποιότητά της. Η λανθασμένη μετάφραση μιας σύμβασης μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε απώλεια χρημάτων ή αγώνες μεταξύ των εταιρών.

Η φύση της μετάφρασης των νομικών εγγράφων προϋποθέτει την ακριβή τήρηση περιερχομένου του κειμένου, χωρίς προσθήκη κάποιων επιπρόσθετων λέξεων ή ιδέων από τον εκτελεστή της μετάφρασης. Κατά την μετάφραση μπορούν να χρησιμοποιηθούν δίγλωσσα λεξικά τα οποία έχουν μέσα την ορολογία αλλά όμως δεν συμβουλεύεται να τους έχουν οι μεταφραστές μεγάλη εμπιστοσύνη, γιατί σίγουρα δεν είναι καλής ποιότητας και χρειάζονται μεγάλη προσοχή.

Μία από τις δυσκολίες που συναντάνε μεταφραστές νομικών εγγράφων είναι ότι το νομικό σύστημα του πρωτότυπου κειμένου διαφέρει από την κουλτούρα την γλώσσας της μετάφρασης και νομική γλώσσα των δύο χωρών είναι πάντα διαφορετική.

Για να καταλάβουμε καλύτερα τη φύση της μετάφρασης νομικών εγγράφων και την βασική ιδέα αυτής της μελέτης θα εξετάσουμε ένα απόσπασμα από σύμβαση πώλησης εξοπλισμού, αναλύοντας την ορολογία και δομή του κειμένου σε δύο γλώσσες (Ουκρανικά και Ελληνικά).

Ήδη στην ονομασία της σύμβασης βλέπουμε τη διαφορά μεταξύ την ορολογία των δύο γλωσσών: στην ελληνική χρησιμοποιούνται δύο λέξεις και στην ουκρανική τρεις: **договір купівлі-продажу, σύμβαση πώλησης**. Δηλαδή στην ελληνική μορφή του όρου δεν αναφέρεται ότι θα αγοράσουν και θα πουλήσουν κάτι, η λέξη «πώληση» έχει μέσα και τα δύο νοήματα.

Η πρώτη γραμμή που πάντα αντιστοιχεί σε ημερομηνία σ' ένταξη εγγραφού διαφέρει με τη δομή και μορφή της στις δύο γλώσσες: **Στη, σήμερα, την του μήνα του έτους 20....** (στην ουκρανική χρησιμοποιούμε απλά αριθμούς στην δεξιά γωνία της σελίδας, όπως «__» 20__) όμως στη μετάφραση διατηρούμε τη δομή του κειμένου πηγής.

ΜΕΤΑΞΥ:

Αφενός της ομόρρυθμης εταιρείας με την επωνυμία “.....”, μιας εταιρείας

εγγεγραμμένης σύμφωνα με το δίκαιο της Ελληνικής Δημοκρατίας, που εδρεύει στο
....., επί της οδού αρ., με Α.Φ.Μ. και ΔΟΥ, (εφεξής
καλούμενη “ΠΩΛΗΤΗΣ”), η οποία νομίμως εκπροσωπείται για την υπογραφή του παρόντος από
τον διαχειριστή της κ.

(МІЖ:

З однією сторони акціонерним товариством з необмеженою відповідальністю «___»,
компанією, зареєстрованою відповідно до закону Грецької Республіки, яка знаходиться за
адресою _____, ЄДРПО _____ іменованої надалі «Продавець», яка законно представлена
при підписанні даного договору від лиця керівника пані _____).

Όπως βλέπουμε, και οι δύο γλώσσες έχουν διαφορετική ορολογία και βέβαια δεν επιτρέπεται
η αυτολεξεί (δηλαδή λέξη-προς-λέξη) μετάφραση. Ο μεταφραστής πρέπει να ξέρει πολύ καλά το
νομικό πεδίο των δύο γλωσσών για να πραγματοποιήσει επίσημη μετάφραση καλής ποιότητας.

Ως αποτέλεσμα το παραπάνω μπορεί να συνοψιστεί στο εξής:

Αν και ο νόμος είναι ένα πεδίο που βασίζεται στον πολιτισμό, το έργο της μετάφρασης σε
αυτόν τον τομέα δεν χρειάζεται πάντοτε να είναι γλωσσολογικά διαφανές, όμως, όσον αφορά τα
νομικά έγγραφα πρέπει να γίνει ορθή και σωστή μετάφραση (όχι μόνο αυτολεξεί) που θα
διατηρήσει όχι μόνο το περιεχόμενο αλλά και τη δομή του κειμένου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στη μετάφραση εγγράφων πρέπει να μεταφραστεί όχι μόνο το
κείμενο αλλά και άλλα αντικείμενα εγγράφου όπως σφραγίδες, υπογραφές κτλ. Η μετάφραση
πραγματοποιείται επίσημα και είναι επικηρωμένη από συμβολαιογράφο. Γι'αυτό ο μεταφραστής
οποσδήποτε πρέπει να είναι εξοικειωμένος με το νομικό σύστημα.

Σε αυτή τη μελέτη εξετάζονται διαφορετικοί τρόποι αναζήτησης σωστής ορολογίας και
παγιωμένων φράσεων, συντάσσεται λεξιλόγιο νομικής ορολογίας και πολύ λεπτομερικά
αναλύονται διαφορετικά είδη νομικών εγγράφων καθώς και γίνεται η μετάφρασή τους και σε δυο
γλώσσες με προοπτική να γίνει μια πλήρη και ολοκληρωμένη μελέτη.

Література

1. Nielsen, Sandro (2010). «Translational Creativity: Translating Genre Conventions in Statutes». VertimoStudijos 3: 23–35.
2. Hjort-Pedersen, Mett; Faber, Dorrit (2001). «Lexical ambiguity and legal translation: a discussion». Multilingua 20 (4): 379–392.
3. Garzone, Giuliana (2000). «Legal translation and functionalist approaches: a contradiction in terms?». UniversityofBologna. Ανακτήθηκε στις 2010-07-14.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод - М.: Междунар. отношения, 1975. - 240 с.
5. Крушельницкая К.Г., Попов М.Н. Советы переводчику. - М.: Астрель, 2004. - 316 с.

УДК 811.14'06'255.2(043)

Єнакієва Г.В.

АДЕКВАТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ОДИНИЦЬ НА МАТЕРІАЛАХ НОВОГРЕЦЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Питання перекладу юридичної термінології входить до кола найскладніших питань у
галузі перекладознавства, тому що термінологічні одиниці відносяться до лексики, яка
розвивається швидкими темпами, користується попитом у фахівців різних сфер, у тому числі
й у міжнародно-правовому дискурсі, та через це потребує особливої уваги. Так званий
термінологічний вибух, який спостерігається майже в усіх мовах, тягне за собою
запровадження великої кількості нових термінологічних одиниць. У процесі перекладу
юридичної термінології виникають певні труднощі, адже адекватний переклад є неможливим
без додаткових знань, пов'язаних з походженням, класифікацією, функціонуванням та
особливостями перекладу саме юридичних термінів. **Актуальність** вивчення адекватності
перекладу юридичних одиниць на базі грецької, англійської та української мов
обумовлюється потребами нинішньої перекладацької практики і потребою забезпечення

чіткого перекладу юридичних текстів, а також невеликою кількістю словників грецьких, англійських і українських юридичних термінів.

Основні підходи до аспектів перекладу термінів та навчання науково-технічного перекладу викладено у працях Д.С. Лотге, Т.І. Панька, І.М. Кочана, В.І. Карабана, Г.П. Мацюка, І.В. Корунця, Е.Ф. Скороходько, Т.Р. Кияка та інших, так і в галузі перекладознавства (І.В. Корунець, В.І. Карабан, Т.Р. Кияк, А.С.Д'яков, З.Б.Куделько та інші).

Наукова новизна полягає в тому, що аналізується переклад юридичних одиниць новогрецької мови на українську та англійську у комплексі.

Об'єктом дослідження виступають юридичні одиниці новогрецької, англійської та української мов.

Предметом є специфіка передачі новогрецьких, англійських термінологічних одиниць українською мовою на матеріалі багатомовних контрактів.

Метою є аналіз особливостей адекватності юридичних одиниць на базі трьох мов.

Матеріалом дослідження слугували юридичні одиниці, дібрані з контрактів, договорів та інших юридичних документів.

До підписання зовнішньоекономічного договору (контракту) сторонам необхідно вирішити ще низку питань. У зв'язку з наявністю іншомовних текстів потребує уваги питання про автентичність багатомовних текстів зовнішньоекономічних договорів (контрактів) та їхньої юридичної сили. Автентичність правового документа, яким є зовнішньоекономічний договір (контракт) - це насамперед «достовірність, відповідність тексту правового документа оригіналові» [4, с. 22].

На практиці часто виникають спірні питання стосовно тлумачення положень зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Проблема тлумачення у випадку з багатомовними текстами договорів (контрактів) має свої особливості. Навіть ідеальний за формою переклад (на стадії підготовки й укладення договору) не завжди усуває розбіжності, неясності, неточності тощо, які можуть впливати з положень багатомовних зовнішньоекономічних договорів (контрактів) [1, с. 1].

Термін, як і всі інші мовні універсалиї, важко піддається визначенню. Через складність та дискусійність такого завдання в лінгвістиці існує чимало найрізноманітніших спроб визначення термінів. Загалом у сучасній лінгвістиці термін визначено як «слово або словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі науки, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя тощо» [2, с. 306].

Спільної думки учених щодо узагальнених вимог до юридичного терміна немає. Узагальнюючи різні погляди, Т.І. Панько,

І.М. Кочан, Г.П. Мацюк наводять такий перелік: однозначність (або тенденція до однозначності), точність семантики, незалежність від контексту, стилістична нейтральність та відсутність експресивності, номінативність, наявність дефініції, системність [3, с. 146-147].

Головним прийомом перекладу юридичних термінів у англо-українських текстах контрактів є переклад за допомогою термінологічного еквівалента. Еквівалент - сталий лексичний відповідник, який повністю співпадає із значенням іншомовного слова-терміна. Юридичні терміни, які мають еквіваленти в рідній мові, слугують опорними пунктами у тексті контракту, від них залежить розкриття значень інших слів. Як вихідний пункт аналізу використовуються одиниці вихідної мови, для яких відшуковуються відповідники у мові перекладу.

З точки зору практики, у процесі перекладу контрактів доцільно розрізняти випадки, коли варіантні відповідники слова подано в словнику та коли вони в словниках відсутні частково або повністю. У першому випадку перекладач вирішує завдання вибору одного адекватного в даному контексті варіантного відповідника слова оригінала із кількох, поданих в словнику.

Ще одним способом перекладу юридичної термінології у контрактах є транс кодування, при якому звукова та/або графічна форма слова вихідної мови повністю або частково передається засобами абетки мови перекладу.

Юридичні терміни також підлягають іншому лексичному прийому перекладу - калькуванню - передачі не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу.

Питання перекладу юридичних термінологічних одиниць викликає численні труднощі, адже сам процес передбачає розуміння аспектів міжнародно-правової сфери, які часто вимагають тлумачень контексту висловлювань та навіть окремих термінів, використаних у контрактах.

Переклад правничих термінів із текстів багатомовних контрактів відбувається наступними способами: підбором термінологічного еквівалента, транскодуванням, калькуванням. Варто зазначити, що питання перекладу юридичних термінологічних одиниць є досить серйозним, адже кожний новий термін, запроваджений у правову терміносистему, має бути вдалим, він повинен гармонійно вписатися у дану терміносистему, бути евфонічним, здатним утворювати деривати тощо.

Правильний переклад юридичних термінів - складний процес, незважаючи на те, що їм притаманні семантична ясність та незалежність у використанні. Під труднощами перекладу ми розуміємо наявність юридичних термінологічних одиниць, які ще не мають аналогів у цільовій мові, або ж налічують кілька подібних значень чи принаймні один еквівалент, але сумнівної адекватності, число яких постійно зростає із розвитком міжнародних контактів та процесом глобалізації. Основною проблемою при перекладі юридичних термінів і термінологічних словосполучень є їхня багатозначність у межах не тільки різних галузей права, але й всередині тексту одного контракту.

Література

1. Бігун В.С. Мовно-правничі аспекти зовнішньоекономічних договорів (контрактів) [Електронний ресурс] / В.С. Бігун. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1553> (10.05.2012)
2. Ганич Д.І Словник лінгвістичних термінів / Д.І. Ганич, І.С. Олійник. – К.: Вища шк., 1995. – 360 с.
3. Панько Т.І. Українське термінознавство: [підруч. для студ. гуманітар. спец. вищ. навч. закл.] / Т.І. Панько, І.М. Кочан, Г.П. Мацюк. – Л.: Світ, 1994. - 214 с.
4. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.]. – К.: Укр. енциклопедія, 1998. – Т. 1. – 1998. – 621 с.

УДК 811.14'06'373.46(043)

Пунька О.В.

АДЕКВАТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

На сьогоднішній день існує багато дослідницьких робіт стосовно перекладу технічної та наукової термінології, але недостатньо розкрито проблему перекладу специфічної термінології, зокрема правової, не розроблено систему правил, які могли б допомогти при перекладі специфічної юридичної термінології, недостатньо висвітлено питання послідовності роботи над текстом під година перекладу юридичного характеру.

Актуальність теми пов'язана з розробкою методичних рекомендацій та вказівок щодо поліпшення розумів праці перекладача, який здійснює переклад юридичного тексту з англійської мови українською або навпаки, причому текст має специфічну юридичну термінологію, низку усталених слів, словосполучень, притаманних саме правовим текстам. Переклад тексту з дотриманням стильових ознак законодавчого характеру є також однією з найважливіших проблем, що витікають у процесі перекладу тексту.

Об'єктом роботи є юридичні документи, тексти новогрецькою та українською мовами. **Предметом дослідження** є особливості перекладу юридичної термінології. **Мета:** дослідити особливості передачі новогрецьких юридичних термінів українською мовою.

Лексику будь-якої мови можна розглядати як сукупність різних систем. Виявлено, що важливим є розподіл словникового складу будь-якої мови на загальну та спеціальну лексику, який був запропонований в одній із робіт з теорії термінології.

На відміну від загальної лексики, спеціальна лексика не має загального використання і зрозуміла лише тим, хто задіяний в певній професійній сфері, оскільки вона належить не загальній мові як засобу комунікації за будь-яких умов, а окремим підмовам. Вона необхідна для оволодіння професійними знаннями. Слід зазначити, що кожна підмова містить декілька систем спеціальної лексики, які належать до різних предметно-понятійних полів і до різних лексичних ярусів.

Термін може бути утвореним на основі рідної мови або запозиченим як із нейтрального термінологічного банку (міжнародні греко-латинські терміоеlementи), так і із іншої мови, він повинен відображати ознаки даного поняття; значення терміну для спеціаліста рівняється значенню поняття.

Усі терміни по своїй будові поділяються на:

1. прості, які складаються із одного слова;
2. складні, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс;
3. терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів;

Оскільки серед юридичних термінів переважають в основному терміни-словосполучення, то вони й являються основною проблемою при перекладі юридичного тексту. Термінологія сучасної літературної мови дуже багата й розгалужена відповідно до існуючих у теперішньому суспільстві знань. У її складі виділяється велика група суспільно-політичної термінологічної лексики, спеціальна лексика.

У процесі перекладу терміну визначають 2 етапи:

- 1)З'ясування значення терміну у контексті;
- 2)Переклад значення рідною мовою.

Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту.

Еквівалент - постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони служать опорними пунктами у тексті, від них залежить розкриття значення інших слів, вони дають можливість з'ясувати характер тексту. Тому слід вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати знання термінів-еквівалентів. Але оскільки юридичні терміни - це переважно складні терміни або терміни словосполучення, то вони й являються основною проблемою перекладу юридичного тексту.

Сучасна мова права оперує низкою вимог щодо юридичних термінів, які перекладачеві слід брати до уваги у процесі їхнього перекладу. Так, юридичний термін має:

- відповідати правилам та нормам відповідної мови;
- бути систематичним;
- відповідати конкретній дефініції, яка орієнтована на відповідну концепцію;
- бути відносно незалежним від контексту;
- бути точним;
- бути якомога лаконічнішим;
- бути спрямованим на максимальну відповідність (у рамках відповідної системи термінів);
- бути виразно нейтральним; - бути благозвучним.

Як вже зазначалось вище складні терміни являють собою стале словосполучення, за яким закріплене певне термінологічне значення. Переважна більшість термінів становлять

препозитивні атрибутивні словосполучення, тобто такі словосполучення, де є означення і означуваний компонент і означення займає в словосполученні початкову позицію.

Переклад складних термінів складається з двох основних процедур - аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап - переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну. Важливо також встановити, в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміна-словосполучення. Характер цих відносин й визначає порядок та сам зміст перекладу складного терміну. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудування компонентів в залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складного терміну.

Існують також основні прийоми перекладу складних юридичних термінів та термінів-словосполучень:

- прийом опису – переклад, наприклад, слова за допомогою поширеного пояснення його значення: demisable – який може бути відданий в оренду або переданий у спадщину; accreditée – особа, в присутності якої здійснюється акредитування.

- транскодування – передача звукової та/або графічної форми слова вихідної мови засобами абетки мови перекладу. Слово acquirer можна передати як “еквайер”. В юридичному контексті це слово означає „банк або компанію, що здійснюють весь спектр операцій по взаємодії з точками обслуговування карток, які складаються з терміналів у торгово-сервісній мережі і банкоматів”.

- калькування (дослівний переклад або буквальний переклад): manpower - людські ресурси;

- перекладацькі лексичні трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватного передавання їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із урахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу. Лексичні трансформації застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані у перекладі через невідповідність з точки зору значення і контексту. Слід зазначити, що дані прийоми треба застосовувати лише пересвідчившись, що в мові перекладу дійсно відсутні еквівалентні або варіантні відповідники і неможливо використати інші прийоми перекладу.

Література

1. Алексеева І.С. Професійний тренінг перекладача / І.С. Алексеева. – М.: “Союз”, 2001. – 225с.
2. Арнольд І. В. Лексикология современного английского языка / І.В. Арнольд. – М.: Высшая школа, 1993. – 435с.
3. Арнольд І.В. Стилїстика. Сучасна англійська мова / І.В. Арнольд. –М.: Высшая школа, 2002. – 421с.
4. Багмут Й.А. Проблеми перекладу суспільно – політичної літератури українською мовою / Й.А. Багмут – К.:НД, 1968. – 32с.
5. Борисова Л.І. Основні проблеми науково – технічного перекладу / Л.І. Борисова. – М.: МГУ, 1983. – 90с.

УДК 811.14‘06‘255.2(043)

Паскал Н.Ю.

ОСНОВНІ ТОНКОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ МАРКЕТИНГУ НА БАЗІ НОВОГРЕЦЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

У результаті розвитку міжнародних контактів на всіх рівнях і завдяки їх зростаючій інтенсивності, перекладацька діяльність у всіх своїх різновидах набула небаченого раніше

розмаху. Науково-технічний прогрес, що охоплює все нові сфери життя, міжнародне співробітництво в різних областях, очікуваний демографічний вибух, і інші найважливіші явища цивілізації призводять до небувалого розвитку контактів, як між державами, так і між різномовними громадами людей. В цих умовах надзвичайно зростає роль перекладу як засобу, що обслуговує економічні, суспільно-політичні, наукові, культурно-естетичні та інші відносини народів.

Актуальність вивчення проблеми перекладу економічних термінів маркетингу обумовлюється потребами нинішньої перекладацької практики з метою забезпечення чіткого перекладу економічних текстів, а також обмеженою кількістю словників грецьких, українських і англійських термінів маркетингу. Також можна додати виявлення проблем у сфері лінгвістики – переклад загальноприйнятої в офіційних і ділових колах Європи термінології, ядро якої становлять специфічні терміни та стійкі словосполучення, що постійно використовуваних в країнах Європейського Союзу.

Базою багатьох сьогоднішніх вітчизняних досліджень, присвячених перекладу термінів, стали праці вітчизняних та іноземних дослідників так само як в галузі термінології (Д.С.Лотте, Е.К.Дрезен, Г.О.Винокур, Н.В.Подольська, О.О.Реформатський, Є.В.Кротевич, Б.М.Головін, В.П.Даниленко та інші), так і в галузі перекладознавства (І.В. Корунець, В.І. Карабан, Т.Р. Кияк, А.С.Д'яков, З.Б.Куделько та інші). Проблеми термінотворення в англійській економічній термінології розглядали фахівці в області термінотворення: Цаголова, 1985; Лобанова, 1992; Лейчик, 1995; Китайгородська, 1996; Сахневич, 1998; Воронцова, 1996; Нікітін, Смирнова, 1997; Івіна, 2003. Грецькі мовознавці Медзелопулос, К.Валеондіс, А.Фотопулу також доклали зусилля до економічної термінології та ін. У вітчизняній та грецькій елліністиці практично відсутні дослідження, присвячені проблемам перекладу сучасної грецької маркетингової термінології. До того ж, у вітчизняній елліністиці практично відсутні компаративні дослідження, присвячені перекладу сучасної новогрецької, англійської і української економічної термінології маркетингу.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше проаналізовано переклад термінів глобального маркетингу новогрецької мови на українську та англійську у комплексі.

Об'єктом дослідження виступають економічні терміни новогрецької, української, та англійської мов.

Предмет – особливості передачі економічних термінів англійською, новогрецькою та українською мовами.

Мета полягає у дослідженні способів відтворення англійських і новогрецьких економічних терміносполучень українською мовою.

Матеріалом дослідження слугували економічні терміни, дібрані з "Короткого новогрецько-українського словника юридичних та економічних термінів" А.О. Савенка та А.А. Столярової [Савенко 2010] та "Греческо-русского и русско-греческого экономического словаря" Д.В. Валуженича [Валуженич 2002]. Базою перекладу слугував ряд словників: Англо-російський словник з економіки та фінансів під ред. А.В.Анікіна [Англо-російський словник з економіки та фінансів: 1981], Oxford Business English Dictionary Harlow, 2002. - 598 р., Dictionary of Finance and Investment Terms [Downes, Goodman: 1995] та інші.

Маркетинг (англ. marketing) — це діяльність, спрямована на досягнення цілей підприємств, установ, організацій шляхом формування попиту та максимального задоволення потреб споживачів. [1, с. 67].

Термін – це “слово, або усталене поєднання слів. Конкретно і чітко позначає наукове або ж спеціальне поняття та не називає його, як звичайне слово, а навпаки, поняття, приписується терміну, додається до нього”. За Г. Винокуром, основною диференційною ознакою терміна є те, що він виражає спеціальне професійне поняття [1, с. 35].

Український дослідник Є. В. Кротевич вважає, що термін виражає чітко окреслене поняття з будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва та відрізняється від звичайного слова чи словосполучення точністю семантичних меж [1, с. 35].

Дослідниця Н. Пілецька характеризує економічну термінологію як багатогранну та повноцінну складову сучасної літературної мови, що взаємодіє із загальноновживаною лексикою, виражає систему економічних понять, способи зв'язку, що призначені забезпечувати специфічні потреби спілкування у сфері економічної науки та практики, що ієрархічно структурована на підсистеми й групи термінів [2, с. 176].

Професор О. О. Реформатський трактував термін як спеціальне слово, обмежене своїм призначенням та яке прагне до однозначності як точне вираження понять і назв речей [3, с. 61].

Переклад новогрецької термінології на українську та англійську мови вимагає навички тієї сфери, до якої належить переклад, розуміння змісту термінів новогрецької і знання термінології в рідній мові. При перекладі економічної літератури впливову роль відіграє зв'язок та поєднання терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова.

У процесі перекладу економічних термінів досвідчені перекладачі зазвичай обирають той чи інший спосіб перекладу, виходячи зі змісту контексту, у якому вжито даний спеціальний галузевий термін, а іноді комбінують усі вищезгадані прийоми, аби якомога точніше і вдаліше передати їхнє лексичне значення у мові перекладу, зберігши при цьому, наскільки це є можливим, звукову форму та морфемну структуру вихідної термінологічної одиниці. І зважаючи на те, що сучасна англійська економічна терміносистема є мовою-продуцентом нових міжнародних економічних термінів, адекватний переклад фахової термінології набуває особливо важливого значення для успішного становлення та нормалізації фінансово-економічної термінології маркетингу у відповідності до міжнародних стандартів [3, с. 87].

Сучасна термінологія все більше стає схильною до інтернаціоналізації через запозичення, яке є одним з найбільш продуктивних способів її поповнення і не викликає особливих утруднень при перекладі. Так, терміни маркетингу іншомовного походження утворюють численні тематичні групи, серед яких прийнято виділяти наступні:

1. Назви приватних і державних структур, різні типи об'єднань: консалтингові компанії (англ. consulting companies, новогрецьк. *κονσάλτινγκ / συμβουλευτικές εταιρείες*) – організації, що займаються консультуванням з широкого кола питань економічної діяльності; концерн (англ. concern, новогрецьк. *κοντσέρν π.χ. ξενοδοχείων*) – добровільне об'єднання підприємств, наприклад готелів, що здійснюють спільну діяльність тощо.

2. Назви різних економічних програм і видів комерційної діяльності (купівля-продаж товарів, оренда, торговельне посередництво тощо): угода аут-трейд (англ. out trade, новогрецьк. *άουτ τρέιτ / εσφαλμένη συναλλαγή*) – невдала через непорозуміння сторін торговельна угода; валютні операції аутрайт (англ. outright monetary transactions, новогрецьк. *άουτ ράιτ / οριστικές νομισματικές συναλλαγές*) – прямі грошові операції тощо. [4, с. 15].

3. Назви осіб економічної діяльності (статус, професія, вид заняття): брокер-аутсайдер (англ. outside broker, новогрецьк. *αουτσάιντερ μπρόκερ / μεσίτης*) – біржовий спекулянт-непрофесіонал, брокер, який не є членом біржі; менеджер з маркетингу (англ. marketing manager, новогрецьк. *μάρκετινγκ μάνατζερ / διευθυντής αγοράς*) – експерт підприємства з питань систематизації маркетингових оцінок, складання прогнозів збуту і рекомендацій у сфері маркетингу тощо.

4. Назви цінних паперів і валюти: подарунковий ваучер (англ. gift voucher, новогрецьк. *βάουτсер / κουπόνι δώρου*); емісія евро- бондів / (англ. Eurobond issue, новогрецьк. *έκδοση ευρώΜπόντ / έκδοση ευρώμολόγου*) – випуск в обіг нових еврооблігацій тощо. Лінгвісти виділяють два шляхи перекладу: переклад прямий (запозичення, калькування, дослівний переклад) і переклад непрямий (зовнішній). [5, с. 113].

Основні способи перекладу економічної термінології:

Запозичення – відтворення фонетичними і морфологічними засобами однієї мови морфем, слів або словосполучень іншої мови: проформа інвойс (англ. proforma invoice, новогрецьк. *προφόρμα / προτιμολόγιο invoice*); антидемпінгове мито (англ. anti-dumping duty, новогрецьк. *δασμός αντιτάμπινγκ*) тощо.

Транслітерація –метод передачі літер іноземної мови українськими літерами, незалежно від вимови: модем (англ. modem, новогрецьк. μόντεμ); робот (англ. robot, новогрецьк. ρομπότ) тощо.

Транскрибування – другий так званий квазібезперекладний метод передачі вимови англійського або новогрецького слова українськими літерами, тобто передача його фонетичного вигляду. Даний спосіб використовується як основний прийом перекладу власних імен і назв: Хелленік Емпоріо Груп (англ. Hellenic Emporio Group, новогрецьк. Ελληνικό Εμπόριο Γρουπ); Данаос (англ. Danaos, новогрецьк. Δαναός); Епсілон (англ. Epsilon, новогрецьк. Έψιλον) тощо. [6, с. 55].

Калькування – спосіб переказування лексичної одиниці оригіналу шляхом повної або часткової заміни її складових частин (морфем або слів) лексичними відповідниками в мові перекладу: статистичний контроль якості (англ. statistical quality control, новогрецьк. στατιστικός έλεγχος ποιότητας); доходи на одну акцію (англ. earnings per share, новогрецьк. κέρδη ανά μετοχή) тощо.

Калькування – спосіб переказування лексичної одиниці оригіналу шляхом повної або часткової заміни її складових частин (морфем або слів) лексичними відповідниками в мові перекладу: статистичний контроль якості (англ. statistical quality control, новогрецьк. στατιστικός έλεγχος ποιότητας); доходи на одну акцію (англ. earnings per share, новогрецьк. κέρδη ανά μετοχή) тощо.

Дослівний переклад – прийом перекладу, при якому синтаксична структура оригіналу перетворюється на аналогічну структуру мови перекладу зі збереженням набору повнозначних слів і порядку їх розташування: купуй одне, отримай дру- ге у подарунок, тобто 1+1 безкоштовно (англ. BOGOF = Buy One Get One Free, новогрецьк. αγοράσε ένα λάβε ένα δωρεάν / αγοράσε ένα πάρε ένα τζάμπα); відрядно-прогресивний розрахунок робочого часу / дня (англ. graduated measured day work, новогрецьк. προοδευτική μέτρηση εργασιμης μέρας) тощо. [7, с. 15].

Транспозиція – спосіб, який полягає в заміні однієї частини мови іншою частиною мови без зміни сенсу всього повідомлення: копія товару (англ. me-too product, новогрецьк. προϊόν «ακριβές αντίγραφο»); ціноутворення на основі витрат (англ. cost-plus pricing, новогрецьк. τιμολόγηση με βάση το επιπλέον κόστος) тощо.

Опис – спосіб переказування багатокомпонентних термінів, які не мають словникових еквівалентів у рідній мові: ви- конання робіт згідно замовлення (англ. make to order, новогрецьк. παραγωγή ανάλογα με την παραγγελία); діаграма причин і результатів, яка відображає співвідношення між показником якості і чинниками, що на нього впливають, так званий «риб'ячий скелет» (англ. fishbone chat, новогрецьк. διάγραμμα «ψαροκόκαλο») тощо.

Еквіваленція – використання абсолютно різних стилістичних і структурних засобів для опису однієї й тієї ж ситуації в двох текстах: розглянути всі можливості (англ. to explore every avenue, новогрецьк. εξερευνώ κάθε δυνατότητα); яблуко розбрату (англ. bone of contention, новогрецьк. το μήλο της Έριδας) тощо. [8, с. 47].

Адаптація – спосіб, який часто використовується при синхронному перекладі у випадках, коли іншомовний термін не існує в мові перекладу і має бути переданий еквівалентним навантаженням: японська система розпорядку для ощадливого виробництва, однією з переваг якої є встановлення верхньої межі на кількість деталей, що очікують опрацювання, унікаючи таким чином перевантаження всієї системи виробництва (англ. Kanban / just-in-time, новогрецьк. γιαιωνέζικο σύστημα «ακριβώς στην ώρα») тощо. [9, с. 176].

З викладеного матеріалу можна зробити такі основні висновки:

На сучасному етапі до новогрецької та української мов динамічно залучаються економічні терміни з англійської мови. Таким чином, термін являє собою спеціальну лексичну одиницю, яка володіє безліччю невід'ємних властивостей, яку можна класифікувати за різними ознаками, і при перекладі якої необхідно використовувати цілий ряд перекладацьких трансформацій залежно від її формальної структури.

Переклад термінології маркетингу вимагає від перекладача високої відповідальності, ретельності у виборі способів перекладу. Безперечно, переклад маркетингу передбачає знання предмету перекладу і його особливостей, володіння економічною термінологією, специфікою економічного стилю викладу і вміння точно передавати зміст документу. Проте найпростішими способами визначено методи транскрибування і транслітерації.

Отже, переклад маркетингу на тлі подальшого наукового дослідження методів перекладу набуває особливої значущості в контексті успішного становлення вітчизняної терміносистеми відповідно до міжнародних стандартів.

Література

1. Кротевич Є. В. Словник лінгвістичних термінів / Є. В. Кротевич, Н. С. Родзевич. – К.: Вид-во Академії наук УРСР, 1957. – 235 с.
2. Пілецька Н. Українська термінологія як об'єкт дослідження / Н. Пілецька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Сер.«Проблеми української термінології». – 2008. – № 620. – С. 175–182.
3. Реформатский А. А. Введение в языковедение / [А.А.Реформатский]. – М.: АспектПресс, 1996. – 536 с.
4. Μεντζελόπουλος Θ. Ορολογία και Μετάφραση – Οι μεταφραστικές πρακτικές και η αντιμετώπιση της αγγλικής γλώσσας ως ορολογικής linguafranca στις Οικονομικές επιστήμες / Θ. Μεντζελόπουλος // Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 7ου Συνεδρίου. – Τ. 4. – Αθήνα, 2009.– Σ. 1-10.
5. Савенко А.О. Короткий новогрецько-український словник юридичних та економічних термінів / А.О. Савенко, А. А. Столярова. – К.: Логос, 2010. – 173 с.
6. Сухенько К. М. Лексичні проблеми перекладу / К. М. Сухенко. – Київ: КНУ. ім. Тараса Шевченка, 2002. – 87 с.
7. Γιάννης Ανδρουτσόπουλος. Η γλώσσα των νέων και τα χαρακτηριστικά της . – Αθήνα, 2009.– Σ. 1-10.
8. Дячук Т.М. Українська соціально-економічна термінологія: становлення і кодифікація: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Т.М.Дячук. – К., 2003. – 20 с.
9. Столярова А. А. Структурно-семантичні особливості новогрецьких економічних термінів [Електронний ресурс] / А. А. Столярова // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – 2013. – Вип. 23. – С. 395–402.

УДК 811.14'06'25:34

Силєнкова А.О.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДОГОВОРІВ (НА ОСНОВІ НОВОГРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Переклад договору – одне з найбільш поширених завдань, яке ставиться перед юридичним перекладачем. Договори включають в себе різні види документів, такі як контракти, установчі договори, комерційні пропозиції, договори на надання послуг та ін. Незважаючи на таке розмаїття, всі ці види юридичних документів мають свої правила і стандарти.

Як правило, перш ніж приступати до роботи, професійний перекладач вже має уявлення про те, яка лексика повинна використовуватися при складанні договорів, на яких шаблонах вони ґрунтуються і яка їхня структура. Ці знання допомагають фахівцеві значно економити час на перекладі, уникаючи пересічних помилок при підборі мовних еквівалентів.

Актуальність даної теми пов'язана з важливістю перекладу юридичних документів, який приховує численні нюанси і вимагає від перекладача високого професіоналізму. Так, цю тему досліджували О.Р. Зарума-Панських, Е.Т. Дерді, І.М. Гумовська, їх роботи присвячено вивченню лексичного складу юридичних документів, зокрема – юридичної термінології. Проте багато питань із цієї проблематики залишаються недостатньо опрацьованими і потребують подальших дослідницьких зусиль.

Об'єктом дослідження виступає юридична документація, договори та контракти.

Предметом дослідження є мовні засоби передачі змісту юридичних текстів з новогрецької мови на українську.

Метою роботи є вивчення особливостей перекладу юридичних документів на матеріалах угод, контрактів, договорів та ділових листів з новогрецької на українську мову.

Переклад юридичної документації є складним видом перекладу, який має ряд своїх особливостей. За складністю своєї роботи такий переклад поступається тільки синхронному перекладу.

Однією з головних труднощів, з якою зустрічається перекладач є та обставина, що він повинен добре розбиратися в двох правових системах різних держав, правильно розуміти значення юридичних формулювань іноземної мови і знати правильні формулювання мови, на яку буде переводитися текст. Крім цього, необхідно розуміти культурні особливості двох країн і вміти знаходити правильні лексичні еквіваленти для юридичних термінів, лексичних і синтаксичних шаблонів. Адже різні мови мають свої усталені звороти, які позначають ті чи інші юридичні поняття. Не слід забувати і про загальні вимоги до юридичного перекладу документа, – його конкретність, офіційний характер, ясність, нейтральність, лаконічність, зв'язність і логічність викладу.

Існує декілька правил, яких дотримується перекладач при виконанні перекладу договорів, а також деякі складнощі, що виникають в процесі перекладу:

1. *Однаковість термінології*

Одне і те ж слово на іноземній мові має однаково перекладатися на українську. Не допускається гра з синонімами, яка може спотворити зміст повідомлення.

2. *Переклад назви договору*

Переклад назви договору викликає чимало труднощів навіть у досвідчених перекладачів. Почати хоча б з того, що одне й те ж слово може перекладатися на українську мову як контракт, договір або угода. Причому всі ці слова істотно відрізняються один від одного.

3. *Переклад назв сторін договору*

Назви сторін повинні мати точний переклад, що відповідає дійсності. Іноді замовник заздалегідь домовляється з перекладачем, як повинні іменуватися сторони в договорі.

4. *Переклад стійких слів і виразів*

Це ті шаблони, які, як правило, вже мають стандартний переклад на іншу мову.

5. *Переклад назв підприємств, установ, фірм, компаній та ін.*

Якщо інше не обумовлено, то назви фірм і підприємств слід переводити, використовуючи прийом транслітерації, в дужках вказуючи назву мовою оригіналу. Однак іноді буває більш доцільним дати переклад на українську мову, особливо в тих випадках, коли існує офіційний переклад.

Отже, юридичний переклад, в першу чергу, націлений на передачу точного сенсу написаного, а не на переклад слів. Не менш важливим є грамотний переклад назв сторін договору, прізвиськ та адрес, оскільки пакет документів, поданий для юридичного перекладу, надалі спрямовуватиметься в офіційні органи, а на їх основі будуть відбуватися міжнародні угоди.

Література

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод / Л.С.Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 240 с.
2. Дзенс Н.И., Перевышина И.Р., Кошкарров В.А. Теория и практика перевода/ Н.И. Дзенс, И.Р. Перевышина, В.А. Кошкарров. – СПб: Антология, 2007. – 308с.
3. Дрозд О.М., Дубічинський В.В., Д'яков А.С. та ін. Словник-посібник економічних термінів. – К.: Видавничий дім «КМ Academia», 1997. – 264 с.
4. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>
5. Dovidka.Biz.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dovidka.biz.ua/shho-take-frazeologizm>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Особлива увага при роботі з науково-технічним і особливо спеціалізованим технічним текстом надається перекладу не тільки загальнонаукових, а й вузькопрофільних термінів, без яких неможливе професійне спілкування в будь-якій галузі. Термінологія є головним джерелом поповнення лексичного складу високорозвинених сучасних мов, а також найуніверсальнішим засобом зберігання, передавання, оброблення інформації у різних галузях людської діяльності, не винятком є і морська сфера.

Певну складність представляє виявлення особливої специфіки вживання не стільки загальнонаукових слів, скільки специфічної термінології науково-технічного тексту і, відповідно, вироблення прийнятних варіантів їх перекладу на українську чи будь-яку іншу мову, так як українськомовна наукова лексика істотно відрізняється від грецьких та англійських технічних лексичних форм, враховуючи і їх тривалу історію. Українські переклади речень, які ілюструють вживання цих технічних термінів в своїх контекстах, в основному, звичайно, відображають суть авторських джерел, але спеціальна грецька та англійська термінологія повинна перекладатися обов'язково з урахуванням загального контексту першоджерела.

Актуальність статті полягає у дослідженні та виявленні найбільш адекватних шляхів перекладу морської термінології і обумовлена потребами у перекладі термінів цієї сфери діяльності людини, важливою роллю торгівельно-морського флоту у сучасному світі та питанням підготовки спеціалістів зі знанням іноземних мов у відповідній галузі. Проблематикою морської термінології займалася чи мала низка вчених, насамперед Богородський Б.Л., Розен С.Я., Сморгонський І.К. Функціональні та структурно-семантичні аспекти морської термінології в іноземних мовах освітлювалися у працях Скорикової О.І., Масаліної І.П., Козловської О.Г. та інших. Також слід зазначити, що протягом усього часу дослідження цього розділу серед вчених трималася така тенденція: переважна частина зосереджувала свою увагу на специфіці морських термінів, досліджуваних на матеріалі художніх творів, у той час як питання сфери текстів наукового та офіційно-ділового стилів залишалися відкритим. Тому у плані суто термінологічного дослідження актуальним видається уточнення специфіки відтворення морських термінів саме на матеріалі текстів нехудожнього стилю; їх використання робітниками цієї сфери при живому спілкуванні.

Об'єкт дослідження: морська лексика, що використовується грецькими моряками.

Предмет дослідження: особливості перекладу морської лексики з новогрецької мови на українську мову.

Основна мета статті дослідити особливості перекладу морської лексики в грецькій та українській мовах.

Розвиток техніки, культури, мистецтва породжує свої спеціальні слова. Не кожне спеціальне слово – термін і не будь-яку сукупність спеціальних слів можна назвати термінологією. **Термін** – це спеціальне слово або словосполучення, закріплене у професійній діяльності та, яке використовується за особливих умов. Варто також зазначити, що терміном також можна назвати основний понятійний елемент мови, який використовується для спеціальних цілей [3]. Термін може бути простим, що складається з одного слова (η φορτηγίδα – баржа; το ρυμουλκό – буксир), і складним – термін-словосполучення (το νεκρό βάρος – повна вантажопідйомність судна або дедвейт; ο ολικό μήκος σκάφους – найбільша або габаритна довжина; загальна протяжність, загальна довжина судна). Терміни поділяються на загальноновживані (το κύμα – хвиля; ο σκάφος – судно, корабель) та вузькоспеціальні, уживані в певній галузі науки, сфері діяльності (η προραία δεξαμενή – форпик; ο ρυθμιστής – регулювальник; робітник, що займається вивірянням). Від термінів слід відрізняти номенклатурні назви — своєрідні етикетки предметів, явищ, понять. Якщо в основі терміну лежить загальне поняття, то в основі номенклатурної назви — одиничне.

Сукупність термінів, що обслуговують певну сферу знань, пов'язаних із системою понять, становить **термінологія**. Термінологія вважається ключовою складовою лексичного фонду кожної мови та спрямована на інтелектуалізацію мовних засобів. Вона відіграє важливу роль при комунікації людей, слугує інструментом оволодіння специфікою певної галузі науки чи техніки [3]. Характер відповідностей між термінами різних мов – головна проблема двомовної термінологічної лексикографії. Для термінологічної практики актуальною постає міжмовна уніфікація термінів. [5, с. 8].

Суттєвим аспектом в дослідженні термінології є вивчення стилістичних особливостей окремої вузької галузі. Значними можливостями володіє морська термінологія – спеціальна лексика однієї з найдавніших і традиційних галузей знань, роль якої, як і роль будь-якої науково-технічної термінології, все більше зростає в епоху глобалізації, стрімкого розвитку зв'язків між країнами. Вивчення морської термінології іноземних мов на сучасному етапі характеризується активною взаємодією теоретичного та прикладного аспектів. «Морська мова» – окрема мовленнєва екосистема, що сформувалася через свою автономність та спрямованість у використанні. А тому й морський переклад являє собою особливий розділ технічного перекладу, вимоги до якого вкрай високі. Морська термінологія представлена простими однокореневими термінами, похідними або афіксальними термінами, складними термінами, термінологічними сполученнями та аббревіатурами. Основними способами перекладу термінів є калькування та дослівний переклад.

В.М. Лейчик, надаючи розгорнуту класифікацію термінів, водночас пропонує найбільш поширені способи перекладу термінів:

- **Виявлення еквіваленту терміну:** *πλοίαρχος* – старший помічник капітана; *νιτσεράδα* – непромокаючий одяг; *δοκός τρόπιδας* – кильовий бар [7].

- **Калькування:** *η πλοιοκτήτη* – судновласник; *μηχανοκίνητο σκάφος* – моторна яхта; *απλός κόμπος* – простий вузол [8].

- **Запозичення:** *ο λιμένας* – лиман; *η άγκυρα* – якір.

- **Переклад терміну описовою конструкцією:** *πλοίαρχος* – старший помічник капітана; *μετζάνα* – остання щогла, найближча до корми [8].

О.І. Скорікова виокремлює наступні способи перекладу термінів:

- **Транскрибування** – тип лексичних трансформацій, при застосуванні якого відтворюється звукова форма іншомовного слова за допомогою букв мови перекладу. Застосовується, коли терміни не мають відповідників, і не можуть бути перекладені адекватно (то *σαρλλινγκ* – карлінгс; *η αβαρία* – аварія; то *ακροστόλιο* – акростоль).

- **Транслітерація** – побуквенна чи пофонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу (то *τρεχαντήρι* – трехантирі (тип традиційного грецького човна)) [4, с. 55].

Вибір способу перекладу терміну визначається рядом факторів: логіко-предметний фактор, термінологічний фактор, стилістичний фактор, фактор нормативності та власне лінгвістичні фактори. Таким чином, для успішного виконання всіх напрямків діяльності у сфері перекладу морської термінології, перекладач повинен оволодіти певним обсягом знань у галузі термінознавства та перекладознавства.

Отже, варто ще раз звернути увагу на те, що переважна частина дослідників довгі роки зосереджувала свою увагу на художніх творах, які й були базою для вивчення специфіки морських термінів. У той час як питання сфери текстів офіційно-ділового та наукового стилів залишаються відкритим. При перекладі морської термінології важливо адекватно відтворити терміни цієї галузі, спираючись на теоретичний та практичний доробок дослідників у цій галузі. Основними способами перекладу термінів є калькування та дослівний переклад. Окрім того, використовуються граматична заміна як один із прийомів перекладу. Тому у плані суто термінологічного дослідження перед майбутніми дослідниками стає ціла низка ще не вирішених питань та недослідженого матеріалу.

Література

1. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Л.Г. Верба – Вінниця: Нова книга, 2003. – 160 с.
2. Горбань Л.В. Військово-морська лексика російської мови в синхронії і діяхронії / Л.В. Горбань – Мурманськ, 2008. – 195с.
3. Гриньов С.В. Введення в термінологію / С.В. Гриньов – М., 1993. – 309с.
4. Корнодудова Н.М. Походження, склад і функціонування морської термінології в українській літературній мові / Н.М. Корнодудова – К.: Мовознавчий вісник, 2010. – 284 с.
5. Лейчик В.М., Шеллі С.Д. Лінгвістичні проблеми термінології та науково-технічний переклад / В.М. Лейчик, С.Д. Шеллі – М.: Всесоюзний центр перекладів науково-технічної інформації та документації, 1990. – 80 с.
6. Скорікова О.І. Адекватність і варіативність перекладу морських і військових термінів у художньому текст / О.І. Скорікова. – М., 2002. – 38 с.
7. e-Nautilia | Το Ελληνικό portal για τη Ναυτιλία [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-nautilia.gr/>
8. Modelclub.gr Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.modelclub.gr/forums>
9. ProZ.com: Freelance translators & Translation companies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.proz.com/>

УДК 811.14'06'276.5(043)

Романенкова С.В.

GREEKLISH ТА АНГЛОМОВНІ ТЕРМІНИ ЯК ФОРМА СПІЛКУВАННЯ ГРЕЦЬКОМОВНИХ КОРИСТУВАЧІВ MMORPG-ІГОР

Стрімкий розвиток сфери високих технологій у XXI ст. надає інтернет-користувачу все більше і більше можливостей для спілкування, яке в свою чергу невід'ємно пов'язано з мовою. Виходячи з цього, можна зазначити, що сьогодні слід приділяти особливу увагу дослідженню сучасних засобів і технологій мовної комунікації.

Ніхто з сучасних дослідників ще глибоко не торкався теми особливостей використання новогрецької мови у сфері онлайн-спілкування, зокрема в рольових онлайн-іграх, які сьогодні є популярними серед мільйонів громадян різного віку з усіх країн світу [1].

Саме тому завданням даної роботи є дослідження особливостей використання Greeklish та англомовних термінів під час спілкування у ігрових чатах, на форумах та сайтах, присвячених MMORPG-іграм.

Терміном Greeklish зазвичай позначають штучну форму новогрецької мови, розроблену з метою задовольнити комунікаційні потреби грецькомовних користувачів мережі Інтернет. Термін являє собою поєднання слів Greek та English. Greeklish – це форма письмового мовного коду у Греції та на Кіпрі, яку почали використовувати з появою персональних комп'ютерів у 1980-х роках XX ст. через те, що на початковій стадії свого розвитку, веб-технології були здатні працювати лише з англійською мовою, адже розроблені вони були у Сполучених Штатах. А отже, користувачі Інтернету, які не володіли англійською мовою, але бажали скористатися перевагами нових технологічних можливостей, стикалися з серйозною проблемою. Цю проблему вирішили за допомогою фонетичного транскрибування іншомовних слів латинськими літерами на англійську мову. У результаті було створено низку штучних мов, наприклад, Greeklish, Franclish, Deutschlish. З плином часу та подальшим розвитком високих технологій, користувачі Інтернету отримали можливість повноцінно спілкуватися рідною мовою, але багато хто з них продовжує використовувати штучні мови.

Також, слід зазначити, що Greeklish використовується не тільки під час онлайн-спілкування у чатах, мобільних додатках та на форумах, але й під час SMS-листування, завдяки спрощеній орфографії. Наприклад: *πώς* – *pos*, *καλημέρα* – *kalhmera*, *παίχνιδι (το)* – *paixnidi*, *μάχη (η)* – *tachh*, *γραφικά (τα)* – *grafika*, *αυτόματος* – *automatos* [2, с. 18-20].

Тобто, грецькі літери та дифтонги відповідають англійським за наступною схемою: $\alpha = a, \beta = b, \gamma = g, \delta = d, \varepsilon = e, \zeta = z, \eta = i/h, \theta = th, \iota = i, \kappa = k, \lambda = l, \mu = m, \nu = n, \xi = ks, \omicron = o, \pi = p, \rho = r, \sigma = s, \tau = t, \upsilon = y, \varphi = f, \chi = x, \psi = ps, \omega = w, \alpha\iota = ai, \epsilon\iota = ei, \omicron\iota = oi$ [3].

Користувачі MMORPG-ігор зазвичай використовують Greeklish разом із суто англійськими термінами у текстових чатах, на форумах та під час огляду у статтях новинок ігрової індустрії. По-перше, використання англійської мови значно скорочує час написання повідомлення, бо, наприклад, не потребує написання знаків оклику, по-друге – дозволяє повноцінно спілкуватися між собою та із гравцями з інших країн світу єдиною уніфікованою мовою, а по-третє – надає грецькомовним користувачам саму можливість спілкування, адже на даний момент MMORPG-ігри не підтримують грецький шрифт [4, с. 215].

Як правило, Greeklish використовується для позначення на письмі слів, які не мають відношення до ігрового сленгу. Наприклад, *πάμε* – *pame*, *καλά* – *kala*, *γεια* – *geia* і т.п [5].

Зовсім інша річ – суто ігрова термінологія. Вона майже повністю складається з англійських термінів. Причому, англійські терміни використовуються для позначення як внутрішньоігрових понять (*AOE* ($\tau\omicron$) – *АОС*, *aggro* ($\tau\omicron$) – *агр*, *buff* ($\tau\omicron$) – *баф*, *healer* ($\tau\omicron$) – *хілер*, *health potion* ($\tau\omicron$) – *зілля здоров'я*, *mob* ($\tau\omicron$) – *моб*, *PvE* ($\tau\omicron$) – *ПВС*, *PvP* ($\tau\omicron$) – *ПВП*, *tank* ($\tau\omicron$) – *танк*), так і тих, які мають до них менш пряме відношення (*server* ($\tau\omicron$) – *сервер*, *loading* ($\tau\omicron$) – *завантаження*, *textures* ($\tau\alpha$) – *текстури*, *animation* ($\tau\omicron$) – *анімація*, *options button* ($\tau\omicron$) – *кнопка «опції»*, *points* ($\tau\alpha$) – *очки*, *developers* ($\tau\alpha$) – *розробники*)[6,7].

Скоріш за все, така тенденція теж зумовлена потребою взаєморозуміння між грецькомовними та англійськими гравцями, адже суть онлайн-ігор полягає у постійній взаємодії та спілкуванні між користувачами.

Таким чином, під час дослідження було виявлено два основних засоби письмового спілкування грецькомовних користувачів MMORPG-ігор: застосування особливої форми новогрецької мови, – Greeklish, і використання англійських термінів ігрової тематики, що сприяє міжнародній комунікації, але позбавляє новогрецьку мову значного шару власної ігрової термінології.

Література

1. Недвига Е.В. Языковая ситуация в современной Греции // Культура народов Причерноморья / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/y9pzubuc>
2. Διδακτικό Υλικό για τους Θεματικούς Κύκλους της Α' Λυκείου. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/y98g893z>
3. Αλφάβητο Greeklish. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/y7jbuhor>
4. Now Playing: Ποια games παίζετε σήμερα? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/y8hpkv6s>
5. Pwi greek clan. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/y9q3usjk>
6. Η Tamriel περιμένει τον Soulless One! / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/yc5ho2pz>
7. Ξίφη, μαγεία και αγνή ελική φαντασία. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/y7n7u2jf>

УДК 811.14'06'25'276.6:37

Шкилева Е.Ф.

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА СИСТЕМА ПЕДАГОГІКИ

Актуальність теми зумовлюється в умовах модернізації й динамічного розвитку вітчизняної освіти, зміни парадигмальних основ педагогічної науки й освітньої практики, підсилення інтегративних зв'язків педагогіки з іншими науковими дисциплінами йде інтенсивне оновлення її понятійно-термінологічної системи. Сьогодні з'являються нові педагогічні поняття й терміни, причому масштаби і темпи збагачення як загальнонаукової, так і галузевої термінології підвищуються. З одного боку, це є свідченням активного

оновлення теоретичного педагогічного знання й практичної освітньої діяльності, виникнення нових ідей і напрямів у педагогіці, з іншого - створює певні труднощі й актуалізує потребу в систематизації й упорядкуванні понятійно-термінологічного апарату педагогічної науки, історико-педагогічному вивченні процесу термінотворення в педагогіці.

Як відомо, теоретичні й історико-педагогічні аспекти педагогічної термінології вперше були розглянуті Б. Комаровським. Значний вклад у наукову розробку проблеми зробили Б. Гершунський, І. Кантор, В. Краєвський, В. Макаєв, та ін. Проводились і історико-педагогічні дослідження процесу термінотворення в педагогіці.

Мета - на основі аналізу й співставлення різних точок зору визначити сутність понятійно-термінологічної системи педагогіки, зазначити елементи педагогічної системи, показати особливості та проблеми термінотворення в педагогічній науці.

Предмет – дослідження понятійно-термінологічної системи

Об'єкт – термінологія педагогічної галузі

Одним із перших характеристик педагогічної термінології дав І. Кантор в роботі „Педагогічна лексикологія і лексикографія”. Автор говорить про педагогічну термінологію в широкому розумінні і визначає її як сукупність лексичних засобів, які обслуговують теорію й практику виховання й навчання й позначають основні поняття педагогіки як науки. Вона зв'язана із загальною лексикологією, але, обслуговуючи конкретну галузь практичної діяльності й позначаючи певну систему наукових понять, має свої особливі проблеми. Найважливішою проблемою педагогічної термінології, на думку І. Кантора, є проблема чіткості й однозначності лексичних засобів [6, с. 168 - 169].

Б.Б. Комаровський визначає педагогічну термінологію не тільки в широкому, а й у вузькому розумінні. У широкому розумінні, на його думку, педагогічна термінологія становить собою систему лексичних засобів і найменувань, застосовуваних у теорії й практиці виховання, навчання й освіти. Цим визначенням Б. Комаровський у лексичний фонд педагогіки включає не лише педагогічні терміни, а й найменування предметів, які використовуються в процесі навчання, назви типів навчальних закладів, видів навчального обладнання тощо, які утворюють так звану педагогічну номенклатуру. У вузькому розумінні педагогічна термінологія за Б. Комаровським - сукупність лише термінів, які закріплюють найважливіші поняття педагогічної науки.

Педагогічна термінологія як лінгвістична система вона являє собою сукупність різних лексичних засобів, які Б. Комаровський класифікує у залежності від наукової цінності й ступеня зрілості. За цією ознакою елементами термінологічної системи педагогіки є:

Стабільні терміни - загальнопризнанні постійні на певному етапі розвитку педагогіки. До цієї групи відносяться термінологічні й номенклатурні позначення, які одержали загальне визнання й широко використовуються в педагогічній науці й практиці (виховання, навчання, освіта, дидактика, методика, урок, буквар і т.п.). Вони включаються в навчальні програми, підручники, навчальні посібники.

Умовні терміни - позначення педагогічних понять, які не одержали загального визнання й не відрізняються достатньою точністю. До цієї групи відносяться: а) індивідуальні терміни; б) образні вирази (порівняння, метафори, гіперболи, афоризми, вислови); в) педагогізовані терміни; г) провізорні терміни (вислови, що знаходяться на шляху до утворення терміну і недостатньо визначені за змістом).

Педагогічну термінологію як лексичну систему Б. Комаровський представляє ще й у залежності від характеру взаємозв'язків між термінами. За цією ознакою він відокремлює:

Корелятивні терміни - терміни, що позначають співвідносні поняття. Серед них є парні (аналіз, синтез, абстрактне й конкретне) порівняльні (індивідуальні й колективні ігри, вроджені й набуті риси особистості), взаємозумовлені (спадковість і середовище, середовище і виховання) терміни.

Синонімічні терміни - близькі за значенням, але різні за звуковою формою слова. Характерною особливістю терміну є однозначність, але оскільки мова педагогіки в основі

має народну лексику, яка багата синонімами, засвоює історичні мовні традиції, то і в сучасній педагогіці залишається багато термінів-синонімів.

Антонімічні терміни - терміни, що мають протилежне значення.

Полісемічні терміни - терміни, яким притаманна багатозначність.

Аналіз науково-педагогічних досліджень з проблеми (В. Безрукова, И. Кантор, И. Кичева, Є. Кошкіна та ін.) дає підстави виділити деякі особливості понятійно-термінологічної системи педагогіки.

По-перше, педагогічна термінологія не відповідає стандарту однозначності, їй притаманні синонімічність і полісемія. Це зумовлюється тим, що педагогіка тісно пов'язана з народною мовою, а також на відміну від точних наук суттєво реагує на розвиток літературної мови.

По-друге, педагогічна термінологія залежить від контексту, оскільки розвиток педагогічної теорії й практики визначається соціокультурними чинниками, соціальним замовленням, які історично змінюються. Це призводить до критики застарілих значень і виникнення нового змісту понять.

По-третє, педагогічна термінологія в значній мірі залежить від суб'єктивної позиції дослідника. Це зумовлюється тим, що педагогічні поняття й терміни відображають складні багатоаспектні явища й процеси, яким досить складно, а інколи й неможливо дати єдине визначення. Тому дослідники часто опиняються в ситуації вибору, вирішення якої залежить від суб'єктивних оцінок і міркувань.

Термінотворення в сучасній педагогічній науці пов'язане з низкою проблем, головною з яких є введення в її понятійно-термінологічну систему значної кількості нових термінів, які переважно запозичуються в інших галузях науки. Це призводить до невиправданого тотального оновлення термінології, підсилює полісемічність та багатозначність педагогічних понять та термінів.

Таким чином, понятійно-термінологічну систему педагогіки визначають як сукупність засобів і найменувань, що описують педагогічну теорію й практику й закріплюють основні поняття педагогіки як науки. Вона може бути структурована як лексична й предметно-тематична система. Педагогічній термінології притаманні основні риси загальнонаукової термінології, але вона має певні особливості формування й розвитку. Подальшого наукового вивчення потребують окремі групи педагогічних термінів, історико-педагогічні аспекти термінотворення у вітчизняній педагогічній науці.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка / А.М. Алексюк. – К.: Вища школа, 2005. – 123 с.
2. Гончаренко С.У. Професійна освіта: Словник. Навчальний посібник / С.У. Гончаренко. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
3. Ягупов В.В. Педагогіка / В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

УДК [811.14'06:811.161.2]'255(043)

Білоусова І.І.

ПЕРЕКЛАД РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ (НА МАТЕРІАЛІ НОВОГРЕЦЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

«Маючи своєю метою інтенсивний концентрований вплив, реклама використовує багатий спектр засобів виразності на всіх мовних рівнях», пише Добросклонська Т.Г. у дисертації «Питання вивчення медіа текстів». Туристичні рекламні тексти є видом комерційної реклами, за функціональним призначенням – змішаного престижно-споживацького типу, за способом подачі рекламної інформації рекламний текст може бути як усним, так і письмовим (підвиди – друкований та електронний), залежно від мети – найчастіше інформативний, за методом викладу рекламного матеріалу – описовий, називний (номінативний), статистичний; за характером змісту – аргументований та неаргументований, за формою подачі інформації – діалог та монолог, за охопленням території – міжнародний,

національний, регіональний, за способом передачі оцінної інформації та характером емоційного впливу – емоційний (асоціативний).

Після аналізу особливостей структури та складових рекламного тексту, зокрема туристичного рекламного тексту, варто зазначити, що рекламні тексти повинні містити чіткі фактичні дані, вони повинні бути вичерпно викладені задля точного розуміння їх змісту. Зміст і форма рекламних текстів визначаються головною метою – викликати зацікавленість до товару. Правильно складений рекламний текст повинен привернути увагу слухача або читача та викликати бажання придбати рекламований товар. Також, відмінною рисою вдалої реклами є гармонічне поєднання основної рекламної ідеї з тими засобами виразності, які даній ідеї найбільше відповідають. Це виражається, у знаходженні тієї єдино вірної тональності рекламного звернення, що виділяє його серед інших.

В результаті дослідження рекламних текстів були виявлені наступні лексико-семантичні особливості їх перекладу. Рекламний текст містить у собі цілий ряд екстралінгвістичних компонентів і буде адекватно сприйнятий при їхньому гармонічному сполученні. Якщо не врахувати цей фактор при перекладі, тоді не вдасться перекласти рекламний текст із найбільшою ефективністю.

Рекламний текст, у силу своєї специфіки, ніколи не слід перекладати дослівно тому, що в цьому випадку він може втратити зміст і силу свого впливу. При перекладі рекламних текстів на інші мови необхідно враховувати етичні, психологічні характеристики аудиторії й споживача, специфіку мови й культуру країни, для якої даний текст призначений.

Також слід зазначити таку особливість, як схожість грецької та української культури, при перекладі рекламних текстів туристичного характеру. Бо і українські, і грецькі матеріали будуть містити посилання на патріотичні почуття громадян, які є користувачами цієї рекламної продукції. Це пов'язано зі схожими історичними подіями в наших країнах. Греція, багато років була під ярмом володіння турків, тому побачивши символи, які характеризують країну, до якої ми подорожуємо, уособлює саму країну, яка є миролюбивою, але завжди готову протистояти ворогу. Приклад таких туристичних реклам: «Ζήσε το μύθο σου στην Ελλάδα», «Εξερεύνησε τις αισθήσεις σου στην Ελλάδα». Так само і з Україною, коли ми звернемося до туристичних реклам, зможемо побачити у текстах елементи, що найяскравіше будуть заохочувати туристів подорожувати до нашої Батьківщини, за допомогою тих реалій, які вони можуть знати з випуску новин, або просто із загальної історії нашої країни.

Завдання перекладача – використати всі знання теоретичних основ перекладу для передачі комунікативної функції оригіналу, оскільки знання теоретичних основ перекладу та екстралінгвістичних реалій – необхідна умова адекватності перекладу.

Література

1. Добросклонская. Т.Г. Вопросы изучения медиа текстов / Т.Г. Добросклонская. – М.: Высшая школа, 2000. – 26 с.
2. Атакьян Г.С. Эмоциональная стратегия и приемы ее реализации в туристической рекламе / Г. С. Атакьян // Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. – СПб.: Высшая школа, 2008. – № 5 (19). – С. 93-100.

УДК 811.1'373.46(043)

Євженко Ю.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Одним із найпростіших прийомів перекладу терміна на лексичному рівні є прийом транскодування (побуквенна чи пофонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу). При перекладі таким способом, як транслітерація, не слід забувати про «фальшивих друзів перекладача», наприклад: *ο αλφαριθμητισμός* – грамотність, *η ανάλυση* – дослідження, *το βιβλίο* – книга, *το πρόβλημα* – питання.

При транскодуванні літерами мови може передаватися вся форма, або більша її частина. Іноді застосовується змішане транскодування, коли більша частина транскодованого слова відбиває його звучання у вихідній мові, але разом з тим передаються й деякі елементи його графічної форми.

Транскодування термінів відбувається при перекладі в тих випадках, коли в культурі і, зокрема, науці країни мови перекладу відсутнє відповідне поняття та відповідний перекладний еквівалент, а перекладач не може підібрати слово або слова в мові перекладу, які б адекватно передавали зміст поняття і задовольняли вимогам до термінотворення. Оскільки при транскодуванні слово має одне значення, то такий спосіб перекладу доцільно застосовувати, коли в мові перекладу необхідно створити чітко однозначний термін.

Особливо часто транскодування термінів відбувається в тих випадках, коли термін в мові перекладу складається з міжнародних терміноелементів латинського або давньогрецького походження.

Терміни також підлягають іншому лексичному способу перекладу – калькуванню – передачі комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу. Зазначений прийом застосовуються при перекладі складних за структурою термінів. Нерідко, обираючи між транскодуванням та калькуванням, перевагу віддають калькуванню, так як в результаті транскодувань нерідко утворюються одиниці, що не мають сенсу у мові перекладу, свого роду псевдослова. Калькування можна застосовувати тільки тоді, коли утворений таким чином перекладний відповідник не порушує норми вживання і сполучуваності слів в українській мові. Калькування не завжди буває звичайною механічною операцією з метою перенесення вихідної форми у мову перекладу. Дуже часто доводиться вдаватись до різного роду трансформацій. В першу чергу це стосується зміни відмінкових форм, кількості слів у словосполученні, афіксів, порядку слів, морфологічного або синтаксичного статусу слова.

Приклади перекладу за допомогою калькування:

άρνηση ομιλίας – затримка мовлення

δυναμικό εκπαιδευτικό – викладацький склад

έρευνα δράσης – дослідницька діяльність

ομάδα υγείας – керівнича група

παραβατικότητα νεανική – злочинність серед молоді

σχέδιο προοπτικό – перспективний план

τελωνιακό δίκαιο – митне право

τύπος ακουστικός – людина з домінуючим звуковим сприйняттям

υλοτεχνική υποδομή – матеріально-технічна база

φόρτος εργασίας φοιτητή – навантаження студента

До способів перекладу термінів також можемо віднести експлікацію або описовий переклад. Даний прийом застосовують, коли лексична одиниця мови оригіналу замінюється словом або словосполученням, яке передає його значення. До нього висуваються такі вимоги: 1) переклад повинний точно відбивати основний зміст позначеного неологізмом поняття, 2) опис не повинний бути надто докладним, 3) синтаксична структура словосполучення не повинна бути складною:

διάλογος πολύπλευρος – полілог

εκφοβιστική συμπεριφορά μεταξύ των μαθητών στο σχολείο – боулінг

ελλειμματική προσοχή – неуважність

εξакρίβωση ταυτότητας – ідентифікація

επεξεργασία προφορική – обговорення

επίδομα επιμόρφωσης – грант

Разом з тим, описовий переклад характеризується такими недоліками: 1) при його застосуванні можливо неточне або нечітке тлумачення змісту поняття, позначеного неологізмом, 2) описове словосполучення порушує таку вимогу до термінів, як стислість (а

тому такі багатослівні терміни не мають дериваційного потенціалу, тобто, від них важко, якщо взагалі можливо, утворювати похідні терміни.

Якщо словник не дає точного еквівалента тому чи іншому терміну, або застосування всіх вищезазначених способів є недоречним, можливими є інші прийоми перекладу на лексико-семантичному та лексико-граматичному рівнях, до яких відносять конкретизацію та генералізацію.

Під конкретизацією розуміють відтворення, при якому одиниця більш широкого конкретнологічного змісту передається в мові перекладу одиницею конкретного змісту. В українській мові необхідно робити заміну слова чи словосполучення, що мають більш широкий спектр значень, еквівалентом, який конкретизує значення згідно контексту або стилістичних вимог.

При перекладі термінів також можливим є застосування прийому генералізації, який має місце в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вища за міру упорядкованості одиниці, що відповідає їй за змістом в мові перекладу.

Також можна перекладати терміни, скориставшись прийомами компресії (більш компактне викладення думок завдяки випускненню зайвих елементів та позамовного контексту: перехід від одного виду зношення до другого) та інверсії (зворотній порядок слів, для привернення уваги до конкретних елементів).

Література

1. Борщовецька В.Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / В.Д. Борщовецька. – К., 2004. – 20 с.
2. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад: навч. посіб. / Л.П. Білозерська, Н.В. Возненко, С.В. Радецька. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 232 с.
3. Савчук М. П. Англо-український науково-технічний словник / М. П. Савчук. – К., 2008. – 523 с.

УДК [811.14'06:811.161.2]'255(043)

Пінчук А.О.

ПРОБЛЕМИ АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АФФІДЕВІТІВ З НОВОГРЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

В англосаксонських юрисдикціях аффідевітом (affidavit) називається письмове свідчення (твердження про факт), дане під присягою. Присяга приймається, і документ засвідчується, уповноваженою на це особою, якою в залежності від юрисдикції може бути нотаріус, судовий чиновник та ін.

Слово «аффідевіт» походить з середньовічної латині. Це форма дієслова «affidare», що означає «поклявся» або «заявив під присягою». У той час вважалося, що за лжесвідчення під присягою, тобто за неправдиву клятву ім'ям Бога, лжесвідок буде горіти в пеклі, що до деякої міри забезпечувало правдивість таких свідчень. В даний час більш покладаються на земні санкції, такі як кримінальна відповідальність за надання неправдивих свідчень, але присяга як і раніше приноситься, хоча б для позначення правової значимості. Для атеїстів або тих віруючих, які не бажають клястися, зазвичай передбачається альтернативна процедура «підтвердження» (affirmation), по суті аналогічна, але без сакральних конотацій.

Як правило, аффідевіт містить наступні елементи.

- 1) Інформацію про аффіант (affiant), тобто особу, що дає письмові свідчення: ім'я адреса, рід занять.
- 2) Твердження про факти, складене від імені аффіанта.
- 3) Клятва (підтвердження) від імені аффіанта, що все викладене в Аффідевіті - правда.
- 4) Підпис аффіанта і дата.
- 5) Підтвердження нотаріуса або іншої уповноваженої особи, що документ підписаний аффіантом в присутності уповноваженої особи та з дотриманням належних формальностей (присяга і т.п.).

Так, посадова особа компанії (секретар і т.п.) може випустити аффідевіт, в якому буде міститися інформація, наприклад, про акціонерів і про директорів компанії. Якщо ця інформація не зберігається в державному реєстрі, саме такий аффідевіт може служити документом, що підтверджує структуру компанії.

Або посадова особа компанії може випустити аффідевіт, що підтверджує, що докладені документи є вірною копією, наприклад, всієї електронної переписки з адреси компанії з певною особою за певний проміжок часу. Цей варіант запевнення знімає проблему «нотаризації е-мейлів».

Аффідевіти широко використовуються сторонами як засіб оформлення і збереження свідчень, отриманих до судового розгляду. Такий аффідевіт може служити підставою для подальших процесуальних дій, наприклад, для випуску повісток і отримання показань від раніше невідомих свідків, згаданих аффіантом. Аффідавітом можуть оформлятися, зокрема, досудові письмові свідчення боку, дані на вимогу процесуального опонента (коли право даної юрисдикції передбачає можливість отримання таких свідчень). Таке оформлення до певної міри є гарантією того, що свідок потім не відмовиться від своїх показань у суді.

Однак використання аффідевітов як доказів безпосередньо в основному судовому засіданні вельми обмежена. Як правило, для представлення своїх показань свідок повинен особисто з'явитися до суду, щоб інша сторона могла провести його перехресний допит, а присяжні (або суддя) оцінити, наскільки цей свідок заслуговує довіри. Аффідевіти іноді можуть використовуватися, якщо свідок помер або недоступний, а також для «освіження пам'яті» свідка.

Адекватність в даній роботі трактується, виходячи з неповторності юридичного тексту правових документів, і, як наслідок, принципову неможливість досягнення абсолютної еквівалентності вихідного і кінцевого текстів, як відносна рівноцінність реконструкції семантичної модальності тексту оригіналу, тобто мова йде про відтворення концептуальної, суб'єктивно-оціночної специфічності планів змісту та вираження вихідного тексту.

Проблема тексту - одна з центральних проблем перекладознавства. Саме текст є предметом аналізу на першому етапі перекладу, пов'язаному з інтерпретацією оригіналу, і саме текст є предметом синтезу на його заключному етапі. Тому ця проблема привертає до себе пильну увагу теоретиків перекладу. Так, на думку Ю.Т. Зотова, теоретичне осмислення процесу перекладу має будуватися на обліку тісного зв'язку герменевтики та лінгвістики тексту, бо в основі перекладу лежить можливість органічної сполуки герменевтичного аналізу тексту як цілого і системного аналізу на основі лінгвістичних критеріїв. Аналізуючи вихідний текст, перекладач ставить перед собою питання: яку мету переслідує відправник і використовує для цього мовні засоби? Розуміння тексту ґрунтується на усвідомленні його цілісності. При цьому важливо не тільки сказане, але і мається на увазі: не тільки сказане раніше, але і просто відоме, "я" мовця, його соціальний статус, фонові знання і ін.

В цілому, можна зробити висновок, що проблема досягнення адекватності перекладу юридичних текстів обумовлена складною природою даного феномена, що знаходиться в залежності від цілого ряду чинників як інтралінгвістичні, так і екстралінгвістичні характеру, що, безсумнівно, втілюється в специфіці діяльності перекладача, що здійснює їх необхідну інтеграцію в процесі різного роду граматичних перетворень.

За теорією не перекладається повноцінний переклад з однієї мови на іншу взагалі неможливий внаслідок значної розбіжності виразних засобів різних мов; переклад є лише слабким і недосконалим відображенням оригіналу, що дає про нього дуже віддалене уявлення.

Інша точка зору, якої дотримується більшість дослідників, що лягли в основу діяльності багатьох професійних перекладачів, полягає в тому, що будь-який розвинений національна мова є цілком достатнім засобом спілкування для повноцінної передачі думок, висловлених на іншій мові. Це тим більш справедливо відносно російської мови - одного з найрозвиненіших і найбагатших мов світу. Практика перекладачів доводить, що будь-який

твір може бути повноцінно (адекватно) переведено на російську мову зі збереженням усіх стилістичних та інших особливостей, властивих даному автору.

Звичайно, всі елементи форми і змісту не можуть бути відтворені з точністю. При будь-якому перекладі неминуче відбувається наступне:

Якась частина матеріалу не відтворюється і відкидається.

Якась частина матеріалу дається не у власному вигляді, а у вигляді різного роду замінів / еквівалентів.

Привноситься такий матеріал, якого немає в оригіналі.

Тому кращі переклади, на думку багатьох відомих дослідників, яке ми цілком підтримуємо, можуть містити умовні зміни в порівнянні з оригіналом - і ці зміни вкрай необхідні, якщо метою є створення аналогічного оригіналу єдності форми і змісту на матеріалі іншої мови, однак від обсягу цих змін залежить точність перекладу - і саме мінімум таких змін передбачає адекватний переклад.

Отже, метою адекватного перекладу є точна передача змісту і форми оригіналу при відтворенні особливостей останньої, якщо це дозволяють мовні засоби, або створення їх адекватних відповідників на матеріалі іншої мови.

Література

1. Федоренко В. Поняття системи конституційного права України / В.Федоренко // Право України. – 2000. – №3. – С.40
2. Комісаров В.Н. Теорія перекладу (лінгвістичні аспекти). Учб. посібник для ін-тів та фак-тів іноземн. мов / В.Н.Комісаров. – М.: Вищ. шк., 2003. – 124 с.

УДК 811.14'06'373.46(043)

Сандульська А.В.

ПЕРЕКЛАД АБРЕВІАТУР БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

В даний час Україна стоїть на порозі всебічної інтеграції з Європою. Світова глобалізація проявляється в усіх сферах життя і діяльності людей, і освіта не є винятком. Після підписання Болонської декларації в Україні стрімко зросла мобільність студентів в держави Греції та Кіпру. Привабливість європейської вищої освіти залучає українських студентів, тим самим створюючи тісні відносини між країнами.

У зв'язку з цим виникає потреба володіння термінологією Болонського процесу, оскільки університети Греції та Кіпру, як європейські держави, мають єдину систему оцінювання. Тому актуальним стає питання про здійснення еквівалентного перекладу аббревіатур Болонського процесу з новогрецької мови на українську.

Проблеми скорочення лексичних одиниць, їх морфологічні характеристики та теорія перекладу привертали увагу багатьох дослідників. До числа найбільш вагомих трудів слід віднести роботи таких мовознавців як Д.І. Алексеева, Є.П. Волошин, Т. К. Кияк, Р.І. Могилевський, В.Г. Павлов, З. Мацюк [1], [2].

Скорочені лексичні одиниці залишаються в багатьох аспектах загадкою в лінгвістичному плані, а переклад скорочень та аббревіатур завжди був актуальною темою для вивчення і сьогодні потребує постійного вивчення і вдосконалення. Завданням роботи є дослідження основних прийомів перекладу та перекладацьких трансформацій, що застосовуються для передачі аббревіатур Болонського процесу з новогрецької мови на українську.

До лексичного шару термінологічних одиниць належать не тільки аббревіатури та акроніми, але й скорочення. В контексті даного дослідження вважаємо за потрібне визначити поняття «аббревіатура», «акронім», «скорочення». За визначенням скорочення є ширшим поняттям, ніж акронім або аббревіатура. Скорочення – це такий спосіб словотвору, суть якого складається у відсіканні частини основи, що або збігається зі словом, або являє собою словосполучення, об'єднане загальним змістом [2].

Отже, аббревіатура –це складноскорочені слова, утворені з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. Аналізуючи аббревіатури, Р. Могилевський [2] та А. Шаповалова називають їх також акронімами [3]. Щодо терміну «акронім» висувають різні визначення. Наприклад, Л. Чумак вважає, що акронім– це слова, утворені з початкових літер або звуків слів твірного словосполучення [4], а Карабан наголошує, що таку назву отримали ті, що вимовляються як цілісні слова, а не як послідовність назв літер [5].

Зв'язок між звучанням та значенням відіграє значну роль у вирішенні проблем аббревіації. Головним при цьому є положення про зв'язок аббревіатур з феноменамидійсності через відповідні повні найменування. Цей зв'язок, на думку Волошина В.П., проявляється у тому, що значення початкового словосполучення закріплюється не лише зааббревіатурою в цілому, але й за кожним її компонентом – звуком чи звукосполученням, що виділяється у складі аббревіатури. Відповідні компоненти початкового словосполучення мають найменування «розшифровка». Тому аббревіатуру можна розуміти лише в результаті такої «розшифровки», за виключенням особливих випадків [1].

Передусім слід зазначити, що не тільки переклад, а й розшифрування аббревіатури рідною мовою завжди становили неабиякі труднощі для читача чи слухача. Це пояснюється тим фактом, що існує чимало аббревіатурних або інших скорочень, які не зафіксовані у словниках, рідко вживаються або ж є авторськими. Серед різних засобів перекладу аббревіатур і скорочень Болонського процесу з новогрецької на українську мову більшість перекладачів виділяють наступні:

1. Транслітерація. Переклад шляхом транслітерації вважається найбільш простим способом перекладу, оскільки цей шлях перекладач використовує в тому випадку, коли скорочення загальновідоме [6]. А також це найпростіший спосіб перекладу, через те, що перекладачу не треба шукати його значення в словнику. В процесі перекладу він лише замінює букви МО (мови оригіналу) на МП (мову перекладу). Наприклад: *ΆλμαΜάτερ* – *Альма Матер*.

2. Еквівалентний переклад, наприклад: *Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Συνσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων (ΕΣΜΠ)* – *Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС)*, *Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ)* – *Вищий Навчальний Заклад (ВНЗ)*, *Проγράμματος Σπουδών (ΠΣ)* – *Навчальний План (НП)*.

3. Запозичення скорочення з іноземної мови. Переклад таких слів не потребує перекладу, транскрипції або транслітерації. Здебільшого, цей спосіб використовується не дуже часто і належить до певної системи умовних позначень [6]. Наприклад: *TEMPUS* – *ТЕМПУС*, *ΕΥΡΥΔΙΚΗ-ΕΒΡΙΔΙΚΙ*.

4. Описовий переклад, який використовується в тих випадках, коли в мові, на яку перекладають відсутнє скорочення-еквівалент. Наприклад: *Καταγραφή εμπορευμάτων* – *Аналіз, Оμάδα Παρακολούθησης της Διακήρυξης της Μπολόνια* – *Болонська група з контролю*.

5. Експлікація, тобто повний переклад, при якому не лише розшифровується скорочення, але й дається його пояснення. Наприклад: *Αριδιότητα* – *Компетенція (знання та уміння, що характеризують здатність студента виконувати, розуміти, відобразити та пізнавати те, що вимагає освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця після закінчення навчання)*.

Таким чином, зазначимо, що найчастішими прийомами перекладу аббревіатур з новогрецької на українську мову є: транслітерація, еквівалентний переклад, описовий переклад та експлікація.

Література

1. Волошин Е.П. Аббревиатуры в лексической системе английского языка / Е.П. Волошин –М.: 2005. – 134 с.

2. Могилевский Р.И. Аббревиация как языковое явление / Р.И. Могилевский – Тбилиси: 1966. – 365 с.

3. Шаповалова А.П. Аббревіація та акроніми в лінгвістиці / А.П. Шаповалова– Ростов н / Д., 2003. – 219 с.
4. Чумак Л.В. Акронім як форма скорочення складної лексичної одиниці [Електронний ресурс] / Л.В. Чумак – Режим доступу: http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1041
5. Карабан В.І. Аббревіатури і скорочення / В.І. Карабан // Посібник-довідник з перекладу англійської науково-технічної літератури на українську мову. Частина II. TEMPUS. – 1997. – 345 с.
6. Львовская З.Д. Теоретические проблемы перевода / З.Д. Львовская– М.: 2005. – 224 с.

УДК 811.14'06'255.2:004

Вінницька Т.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ІНТЕРНЕТ – КОМУНІКАЦІЙ (НА МАТЕРІАЛІ НОВОГРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

На сьогодні новогрецька мова, як і багато інших мов, переживає так званий «неологічний бум», адже величезний потік нових слів, особливо тих, які стосуються сфери інформаційних технологій, створив необхідність їх фіксування та пояснення.

На думку фахівців, у середньому за рік в новогрецькій мові з'являється 400 нових слів. Тому словники зазвичай відстають у фіксації неологізмів. У зв'язку з цим перед лінгвістами постає завдання не лише фіксувати нові слова, а й досліджувати їх.

Під час перекладу науково-технічних текстів перекладачі стикаються з низкою проблем. Труднощі перекладу науково-технічних текстів зумовлені складністю перекладу певних неологізмів, бо вони позначають реалії, яких не існує в мові перекладу, недостатньою кількістю або взагалі відсутністю спеціалізованих словників українською мовою, необхідністю застосування відповідних методів перекладу лексики, наявністю безеквівалентних аббревіатур, слів, що позначають певні нові явища, і власних імен. Варто зазначити, що проблемами неології займалися такі вчені, як І.В. Андрусак, В.Г. Гак, В.І. Заботкіна, Ю.А. Зацний, Г.І. Міськевич та інші. Е.В. Бреус визначає неологізм як нововведений або вжитий із новим значенням мовний вираз [1, с. 104]. Л.Г. Верба вважає, що неологізм – це є слово, значення якого з'являється в певний період часу в мові і його новизна усвідомлюється мовцями [2, с. 95].

За визначенням В.І. Заботкіної, неологізми –це нові слова або фразеологічні одиниці, утворені власними засобами мови або запозичені, які з'являються в мові в конкретний період її розвитку у зв'язку зі змінами умов життя суспільства, а також у зв'язку з досягненнями в науці та техніці, з метою виразити нові поняття, відтінити нові сторони наявних понять, виразити старі поняття в тих випадках, коли виникає необхідність у більш удосконаленій формі вираження цього поняття або вираження емоційно-естетичної оцінки вже наявного поняття [3, с. 19]. Тож дослідження засобів перекладу неологізмів сфери інтернет-комунікації й комп'ютерних технологій є актуальним з огляду на швидкий розвиток цієї галузі. Для здійснення адекватного фахового перекладу ми повинні якомога краще розуміти об'єкт нашого перекладу, тобто знати особливості тієї галузі, тексти якої перекладаються.

У процесі міжмовних контактів було вироблено низку засобів відтворення неологізмів. Найпоширенішими з них є транскрибування і транслітерація. Нагадаємо, що метод транслітерації полягає в тому, щоб за допомогою літер мови перекладу передати ті літери, з яких складається слово іноземною мовою, у нашому випадку новогрецькою.

Транслітерація завжди широко використовувалась перекладачами. Значно більш розповсюджений у перекладацькій практиці сучасності прийом транскрибування, який полягає в переданні не орфографічної форми слова, а фонетичної.

Калькування полягає в збереженні незмінної внутрішньої форми. Цей спосіб перекладу передбачає існування двобічних міжмовних відповідностей між елементарними лексичними одиницями, які й використовуються як «будівельний матеріал» для відтворення внутрішньої

форми запозиченого або перекладного слова. Калькування як прийом створення еквівалента схожий на буквальный (дослівний) переклад – еквівалент цілого створюється за допомогою простого складання еквівалентів його складових. Отже, калькуванню піддаються тільки ті неологізми, які представлені складними словосполученнями.

Описовий переклад полягає в переданні значення новогрецького слова за допомогою більш-менш розповсюдженого пояснення. Цей спосіб можна застосовувати як для пояснення значення слова в словнику, так і під час перекладу неологізмів у конкретному тексті. Нагадаємо, що до описового перекладу висуваються такі вимоги: 1) переклад має точно відбивати зміст позначеного неологізмом поняття; 2) опис не повинен бути надто докладним; 3) синтаксична структура словосполучення не повинна бути занадто складною [10, с. 85]. Описовий переклад здійснюється різноманітними засобами. По-перше, це пояснювальний спосіб, оскільки за допомогою еквівалента пояснюються суттєві елементи значення перекладного слова. Пояснювальний переклад знаходиться ближче до тлумачення слова, але він усе ж таки залишається перекладом. Утім навіть за оптимального підбору пояснювального еквівалента для нього характерні такі недоліки, як багатослівність і деяка факультативність еквівалента в мові перекладу. По-друге, прийом описового перекладу може бути застосований як підставний засіб. Підставний переклад – прийом передання неологізму, за якого як його еквівалент використовується вже наявне в мові перекладу слово (або словосполучення), що не є в ній неологізмом, але має достатню спільність значень із вихідним словом. В ідеальному випадку тут може бути досягнута семантична конгруентність, тобто збіг денотативних значень (за неминучого розходження в деяких конотативних значеннях).

Різновидом описового перекладу є добір описових еквівалентів. Вони принципово відрізняються від кальки тим, що в описових засобах відтворення неологізмів інваріантом перекладу є саме значення іншомовної одиниці безвідносно до характеру його зв'язку із зовнішньою структурою слова, тоді як під час калькування іншим варіантом перекладу є форма одиниці мови оригіналу (щоправда, не звукова або графічна, як при транскрибуванні або транслітерації, а лексична або лексико-морфологічна).

Отже, проаналізувавши процеси відтворення лексичних одиниць, притаманних текстам науково-технічної літератури, зокрема неологізмів сфери інтернет-комунікації й комп'ютерних технологій, ми можемо зробити такі висновки, що неологізми можна перекладати словниковими відповідниками, передавати їх багатокomпонентними термінами (де один із компонентів є означенням іншого) тощо. Під час відтворення неологізмів часто використовуються різні способи перекладу для досягнення точного варіанту перекладу: транскодування (транскрибування і транслітерація), описовий переклад, добирання еквівалентних лексичних одиниць.

Література

- 1.Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія / Л.Г. Верба. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 160 с.
- 2.Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Я.И. Рецкер. – М. : Р. Валент, 2007. – 244 с.
- 3.Дюжикова Е.А. Аббревиация сравнительно со словосложением / Е.А. Дюжикова. – М., 1997. – 150 с.

СЕКЦІЯ

ТЕОРИТИЧНІ ТА ПРАКТИКЧНІ ПИТАННЯ ПАРАМЕОЛОГІЇ

УДК 811.11'373.7 (043)

Висоцька Є.О.

ФУНКЦІЇ ПРИСЛІВ'ІВ У ТЕКСТАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ТА ПОЛЬСЬКОМОВНОЇ ПРОЗИ ХХ СТОЛІТТЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

В роботі проаналізовано специфіку функціонування англійськомовних та польськомовних прислів'їв у текстах прози ХХ століття.

Ключові слова: паремія, прислів'я, функціонування, порівняння.

The paper focuses on the specific functions of English and Polish proverbs in the texts of prose of the twentieth century.

Key words: paroemia, proverb, functions, comparison.

Найбільш яскравим джерелом до розуміння мови є короткі влучні вислови. Вислови є узагальненою пам'яттю народу, висновками з життєвого досвіду. Фактично – це сукупність правил, якими людина має керуватися у житті. До таких висловів можна віднести паремії, малі фольклорні жанри афористичного спрямування. До складу паремій входять й прислів'я, дослідження яких посідає значне місце у роботах дослідників М. Пазяка, Г. Пермякова, О.Потебні, що вивчали проблеми пареміології та пареміографії. Але в їхніх працях наявним є брак порівняльного аспекта у вивченні функцій паремій, у чому і полягає **актуальність цього дослідження.**

Мета роботи – розглянути функціональні особливості англійськомовних та польськомовних прислів'їв у текстах прози ХХ століття шляхом проведення порівняльного аналізу.

Об'єктом дослідження є функції прислів'їв у текстах англійськомовної та польськомовної прози ХХ століття..

Предметом дослідження є специфіка функціонування прислів'їв у текстах англійськомовної та польськомовної прози ХХ століття.

Прислів'я – це різновид жанру паремій. Характерна особливість прислів'їв, яка відрізняє їх від всіх жанрів паремії є замкнутість граматичної структури, яка полягає в тому, що прислів'я не припускає вільної заміни слів-компонентів і перетворення граматичної структури [2, с. 27]. Прислів'ями слід вважати ті вислови, які користуються суспільною популярністю. Звідси витікає, що звичайно це – старовинні вислови, оскільки за короткий термін вони не могли б стати частиною суспільної свідомості [3, с. 68-70].

За структурою англійськомовні та польські прислів'я найчастіше представлені розповідними та стверджувальними реченнями, завжди мають закінчений вигляд, тобто повно висловлюють думку. Вони містять повчання, пораду, застереження проти чогось. Наприклад: «*An hour in the morning is worth two in the evening*»/ «*Bez pracy nie bedzie kolaczy*». Багато прислів'їв має структуру простого розповідного речення з позитивною семантикою. Якщо прислів'я представлені питальним реченням, то це, як правило, питання риторичне: «*Can the leopard change his spots?*»/ «*I ja waść, i ty waść, a kto będzie świnie paść?*» [5, с.405-500; 4, с.75-83; 7, с.41-42]. Польські прислів'я часто використовують паралельні конструкції: «*Kto nie chce pracy znieść, ten nie ma co jeść*»/ «*Jak praca dla chleba, tak modlitwa dla nieba*». В деяких польських прислів'ях використовуються архаїзми: «*Człek co do pracy stworzon ptak do lotu*», де архаїзми це – «*Człek*» та «*stworzon*» [5, с. 264; 6, с.195].

У семантичному аспекті досліджується багатозначність прислів'їв. Видатний естонський дослідник А.А. Крікман говорив, що значення прислів'їв є для дослідників лише семантичним потенціалом. Семантичне значення прислів'я одержують у своїх дійсних актуалізаціях. Він стверджував, що нема чіткої межі між прислів'ями з прямим та переносним значенням; їх визначення пов'язане з контекстом, у якому вони актуалізуються. Можна відокремити прислів'я зі спільним змістом. Найхарактернішою лексико-семантичною рисою прислів'їв є образність. Вона притаманна більшості уживаних

прислів'їв. Прислів'я найчастіше виступають в якому-небудь вузькому сенсі [8, с. 114-116; 1, с. 111-113]. Отже, значення прислів'їв реалізовано в контексті, де їх використовують з певною прагматичною установою в певній функції.

Для прислів'їв характерні різні функції, які мають свої особливості та використовуються в певній ситуації. Є дві функції – номінативна та комунікативна, які будуть властиві всім прислів'ям взагалі, як мовним одиницям, тому що вони є базовими, первинними [9, с. 95-100; 8, с.114-116]. Для визначення специфіки інших функцій англійськомовних та польськомовних прислів'їв у текстах прози ХХ століття, ми обрали твори Джона Голсуорсі, Дафни Дюмор'є, Чарльза Персі, Джеральда Гордон, Єжи Кшиштонь, Кристина Колінська, Ева Новакка. В них, згідно аналізу, прислів'я виконують номінативну, комунікативну та естетичну функції. Прикладом є: «**Haste makes waste, Purvis. Haste makes waste. If I've told you that once, I must have told you that a hundred times. Haste makes waste**». (J. Heller, «Catch-22», ch. 24, p. 68). Естетична функція в цьому прислів'ї проявляється при безпосередньому читанні моралі, використовується гіпербола *hundred times*. «*Bosman zawsze się obawiał nawet myśli o ożenku. - Nie śmieję się bratku z cudzego upadku, bo potem i ciebie nikt nie pożałuje! - burknął marynarz*». (A. Szklarski, «Tajemnicza wprawa Tomka», s. 81). Естетична функція проявляється при читанні моралі. В «Дуже короткі розповіді», В. С. Моема: «*It's no good my saying one swallow doesn't make a summer; he doesn't see that it was just a fluke, he thinks the whole thing was due to his own cleverness. It may ruin him*». (W. S. Maugham, «Complete Short Stories», p. 77), прислів'я виконує номінативну, комунікативну та емоційно-експресивну функції. Емоційно-експресивна функція відображає в цьому прислів'ї відношення мовця до того, що він говорить та до ситуації. «*Pani Róziu, co się stało w Sannowie? [...] Staram się, by pytanie o Sannowo brzmiało obojętnie. Ot, taka sobie ciekawość kogoś, kto wie, że dzwonią, ale nie wie, w jakim kościele. Pani Rózia na drabince nieruchomieje i... żegna się. [...] - A po co panience wiedzieć?*» (K. Uniechowska-Dembińska, «Był pałac», s. 89), це прислів'я виконує номінативну, комунікативну та емоційно-експресивну функції. В емоційно-експресивній функції мовець виражає своє відношення до того, що він говорить.

Проаналізувавши всі обрані прислів'я, ми визначили, що для англійськомовних прислів'їв характерні такі функції: емоційно-експресивна (20%), естетична (27%), директивна (20%) та кумулятивна (33%). Для польськомовних прислів'їв: емоційно-експресивна (47%), директивна (20%), кумулятивна (20%), естетична (13%). В англійській мові найчастіше зустрічається кумулятивна функція, яка відображає накопиченість й інформативність, відбиває багатий історичний досвід народу. В польській мові найчастіше зустрічається емоційно-експресивна функція, де людина виражає своє відношення до того, про що вона говорить, або до ситуації.

Перспектива подальшого дослідження полягає у вивченні паремійного корпусу мови, який є найяскравішим способом світосприйняття, та виявленні специфіки функціонування прислів'їв в інших мовах.

Література

1. Вітренко А.В. Характеристика семантики німецьких та українських прислів'їв про працю / А.В. Вітренко // Вісник Маріупольського державного університету : Філологія. – Маріуполь, 2012. – №7. – С.111-113.
2. Доценко Р.І. Мудрість народна. Англійські прислів'я та приказки / Р.І. Доценко. – К.: Дніпро, 1980. – 174 с.
3. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови : підручник для студ.вищ.навч.закл. / М. І. Мостовий. – Х.: Основа, 1993. – 256 с.
4. Gębal E. Dydaktyka kultury polskiej w kształceniu językowym cudzoziemców/ E.Gębal. – Kraków: Universitas, 2010. – 232 с.
5. Stypula R. Słownik przysłów rosyjsko-polski i polsko-rosyjski / R. Stypula. – Kraków: Wiedza Powszechna, 2003. – 560 с.

6. Włodzimierz M. Wielka księga przysłów polskich / M. Włodzimierz. – Kraków: Klub Dla Ciebie, 2008. – 632 с.

7. Устенко Л. Ф. Особливості функціонування фразеологічних одиниць у різних стилях української мови / Устенко Л. Ф. // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя: Філологічні науки. – Чернігов, 2011. – С. 41-42.

8. Шепітько С. В. Фонд прислів'їв як об'єкт вивчення сучасних парадигм лінгвістики / С. В. Шепітько // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Філологія. – Одеса, 2015. – №19. – С. 114-116.

9. Шепітько С. В. Функції прислів'їв / С. В. Шепітько // Наукові записки: Філологічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – № 137. – С. 95-100.

УДК 81'37-115

Гамідова Б. І. к.

ВИВЧЕННЯ ТЕМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ЇВ З КОМПОНЕНТОМ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Еколінгвістика – це наука про взаємини між мовою та її оточенням, де під оточенням виступає суспільство, що використовує мову в цілях комунікації. З давніх-давен одним з кодів спілкування між людьми були паремії. Вивчення паремій, а саме прислів'їв завжди залишиться актуальною темою для вчених, тому що паремії відображають життя та світобачення людини. Трактуючи мовні одиниці з позиції еколінгвістики висуває на перший план людину, суспільство, взаємини суспільства з природою через систему оцінки людиною оточуючого світу. Відомо, що прислів'я – це не тільки засіб спілкування, але й засіб пізнання національного характеру народу, проникнення у систему його цінностей. Прислів'я реагують на всі явища дійсності, відображають життя і світогляд народу у всьому різноманітті, вони передають побутові, соціальні, філософські, релігійні, морально-етичні, естетичні народні погляди. Головне призначення прислів'їв – давати народну оцінку об'єктивних явищ дійсності, висловлюючи тим самим світогляд. І з цим завданням прислів'я справляються досить успішно. Вони охоплюють всі сторони життя людини, найрізноманітніші взаємозв'язки між різними явищами дійсності.

У цій тезі ми будемо аналізувати відмінності та схожості в баченні світу носіїв англійської та української мов за допомогою вивчення особливостей семантики елементів природи в прислів'ях вказаних мов, тому що на нашу думку саме семантика слова повніше передає специфіку національного характеру.

Після вивчення 200 англійських прислів'їв з компонентом навколишнього середовища, отриманих методом суцільної вибірки з J. Speake's "Oxford Dictionary of Proverbs", було складено семантичну класифікацію, яка складається з таких категорій як «зовнішність», «фізичні якості», «розумові здібності», «характер, моральні якості та недоліки», «праця», «життєвий досвід, порада», «здоров'я». Категорія «характер, моральні якості та недоліки» завдяки своїй багатоплановості складається ще з декількох під категорій: «підступність», «упертість», «жадібність», «хитрість», «розсудливість» та «легковажність». Критерієм для класифікації слугував тематичний словник В. І. Даля.

Також з інтернет-ресурсів та словників було відібрано 200 українських прислів'їв, які мають у своєму складі екологічний елемент та потім також класифіковано за семантичними ознаками. Ця класифікація налічує такі категорії «праця», «розум та знання», «краса та зовнішність», «здоров'я», «характер, моральні якості та недоліки», «життєвий досвід, порада». Та також знов категорія «характер, моральні якості та недоліки» має такі складові «підступність», «упертість», «жадібність», «хитрість», «справедливість», «дружба», «боягузтво» та «лінь». Базуючись тільки на цифрах, можна прослідкувати багато спільного та чимало відмінного між світобаченням носіїв англійської та української мов. Наприклад, в обох класифікаціях найбільшу кількість становлять прислів'я присвячені характерові

людини та праці. Недарма багато істориків стверджують, що українцям притаманний культ сім'ї, працьовитість і сувора оцінка «внутрішньої моралі» людини. В відібраних україномовних прислів'ях можна прослідкувати сенсорні, земні асоціації з навколишнім матеріальним світом, його визначальним впливом на життя і побут народу. Так само й в англійських прислів'ях, ми бачимо, що англійці цінують працю та надають велику увагу внутрішнім якостям людини при цьому вдаючись до порівнянь цих факторів з елементами флори та фауни.

Що стосується розбіжностей в класифікаціях, то в категорії «характер та моральні якості» в процесі відібрання та аналізу україномовних прислів'їв було виокремлено деякі підкатегорії, які відсутні в класифікації англійських паремій: «справедливість», «дружба», «боягузтво», та «лінь». Тобто саме такі якості «лінь», «дружба», «справедливість» та «боягузтво» притаманні українському народові. Знов в цій категорії були виявлені деякі відмінності. Пласт прислів'їв «розсудливість» та «легковажність», які були відокремлені під час розробки класифікації англійських прислів'їв відсутні в семантичній класифікації україномовних прислів'їв. Тому що знову ж таки ці особливості людської поведінки характеризують носіїв англійської мови.

Прислів'я з елементами флори та фауни становлять досить великий пласт у фразеологічному фонду обох досліджуваних мов. Проаналізувавши 200 англійських прислів'їв з компонентом навколишнього середовища та відповідну кількість в українській мові за семантичною ознакою, ми дійшли висновку, що хоча розвиток суспільств відбувався різними темпами в різних мовах, усе ж таки можна побачити деяку спільність у способах мислення людей, у загальнолюдських уявленнях.

Як стверджувала Федуленкова Т. Н. специфіка фразеологічної одиниці як одиниці вторинної номінації полягає в тому, що її генетичний прототип за допомогою метафоричних, метонімічних, синекдохічних та інших трансформацій компонентного складу кодує соціокультурну інформацію про носіїв цієї мови та передає значний об'єм інформації про усвідомлену суспільством дійсність[1]. Слідом за М. О. Шолоховим ми дотримуємося думки, що в жодній формі творчості народу з такою силою та так багатогранно не проявляється його розум, так кришталево не відкладається його національна історія, громадський лад, побут, світогляд, як у прислів'ях[2]. Таким чином, мова, менталітет і навколишнє середовище, тобто елементи природи взаємопов'язані настільки тісно, що практично складають єдине ціле, що включає ці три компоненти, жоден з яких не може функціонувати (а отже, і існувати) без двох інших. Всі разом вони співвідносяться з реальним світом, протистоять йому, залежать від нього, відображають і одночасно формують його.

Література

1. Федуленкова Т.Н. Английская фразеология: Курс лекций. – Архангельск: Поморский государственный университет, 2000. – С. 29.
2. Шолохов М.А. Сокровищница народной мудрости / Русское устное народное творчество. Хрестоматия по фольклористике. Под ред. Ю.Г. Круглова. - М.: Высшая школа, 2003. - С. 170.

УДК 811.111`373.7-115

Гасимова І. Н.

АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ ЗООМОРФНИХ ПРИКАЗОК ТА ЇХНІ ВІДПОВІДНИКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Прислів'я та приказки є частиною культури та традицій певного народу. Вони завжди були, є, та будуть актуальними, незважаючи на розвиток економіки, техніки, на прогрес та на подальший розвиток культури та інших сфер людської діяльності. В будь-який час приказки будуть залишатися характерною рисою певного народу, невід'ємною частиною багатства його мови, об'єктом уваги та досліджень. Метою даного дослідження є аналіз англійських приказок із використанням образів фауни та способи їх перекладу на українську мову.

Для аналізу методом суцільної вибірки були відібрані англійські приказки на матеріалі *Оксфордського словника прислів'їв Oxford dictionary of proverbs* за редакцією Дженніфер Спик [4]. Приказки із використанням образів фауни можна умовно поділити на такі групи: тварини, птахи, риби, комахи. Найбільш використаними образами тварин в англійських приказках є кінь, собака та кіт, що складають 12,8%, 12%, та 11% відсотків відповідно. Можна зробити висновок, що в своїх приказках англійці часто використовують образи домашніх тварин.

Основними труднощами, з якими стикається перекладач при перекладі приказок з англійської на українську є те, що приказки – це своєрідне віддзеркалення картини світу, світогляду, цінностей та культурних традицій народу. Часто перекладачу буває важко перекласти приказки, які містять реалії, які з легкістю сприймаються носіями мови. Але проблему становить не тільки переклад. Адже робота перекладача в тому, щоб створити найбільш адекватний для розуміння реципієнту переклад, а це означає підібрати найкращий еквівалент для приказки, що перекладається.

Існує безліч класифікацій способів перекладу приказок. Автор багатьох фундаментальних праць, навчальних посібників та наукових статей О. В. Кунін наводить таку класифікацію:

1. Повні еквіваленти
2. Часткові еквіваленти
 - а) частковий лексичний еквівалент
 - б) частковий граматичний еквівалент
3. Калькування або дослівний переклад фразеологізмів за наявністю повного або часткового еквіваленту

4. Буквалізм
5. «Обертональний» переклад
6. Описовий переклад [1].

В.Н. Комісаров, Л.Ф. Дмитрієва, С.Є. Кунцевич, Є.О. Мартинкевич, Н.Ф. Смирнова виділяють чотири основних способу перекладу паремій:

1. Метод фразеологічного еквіваленту
2. Метод фразеологічного аналогу
3. Дослівний переклад (калькування)
4. Описовий переклад [2].

В нашому дослідженні ми дотримуємося саме класифікації О.В. Куніна. Розглянемо більш детально, які образи використовуються в англійських приказках:

- **домашні тварини: корова** – *“till the cows come home.”*

В часи, коли створювалася дана приказка, побут англійця був пов'язан із тваринництвом. І люди не стали довго думати, підбирати вирази для влучної фрази, а скористалися простими та зрозумілими словами. Однією із можливих етимологій даної паремії може бути той факт, що коли корів відводили на пасовище, то їх повернення до дому очікували лише наступного ранку. Інший варіант, це те що дана приказка може бути шотландського походження. В Шотландському Гайлендсі худоба паслася на пустирях, де росла трава. Корови могли пастися там місяцями, допоки нестача трави не змушувала їх повертатися восени додому. Таким чином народ провів паралель між часом поки пасуться корови та почав використовувати даний вираз у фігуральному значенні.

Передати українською цей вислів можна так: *«коли рак свисне», «як п'явка крикне», «як у курки зуби виростуть»*. В даному варіанті використані часткові лексичні еквіваленти по відношенню до англійського фразеологізму. Можна спостерігати збіг за значенням, стилістичною спрямованістю, але вони відрізняються образністю: корова – в англійській, рак, п'явка, курка – в українській. Хоча можна помітити деякі відмінності в семантичній спрямованості. В англійській приказка несе значення: дуже довгий проміжок часу, але все ж таки цілком реальний. В українських еквівалентах значення чогось неможливого в плані часу.

- **дикі тварини: лев** – “*to beard the lion in his den*”.

Поява даної паремії датується першою книгою Самуїла єврейської Біблії, в якій розповідається історія пастиря Давіда. Лев вкрав в нього вівцю, та Давід прийшов в його лігво та хоробро схопив за бороду (за вуса) лева та вбив його. Зараз ця приказка позначає зіткнутися із супротивником на його землі [3].

Знайти український еквівалент цієї приказки нам не вдалося, тому мусимо вдатися до описового перекладу: «*мужньо йти на зустріч небезпеці*».

- **домашні птахи: індичка** – “*turkeys voting for Christmas*”.

Індичка є традиційною різдвяною стравою в Британії. Тому в неї є свої причини не голосувати за Різдво. В Америці існує інший варіант даної паремії: “*turkeys voting for Thanksgiving*”, який відображає реалії американського народу. Тож люди почали використовувати даний вислів стосовно до людини, яка поводить себе, як індичка в цій приказці, тобто сама для себе обирає несприятливі умови, що є дуже дурним та малоюмовірним.

Цю приказку також можна перекласти за допомогою часткового еквіваленту: «*бджоли проти меду*». Відмінність полягає в образності: індичка – в англійській, бджола – в українській. Також можна спостерігати антонімічний переклад: якщо в англійській – голосувати за, то в українській – проте. Але в результаті обидві приказки для обох народів мають однакове значення.

- **дикі птахи: гав** - “*as the crow flies*”.

Люди, вірогідно, спостерігали за політом гави та її здатністю долати відстань від пункту А в пункт В без перешкод, з якими стикається людина на дорозі. Хоча, може здатися, що гав – доволі дивний вибір, оскільки на відміну від багатьох птахів, які мігрують на великі відстані, політ гав – не зовсім прямий. Вони зазвичай літають по колу в пошуках їжі. Тож чим мотивувався англомовний народ не є зовсім зрозумілим в даному випадку.

Можливо саме тому, що не має мотивування використання саме образу гави в приказці, не має українського еквіваленту. Тому переклад знову ж таки описовий: «*напрямтець, найкоротшим шляхом*»

- **риби** – “*neither fish, nor flesh/ neither fish, nor fowl*”.

Дана приказка з'явилася у 16 столітті в трохи іншій формі та описувала класи людей середньовічного суспільства: “*neither fish, nor flesh, nor good red herring*”. В той час визначити до якого класу належить людина можна було за тим, що вони уживали як їжу: духовництво – рибу, заможні поміщики – м'ясо, а бідняки – дешевий оселедець [3]. Народ за цією аналогією створив даний вираз, який нині позначає щось, що не належить до певного класу, категорії, не піддається опису або класифікації, в той же час вираз може позначати людину без власних поглядів.

В українській мові існує повний еквівалент цього виразу: «*ні риба, ні м'ясо*». Еквіваленти збігаються за значенням, лексичним складом, образністю стилістичної спрямованості та граматичною структурою.

- **комахи** – “*They drop like flies*”.

В даному випадку народ провів паралель між людиною та маленькою комахою – мухою. Тут використана алюзія на швидкоплинність та хрупкість життя цих комах. Коли з'явилася приказка невідомо. Даний вираз використовується для позначення різкого збільшення кількості смертей або хворих людей.

Переклад здійснений шляхом часткового еквіваленту: «*мруть як мухи*». До того ж одночасно використані частковий лексичний та граматичний еквівалент. В українському варіанті опускається підмет, та речення стає безособовим. Також в англійській мові використано дієслово падають, а в українській – мруть. Хоча вочевидь є той факт, що «падають» використовують в значенні «мруть».

Отже, дослідивши образність англомовних приказок та способи їх переклади на українську, можна зробити такі висновки: існує декілька класифікацій способів перекладу паремій. Вони складені авторами в залежності від степені повноти передачі сенсу приказки,

підбору відповідності в мові перекладу. Головна задача перекладача – це зрозуміти, проаналізувати та переосмислити приказку перш ніж підбирати адекватний спосіб її перекладу. Від цього напряму залежить те, як сприйматимуть перекладений фразеологізм реципієнти перекладу. Але не існує точних правил для перекладу. Мета наведених класифікацій – допомогти перекладачу в їх перекладі. Але стверджувати, що переклад мусить робитися згідно якоїсь однієї класифікації не є коректним. Перекладач сам обирає на яку класифікацію спиратися, беручи до уваги національні та культурні особливості, адекватність, еквівалентність, та безліч інших факторів.

Література

1. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка / А.В Кунин - М.:Высш. школа, Дубна: Изд. центр "Феникс", 1996. – 381 с.

2. Латышев Л.К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания / Л. К. Латышев — М.: Просвещение, 1988. — 159 с.

УДК 811.111'1-115

Зензерова В.І.

ЕКОЛІНГВІСТИЧНА СПЕЦИФІКА ПРОВЕРБІАЛЬНИХ ПОРІВНЯНЬ З ФІТОНІМОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Актуальність роботи обумовлена потребою в обґрунтуванні еколінгвістичного аспекту до перекладу стійких проverbs'яльних порівнянь, що базується на ідеї екологізації людської свідомості, яка передбачає, що в тексті, як системі гетерогенних значень, «з неминучістю повинні виявлятися характеристики, що збігаються з параметрами об'єктів природи, оскільки в мові діють ті ж закони, що і в природі» [1, с.34].

В даній тезі ми проаналізуємо особливості вжитку стійких порівнянь з компонентом-фітонімом. Фітоніми (грец. *phuton* – рослина і *онута* – найменування) – слова, що передають назви рослинного світу. Від початку свого існування людство живе в оточенні рослин, тому слова, які їх позначають, мають високий ступінь асоціативно-аналогового відображення у свідомості мовця [2, с.167].

Основним складником проverbs'яльних порівнянь з компонентом-фітонімом є іменник з позначенням рослин, який вводиться у словосполучення за допомогою порівняльних сполучників. *Як, мов, немов, наче / неначе* – найбільш розповсюджені засоби сполучення української мови, *as, like* – англійські сполучники.

Фітоніми у складі стійких порівнянь виконують роль образної характеристики предмету. Але найважливішою функцією даних фразеологізмів є віддзеркалення національної специфіки народу [3, с.20]. Рослини, які для людини, що мешкає в певних природно-географічних умовах, є звичайними, стають символами поняття «рідне, своє» [2, с.167]. «У загальному культі природи у східних слов'ян-язичників особливо широко було поширене вшанування священних тварин і поклоніння деревам. Ліси, гаї вважалися житлами богів і біля окремих дерев (дуби, липи, берези), як у місцях священних, поклонялися божеству» [4, с.62].

Опосередкований вплив язичницької й біблійної картин світу ми спостерігаємо серед фразеологічних одиниць й сьогодні. Так, у складі проverbs'яльного порівняння в українській мові концепт *дерево* вживається як у символічному, так і в несимволічному значенні, активізуються реальні атрибути та фрейми, наприклад, *як листя на дереві* (велика, незліченна кількість кого-, чого-небудь), *налетів як грім на дерево* (безпричинно насварився). Також зустрічаються в українській мові порівняння, що пов'язані з конкретними деревами, або їх частинами, наприклад, тополя є символом самотності (*як тополя, що край поля*), або високого зросту (*високий, як тополя, а дурний, як квасоля; дівка – як тополя*). Пень є символом лінощів (*як через пень колоду тягти*), або глупства (*дурний як колода (як пень, як ступа); сидіти (стояти) як пень*).

Українці вважають своїми ментальними символами калину, вербу, вишню, мальву, мак та любисток. Розглянемо більш детально деякі найбільш розповсюджені рослини, та їхнє віддзеркалення у стійких проverbs'яльних порівняннях.

Калина – символ роду українців, Батьківщини, єдності нації. Ще з давнини калину вважали символом сонця та вогню, а насіння калини за формою схоже на червоне серце: *червона як калина*. Дівоча краса та чиста врода також асоціюються з даною рослиною: *гарна як калина*.

Верба – символ першоджерела творення світу або прадерево життя; вважалось, що ця рослина була пов'язана з космогонією та міфологією народу [4, с.81]. Верба – досить високе дерево з гнучким гіллям, звідси і з'явилося наступне проverbs'яльне порівняння з фітонімом: *вигнав /вибуяв як верба*.

Наступним культурним символом українців є мак, який пов'язаний з народним світоглядом, а лексема *мак* є ключовим компонентом багатьох проverbs'яльних порівнянь. Так, про дуже вродливих людей кажуть *як маків цвіт*. Для опису сором'язливої людини застосовують: *зачервонітися / зашарітися як маків цвіт / мак*. Англійська мова має аналогічні порівняння з таким самим фітонімом: *(as) red as a poppy*. Українці також вживають фітонім мак і в інших стійких проverbs'яльних порівняннях, які позначають велику кількість: *багато як макового цвіту*.

Дуб – символ могутності та міцності: *міцний як дуб; великий як дуб; високий як дуб*.

Флористичні проverbs'яльні порівняння в англійській мові зустрічаються частіше, ніж в українській, та мають більш розвинену систему образів. Для англійської культури звичайним є культ різноманітних парків, садів й палісадників. Тому серед компонентів- фітонімів в англійських проverbs'яльних порівняннях відзначається наявність назв квітів: «*daisy*», «*lily*», «*rose*» тощо.

Рослинним символом Англії є троянда, що, безсумнівно, пов'язано з Війною Троянд. Яскравий червоний колір цієї квітки зустрічаємо і у наступних сталих порівняннях: *(as) red as a rose, (as) fresh as a rose, blush like a rose*. Не тільки безперечна краса та свіжість троянди є об'єктами порівняння, неймовірно приємний запах цієї квітки також не залишився непомітним. Про людину, яка, не зважаючи на всі труднощі на життєвому шляху, має поважний та гарний вигляд, англійці кажуть *come up smelling like a rose*. Чистоту, невинність та непорочність також порівнюють з запахом цієї королівської квітки: *smell like a rose*. Для опису чистої, непорочної людини зазвичай використовують образ лілії: укр. *чистий як лілія*, англ. *pure as a lily*.

В англійській мовній свідомості міцно закріпилася когнітивна метафора «жінка - крихка ніжна квітка». Мабуть, саме цією метафорою і широкою системою різноманітних флористичних образів в англійській мові пояснюється можливість характеристики краси губ, очей, обличчя в порівняннях з квітами. В англо-українському фразеологічному словнику [5] ми зустрічаємо, наприклад, такі сталі порівняння з квітами (*flowers*), які змальовують зовнішність:

- довгоочікуваний - *(as) welcome as flowers in May*;
- крихкість статури і скороминущість краси - *(as) fair as a rose; as the rose in June; (as) pure as a lily*;
- характеристика кольору очей - *like a harebell*;
- характеристики краси губ - *lips like lilies; like the petals of a red flower; red as two buds*;
- характеристики здорового кольору обличчя - *pink as wild roses, as a magnolia; as fresh as a daisy; beautiful like poppies*

Назви деяких фруктів (*berry, apple, cherry, plum*) також застосовують для опису зовнішнього вигляду [5]:

- колір шкіри - *(as) brown as a berry*
- особливості фігури - *(as) round as an apple*
- характеристика кольору губ - *(as) ripe as a cherry; like a ripe plum*

Ідеал жіночої краси в англійській мовній свідомості супроводжується низкою різноманітних асоціацій, які проявляються в так званих «гастрономічних метафорах», що вказують на спокусливість форм тіла, сексуальність фігури: *look like something that ought to be eaten for dessert, as green as grass, she's like a mound of nectarines, look like a fine healthy apple, you're a girl like candy ; pretty as a (September) peach, like red wine and honey, like fresh / morning bread*. Подібних порівнянь в українській мові не знайдено.

В англійській мові нами виявлена цікава деталь гарного образу - блиск поверхні предмета. Це пов'язано, скоріш за все, з тим, що в англійській мовній свідомості ознакою краси об'єкта є гладкість його поверхні. Дана якість, яка не є обов'язковою ознакою краси в українській мові, в англійській передається наступним порівнянням вологого блиску губ з вологою черешнею: *lips like wet cherries*.

Назви деяких овочів застосовують для характеристики поведінки та зовнішності, наприклад (*as cool as a cucumber, as like as two peas in a pod, as red as a beet*). Приклад відображення особливостей країни в мові - вживання назви *blackberries* у порівнянні: *as plentiful as blackberries*. Так кажуть про те, чого дуже багато, хоч греблю гати. Тому, що батьківщиною ожини вважається Америка, там її вирощують практично по всій території.

Отже, проаналізувавши провербіальні порівняння з фітонімом в англійській та українській мові, ми можемо дійти висновку, що фітонім як компонент порівняння надає йому не тільки більш виразного емоційного забарвлення, а й містить інформацію про особливості ментальності, національні риси та устрій життя тієї чи іншої етнокультури. Кожна етнокультура має свої рослини-еталони, тому досить важко знайти повні еквіваленти стійких провербіальних порівнянь в англійській та українській мовах. Етноспецифічно позначені такі компоненти- фітоніми українських провербіальних порівнянь, як барвінок (*хлопець молодий, як барвінок; зелений, як барвінок*), билина (*одна, як билина в полі*), рута (*зелене, як рута*) тощо. Пам'ять про давні ритуальні дії зберігає фразеологізм *як купаний у барвінку*.

Висновок: проаналізовані провербіальні порівняння з фітонімом часто містять національно-специфічний фітообраз (концепт), який може бути або незнайомий у мові, на яку перекладають, або інакше інтерпретуватися (*as cool as a cucumber; to drop like a hot potato*). Сприйняття цього фітообразу може бути пов'язано з приписуванням йому абсолютно протилежних ознак або при подібному сприйнятті можуть виникати додаткові семи, відсутні в одній із мов, а отже, втрачатися при перекладі. Таким чином, фітонім можна уявити як екоконцепт, що складається з понятійної, культурної та емоційно-особистісної складової. Ступінь актуалізації його в провербіальному порівнянні залежить від рівня гармонійності перекладу: дисгармонійного (втрата екосенсу) і гармонійного (приріст екосенсу). З позиції еколінгвістики, простір перекладу стійких провербіальних порівнянь можна розглядати як сукупність екоконцептів і екосенсів, їх виявлення, зіставлення, інтеграції в комунікаційному просторі, збереження не тільки оцінної, а й національно-культурної інформації.

Література

1. Москальчук Т. Г. Эмпатия как один из аспектов перевода / Т. Г. Москальчук. – Тюмень: Тюменский государственный университет, 2014. – 204 с.
2. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація / В. М. Манакін. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2012. – 298 с.
3. Нагаева К. Э. Национально-культурный компонент значения французских устойчивых сравнений : дис. канд. філ. наук : 10.02.05 / Нагаева К. Э. – Москва, 2003. – 16 с.
4. Боровский Я. Е. Мифологический мир древних киевлян / Я. Е. Боровский. – Киев: Наукова думка, 1982. – 102 с.
5. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник / К. Т. Баранцев. – Київ: Знання, 2005. – 1056 с.

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ПРОВЕРБІАЛЬНИХ ПОРІВНЯНЬ У НОВЕЛАХ ДЖОРДЖА ОРУЕЛА

Робота присвячена дослідженню функціонування англомовних проverbs'яльних порівнянь у текстах прози ХХ століття, а саме на матеріалі новел Джорджа Оруела.

Сьогодні існує велика кількість робіт, присвячених дослідженню різних аспектів пареміологічних фондів багатьох мов світу, зокрема їх функціональних характеристик. Так, вивчалася історія появи та особливості вживання прислів'їв і приказок в різні історичні епохи (J. Sevilla Munoz, J. Cantera Ortiz de Urbina, 2002). Аналізувалася роль прислів'їв і приказок в викладанні рідної та іноземних мов (P. Blanco Garcia, 2009; M. Kozla-Szymanska, 2000). Предметом розгляду були також прагматичні характеристики прислів'їв і приказок (К.М. Абдулаєв, 2002; Р.Ф. Андреева, 2001; Г.Д. Сідоркова, 2012). Однак дослідження функціонування англомовних проverbs'яльних порівнянь текстах прози ХХ століття ще не знаходило висвітлення у наукових розвідках лінгвістів, що й обумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом дослідження виступають англомовні проverbs'яльні порівняння.

Предмет становлять особливості функціонування англомовних проverbs'яльних порівнянь в текстах прози ХХ століття.

Метою роботи є дослідження функціонування англомовних проverbs'яльних порівнянь в текстах прози ХХ століття, що зумовлює розв'язання наступних **завдань**:

1. надати загальну характеристику проverbs'яльним порівнянням;
2. розглянути класифікації проverbs'яльних порівнянь;
3. виділити функції проverbs'яльних порівнянь у текстах прози ХХ століття.

Відавна паремія виробили основні жанрові ознаки, виконували відповідні образно-мовленнєві функції і виокремлювались як певне словесне явище. Так, приклади прислів'їв і приказок зафіксовані уже в Руському літописі, де вони називаються «притчами». Зокрема, розповідаючи про обрив (аварські племена), літописець завершує свою розповідь: «И есть притча в Руси и до сего дне: погибоша аки обре». Слово «притча» мало тоді те ж значення, що сучасне «прислів'я», оскільки його етимологія виводиться із значення «приткати, приточити до слова». Тому в сучасній науці паралельно із термінами «прислів'я» і «приказка» на означення жанру вживається термін «паремія» (від гр. *paremia* – притча) [1, с. 11].

Нас цікавлять більш сучасні словесні утворення, пов'язані з розвитком абстрактного мислення, ускладненістю мови. Найпоширенішими з них є *народні порівняння*. За будовою вони близькі до власне приказок як тип незамкненого кліше з основними ознаками – незакінченість думки, та властивість приєднуватись до різних фраз, збагачуючи їх змістом та колоритністю вислову.

Провverbs'яльні порівняння – стійкі словесні формули, в яких одні предмети, явища або дії зіставляються з іншими предметами, явищами або діями на основі спільності, подібності, спорідненості.

Класичне порівняння складається з трьох частин:

1. слово, яке несе відповідну ознаку, рідше – характеризує предмет, явище, дію;
2. порівняльне слово;
3. зчеплювальний сполучник: *as wet as a fish – as dry as a bone; as live as a bird – as dead as a stone; as plump as a partridge – as poor as a rat; as strong as a horse – as weak as a cat; as hard as a flint – as soft as a mole; as white as a lily – as black as coal; as plain as a pike-staff – as rough as a bear; as light as a drum – as free as air; as heavy as lead – as light as a feather; as steady as time uncertain as weather; as hot as an oven – as cold as a frog; as gay as a lark – as sick as a dog; as slow as a tortoise – as swift as the wind; as true as the Gospel – as false as mankind; as thin as herring – as fat as a pig; as proud as a peacock – as blithe as a grig; as savage as tigers – as mild as a dove* тощо.

В українській мові можуть бути й інші, похідні формули, коли означувальна частина вживається в орудному відмінку без прийменника: «*в'ється гадюкою*» («*в'ється як гадюка*»), «*крадеться вовком*» («*крадеться як вовк*»).

Порівняння є важливим засобом характеристики, у них закладена велика внутрішня експресія, різні відтінки значення. [2, с. 16].

Провербіальні порівняння можна розділити на дві основні групи. *Перша* відповідає структурі «*as X as Y*» – наприклад, «*as black as a crow*» і «*as white as a sheet*». *Друга* група заснована на вербальному порівнянні з «*like*» – наприклад, «*to grin like a Cheshire Cat*» і «*to leak like a sieve*». Прислів'їв-перебільшення описують надзвичайну ступінь, в якій хтось або щось має певну характеристику. Багато з них засновані на структурній моделі «*so... (that)*», як чітко показано в такому тексті: «*She's so thin you have to shake the sheets to find her*» і «*he's so narrow-minded that he can see through a Keyhole with both eyes*». Подвійні формули – це традиційні пари слів, які формовані разом за допомогою алітерації і рими, наприклад, «*slowly but surely*» або «*to go through thick and thin*» [3, с. 31]. Жодне з цих провербіальних порівнянь не містить повної мудрості. Вони є прислів'ями тому, що вони є традиційно метафоричними і використовуються навіть частіше, ніж повні прислів'я. Навіть якщо вони додають колір і виразність усної та письмової комунікації, вони не можуть стояти в поодиночці через їх фрагментарності структури [4, с. 169].

Далі проаналізуємо функціонування англomовних провербіальних порівнянь текстах прози ХХ століття. Нами було виділено текстові функції провербіальних порівнянь у новелі «*Animal Farm*» Джорджа Оруела (1945):

1. *загальномовні* – номінативна та комунікативна;
2. *загальнопаремічні* – кумулятивна, дерективна (прескрептивна, регулятивна, повчальна), моделююча, прогностична, емоційно-експресивна, оціночна (аксіологічна), розважальна, орнаментальна [5, с. 12].

Проілюструємо деякі з функцій наступними прикладами.

All come together, like a beating to a dog [6, р. 36] – провербіальне порівняння використано у розважальній функції, щоб надати тексту іронії, а ситуації комічності. З тією ж функцією автор використовує порівняння *A sermon without a quotation from St. Augustine is like olla without bacon* [6, р. 42], маючи на увазі, що деякі люди не можуть виражатися простою, зрозумілою усім мовою і жадають показати інтелект та знання Святого Писання у будь-якій ситуації.

An eye without light, as a tongue without reason [6, р. 78] – провербіальне порівняння у тексті новели виконує аксіологічну функцію, використовується за для оцінки ситуації.

As bad as marrying the devil's daughter and living with the old folks [6, р. 101] – Джордж Оруел використовує це провербіальне порівняння, аби виразити емоційне ставлення до певної особи, жіночої статі.

His tongue is as long as a baker's shovel [6, р. 69] – провербіальне порівняння використано у функції осудження та констатації факту.

Life is like the moon – now dark, now full [6, р. 22] – автор використовує це провербіальне порівняння за для орнаментальної функції прикрашання тексту.

Повчальну функцію виконую провербіальне порівняння *Passions are like iron thrown into the furnace, as long as it is in the fire you can make no vessel out of it* [6, р. 88], яке вчить про природу пристрастей та неможливість людини їх подолати.

Таким чином, можна зробити висновок, що англomовні провербіальні порівняння у текстах прози ХХ століття виконують ряд загальномовних та загальнопаремічних функцій. Зокрема, Джордж Оруел їх використовує переважно для створення комічності, ефекту гумору, за для оцінки подій, повчання та для вираження емоційного ставлення.

Перспективою дослідження вбачаємо аналіз функціонування англomовних провербіальних порівнянь на матеріалі різних жанрів прози ХХ століття у порівняльному аспекті.

Література

1. Приходько Г. І. Практикум зі стилістики англійської мови [для IV курсу] / Г. І. Приходько. – Запоріжжя: ЗНУ, 2005. – 36 с.
2. Прокопчук Л. В. Категорія порівняння та її вираження в структурі простого речення / Л. В. Прокопчук // автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. – К., 2000. – 19 с.
3. Разинкина Н. М. Функциональная стилистика [на материале английского и русского языков] / Разинкина Н. М. – М. : Высшая школа, 2004. – 272 с.
4. Свідрук О. О. Стилiстичний прийом порiвняння як засiб створення сатиричного ефекту у сучасних творах / О. Свідрук // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского: Серия: Филология. Социальные коммуникации. – Симферополь, 2012. – Т. 25 (64), №1. – Ч. 2. – С. 169–172.
5. Юдина Ю. И. Модели образов сравнений в языке русской художественной литературы конца XX – начала XXI вв. / Ю.И. Юдина // автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.0. – Волгоград, 2012. – 21 с.

УДК [811.111:811.161.2]’373.72

Кулешова Ю.Р.

ІДІОМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

В даній роботі проаналізовані семантичні та синтаксичні особливості ідіом в творах англійських та українських авторів, а також визначені їх спільні риси та розбіжності.

Ключові слова: ідіома, фразеологічне зрощення, порівняння.

The paper is focused on the analysis of semantic and syntactic features of idioms in English and Ukrainian literatures, their common features and differences.

Key words: idiom, phraseological unit, comparison.

Ідіому не можна зрозуміти не знаючи її значення заздалегідь; її не можна розуміти буквально, тобто не можна вважати за значення ідіоми поєднання смислів її компонентів. Ідіома має непряме, фігуративне значення, тобто її сенс не залежить від значення окремих слів з яких вона складається. Ідіоми досліджували В. Виноградов, Н. Амосова, А. Кунін, але є брак порівняльного вивчення ідіом двох різних мов, а саме української та англійської; в цьому і полягає **актуальність** даного дослідження.

Мета роботи - зробити порівняльний аналіз семантики та синтаксису англійських та українських ідіом.

Предмет дослідження: спільні та відмінні риси семантики та синтаксису в ідіомах англійського та українського походження.

Об’єкт дослідження: ідіоми в англійській та українській прозі.

В. Виноградов називає ідіому фразеологічною єдністю й дає їй таку характеристику. У фразеологічній єдності значення цілого ніколи не дорівнює сумі значень її елементів. Це якісно-нове значення, що виникає в результаті своєрідного хімічного порівняння слів. Фразеологічну єдність можна впізнати як за зовнішніми, так і за внутрішніми ознаками-умовні, оманливі, непостійні і не грають вирішальної ролі. До них відносяться незмінний порядок слів, неспроможність замінити синонімом чи іншим словом будь-яке зі слів, що входить до складу фразеологічної єдності[1].

Найголовнішою ознакою ідіоми є її фразеологічна стійкість, Н. Кунін дає таке визначення цьому явищу: фразеологічна стійкість- це обсяг інваріативності властивій різним аспектам фразеологічних одиниць, що обумовлює їх відтворюваність в готовому вигляді і тотожність при всіх узуальних і окказіональних змінах [2].

Фразеологічна семантика тісно стикається з лексичною, але, тим не менш, їй властива низка характерних особливостей [2; с.70]. Семантична структура ФО ширше її значення, так як не вичерпується тільки сигніфікативною, денотативною і коннотативними аспектами, а визначається також побудовою всього освіти в цілому, типом його граматичного значення,

наприклад, числа або падежу, моносемантичністю або полісемантичністю, а також системними мовними і мовленевими зв'язками [2; с.70].

Семантична структура слів, що відносяться до однієї і тієї ж лексико-граматичної категорії, і семантична структура фразеологізмів що співвідносяться з ними наприклад, іменників - субстантивних фразеологізмів - ніколи повністю не збігаються. Це доводиться аналізом незбіжних компонентів семантичних структур зазначених вище утворень [2; с.70].

Фразеологічний значення - це інваріант інформації, яка виражається семантично ускладненими, роздільно-оформленими одиницями мови, що не утворюються згідно породжуючих структурно-семантичним моделям перемінних поєднань слів. [2; с.73].

Ідіоматичне значення - це інваріант інформації, яка виражається роздільно-оформленими одиницями мови з повністю або частково переосмислення значеннями [2; с.73].

Ідеофразеоматичне значення - це інваріант інформації, яка виражається роздільно-оформленими одиницями мови, одні з фразеологічно-семантичних варіантів яких мають буквальні, але ускладнені значення, а інші, які є їхніми дериватами, повністю переосмислені [2; с.73].

Різні дослідники в галузі лінгвістики характеризують значення ідіом у свій власний спосіб. Деякі з них кажуть про основні значення, тоді як інші використовують більш конкретну класифікацію. Наприклад Ларсон (1984) вважав, що існують два основні типи значень, що називаються «явне» та «неявне». Він також вважав, що існують три під-категорії до цих основних двох, а саме:

1. *Референтне значення*, в якому конкретне слово відноситься до певної речі, події, атрибуції або щодо того, що людина може сприйняти чи уявити);

2. *Організаційне значення* стосується деяких аспектів поверхневої структури та граматики речення у такий спосіб, що « воно поєднується з референтним значенням й виражається у різних комбінаціях;

3. *Ситуативне значення*- це сенс висловлювання в даній зв'язці;

З іншого боку Ніда класифікує три гілки значень ідіом у наступний спосіб:

1. *Лінгвістичне значення*;

2. *Референтне значення*, що означає денотативне значення. Ця категорія складається зі слів що можуть бути знайдені в словнику;

3. *Емоційне значення*- конотативне значення, що має справу з екстра-лінгвістичними факторами та з фігуративним значенням яке слово може передати;

Остання класифікація типів значень відноситься до еквівалентів Коллера, в яких він пропонує п'ять типів значень для відповідних компонентів.

1. *Денотативний еквівалент* – має справу з нелінгвістичним змістом тексту, Коллер називає це інваріантністю змісту;

2. *Конотативне значення* – має справу з почуттям чи ідеєю, що пропонується конкретним словом, хоча це може і не бути частиною значення слова. Коллер називає цей тип значення як «стилістична еквівалентність»;

3. *Нормативна еквівалентність тексту*- відноситься до різних типів текстів, в яких різні типи тексту поводять себе в різний спосіб;

4. *Прагматична еквівалентність*- яка займається впливом тексту мови перекладу на цільову аудиторію;

Формальна еквівалентність- що сконцентрована на формі, естетиці та значенні тексту.[3]

По відношенню до синтаксичної структури, ідіоми, зазвичай, є словосполученнями й мають такі форми:

Ім + ім.; наприклад: *maiden name* («дівоче прізвище»);

Ім + ім's; наприклад: *cat's paw* («той, хто використовується розумною та сильною людиною»);

Імs' + ім; наприклад: *ladies' man* («той, хто робить великі зусилля задля того, щоб зачарувати жінку»);

Ім+прийм.+ім; наприклад: *the arm of the law* («рука закону»);

Ім+прикм; наприклад: *knight errant* («людина, що допомагає та захищає пригноблених та бідних»);

Ім+and+ім; наприклад: *lord and master* («чоловік»);

Прикм + ім; наприклад *green room* («загальна приймальня театру»);

Ім + підрядне речення; наприклад: *ships that pass in the night* («випадкові знайомі»);

Стійкі вирази, що функціонують як дієслово розподіляють за наступними схемами:

Д + ім; наприклад: *take advantage* («скористатися чимось»);

Д + and + д; наприклад: *pick and choose* («взяти декілька речей, що не належать іншим»);

Д+ (чийсь) + ім + прийм.; наприклад: *snap ones fingers at* («справитися зі зневагою»);

Д+ one +ім; наприклад: *give one the bird* («спалити когось»);

Д + підрядне речення; наприклад: *see how the land lies* («щоб виявити стан речей»);

Стійкі вирази, що функціонують як прикметники:

Прикм+and+прикм; наприклад: *high and mighty* («той, хто веде себе так, ніби кращий за інших»);

(as)+прикм+as+ім; наприклад: *as old as the hills* («дуже старий»);

Стійкі вирази, що функціонують як прислівники:

Ім+ім; наприклад: *tooth and nail* («дуже сильно намагатися отримати бажане»);

Прийм.+ім.; наприклад: *by heart* («на пам'ять»);

Присл.+прийм.+ім.; наприклад: *once in a blue moon* («дуже рідко»);

Прийм.+ім.+or +ім.; наприклад: *by hook or by crook* («будь-якими можливими засобами»);

Сполуч.+другоряд.речення; наприклад: *before one can say Jack Robinson* («подія що відбувається дуже швидко»);

Стійкі вирази, що використовуються як прийменники:

Прийм.+ім.+прийм; наприклад: *in consequence of* («через те, що»)

У якості прикладу для розбору семантики та синтаксичних структур ідіом в англійській мові ми звертаємося до ідіом, що зустрілися в романі Джоан Роулінг «Гаррі Потер та філософський камінь»[4]

1. - I'm Ron, by the way. Ron Weasley.- by the way-до речі; прийм.+ім.; стійкий вираз, що функціонує як прислівник; референтне значення- до речі; ситуативне значення- виражає невпевненість під час представлення одного з персонажів.

2. Of course he was interested in Fluffy. How often do you come across a three-headed dog, even if you're in the trade?- come across- зустрічати, випадково зустріти; дієсл.+присл.; стійкий вираз, що функціонує як дієслово; референтне значення- випадково зустріти; ситуативне значення- вносить нотки гумору до опису незвичайної і страшної ситуації яка тільки но що сталася.

Для аналізу українських ідіом, нами були обрані ідіоми, взяті з поеми-бурлеск І. Котляревського Енеїда:

1. І буде бісики пускать; бісики пускать- загравати, фліртувати; ім.+дієсл.; стійкий вираз, що функціонує як дієслово; референтне значення-фліртувати; ситуативне значення- описує негативну поведінку, що може наступити внаслідок сп'яніння.

2. І носа хоть кому утруть; носа утерти- показати, що людина спроможна на більше тому, хто від неї цього не чекав; ім.+дієсл.; стійкий вираз, що функціонує як дієслово; референтне значення- довести, що спроможний на більше, ситуативне значення- опис сильних й дужих молодиків.

Висновок: ідіоми- як в українській так і в англійській мові-це словосполучення, що мають фігуративне значення. Ідіоми не можна зрозуміти виходячи з розуміння її окремих компонентів. На основі проаналізованих ідіом, можна помітити різницю між цілями їх

використовування. В англійській мові ідіоми використовувались за для створення нових слів, бо словниковий запас англійської мови не є дуже великим. В українській мові використані ідіоми можна легко замінити синонімами, і використання ідіом можна пояснити бажанням автора урізноманітнити його мову, та зробити вислови персонажів більш наближеними до типових розмовних. До складу англійських ідіом найчастіше входять прийменники та прислівники, тоді як до складу українських іменники та дієслова.

Література

1. В. В. Виноградов Об основных типах фразеологических единиц...[Електронний ресурс] Режим доступу <http://www.philology.ru/linguistics2/vinogradov-77d.htm> Дата звернення 28.12.17.

2. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка/А.В. Кунин. – Дубна: Феникс, 2005. – 488 с.

3. Shojaei A. Translation of Idioms and Fixed Expressions: Strategies and Difficulties/ A. Shojaei- Theory and Practice in Language Studies, Vol. 2, No. 6, pp. 1220-1229, June 2012

4. J. K. Rowling Harry Potter and the Philosopher's Stone [Електронний ресурс] Режим доступу http://novelonlinefree.info/chapter/harry_potter/chapter_9 Дата звернення 22.12.2017

5. І. Котляревський Енеїда [Електронний ресурс] Режим доступу <http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1052><http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1052> Дата звернення 22.12.2017

УДК 811.11'373.7(043)

Мирошниченко К.М.

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕЛЕРИЗМІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВ)

Робота присвячена дослідженню головних цінностей англійської та італійської лінгвокультур. Наголос зроблено на структурі англійських та італійських велеризмів.

Ключові слова: *паремія, англійський велеризм, італійський велеризм, структура, порівняння.*

The paper deals with the study of main values of English and Italian linguocultures. The emphasis is placed on the structure of English and Italian wellerisms.

Key words: *paroemia, English wellerism, Italian wellerism, structure, comparison.*

Пареміологія як наука займається студією та класифікацією приказок, прислів'їв, афоризмів, девізів, слоганів, загадок та ін. фразеологічних одиниць, основним призначенням яких є коротке образне вербальне вираження цінностей, поглядів і виняткових традицій, заснованих на життєвому досвіді певної групи чи народу. До складу паремій відносять також велеризми, які є предметом дослідження таких відомих учених як А. Тейлор, А. Дандес, В. Мідер, М. МакКонні на матеріалі англійської мови та А. Чірезе, Дж. Туччі, Ч. Спероні, Р. Корсо, А. Д'Алой, М. Паскуцці, Л. Галассі на матеріалі італійської мови. Однак, оскільки велеризми недостатньо вивчені в порівняльному аспекті, що є предметом нашої роботи, **актуальність цього дослідження є незаперечною.**

Об'єктом дослідження є структура англійських та італійських велеризмів.

Предметом дослідження є структурні особливості, які проявляються у порівнянні англійських та італійських велеризмів.

Мета роботи – виявити спільне та відмінне у структурі англійських та італійських велеризмів. Заради здійснення поставленої мети необхідно розв'язати наступні завдання: визначити структурні особливості англійських та італійських велеризмів та провести їх порівняльний аналіз.

Спираючись на досвід американських та італійських учених, спробуємо дослідити структурні особливості велеризмів на прикладі наукових робіт М. МакКонні та Дж. Туччі. М. МакКонні, на основі власних досліджень та робіт ірландського вченого Б. Г. Альквіста, пропонує власну структуру велеризму. Він виділяє:

1) “**statement/proverb**” + “**speaker**” + “**context**”

‘Much noise and little wool,’ said the Devil when he sheared a pig.

2) “**statement/proverb**” + “**speaker**” + “**listener**”

‘Two heads are better than one,’ as the cabbage-head said to the lawyer [2].

Треба також зазначити, що частіше 3 елемент взагалі опускають для того, щоб, таким чином, зменшити сам велеризм, надати йому більшої виразності, іронії та сарказму.

Наприклад, у велеризмі *‘I see,’ said the blind man* наявна тільки структура

[**statement**] + [**speaker**] і цього цілком достатньо [2].

У праці Дж. Туччі «Inchiesta di antropologia culturale sulla Campania» детально розглядається будова велеризму. Він указує, що незважаючи на доволі заплутану та неоднозначну природу даних висловів, існує можливість дослідити більш-менш сталу структуру подібних висловлювань. Учений умовно ділить ці вислови на 2, а інколи й на 3 частини, називаючи їх «**АВС**(абічі)», що становлять перші літери італійського алфавіту [4, с. 238-241].

Перша частина – **А**(а) складається зі слова «dire (розмовляти)», яка майже завжди має форму минулого часу «disse (сказав)», та персонажу (людини/тварини), якому належить ця фраза. Друга же частина – **В**(бі) – це сама цитата, яка, у свою чергу, може бути вигаданою самим героєм у процесі мовлення або становити сталий вираз – прислів'я, приказку, афоризм, узятий з творів усної народної творчості. Третій елемент – **С**(чі) – ситуація, у якій розгортаються події. Як не дивно, він не завжди присутній у італійському велеризмі, а тому не є необхідним [3, с. 161-172; 5, с. 238-241].

Наприклад у велеризмі *Quant'è bella la pulizia, disse il carbonaio* [1, с. 120-121]. (*Як прекрасна чистота, - сказав вугляр*) можна з легкістю виділити 1 частину – **А** – *disse il carbonaio*, та 2 – **В** – *Quant'è bella la pulizia*. В цьому випадку 3 частини нема і велеризм, як не дивно, не втрачає своїх властивостей.

Цей момент становить найбільший інтерес у вивченні та подальшому порівнянні велеризмів обох іноземних мов – англійської та італійської. Треба зауважити, що, незважаючи на багато спільних рис, англійські та італійські велеризми мають і деякі відмінності. Головна з них – відсутність 3 частини в італійських велеризмах. В англійській же мові частіше цей елемент залишається і йому приділяють значно більшу увагу.

Підсумовуючи, треба зазначити, що будова велеризмів – унікальна. Загалом, вони мають сталу трискладову структуру «спікер-спіч-ситуація», але й зустрічаються випадки дво-, або навіть чотирьохскладових висловлювань, які, не втрачаючи притаманні тільки їм якості, з легкістю використовуються у сучасній мові. Представлені же моделі М. МакКонні та Дж. Туччі та використані в них методи надають можливість молодим ученим проводити подальші дослідження відносно семантики та структури велеризмів різних народів світу.

Література

1. Константинова И.Г. Per Il Corso Medio: Proverbi Italiani e Russi: Русские пословицы и поговорки и их итальянские аналоги / И. Г. Константинова. - СПб. : КАРО, 2004. – 368с.

2. Almqvist B. The Crab's Walk: Wellerism and Fable / B. Almqvist, M.C. Marcas. – Omagh, Northern Ireland, 2014. – 29-37p.

3. Cirese A. Una parola tira l'altra/ A. Cirese. – Milano: Einaudi, 1997. – 181p.

4. Giovanni T. Dicette Pulicenella. Inchiesta di antropologia culturale sulla Campania/ T. Giovanni. – Milano: Silva, 1966. – 346p.

5. Pascuzzi M. Carta Canta/ M. Pascuzzi. - Reggio di Calabria: Pellegrini, 2006. – 347p.

6. Speroni C. The Italian Wellerism to the End of the Seventeenth Century/ C. Speroni. – New York: Literary Licensing, LLC, 2013. – 80p.

ЗООНІМИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ СУСПІЛЬСТВА У ПРИСЛІВ'ЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Прислів'я часто носять яскраво національний характер. Вони являють собою один з основних «кодів» культури, який «формується з повсякденною культурою», передається з покоління в покоління і відображає всі аспекти життєвої філософії народу - носія мови [1, с. 219]. Дослідження прислів'їв дає можливість отримати цінну інформацію про спосіб життя, культуру, менталітет того чи іншого народу, про його переваги, переживання, побоювання, ставлення до різних соціальних явищ. На сьогодні, в умовах міжкультурної комунікації, все більш актуальним стає вивчення мовних елементів або явищ в порівняльному аспекті, що сприяє повному розкриттю специфіки національної ментальності тих чи інших народів.

Прислів'я неодноразово привертати увагу дослідників. Найбільш вивчено стилістична сторона прислів'їв, тобто їх використання в художніх творах для створення того чи іншого стилістичного ефекту. В окремих роботах проведено аналіз семантичних особливостей прислів'їв та їх структурних характеристик [2].

Об'єктом нашої роботи є анімалістичні прислів'я в англійській та українській мовах. Предметом роботи є оцінні характеристики у семантиці анімалістичних прислів'їв. Метою роботи є дослідження категорії мовної оцінки на матеріалі анімалістичних прислів'їв в англійській та українській мовах і визначення їхніх універсальних та спеціальних ознак.

Прислів'я цікавлять не тільки як засіб спілкування, але й як засіб пізнання національного характеру народу, проникнення у систему його цінностей. Вони експлікують менталітет народу як лінгвокультурної спільноти, дають можливість виявити найбільш значущі цінності, які відображують психологію народу.

В рамках даної роботи розглядаються прислів'я з компонентом-зоонімом в англійській та українській мовах. Під зоонімом ми розуміємо власну назву, що означає тварину (наприклад, *собака, кішка*). Прислів'я про тварин становлять досить великий пласт під фразеологічному фонді різних народів і відрізняються великим тематичним розмаїттям. В анімалістичних прислів'ях висміюється лінь, невміння вести господарство, незнання природи і поведок тварин, недбале ставлення до живності та інше. Велика кількість прислів'їв спрямована проти неробства, лінощів та невміння працювати. Відсутність почуття відповідальності трактується у прислів'ях як корінь зла і джерело всіляких бід.

Як зауважив Цуй Чженлін, «довгострокове і близьке спілкування з тваринами природньо призвело до того, що люди почали розуміти їх поведки, поведінку і способи пристосування до життя і використовувати уявлення про особливості і характерах деяких тварин для того, щоб образно описувати людські взаємини, характери, позначати деякі суспільні явища, вказувати на схожість деяких людей із тваринами. Таким чином, в мові з'явилося багато фразеологізмів, прислів'їв, приказок і образних виразів, в яких фігурують назви тварин. Але у кожній нації - своє природне середовище, свій культурний фон, свій національний менталітет, свої традиції та звичаї. Це означає, що у різних національностей виникають неоднакові психологічні переживання, різні асоціації по відношенню до тварин, що і призвело до появи в кожній мові особливих асоціативних образів тварин, символічні значення яких дуже різноманітні та навіть суперечливі» [3, с. 55]. На думку Н.І. Сукаленко, «подібні суттєві розбіжності конкретних мовних образів, як правило, є результатом незрівнянно глибоких відмінностей у цілісного національно-культурному світосприйнятті, тільки частково зафіксованого за допомогою мови [4, с. 98].

Як зазначає І.С. Тимошенко, при наявності певної і неминучою різниці у фразеології різних народів є і багато спільного: «Подібність і тотожність думки або понять не дивна, тому що основні поняття моральності, ідеї добра і зла, приписи здорового глузду і висновки емпіричних спостережень природи і навичок тварин більш-менш однакові у всіх народів» [5, с. 17].

Людина ніколи не обходилася без тварин, тому їх образи займають міцне місце в побудові фразеологічних одиниць кожної розвиненої мови. При дослідженні прислівного фонду тієї чи іншої мови можна виявити головні пріоритети та орієнтації певного етносу. Вивчення такого мовного феномену, як прислів'я, пов'язане зі зверненням до аксіології. Аксіологія (грец. - цінність і - вчення) - філософська теорія цінностей, що з'ясовує якості і властивості предметів, явищ, процесів, здатних задовольнити потреби, інтереси, запити і бажання людей. Аксіологічною основою для прислів'їв є цінності [6]. Цінності – це узагальнені, стійкі уявлення про бажані блага та прийнятні способи їх отримання, у яких сконцентрований попередній досвід суб'єкта і на основі яких приймаються рішення про його подальшу поведінку [1]. Цінності орієнтують індивіда у його оточенні та виявляють позитивні чи негативні сторони реалій дійсності [6]. Зв'язок семантики прислів'їв з аксіологією очевидна, оскільки кожна культура формує свою унікальну систему цінностей, пріоритетів, моделей поведінки, великий потенціал розкривається для виявлення ціннісних орієнтацій в мовній картині світу різних мов.

Зооніми можуть:

- збігатися,
- частково збігатися,
- не збігатися за своїми значеннями.

Наприклад, англійське прислів'я *Dog does not eat dog* і її український аналог «Вовк вовка не з'їсть» не можуть розглядатися як повністю еквівалентні в морально-етичному плані. Однак сенс у них однаковий: метафорично передаються такі цінні людські якості, як дружба і вірність. Граматична структура в них також однакова: як видно в обох варіантах, - дієслова в негативній формі, іменники в однині мають узагальнене значення.

Однак у прислів'їв неоднакове компонентне наповнення. Якщо в англійському прислів'ї зоонімом є собака, то в українській - вже не домашня, а дика тварина вовк. Вважається, що вовк із давніх-давен у багатьох культурах є важливим символом, носієм різних якостей і властивостей. Відповідна лексема активно використовується в національно-культурному фонді мови. При цьому в даних прислів'ях обидві тварини наділяються позитивними якостями: собака завжди відрізнялася вірністю; вовк, як відомо, також дуже вірна тварина, так як вовки дуже прив'язані до товаришів у зграї. Таким чином, у цих прислів'ях відбувається «підміна» понять (концептів) - реалій мовної картини світу, і в контексті аксіологічного свідомості оцінний компонент «небезпека» набагато сильніше виражений в українському варіанті (не собака, а вовк).

У наступному англійському прислів'ї *Two dogs over one bone seldom agree* закріплена властивість собак битися за їжу, при цьому собака тут асоціюється із кісткою. В українському прислів'ї «Два ведмеді в одному барлозі не уживуться» спостерігається інший образ, образ дикого тваринного ведмеда, який у свідомості українського народу асоціюється зі своїм житлом - барлогом. Як і у випадку з попереднім прикладом, розбіжності стосуються самих зоонімів.

У фразеологічному фонді української мови найменування диких тварин, наприклад, «ведмідь» і «вовк», виступають значно частіше, ніж в англійській мові. Отже, у даному випадку є однаковий сенс (нетерпимість до рівного собі), однакове структурне оформлення («two dogs- one bone», «два ведмеді - один барліг»), але існують різні образи тварин, які обумовлені національно-культурною самобутністю двох народів. В даному прикладі, як і в попередньому випадку, відбувається оцінне посилення поняття «небезпека», пов'язане з особливостями української мовної картини, в якій присутній концепт «ведмідь», який несе смислове значення «дика» (значить, дуже небезпечна) тварина. В українському арсеналі реалій «собака» не становить такої небезпеки, як «ведмідь», тому оцінність в українській мовній картині по відношенню до даного феномену виражена сильніше (за допомогою заміни концепту «собака» на концепт «ведмідь»). Даний приклад підкреслює, що аксіологічна свідомість особистості неминуче обмежується суспільством, його законами,

оскільки саме суспільством визначаються норми поведінки людини, норми буття в контексті тієї чи іншої мовної картини світу [7, с.57].

Розбіжність в аксіологічному сприйнятті концепту «собака» спостерігається і в прислів'ї *Every dog is a lion at home* та «Всяк кулик на своєму болоті велик». В англійській і українській мовах дані фразеологічні одиниці служать для передачі лінгвокультурної домінанти «будинок, батьківщина», з якою пов'язаний цілий набір ознак, серед яких можна відзначити такі, як сила (обумовлена зв'язком з рідною землею, родом), сміливість, здоров'я, але актуалізовано це поняття по - різному:

- в англійському мовному світосприйнятті собака порівнюється з левом, наділяється статусом «король звірів»;
- образ лева не зовсім типовий для фразеологізмів української мови, оскільки ця дика тварина екзотична для українського етносу.

Таким чином, дані приклади прислів'їв із компонентами-зоонімами, відображають національну самосвідомість народу в різних лінгвокультурах, показують, що фразеологія є джерелом відомостей про культуру та стереотипи народної свідомості, що відбивають уявлення того чи іншого народу щодо обрядів, традицій, своєрідності навколишнього світу, стаючи надбанням мовної свідомості. У результаті зіставлення анімалістичних прислів'їв англійської та української мов можна стверджувати, що оцінна конотація зоонімів виявляє як схожість, так і розбіжність у фундаментальних цінностях відповідних етносів, вимагаючи певних фонових знань від учасників комунікації.

Література

1.Кунін В.А. Курс фразеології сучасної англійської мови Підруч. для ін-ців и фак. інозем. мов. – 2-е вид., перепрац./Кунін В.А. – М.: Вища школа, Дубна: Вид. центр "Феникс", 1996. – С. 219.

2.Mieder W. Proverbs: a handbook/W. Mieder. – Greenwood Press, Westport. – Connecticut London, 2004.

3.Цуй Чжэнлин. Сравнительный анализ образов животных в китайском и русском языках /Ч. Цуй// Актуальные вопросы филологии, искусствоведения и культурологии: материалы международной заочной научно-практической конференции. — Новосибирск, СибАК, 2012. – С. 55-60

4.Сукаленко Н.И. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира./Сукаленко Н.И. — К: Наукова думка, 1992. – С. 98.

5.Тимошенко И.Е. Литературные первоисточники и прототипы трёхсот русских пословиц и поговорок./Тимошенко И.Е. — К: Друкарня Петра Барського, 1897. – С. 17.

6.Шепітько С. В. Аксіологічні характеристики англійських прислів'їв: питання теорії / Шепітько С. В. // Одеський Лінгвістичний Вісник — Одеса, 2016. — №7 — С. 114-117.

7.Телия В.Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. [Текст] / Н.В. Телия. – М.: Наука, 1986. – 141 с.

УДК [811.111:811.162.2]'373.7

Різуненко Д. С.

ТЕМАТИЧНІ КЛАСИФІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ І УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ВЕЛЕРИЗМІВ: ПОРІВНЯЛЬНИХ АСПЕКТ

Веллеризм – це особливий різновид висловлювання, вид паремій, у якому пояснюється не тільки те, хто сказав цю фразу, але і за яких обставин це було зроблено, що часто надає самому висловлюванню абсолютно новий зміст. На нестандартність цього різновиду висловлювань вперше звернув увагу А. Тейлор, який, власне, і дав їм назву "велеризм".

Поняття "велеризм" пов'язують також і з творчістю Ч. Діккенса, який у "Записках Піквікського клубу" використав велеризми як стилістичний прийом для характеристики одного з героїв твору – Самуела Веллера, котрий постійно вживав ці форми у мовленні. Частина таких висловлювань героя набула поширення після публікації [1, С. 235 – 243].

Велеризми реагують на всі явища дійсності, відображають життя і світогляд народу у всьому різноманітті, вони передають побутові, соціальні, філософські, релігійні, морально-етичні, естетичні народні погляди. Велеризми є важливим матеріалом для вивчення побуту та світогляду народу. У них відображений багатий історичний досвід народу, уявлення, пов'язані з побутом і культурою людей.

В українській усній народній творчості паремії, а саме велеризми займають важливе місце. Вони зберігають інформацію про усі види діяльності народу, додають українському фольклору цілісності, жанрової наповненості та різноманітності, а також, дають можливість народній фантазії влучно виражати суть досить складних явищ у житті народу. Велеризми, як і більшість малих жанрових форм фольклору, відгукуються практично на всі аспекти життя народного. У жартівливій, почасти саркастичній формі вони висміюють вади характеру, поведінки, моральне зубожіння.

І саме це ми можемо прослідкувати, зробивши аналіз нашого матеріалу. Наша тематична класифікація базується на 169 англійськомовних та 50 українськомовних велеризмів, отриманих методом суцільної вибірки з Mieder, W. (1989). *American Proverbs: A Study of Texts and Contexts*. Bern: Peter Lang та Українські приказки, прислів'я і таке інше М.Номиса.

В англійськомовних велеризмах ми виділили таку групу, яка складає 40% від загального обсягу, і до якої увійшли велеризми, в яких присутній чорний гумор, а саме висміювання пияцтва та ненажерливості, нечесності, ліні та дурості:

- *«It's a saving of one-half», as the toper said when his wife died.*

- *«Set down, Sir, ve make no extra charge for settin' down», as the king remarked wen he blowed up his ministers.*

- *«He is my idle», as the hard-working wife remarked of her lazy husband.*

- *«There is no fool like an old fool», as the old man said when he married his fourth wife [2].*

В українськомовних велеризмах у жартівливій, почасти саркастичній формі висміюються вади характеру, поведінки, моральне зубожіння:

- *"А чом ви, хлопці, не оре- те?" – "Та, дядьку, свято". – "Яке свято?" – "Свято! Леміш та чересло знято".*

- *"Ідіть скоріше – ваших бьють!" – "То не наші, то Ничипоренкові".*

- *"Де ви мого батька піймали" – "У коморі" – "Е, у коморі! Ви його у степ пустіть, та й піймайте!" [3].*

Ми також можемо виділити так звану групу «Свій – чужий». До неї увійшли англійськомовні та українськомовні велеризми, на основі яких ми зробили семантичний аналіз.

Об'єктом глузування в англомовних велеризмах були афро-американці, яких англійці називали неграми. З XVII ст. негрів ввозили до США у якості рабів, тому й відношення до них відповідне. Навіть у наші часи можна зустріти неповагу до афро-американців зі сторони народів інших національностей.

- *« I have the honor to be your most obedient humble servant», as the negro said to his master ven he bad given him a flogging.*

- *«Come in out of the wet», as the shark said when he swallowed the nigger boy [2].*

У українськомовних велеризмах відображено взаємини українців з іншими етносами. Вони мають характер висміювання чи засудження різних вад характеру та поведінкових, морально-етичних норм. Найчастіше об'єктами висміювання є "москалі", "жиди", "цигани", "ляхи", наприклад:

- *"Тату, лізе чорт у хату!" – "Дарма, аби не москаль!".*

- *"Цигане, якої ти віри?" – "А тобі якої треба?".*

- *"Куди ідеш, Жидку?" – "На войну!" – "Чого ж так рано?" – "Може, ще хоч одного уб'ю". – "А як тебе хто вб'є?" – "Хіба я ему що винен!".*

- *"Ляше, ти блудиш!" – "Єднаково іздити" [3, с. 133].*

Проаналізувавши англійськомовні та українськомовні велеризми, ми можемо зробити висновок, що в англійськомовних велеризмах висміюється пияцтво та ненажерливість, нечесність, лінь, та дурість, в українськомовних висміюються вади характеру, поведінки, моральне зубожіння та інше. А також як в англійськомовних, так і в українськомовних велеризмах є висміювання інших націй. Не зважаючи на різний менталітет, культуру, історію, можна знайти багато спільних рис.

Література

1.Пермяков, Г. Л. Основы структурной паремииологии / Г. Л. Пермяков. – М. : Наука, 1988. – С. 235-243.

2.Mieder, Wolfgang and Stuart A. Kingsbury, editors. A Dictionary of Wellerisms. New York, Oxford: Oxford University Press, 1994. - 187 p.

3.Українські приказки, прислів'я і таке інше. Уклад М.Номис / Упоряд., приміт. та вступна ст. М.М. Пазяка. – К.: Либідь, 1993. — 768 с.

УДК [811.111:811.161.2]’373.72

Тарасова В.Ю.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕМАТИКИ АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ІДИОМ З ЕЛЕМЕНТОМ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Фразеологію вважають скарбницею мови, оскільки саме у фразеологізмах знаходить своє відображення історія народу, його культура та побут. Фразеологізми найчастіше носять національний характер. Разом із національними фразеологізмами в англійській та в українській фразеології існує багато інтернаціональних фразеологізмів. У деяких фразеологізмах зберігаються архаїчні елементи [1, с. 5]. Фразеологізм - це самостійна номінативна одиниця мови, що представляє собою стійке поєднання слів, яке виражає цілісне фразеологічне значення і по функції співвідносна з окремими словами. За В. В. Віноградовим до фразеологізмів належать ідіоми - особливі стійкі поєднання слів, яким властива варіативність компонентів, синонімія та антонімія, багатозначність, які підкреслюють особливий статус ідіом у англійській та українській мовах. В. В. Віноградов також називає ідіоми фразеологічними зрощеннями [2].

Фразеологічні одиниці (ідіоми), що містять назви тварин, представляють великий прошарок лексики, часто вживаються, привертають увагу дослідників, однак залишаються недостатньо вивченими [1]. Такі вчені, як Віноградов В.В., Шанський М.М., Ларіна Б.О., Гаврін С.Г., досліджували і аналізували фразеологічні одиниці, виділивши їх класифікацію за структурно-семантичними, граматичними, функціонально-стилістичними, генетичними, тематичними ознаками.

У системі мови назви тварин утворюють особливе семантичне поле – зооніми, тому у своєму дослідженні ми прагнемо показати розуміння тваринної символіки окремо взятим народом на прикладах зоонімів англійської та української мов, виділити, розглянути і проаналізувати ідіоми з елементом навколишнього середовища, що характеризують людей в англійській та українській мовах, виявити їх подібності та відмінності. Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що аналіз ідіом англійського та українського народів дозволяє виявити спільні та відмінні риси, які притаманні їх ментальності.

Ми відібрали ідіоми з компонентом «назва тварин» з словника українських ідіом Г. М. Удовиченко [5] та англо-українського словника Баранцева К. Т. [6], який був укладений на основі англо-російського словника Куніна О. В., серед яких найчастіше зустрічаються «cat», «dog», «horse», «bear», «bird», «goose», наприклад англ. *work like a horse* – «працювати, як кінь», *busy as a bee* – «працьовитий, як бджола», *as greedy as a pig* – «дуже жадібний», *like a drowned rat* – «як мокрий щур, укр. як миша в пастиці – «розгублено, панічно», *як віл до браги* – «жадібно», *як мокра курка* – «безвольна людина». Ідіоми, які ми розглянемо, віддзеркалюють, насамперед, національні особливості, категорію добра і зла, уявлення про носіїв мови, історію народу, його побут і світогляд.

Слово, вжите в переносному значенні, звичайно відображає абстрактне поняття незалежно від етимологічно вихідного значення. Наприклад, слова «укр. вовк, гадюка, риба, англ. cat, dog, bull» та інші назви тварин служать для висловлення суми якостей, які справедливо чи несправедливо приписуються тій чи іншій тварині. Тварини за своєю природою ближче до людини і більше втягнуті нею у світ своїх перетворень, більш пов'язані з історичним розвитком цивілізації. Зооніми можуть функціонувати в якості самостійних лексичних одиниць, можуть вони також входити до складу різних ідіом: укр. *конем не доженеш*, англ. *like a bat out of hell* – дуже швидко; укр. *заяча душа*, англ. *as timid as a hare* – боягузливий як заєць [7].

Багатозначністю та фразеологічною активністю в мовах вирізняються назви тих тварин, з якими людина має найтісніші контакти, а саме домашні улюбленці (укр. собака, кіт, англ. dog, cat,), свійські тварини (укр. свиня, віл, кінь, англ. pig, bull, horse,) тощо. Так, в українській мові така риса характеру як тупість асоціюється з бараном: *як баран в аптеці, як баран на нові ворота*. В англійській мові у такому значенні вживається зоонім ass (осел): *act like the ass* – валяти дурня, *all asses wag their ears* – дурні люблять судити про те, чого не знають. Потенційно для зооморфного найменування людини може використовуватися будь-яка назва тварини, як ключові слова можуть використовуватися іменники – імена тварин: укр. віл, баран, вовк, птах, англ. pig, ox, sheep, lamb. У свою чергу, тварини можуть підрозділятися на домашніх і диких, а також екзотичних. Можна виділяти як укрупнені групи зоосемізмів: «птахи», «комахи», «тварини», так і групи більш дробові, аж до конкретних зоосемізмів: жайворонок, свиня і т.п. [3, с. 151]. Одні й ті ж тварини можуть грати неоднакову роль в житті різних етносів і оцінюватися ними по-різному. Такі домашні тварини, як кіт і собака відігравали значну роль у житті обох народів. Але не завжди цим тваринам приписували позитивні якості. Так, наприклад, у англійців кіт символізував недобррозичливу людину (англ. *to bell the cat* - «повісити коту дзвоник на шию, *fight like a cat and dog* - «запекло лаятися», укр. *жити як кіт з собакою*). Ідіоми з лексичною одиницею «собака» теж мають негативний характер у більшості випадків, хоча собака сприймається людиною як приязна тварина (англ. *dogtired* - «втомлений, як собака», укр. *голодний, як собака*). В українській мові за допомогою зоосемізму собака виражаються, протиставляються різні прикмети, риси, почуття (людські), ознаки тощо. Проте в українських ідіомах цей зоосемізм має ширшу символіку, зокрема є символом: вірності – *вірний як собака, іти як собака на посвист, собача відданість, дивитися собачими очима*; багатства – *багатий як пес кудлатий*; хитрощів, улесливості – *облесливий, як собака*; фізичного стану людини – *змерз як собака*; розумових здібностей людини – *дурний як собака тощо*.

Для деяких зоосемізмів в українській та англійській мовах характерний збіг у смисловій структурі стосовно вживання образу вовка як символу жорстокості й безжальності. Наведемо декілька прикладів: *hungry as a wolf* – голодний як вовк; *a wolf in sheep's clothing* – вовк у овечій шкурі. В українській мові зоосемізм вовк висловлює негативне, іронічно-зневажливе або презирливе ставлення до людини з певними негативним звичками, рисами характеру, що суперечать моралі і цінностям, прийнятим у суспільстві, тобто порівнювати її з тваринними інстинктами та поведінкою тварин. Наприклад, *дивитися вовком (чортom, бісом)* – дивитися презирливо, з ненавистю; *жити вовком* – жити самотньо, замкнено; *старий вовк* – досвідчений; *хоч вовків гони* – холодно, *хоч вовком вий* – безвихідь. Таке ж значення вовка є і в англійській ідіомі: *hold wolf by the ears* – бути у безвихідному становищі, *a lone wolf* – що віддає перевагу самотності.

Вивчивши і порівнявши ідіоми, ми висуваємо припущення, що в українській і англійській мовах не завжди вживаються образи одних й тих же тварин для позначення схожих за змістом понять. Саме тому, при вивченні більшості ідіом потрібно запам'ятовувати, так як їх переклад тільки заплутає.

Глибоке оволодіння англійською мовою не може бути завершене без вивчення такого компоненту мовознавства як фразеологія у широкому розумінні та у вузькому, як ідіоми, а порівняння ідіом двох лінгвокультурних суспільств має багато спільного між собою. А так як

тварини мають велике значення у житті людини, тож ідіоми з використанням назв тварин є невід'ємними лексичними одиницями в обох мовах, що становлять органічну частину їх духовної культури. Цей факт добре відображений в ідіомах англійської та української мов. Значна частина їх постійно знаходиться в побуті, ними широко користуються англійці та українці. Усі зоосемізми описують людину за характером діяльності, емоціями, почуттями, психологічними станами, соціальним становищем, розумовими здібностями, стосунками, характером та зовнішністю. Специфіка вживання зоосемізмів для характеристики людини свідчить про те, що мовна картина світу з її об'єктивністю та цілісністю є інтерпретацією відображення світу для кожного носія мови. Цілком можна погодитися з Анічковим І.Є., що «за допомогою ідіом, як за допомогою різних відтінків кольорів, інформаційний аспект мови доповнюється чуттєво-інтуїтивним описом нашого світу, нашого життя» [4, с.15].

Література

- 1.Кривенко Г. Л. Зоосемізми в англ. та укр. мовах: семантико-когнітивний і функціонально- прагматичний аспекти: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2006. – 20 с.
- 2.Виноградов В.В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке [Текст] / В.В. Виноградов. Лексикология и лексикография: Избр. Тр. - М.: Наука, 1986. - 312 с
- 3.Ярова Л. О. Особливості міжмовних еквівалентів англійських зоофразеологізмів в аспекті перекладу / Л. О. Ярова // Культура народів Причорномор'я. – №5. – Т. 3. – Сімферополь, 2003. – С. 150– 155.
- 4.Аничков И.Е. Труды по языкознанию [Текст] / И.Е. Аничков. - СПб: Наука, 1997, – 510 с.

Ілюстративний матеріал

- 5.Удовиченко Г.М. Словник українських ідіом [Текст] / Г.М.Удовиченко. – Київ: Радянський письменник. 1968. – 443с.
- 6.Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник [Текст] / К. Т. Баранцев. – Київ: Знання, 2005. – 1056 с.
- 7.Ідіоми в сучасній англійській мові. -- [Електронне джерело]. -- Режим доступу: <http://usefulenglish.ru/>

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОГО, КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНОГО ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО АНАЛІЗУ ОДИНИЦЬ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ

УДК – [811.111+811.161.2]’373.7

Газібагандова В.Ш.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЧАС» У СЕМАНТИЦІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Вивчення концептів в мові є одним з перспективних напрямків в лінгвістичній науці. Концепти вивчаються в когнітивному, культурологічному, лінгвістичному, літературознавчому та інших аспектах, пропонуються різні їх інтерпретації, класифікації та методи дослідження. Концепт розглядається як ментальна і як мовна одиниця, що дозволяє позначити ряд важливих питань для загальної лінгвістики. Крім того, вивчення концептів представляє інтерес в рамках розгляду проблем когнітивної лінгвістики, психолінгвістики, а також традиційного мовознавства. Для кожного з цих напрямків концепт є засобом розкриття тих чи інших мовних закономірностей. Концепт як одиниця, без сумніву, лінгвокультурологічна і абстрактна членує ту чи іншу мовну реальність на фрагменти, які є зручними для дослідження і дозволяють вивчити різні області мовної свідомості [6]

Актуальність даного дослідження визначається недостатньою розробленістю теорії вивчення концептів і процедур їх розгляду, необхідністю виявлення аспектів реалізації концептів в мові і відсутністю в лінгвістиці достатньої кількості робіт, присвячених зіставному вивченню концептів в їх мовних проєкціях. Вибір концепту часу в якості об'єкта дослідження обумовлений перш за все наступними чинниками:

- Концепт час відноситься до найважливіших концептів будь-якої культури і мови, поряд з концептом простору, так як вони є двома формами організації та існування матерії і, з точки зору лінгвістики, культурології, філософії та інших наук, є невичерпним джерелом для дослідження.

- Також концепт час розглядався і в порівняльному аспекті. Однак порівняльне вивчення концепту «час», його базисного шару і інтерпретаційного поля в концептуально-семантичному, фразеосемантичних і асоціативному аспектах досі не був предметом окремого дослідження.

- Концепт «час» в своєму інтерпретаційному полі представляє велику кількість мовного матеріалу, який досі не був підданий детальному аналізу.

Об'єктом дослідження є концепт «час» в англійській та українській мовах.

Предметом дослідження є семантичні ознаки концепту «час» у фразеології англійської та української мов.

Мета роботи полягає у розкритті національно-культурної специфіки концепту «час» в англійській та українській лінгвокультурах.

Концепт репрезентується в мові готовими лексемами та фразеопоєднаннями зі складу лексико-фразеологічної системи мови; вільними словосполученнями; структурними і позиційними схемами пропозицій, що несуть типові пропозиції (синтаксичні концепти); текстами і сукупностями текстів (при необхідності обговорення змісту складних, абстрактних або індивідуально-авторських концептів). Концепти можуть бути стійкими – мають закріплені за ними мовні засоби вербалізації, і нестійкими – не мають закріплених за ними мовних засобів вербалізації, нестабільними, бувають такі що формуються та глибоко особистісні. Наявність мовного вираження для концепту, його регулярна вербалізація підтримують концепт у стабільному, стійкому стані, роблять його загальновідомим (оскільки значення слів, якими він передається, загальновідомі, вони тлумачаться носіями мови, відображаються в словниках). Автори пропонують наступну модель концепту: ядром концепту є чуттєвий базовий образ, який виступає як кодуєчий образ універсального предметного коду. Цей образ належить до буттєвого шару свідомості і, як показують деякі

спостереження, має операційний або предметний характер, базуючись на біодинамічній і чуттєвій тканині свідомості. Базовий образ оточений конкретно-чуттєвим за своїм походженням когнітивним шаром, що відображає чуттєво-сприймаючі властивості, ознаки предмета [6].

Особливе місце серед концептів належить універсальним, базовим концептам. Вони займають центральне місце в картинах світу багатьох національно-мовних спільнот, так як складають основу, фундамент всього світосприйняття. Безсумнівно, що концепт «час» в українській мові та відповідний йому концепт «time» в англійській мові по праву входять до числа таких концептів, являючи собою одну з несучих конструкцій образу світу.

Один з найважливіших ключів до розуміння таємниці часу закладений в мові. Час – одне з основних категорій людського буття і є поняттям філософським. Категорія часу є об'єктом наукового аналізу різних наук: філософії, лінгвістики, лінгвокультурології і т.д. [2].

Більшість філософів розглядають час як суб'єктивний феномен. Яскрава характеристика психологічного часу – існування його у вигляді психологічної тимчасової перспективи, де минуле час представлено пам'яттю. Сьогодні – спогляданням, а майбутнє – уявою – виділяється практично всіма авторами.

Час може не мати певного напрямку: в мікросвіті, в думках, в пам'яті. Час може рухатися не тільки вперед або назад, як ми звикли, але вгору і вниз. Час може бути розглянуто як динамічний і статичний. Нарешті час може бути розглянуто як багатомірний.

Вважається, що сутність часу можна розкрити лише у відношенні його до людини і тому час є якоюсь формою «інтуїції», яка відповідає внутрішньому почуттю. Так як об'єктивного пояснення категорії часу немає, воно інтерпретується суб'єктивно. Суб'єктивна оцінка часу базується на емоціях і почуттях, які безперервно змінюються, тому час може протікати швидко або повільно, зупинятися або міняти свій напрямок. Час може не мати певного напрямку: в мікросвіті, в думках, в пам'яті.

Вербалізація широкому сенсі означає вербальний опис переживань, почуттів, думок, поведінки. Тобто, вербалізація це процес вираження через звукове позначення символів опису світу. Одним з основних засобів вербалізації концепту більшість вчених визнають фразеологізм. Так, наприклад, Н. Ф. Алефіренко в якості найбільш поширених засобів вербалізації концепту відзначає слово, фразеологізм, словосполучення, структурну схему пропозиції і навіть текст, якщо в ньому розкривається сутність якого концепту [1].

Фразеологізм – це стійке поєднання слів, яке виражає цілісне значення і за функцією співвідноситься з окремим словом. Так як фразеологізми є знаками непрямого іменування, то характеризуються «особливою лінгвокультурологічною значимістю» та традиційно знаходяться «в епіцентрі досліджень метафоричного речемислення» [5].

У сучасному використанні концепту «час» помітні суттєві відмінності від середньовічного періоду. Розглянемо їх в рамках цілісної лінгвочасової картини світу.

Лінгвочасова картина світу об'єднує концептуальний і мовної рівні: мовна тимчасова семантика є з одного боку, «оболонкою» концепту «час», з іншого – змістом по відношенню до вербального рівня. В якості одиниці лінгвочасової картини світу виступає концепт «час». Одним із засобів вербалізації концепту «час» є фразеологічні одиниці зі значенням «час». Тимчасові уявлення у вигляді конкретних, яскравих, чуттєво-відчутних зорових і слухових образів знайшли відображення у внутрішній формі фразеологізмів з тимчасовим значенням. Саме у фразеологічних одиницях, які становлять так звану фразеологічну картину світу, створену народом штучно в процесі творчості, культурні концепти знаходять найбільш яскраве відображення. Фразеологізми, як яскраві, образно-емоційні, експресивні засоби мови, сприяють створенню естетично значущою, мовної картини світу [3]. Поняття фразеологічна картина світу має на увазі частину мовної картини світу, описаної засобами фразеології, в якій кожна фразеологічна одиниця є елементом суворої системи і виконує певні функції в описі реалій навколишньої дійсності. З цього випливає, що фразеологічна картина світу – це один з універсальних способів класифікації фразеологізмів, підставами якої виступають як екстралінгвістичні, так і мовні їх особливості.

В основі мовного втілення концепту «час» і в англійській і в українській лінгвокультурах крім універсальних рис лежать і національно-специфічні особливості, які обумовлені розходженням англійської та української соціальних культур, що відбили особливості менталітету і системи цінностей двох національних спільнот. Як правило, перш за все, фразеологізми, внутрішня форма яких побудована на алогізмі, мають національну специфіку, що відбиває особливості сприйняття часу українською та англійською народами [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що концепт «час» є універсальним концептом, який знаходить широке застосування в різних областях лінгвістичної науки. Він увійшов в понятійний апарат не тільки лінгвокультурології, а й когнітивістики і семантики. Він є важливою частиною концептуальної системи, яка у всіх мовах відбивається по-різному, що дозволяє говорити про тимчасове сприйняття, про етнічний тимчасовий менталітет, тимчасові універсалії, і в цілому про тимчасову картину світу. Одним з найбільш яскравих результатів вербалізації концепту «час» є фразеологічні одиниці зі значенням «час».

Перспективою подальшого дослідження є зіставний аналіз концепту «час» у фразеології англійської та української мов.

Література:

- 1.Алефиренко Н. Ф. Проблемы вербализации концепта: Теоретическое исследование. / Н. Ф. Алефиренко – Волгоград: Перемена. 2003. – С. 41.
- 2.Алефиренко Н. Ф., Золотых Л. Г. Проблемы фразеологического значения и смысла (в аспекте межуровневого взаимодействия языковых единиц). / Н. Ф. Алефиренко, Л. Г. Золотых – Астрахань: Издательский дом «Астраханский университет», 2004. -296 с.
- 3.Афанасьева О.В. Концепт «время» в современной трактовке. Аспекты изучения./ О.В.Афанасьева //Вестник Чувашского университета. – № 3. – Чебоксары: Чуваш. гос. ун-т, 2007. – С. 38
- 4.Карасик В. И. // Методологические проблемы когнитивной лингвистики / В. И. Карасик. Г. Г. Слышкин – Воронеж, 2001. – С. 32-37.
- 5.Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. – М. : Сов. энцикл., 1990. – 682 с.
- 6.Савенкова Л. Б. Языковое воплощение концепта// Проблемы вербализации концептов в семантике языка и текста: Материалы Междунар. симпозиума. / Л. Б. Савенкова Волгоград, 22 – 24 мая 2003 г.: В 2ч. – Ч. 1. Научные статьи. - Волгоград: Перемена, 2003. – С.258 – 264.

УДК [811.111+811.161.2]'255.4

Горшкова А.Г.

ЕКВІРИТМІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД ПОЕТИЧНОГО ТВОРУ

В. СКОТТА «THE LAY OF THE LAST MINSTREL» НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

У даній роботі розглянуті головні особливості такого поетичного перекладу, як еквіритмічний переклад, наведено приклад власного еквіритмічного перекладу фрагменту поеми Вальтера Скотта «*The Lay of the Last Minstrel*», з урахуванням його ритмічної організації.

Справжнім мистецтвом є переклад поетичних творів. Суворі обмеження накладаються на поетичні твори через специфіку самого жанру. Необхідність передати в перекладі не тільки зміст, а й ритміко-мелодійну і композиційно-структурну сторону твору, його залежність від особливостей мови оригіналу — все це робить переклад поезії однією з найбільш важких сфер перекладацької діяльності.

Одним з видів художнього перекладу є поетичний переклад. Поетичний переклад — це передача з однієї мови в іншу мову і, що важливіше, з однієї культури в іншу культуру поетичного твору, що і сприймається як поетичний твір [1, с. 162]. Він різко відрізняється від інших видів перекладу неможливістю спиратися на репродукцію [2, с. 176]. Переклад поезії

вимагає від перекладача не тільки мати літературний хист до написання віршів, але й вміти вмістити у віршовану форму вихідний сенс, ідею і навіть літературні прийоми оригіналу.

Залежно від того, який вид інформації перекладач бажає відтворити, розрізняють декілька принципово різних методів перекладу поетичного твору. Одним з них є еквіритмічний переклад.

Значення «еквіритмічний» походить від латинських слів *equi* — рівний та *rhythmicus* — ритмічність, ритм. Іншими словами — це поетичний переклад, при якому залишається незмінним розмір віршованого стилю та кількість наголосів. Ритм перекладу повинен повністю збігатися з оригіналом, бути рівним з його оформленням. Що стосується розташування слів в тексті перекладу і в оригіналі, то воно не може і частіше не буде відповідним через лексичні і граматичні структури різних мов [3].

Одним з головних та найяскравіших поетичних творів Вальтера Скотта є «*The Lay of the Last Minstrel*». Для того, щоб виконати якісний еквіритмічний переклад цього твору, важливо знати особливості англійського віршування.

Перше, що відтворюється в еквіритмічному перекладі, — це метр. В основі метричної організації вірша лежить чергування наголошених та ненаголошених складів.

Існує багато теорій про характер англійського вірша, про його особливості, про основні розміри англійського віршу. Деякі англійські лінгвісти, як, наприклад, Генрі Суїт, стверджують, що визначити характер метричної будови англійського вірша неможливо [4, с. 289]. Це пов'язано з природою англійської мови, її фонетичними законами, що створюють модулятори ритму, під впливом яких ідеальна метрична сітка, наприклад, ямба чи хорей, починає змінюватись, деформуватись. Існує три модулятори ритму — пірихій, спондей та ритмічна інверсія.

Пірихій — заміна стопи ямба чи хорейю стопою з двох ненаголошених складів, пропускання наголосу на ритмічно сильному складі [5]. Наприклад, рядок «*He led him into Branksome hall*» [6, с. 54] є чотиристопним ямбом, тобто повинен мати чотири ненаголошених і чотири наголошених склади, проте фактично має три наголошених (—) та п'ять ненаголошених (U):

He led him into Branksome hall

U— | UU | U— | U—

Друга стопа має два ненаголошених склади, оскільки в ній присутній прийменник *into*, який за нормами англійської мови не може стояти під наголосом.

Наступним модулятором ритму є спондей — не відповідаючий схемі наголос в двоскладовій стопі [5]. На відміну від пірихія, який залежить від самого мовного матеріалу і тому виникає більш-менш мимоволі, спондей завжди виникає у зв'язку з певним наміром автора [4, с. 293]. Наприклад, рядок «*Love rules the court, the camp, the grove*» [6, с. 49] також є чотиристопним ямбом, в ньому повинні бути чотири ненаголошених і чотири наголошених склади, але фактично присутні п'ять наголошених (—) та три ненаголошених (U):

Love rules the court, the camp, the grove

— — | U— | U— | U—

В першій стопі присутній спондей. Це зумовлено тим, що слова *love rules* є носіями головного сенсу висловлювання, відображають намір автора зробити наголос на особливо значущому слові в рядку.

Останнім модулятором ритму є ритмічна інверсія. В стопі ямбу або хорейю міняються місцями наголошені та ненаголошені склади. Таким чином, у вірші, написаному ямбом, може з'явитися стопа хорейю, або ж у вірші, написаному хореем, може з'явиться стопа ямбу [4, с. 284].

Приклад ритмічної інверсії можна знайти в рядках «*Alike to him was tide or time / Moonless midnight, or matin prime*» [6, с. 23]. А саме:

Alike to him was tide or time

U— | U— | U— | U—

Moonless midnight, or matin prime

—U | —U | U— | U—

Перший рядок являє собою чотиристопний ямб, але в другому рядку перші дві стопи написані хореем, а дві останні — ямбом.

Ритмічна інверсія так само, як і спондей, зазвичай служить цілям емпізи. Вона з'являється там, де необхідно посилити смислове навантаження слова [4, с. 294].

Наведені модулятори ритму спричиняють коливання у метричній організації вірша.

Друге, що повинно бути відтворене в еквіритмічному перекладі, — це кількість стоп в рядку та кількість складів. В англійському віршуванні кількість стоп може коливатись від однієї до восьми [4, с. 295]. Твір «*The Lay of the Last Minstrel*» написаний чотиристопним ямбом, який передбачає вісім складів, хоча, як було вже зазначено, через наявність модуляторів ритму, деякі стопи відхиляються від своєї ідеальної метричної сітки.

Наведемо приклад виконання еквіритмічного перекладу фрагменту поеми Вальтера Скотта «*The Lay of the Last Minstrel*». Спочатку, проаналізуємо його ритмічну організацію:

The last of all the Bards was he,

U— | U— | U— | U—

Who sung of Border chivalry;

U— | U— | U— | U—

For, welladay! their date was fled,

U— | U— | U— | U—

His tuneful brethren all were dead [6, с. 7].

U— | U— | U— | U—

Проаналізувавши рядки, зробимо висновок, що віршовий розмір фрагменту — чотиристопний ямб. Оскільки в ньому відсутні будь-які модулятори ритму, тому при перекладі слід дотримуватись метричної сітки ямбу.

Останнім з бардів старець був,

Чиї пісні з нас кожен чув;

Але час бардів вже минув,

Його братів край позабув.

Таким чином, головною особливістю еквіритмічного перекладу є відтворення оригінального ритму віршованого твору. Поняття ритму включає в себе такі властивості вірша: його метру (характеру чергування наголошених та ненаголошених складів), з урахуванням змін, які викликають такі модулятори ритму, як пірихій, спондей та ритмічна інверсія, та віршового розміру (кількості стоп та складів в них).

Література

1. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь / Л.Л. Нелюбин. — М.: Флинта, 2003. — 320 с.
2. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода / Р.К. Миньяр-Белоручев. — М.: Московский лицей, 1996. — 208 с.
3. Эквиритмический перевод [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.jbs-ltd.com
4. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка / И.Р. Гальперин. — М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. — 459 с.
5. Словарь литературных терминов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: litterms.ru
6. Scott W. *The Lay of the Last Minstrel* / W. Scott. — Boston: Ginn and Company, 1900. — 144 p.

УДК 811.111'25'276.5(043)

Іщенко Д.П.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СЛЕНГУ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКИХ РЕП-ПІСЕНЬ ХХІ СТ.)

Надати однозначну дефініцію сленгу у лінгвістиці неможливо. Дослідження сленгової лексики пов'язані з працями В. Хомяков, В. Телія, А. Швейцера, С. Флекснера,

Л. Скворцова, В. Салаяєва, Т. Беляєвої. Серед вітчизняних науковців спробу дослідити сленг і жаргонну лексику здійснили В. Боржковський, Й. Дзєндзелівський, В. Іванов, С. Пиркало, В. Товстенко, К. Широцький та інші.

Однак дослідження функцій сленгу на матеріалі англomовних реп-пісень ще не знаходило висвітлення у роботах вітчизняних науковців, що й зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом дослідження виступають тексти англomовних реп-пісень.

Предметом дослідження є функціональний аспект сленгу у текстах реп-пісень американських виконавців.

Згідно з визначенням В. А. Хомякова, зробленого на основі визначення терміну сленг в ранніх словників просторічч: «[...] термін сленг спочатку вживався як синонім слова кент, а потім – жаргон. В кінці минулого століття (19 століття) ... з'явився поділ всієї нелітературної лексики та фразеології на три основних верстки, які позначалися термінами сленг, кент та жаргонізм, що, наприклад, можна побачити з назви словника Баррера и Леланда: *A Dictionary of Slang, Jargon and Cant*» [1, с. 33].

Існує декілька суміжних понять щодо визначення сленгу. Розглянемо деякі з них. Так, аналізуючи такі словники як словник Чемберса, словник ВОС, великий словник Уєбстер, словник Гроуза, словник Партриджа Хомяков підсумував, що «під терміном сленг розуміють зовсім різні поняття, так як сленг зазвичай відносять: (1) до «низької, вульгарної мови», тобто до можливих грубих, іноді просто непристойним виразам; (2) до різних жаргонів, як соціально-професійні, так і секретним та напівсекретним агро злочинного світу та напівсвіту; та, нарешті, в останню чергу вказують на (3) особливу нелітературну розмовну мову зі своєрідним вокабуляром». [1, с. 33-34]

Складніше за все чітко відрізнити різницю між сленгом та іншими нелітературними словами. Розмежування термінів було надано в роботі «Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів» С. Я. Єрмоленко. Вона робить такі визначення: «*жаргон* – соціальний діалект, яким користуються мовці, об'єднані спільними інтересами, захопленнями, професією, віком, ситуацією. Відрізняється від літературної мови специфічною лексикою і вимовою, існує не окремо, а на основі певної мови» [2, с. 60]; «*сленг* – варіант професійної мови, слова та вирази, що використовуються у спілкуванні людей різних вікових груп, професій, соціальних прошарків» [2, с. 160]; «*арго* – мова вузької соціальної чи професійної групи, створена з метою мовного відокремлення, відзначається наявністю слів, незрозумілих для сторонніх. Арго злодіїв, арго жебраків, арго школярів» [2, с. 21].

В. Хом'яков під *сленгом* розуміє «відносно стабільний для певного періоду, широко розповсюджений та загальнозрозумілий пласт нелітературної лексики і фразеології у середовищі живої розмовної мови, вельми неоднорідний за своїм генетичним складом і ступенем наближення до літературної мови; має яскраво виражений емоційно-експресивний оціночний характер, що часто є протестом-насмійкою над соціальними, етичними, естетичними, мовними та іншими умовностями й авторитетами» [3, с. 8].

Певний внесок в становленні визначення терміна *сленг* зробив В. Берк в своїй роботі «Література сленгу», де він збирав різні трактовки сленгу. Там можна знайти окрім категоричних висловлювань супротивників та прихильників сленгу й компромісний підхід: «є поганий сленг, але є й хороший», які потрібно розрізнити.

Нами було виділено декілька мовленнєвих функцій, які виконує сленг. Проілюструємо їх на матеріалі англійських реп-пісень, зокрема розглянемо пісню американського виконавця Емінама «Lose Yourself».

Функція ідентифікації, чи так звану об'єднуючу функцію. Люди, що використовують сленг, як правило, зараховують себе до тієї чи іншої спільності, до певної групи. Використання сленгу, притаманний саме цій спільності, дозволяє людям ідентифікувати себе з нею, відчувати себе більш захищеними і згуртованими. Прикладом можна використати слово *nada* в пісні Eminem «Lose Yourself». *Nada* перекладається як «нічого; нічогосінько»,

та вірогідніше, що це запозичення з мексиканської мови, таким чином виконавиць зіставляє себе з меншиною.

Емоційно-експресивна функція, так як сленг допомагає виразити емоції і почуття. Наприклад рядок в пісні Eminem «Just Don't Give A Fuck» «*You wacker than the motherfucker you bit your style from*», який перекладається як «Ти псих ще більший, ніж той покидьок, від якого ти почерпнув свій стиль».

Оціночна функція, тому що сленг допомагає висловити ставлення мовця до людини або предмету, а також свою точку зору на певні події. Наприклад *He's dope* можна перекласти й як «Він дурень» й як «Він овдовбався».

Маніпулятивна функція. Сленг допомагає впливати на співрозмовника. Приведемо такий приклад «*They moved on to the next schmoie who flows*» (рядок з пісні Eminem «Lose Yourself»). В цьому рядку використано одразу два слова-сленг. *Schmoie*, що перекладається як «покидьок; дурень; упертюх», та *flow* — читка, читання репу. Таким чином, цей рядок перекладається як «Вони переключилися на іншого дурника, що читає реп». Маніпуляція тут проявляється в словах Емінама про дурника-репера, коли немає ніяких підстав так вважати.

Творча функція. Сленг допомагає виражатися словами, у яких у літературній мові немає еквівалента. Наприклад як в пісні Eminem «Lose Yourself» є рядок «*Back to the lab again*», що дослівно перекладається як «Повернутися до лабораторії», але це не підходить до контексту. А якщо розглядати *lab* як сленг, то одне зі значень це «студія для запису музики». Тобто правильним перекладом буде «Повертатися до студії».

Функція економії часу. Багато слів скорочують, словосполучення поєднують в одне слово заради економії часу, особливо часто це зустрічається в реп піснях. Так, наприклад, в тій же пісні Eminem «Lose Yourself» зустрічається таке слово як *homie*, що є скороченням *homeboy* та перекладається як «земляк, коріш, чувак».

На основі цього робимо висновок, що вивчення тільки стандартної лексики будь-якої мови не дасть нам повного уявлення про мову і про дух носіїв мови. Знання нестандартної лексики, так званої нелітературної, а в особливості сленгу, необхідно для успішного розуміння співрозмовника.

Перспективу дослідження вбачаємо у розширенні кола досліджуваного матеріалу, зокрема проведення аналізу функцій сленгу на матеріалі реп-пісень у німецькій мові.

Література

1. Хомяков В.А. Введение в изучение слэнга - основного компонента английского языка / В.А. Хомяков. – Вологда: Областная типография, 1971. – 103 с.
2. Єрмоленко С. Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор. – К. : Либідь, 2001. – 252 с.
3. Хомяков В. А. Три лекции о слэнге : [пособие для студ. англ. отдел. по спец. “Нелит. лексика и фразеология в совр. англ. яз.”] / В. Хомяков. – Вологда, 1970. – 152 с.
4. Гальперин И. Р. О термине «сленг». Вопросы языкознания / И. Р. Гальперин. – М.: 1956. – 112 с.

УДК 82-343'37-115(43)

Коваль В.В.

СПОСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІ КОНЦЕПТУ «ДЕРЕВО» ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВ

Як світ живої природи в цілому, так і окремі його частини, зокрема, флора і фауна, можуть розглядатися як один з найважливіших модулів, за допомогою якого етнос вибудовує свій національно-специфічний образ світу. Лексика тематичної групи «рослини (дерева)» формує один із значущих фрагментів мовної картини світу. Це дозволяє говорити про важливість рослинного коду в будь-якій культурі. За словами А. Вежбицької, «роллю людського чинника в мові не можна нехтувати навіть в самому грубому наближенні, оскільки мовне значення – це результат інтерпретації світу людиною, тому всі значення є

антропоцентричними (відображають загальні властивості людської природи) і етноцентричними (орієнтованими на конкретний етнос)» [1, с. 61]. За влучним визначенням Р. Келлера, наша система концептів – це не дзеркало світу, а дзеркало того, як ми з ним співпрацюємо [2, с. 27].

У нашому дослідженні ми розглянемо способи вербалізації концепту «дерево» на матеріалі англійської, української та новогрецької мов.

Актуальність дослідження визначається глибоким інтересом до вивчення мовних явищ, що відображають національну специфіку етносу, в рамках лінгвокультурології – галузі мовознавства, першочерговим завданням якої є вивчення питання взаємозв'язку мови і культури. Саме при вивченні «явищ, що належать одночасно мові та культурі, розкривається глибока вмотивованість іменувань – не випадковість найменувань, так як в межах однієї «концептуалізованої області» (під якою розуміється сфера культури, де об'єднуються в одному спільному поданні (культурному концепті) – слова, речі, міфологеми, ритуали) слово і ритуальний предмет, слово і міфологема можуть особливим чином семантично поєднуватися, виступаючи заступником або символізатором іншого».

Об'єктом дослідження є концепт «дерево» в англійській, українській та новогрецькій мовах.

Предметом виступають способи вербалізації концепту «дерево» в англійській, українській та новогрецькій мовах в міфологічних текстах.

Мета дослідження полягає в зіставному вивченні вербалізації лінгвокультурного концепту «дерево» в англійській, українській та грецькій мовних свідомостях на матеріалі міфологічних текстів.

Досягнення зазначеної мети передбачає завдання дослідити етимологію аналізованого концепту та визначити і проаналізувати корпус мовних одиниць з компонентом «дерево» в англійській, українській та новогрецькій мовах на матеріалі словників та міфологічних текстів.

Методика дослідження визначена його метою та завданнями і має комплексний характер. У роботі застосовано наступну систему методів: описовий, метод суцільної вибірки, метод дефініційованого аналізу, порівняльний, етимологічний, компонентно-семантичний аналіз.

Для з'ясування основного значення концепту «дерево» ми звернулися до «Словника російської мови» за редакцією С.І. Ожегова. Лексичне значення складових концептів мовних одиниць таке: «Дерево – 1. Багаторічна рослина з твердим стовбуром і відхідними від нього гілками, які утворюють крону. 2. Те ж, що деревина» [3, с. 138]. Таким чином, основне значення концепту «дерево», зафіксоване в словнику, – багаторічна рослина.

В контексті лінгвокультурологічного дослідження концепту необхідно звернутися до міфології народів, їх колективної мудрості та звичаїв.

Наприклад, у слов'ян *дерево* – це мотив прилучення до світу предків, що обумовлено і природними факторами, і фольклорно-обрядовими традиціями, і міфічними уявленнями про світове дерево, древо життя. Дерево займає важливе місце в міфопоетичних уявленнях слов'ян, так як належить до трьох світів: підземного (коріння), земного (ствол) і небесного (гілки). Будучи вертикальною віссю простору і часу, дерево виступає як символ пам'яті про минуле, образ вічності. Таким чином, в концепті «дерево» можна розглянути і через нього досягнути початкові закономірності буття.

Проаналізувавши міфологічні тексти трьох мов, бачимо, що «деревом» частіше виступає «дуб».

У *біблійній традиції* дуб (поряд з кедром) є символом гордості і зарозумілості; у дуба стає царем Авімелак, під дубом сидить Саул, під дубом хоронять Дебора, під дубом Іаков закопує чужих богів, на дубі знаходить свій кінець Авессалом. У *християн* дуб – емблема Христа (за деякими версіями християнського переказу хрест розп'яття було зроблено з дуба); в *християнському символізмі* дуб також означає віру і добродієність. У *Стародавній Греції* центром святилища Зевса в Додоні був старий дуб, під яким знаходилося джерело. Оракул

тлумачив шелест дубового листя, а пізніше провіщав події по дзвону судин, по яких били дубовою гнучкою гілкою. Зевсу був присвячений і особливий крилатий дуб, на який було накинуто покривало із зображенням землі, океану і зірок. В Афінах хлопчик, який вимовляв під час елевсінських містерій шлюбну формулу, увінчувався дубовим листям і тернами (в Римі дубові гілки носили в шлюбних процесіях, бачачи в них символ родючості). За деякими версіями з дуба була зроблена щогла корабля аргонавтів. В дуб і липу були посмертно перетворені богами Філемон і Бавкида. Дуб – «король лісу», символізує витривалість, силу; також славу; в *Стародавньому Римі* вінок з дубового листя був найвищою нагородою полководцю-переможцю. «Дубовими» німфами були також грецькі дріади і Гамадріади. Дубу відводилася значна роль в міфопоетичних уявленнях *кельтів*. Зокрема, під дубом творить свої чари герой народних переказів Мерлін. У ряді традицій з дубом пов'язувалося походження людського роду. У *друїдів* дуб був найбільш шанованим деревом; У *скандинавській культурі* дуб і його плід – жолудь – були символами бога Тора. Гарольд Бейлі у своїй книзі «Забута мова символів» пише, що корінь «ак» був найбільш ранньою вимовою англійського слова «Оук» (oak) – «дуб», і ймовірно, колись означав «величезний», «великий» або «могутній» [4; 5].

Аналізуючи міфологічні тексти трьох мов, чітко видно, що з дубом асоціюються такі поняття, як мудрість, довговічність, могутність та величчя. В українських та англійських текстах найчастіше вживаються поняття «столітній, віковий дуб», «величезний, дивовижний дуб» тощо:

e.g. ukr. «Зігнувся **столітній дуб** під вагою тіла чудовиська».

«Я жену по небу грозові хмари, я здіймаються на морі, немов гори, хвилі, я з коренем вирываю, як сухі билини, **вікові дуби**, я бічую градом землю і в твердий, як камінь, лід перетворюю воду – і я молю, немов безсилий смертний».

«З Олімпу богиню зустрів у **столітнього дуба**, що ріс на краю поля, бог Аполлон».

e.g. eng. «A **magnificent oak-tree**, was glittering in the sun». – «Чудовий дуб блищав на сонці».

«Here the voice of the eternal and invisible god was supposed to be heard in the rustling leaves of a **giant oak**, announcing to mankind the will of heaven». – «Тут голос вічного і невидимого бога повинен був бути почутий в шуршачому листі **гігантського дуба**, який оголосив людям волю неба і долю смертних».

Натомість, у грецьких текстах переважно зустрічаємо поняття «священний дуб».

e.g. greek. «**Η δρυς**, σαν δέντρο που σχημάτιστα από τα άλλα πλήττεται από τον κεραυνό, ήταν **ιερό δένδρο** του θεού του ουρανού και του κεραυνού». – «Дуб, як дерево, яке найчастіше вражає грозовий удар, був священним деревом бога неба та блискавки».

«**Η μαντική δρυς** θεωρούνταν πως αποτελούσε την κατοικία του Δία στη Δωδώνη». – «Діброва вважалася домом Зевса в Додоні».

«**Η βελανιδιά** αποτελούσε το ιερό δένδρο του Διός». – «Дуб вважався святим деревом Зевса».

Таким чином, вивчення взаємозв'язків і закріплених в мові відносин між двома великими частинами світу – природою і культурою, є одним з найважливіших завдань для лінгвіста.

Серед можливих **перспектив** вивчення концепту «дерево» слід відзначити можливість розширення сфер його дискурсивної реалізації, вивчення яких може скласти базу для порівняльно-дискурсивного дослідження вербалізації елементів англійської картини світу.

Література

1. Вежбицкая А. Понимание культур посредством ключевых слов / А. Вежбицкая. – М., 2001. – 209 с.
2. Keller R.A. Theory of Linguistic. / R. A. Keller. – Oxford, 1998. – 376 p.
3. Ожегов С. И. Словник російської мови. / И. С. Ожегов. – М., 1990. – 577 с.

4. Колесник О. Родове дерево крізь призму міфологічного семіозису: лінгвокультурологічний нарис / О.Колесник // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Германська філологія. – Чернівці, 2013. – С.220.

5. Смирнова М.С. Онтологический статус сакрального языка / М.С. Смирнова // Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Мови та літератури в полікультурному суспільстві». – Маріуполь, 2017. – С.64.

УДК 811.111'255.4

Лучина С.М.

СТИЛІСТИЧНІ РИСИ ТВОРУ С. ФРАЯ «HIPROROTAMUS» ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У даній роботі розглянуто лексичні та стилістичні риси роману Стівена Фрая «Hiprorotamus».

Проблеми перекладу художніх творів займають особливе місце в перекладознавстві. Це пов'язано з тим, що головною функцією художнього тексту є естетичний вплив на читача чи слухача. Він реалізується за допомогою естетизації автором навколишньої дійсності. Для досягнення необхідного ефекту письменник використовує різні художні засоби, які є важливою складовою ідіолекту автора [1: с. 22].

Під ідіолектом автора розуміють «сукупність формальних та стилістичних особливостей, що є властивими для мовлення окремого носія даної мови [2: с.171]». Для перекладача таким окремим носієм є письменник, перекладом творів якого він займається. Формальні та стилістичні особливості автора можуть проявлятися на усіх рівнях мови – фонетичному, лексичному та синтаксичному. Ці особливості призводять до певних труднощів при перекладі твору, тому аби досягнути адекватного з оригіналом естетичного впливу перекладач має: по-перше, зрозуміти почуття та думки автора, у певному сенсі, стати його однодумцем, а по-друге, знайти достатньо адекватні словесні засоби для передачі образної системи твору, який він перекладає, та специфіки авторської мови [1: с. 24].

Основна особливість твору полягає у тому, що умовно текст можна поділити на три частини: розповідь, яка ведеться від першої особи (а саме: від особи протагоніста), розповідь від третьої особи та розповідь у епістолярній формі. Це обумовлює значну різницю у використанні стилістичних прийомів. На наш погляд, важливо наголосити на різниці між стилістичним прийомом та експресивним засобом мови. Хоча доволі часто під цими поняттями розуміють одне й те ж, ми дотримуємося думки І. Р. Гальперіна, який стверджує, що різниця між ними є. Тож, під експресивними засобами мови ми будемо розуміти «такі морфологічні, синтаксичні і словотворчі форми мови, які слугують для емоціонального, або логічного посилення мовлення. Ці форми мови...зафіксовані в граматиках та словниках [3:43].» Експресивний засіб може бути використаний у стилістичних цілях, але при цьому він ще не є стилістичним прийомом. Стилістичний прийом у свою чергу – це свідомо обробка фактів мови, «узагальнене, типізоване відтворення нейтральних і виразних фактів мови в різних літературних стилях мови [3:47].» Саме сукупність стилістичних прийомів входить до поняття ідіостилу автора.

У тих частинах твору, що викладені від особи протагоніста, особливості стилю С. Фрая виявляються, перш за все, у широкому використанні нелітературної лексики, а саме:

1) вульгаризмів: е.г. *It's all I can **bloody** do to work this **foul** machine.* - *Ось все, що я, **чорт забирай**, можу зробити, щоб запустити цей **наскудний** механізм.*

*...drivel for snob glossies... - ...**дурниці** для **снобістських** глянцевих журналів...*

2) розмовної нейтральної лексики: е.г. *...**goggle** with **disgusted** eyes at whatever **guff** I've set down the night before... - ...**гідливо** **випріщав** **очі** на **нісенітниці**, записані мною вчора ввечері...*

I need your mother off my back until I'm sorted out. - Мені треба збутися твоєї мамці доки я все не утрясу.

3) сленгу: e.g. *And that's why you are a worthless key-basher who fills in time sicking out drivel...* - I саме тому ти - нікчемна писака, яка увесь час тільки те й робить, що вбиває клавіатуру на огидні дурниці...

The lunch crowd twittered around the bar area awaiting their meal-tickets or their spongers - По всьому бару щебетали люди, що чекали на тих, хто сплатить їхні замовлення, або на своїх нахлібників

4) жаргонізмів: e.g. ... *don't need me to help them roll their joints...* - ...і не потребують допомоги, щоб згорнути косяк...

All those pi, priggish Malvolios... - Всі ці зразкові, педантичні Мальволіо...

5) професіоналізмів: e.g. *jacking into the matrix* - підключення до матриці; *tripe-hounds* – писаки

Усі наведені слова мають відповідні позначки в словниках.

Стосовно ж літературної лексики, то у творі, окрім власно літературних слів, виділяються:

1) авторські okazіоналізми: e.g. ...*with the unspeakables next door.* - ...з огидними тупами по сусідству.

I boarded the boat that plies its fatuous course between newspaperland and real London - Я сів у катер, що безтямно тримає свій шлях між країною газет та справжнім Лондоном...

Leonora would by now have high-heeled her way... - Леонора на високих підборах проклала свій шлях...

By day, smart publishers and what used to be called the Mediahedin... - Удень там засідають чепурні видавці та ті, чиї імена частісінько маячать у газетних заголовках...

Leonora...was looking thinner and more lustrous-eyed than ever. - Леонора... виглядала худішою та її очі сяяли яскравіше, ніж зазвичай.

Aqua Robinetto - Аква Кранетто

Votworthy - Аж блювати тягне

2) терміни: e.g. *I boarded the boat that plies...course...* - Я сів у катер, що...тримає свій шлях...

as slow knots were put between self and dismal docklands... - ...поки повільні вузли віддаляли мене від похмурих доків...

3) іноземні слова: e.g. ...*it does wonders for the amour propre...* - ...він творить дива з *amour propre...*

putana vera could be bought... - ...*putana vera* можна придбати...

Найбільші труднощі при перекладі викликає сленг та авторські okazіоналізми, які відносяться до так званої безеквівалентної лексики, під якою ми маємо на увазі лексичні одиниці однієї з мов, що не мають ні повних, ні часткових еквівалентів серед лексичних одиниць іншої мови [4: с. 93]. При перекладі цих одиниць ми вдалися до прийому компенсації, яку ми розуміємо як спосіб перекладу, при якому елементи смислу, втрачені при перекладі одиниці в оригіналі, передаються в тексті перекладу яким-небудь іншим засобом [5: с.185]. Так, okazіоналізм «*newspaperland*» ми переклали прийомом калькування, тобто передачі безеквівалентної лексики за допомогою заміни її складових частин їх прямими відповідниками [4: с. 98]. Прийом описового перекладу – розкриття значення лексичної одиниці за допомогою словосполучень [4: с.100] - було використано при перекладі слова «*meal-tickets*». Okazіоналізм «*Aqua Robinetto*» ми переклали, застосувавши прийоми транслітерації (передачі графічної форми слова) та калькування. Решту безеквівалентної лексики перекладено шляхом трансформації, під якою ми розуміємо перебудову синтаксичної структури речення та/або логічні заміни з повною заміною значення вихідного слова [4: с.102].

Окрім того, С. Фрай широко використовує різноманітні лексико-фразеологічні лексичні засоби, під якими ми маємо на увазі експресивні засоби мови та стилістичні прийоми, в

основі яких полягає використання семантичних та інших особливостей окремого слова або фразеологічної одиниці [3: с.123]:

1) метафора: e.g. *...the fires of anything vinous are extinguished by spritzing sprays of mineral water and the blaze of anything hearty is drizzled in balsamic vinegar or damped down with blanketing weeds...* - *...вогники вина оббризкують мінеральною водою, а племінь чогось міцнішого розсіюється у парах бальзамічного оцту або заглушується усілякими бур'янами...*

2) метонімія: e.g. *... and guided my unwilling slippers studywards.* - *...і направляв мої неохочі капці до кабінету.*

3) епітет: e.g. *The routine has been fixed and perversely pleasurable.* - *Режим дня був суворо встановлений і протиприродно приємний.*

4) гіпербола: e.g. *...a whole continent more pig-ignorant...* - *...набагато більше неосвічене...*

5) гра слів: e.g. *...an innocent eye or an innocent I...* - *...безвинного спостерігача чи безвинне "Я"*

Otherwise I'm rather fond of «The Thaumaturge»; that would go down as my nap for place. - *З іншого боку, мені скоріше подобається назва "Чудотворець"; це я записав би як другий сильний варіант.*

A month's salary, deep regret, the telephone number of some foul rehab clinic and my lance was free. - *Місячна платня, глибокий жаль, номер телефону якоїсь реабілітаційної клініки і моє перо було вільне.*

У випадку з художніми засобами особливо складно адекватно перекласти гру слів або каламбур. Так, при перекладі виразу *an innocent eye or an innocent I* доводиться поступатися формою заради змісту. Особливу увагу треба звернути на те, як С. Фрай використовує контекстуальні значення слів, як у прикладі *nap for place*, де слово *nap* означає «найсильніший вибір у кінських скачках», а *place* має значення «друге місце» (також у скачках).

Доволі часто в прозі С. Фрая зустрічаються й паремії, а саме антиприслів'я, під якими ми розуміємо навмисне спотворення, пародію або неочікувану контекстуалізацію добре відомого прислів'я [6: с.168]: e.g. *...I am a feather in your greasy cap.* - *...я перлина у твоїй засаленій короні.*

lawyers being lawyers - юристи є юристи

Окрім власне паремій С. Фрай використовує й сентенції – прислів'я, створені не народом, а його окремим представником (письменником, мислителем тощо) [3:174]: e.g. *A jessed eagle is still an eagle* - *Орел і в пугах залишається орлом*

Отже, ми встановили, що роману Стівена Фрая «Hippopotamus» властиві наступні ідіосинкратичні риси: широке використання не тільки літературної лексики, особливо яскраво представленої авторськими okazionalizмами, а й нелітературної, зокрема сленгу, вульгаризмів, жаргонізмів тощо; використання стилістичних, а саме: епітетів, метафор, метонімії, гіперболи, каламбурів та фразеологічних одиниць. Основні труднощі виникають при перекладі безеквівалентної лексики, а саме сленгу і okazionalizmів та каламбурів. Вони передаються такими засобами, як компенсація, транслітерація, калькування, описовий метод, трансформація.

Література

1. Солодуб Ю.П., Альбрехт Ф.Б., Кузнецов А.Ю. Теория и практика художественного перевода / Ю.П. Солодуб, Ф.Б. Альбрехт, А.Ю. Кузнецов. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 304с.

2. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В. Н. Ярцевой. — М.: Сов. энцикл., 1990. — 682 с.

3. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка / И.Р. Гальперин. – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. – 459 с.

4. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) /

Л.С. Бархударов. – М.: «Междунар. отношения», 1975. - 240 с.

5. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В.Н. Комиссаров. - М.: Высш. шк., 1990. - 253 с.

6. Hrisztova-Gotthardt H., Varga M.A. Introduction to Paremiology: A Comprehensive Guide to Proverb Studies / H. Hrisztova-Gotthardt, M.A. Varga. - Warsaw/Berlin: De Gruyter Open Ltd, 2014. – 465 p.

УДК 811.111[81'367.622+81'37]

Пекарев А.М.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНИХ ОЗНАК КОНЦЕПТУ ЛЮДИНА (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

З початку ХХІ сторіччя розвиток лінгвістики відбувається у руслі антропоцентричної наукової парадигми, саме цьому одним з релевантних концептів є концепт *ЛЮДИНА*, однак відмічається брак його практичного опису [1 с.161].

В роботі наводяться результати дослідження семантичних ознак концепту *ЛЮДИНА* (на матеріалі фразеологічних одиниць англійської, німецької та української мов).

Виокремлено наступні семантичні ознаки концепту *ЛЮДИНА* в англійській мові: *характер, рід діяльності, апелятиви, соціальний статус, інтелект, дружба, зовнішність, фізичний стан людини, стосунки, вік, вдача, інтереси* та ін.; в українській мові: *характер, інтелект, зовнішність, нікчемність, соціальне положення, фізична сила, досвідченість, відносини, вік, схожість, апелятиви* та ін.; в німецькій мові: *характер, інтелект, зовнішність, апелятиви, дружба, соціальне положення, здоров'я, професія, вік, досвід, відносини, матеріальний стан* та ін.

Концепт *ЛЮДИНА* має наступні відмінні риси в англійській, українській та німецькій мовах. Семантична ознака “професія” представлена в англійській (70 одиниць, що становить 13 %) (наприклад, *A fisher of men* ‘ловець людей // проповідник’; *A gentleman in waiting* ‘камергер’ [2]) та німецькій мовах (7 одиниць; 3 %) (наприклад, *Die weise Frau* ‘акушерка’; *Brüder in Apole* ‘сини Аполлона’ [3]). В українській мові така семантична ознака не представлена взагалі. В англійській мові важливе питання роду діяльності як способу існування. В німецькій мові проблема роду діяльності є другорядною та представлена значно менше. А в українській мові ця проблема не є актуальною. Характерною лише для української мови є семантична ознака “нікчемність” (14 одиниць, що становить 7 %) (наприклад, *Лика не в'яже - неспроможний зрозуміло говорити*; *Пустий звук – хтось нічого не вартий* [4]). В двох інших мовних картинах світу людина не сприймається нікчемною. Це пояснюється відмінностями в соціальному становищі пересічного українця, німця та англійця з XV до XIX сторіччя. Українській соціум в той час переважно складався з бідних кріпаків, що пояснює сприйняття українця як нікчемної людини в українській мовній картині світу. В українській та німецькій картинах світу, велика увага приділяється зовнішності людини 19 фразеологічних одиниць (10 %) – українська (наприклад, *Очі відбирає – хто-небудь вродливий, гарний*; *Самі вуха та зуби – дуже худий* [4]), 14 фразеологічних одиниць (6 %) - німецька мова) (наприклад, *Langer Laban* ‘верзила, каланча’; *Ein Bild von einem Mann* ‘красень-чоловік’ [3]), на відмінно від англійської мови (24 фразеологічні одиниці (4 %) (наприклад, *It's not the gay coat that makes gentleman* ‘ошатний одяг не робить джентльменом’; *Clothes make the man* ‘одяг красить людину’ [2]). Можна сказати, що в обох соціумах важливим є питання про співвіднесеність зовнішності та моральних якостей людини.

Загальними рисами для англійської, німецької та української мовних картин світу є наступні: Семантична ознака “інтелект” займає важливе місце в корпусі фразеологізмів української, німецької та англійської мов (36 фразеологічних одиниць (19 %) – українська (наприклад, *Пороху не вигадє – позбавлений кмітливості, розумово обмежений*; *сива*

борода – мудра людина [4]), 21 фразеологічна одиниця (8 %) – німецька (наприклад, *Schwer von Karree sein* ‘важко міркувати’; *Dumm wie Bohnenstrob* ‘дурний як пробка’ [3]), 40 фразеологічних одиниць (8 %) - англійська мова (наприклад, *Have more brains in one’s little finger than one has in his whole body* ‘мати в мізинці більше розуму, ніж у когось в голові’; *As the fool thinks so the bell clinks* ‘дурень думає, що все буде так, як йому хочеться’ [2]). Дана ознака представлена бінарною опозицією “низький” – “високий” інтелект в трьох мовах. При чому, в усіх випадках людина переважно представлена як дурна, з низьким інтелектом. Важливе місце в англійській, українській та німецькій мовах займають фразеологічні одиниці з семантичною ознакою “соціальний статус”, особливо в англійській мові (47 фразеологічних одиниць (9 %)) (наприклад, *A big card* ‘важлива персона, шишка’; *Of small account* ‘який не користується авторитетом’ [2]). Питання соціального статусу виявилось дещо менше представленим в українській та німецькій мовах (по 11 фразеологізмів (6 %) та (5 %) відповідно) (наприклад, *Свій брат – людина, однакова за положенням*; *Голий, босий і простоволосий – дуже бідний, убогий* [4]. *Eine große Kanone* ‘велика шишка’; *Sich irgendein Amt antaßten* ‘розігрувати із себе важливу «шишку»’ [3]). Тож в усіх трьох мовних картинах світу важливим є проблема влади, високого чи низького соціального статусу.

Найбільшою кількістю в усіх трьох мовах були представлені фразеологізми з семантичною ознакою “характер”. Фразеологічні одиниці з даною семантичною ознакою були поділені на дві групи ознак, а саме “негативні риси характеру” та “позитивні риси характеру”. За кількістю одиниць, домінуючою виявилась перша група в усіх трьох мовах. Людина в усіх трьох мовних картинах світу сприймається з негативної сторони, що можна пояснити тим фактом, що людина звикла до норми, тому будь-яке відхилення від норми засуджується. Щодо групи ознак “негативні риси характеру”, то майже найбільшу номінативну щільність мають фразеологічні одиниці з семантичною ознакою “злість, жорстокість” (11 фразеологічних одиниць (17 %) в у англійській мові (наприклад, *A hot head* ‘гаряча голова // запальна людина’ [2]), 5 фразеологічних одиниць (11 %) - в українській (наприклад, *Вовчий зуб – дуже жорстокий, підступний* [4]) , 6 фразеологічних одиниць (10 %) - в німецькій мові) (наприклад, *Bissige Hunde fahren in jeden Stein* ‘зла собака на кожне каміння кидається’ [3]). В усіх трьох мовних картинах світу, людина сприймається достатньо запальною та неврівноваженою. В англійській та німецькій вибірці семантична ознака “дивність” була репрезентована великою кількістю одиниць (9 фразеологічних одиниць (14 %) – англійська (наприклад, *A queer customer* ‘дивна людина’ [2]), 15 фразеологічних одиниць (25 %) - німецька мова (наприклад, *Ein toller Christ* ‘чудак’ [3])). Що стосується спільних рис між англійською та українською мовою, то тут велику номінативну щільність мають одиниці з семантичною ознакою “боягузтво”. Таких фразеологізмів в англійській та українській мовах виявилось 7 (11 %) (наприклад, *A bully is always a coward* ‘задирака завжди боягуз’ [2]) та 5 (11 %) (*Не з хороброго десятка – несмільливий, боязкий* [4]) відповідно (див. додаток А). В англомовному та німецькомовному соціумі людину вбачають з дивнощами, які не є притаманними для типової людської поведінки. До того ж людина сприймається боязливою, наляканою в англійській та українській мовних картинах світу. В корпусі фразеологізмів німецької мови окремо виділена семантична ознака “хитрість” (8 фразеологічних одиниць (14 %)) (наприклад, *Einen Schalk in Busen tragen* ‘бути лукавою людиною’ [3]). В українській мові аналогічна семантична ознака виражена набагато меншою кількістю фразеологізмів (2 фразеологічні одиниці (4 %)) (наприклад, *З-нід стоячого підошву випоре – дуже хитрий, спритний* [4]). В англійській мові така семантична ознака не виражена взагалі. Серед семантичних ознак, які вербалізують негативні риси характеру, в українській мові найбільш вираженою є ознака “байдужість” (7 фразеологічних одиниць (15 %) (наприклад, *Ані гадки – зовсім байдужий до всього* [4]), яка є відсутньою в обох інших мовах. В групі “позитивні риси характеру”, спільною характеристикою людини в усіх мовах, яка мала високий відсоток репрезентації за нашим дослідженням, є “сміливість” (5 фразеологічних одиниць (16 %) – в англійській мові (наприклад, *A heart of oak* ‘мужня людина’ [2]), 4 фразеологічні одиниці (21 %) – в українській мові (наприклад, *Самому чорту*

брат – дуже сміливий, впевнений [4]), 4 фразеологічні одиниці (11 %) – в німецькій мові (наприклад, *Der brave Mann denkt an sich selbst zuletzt* ‘думка про себе остання у хоробрих’ [3]). Сміливість людини схвалюється в трьох вищезгаданих картинах світу, а боягузтво різко критикується. Тож питання вольових якостей є дуже важливим в англійському, українському та німецькомовному соціумах. Великою номінативною щільністю представлені фразеологізми з семантичними ядрами “доброзичливість” та “дружелюбність” у всіх трьох випадках (4 фразеологічні одиниці (13 %) - в англійській мові (наприклад, *Hail fellow well met* ‘людина в дружніх стосунках з усіма’ [2]), 2 фразеологічні одиниці (11 %) - в українській (наприклад, *З душею – чуткий, доброзичливий* [4]), 7 фразеологічних одиниць (19 %) - в німецькій мові (наприклад, *Eine ehrliche Haut* ‘добряк’ [3]). В англійській мові також виділена семантична ознака “благородність” (8 фразеологізмів (26 %)) (наприклад, *A big heart* ‘великодушна, благородна людина’ [2]). Робимо висновок, що в англійській, німецькій та українській картинах світу благородність та доброта людини є найвищими цінностями. В німецькій мові великою кількістю одиниць представлена семантична ознака “веселість” (17 фразеологічних одиниць (47 %)) (наприклад, *Lustiger Kauz* ‘веселий малий’ [3]), на відмінно від двох інших мов. Можна казати про те, що людина в німецькомовному соціумі сприймається досить легковажною. Спритність людини підкреслюється відповідною семантичною ознакою (4 фразеологічні одиниці (21 %)) в українській мові (наприклад, *І в ступі не влучиш – хто-небудь вміє вийти з будь-якої складної ситуації* [4]), на відмінно від англійської та німецької мов. В англійській мові окремо виділена семантична ознака “незламність” (4 фразеологічні одиниці (13 %)) (наприклад, *Have guts* ‘бути твердою, рішучою людиною’ [2]). Тож стійкість характеру – важлива риса людини в англійському соціумі.

Література

1. Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій: Збірник матеріалів III міжнародної науково- практичної Інтернет-конференції / За заг. ред. С.В. Шепітько. – Маріуполь, 2017. – 268 с.
2. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь / Лит. ред. М.Д. Литвинова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. Рус. яз., 1984 – 944 с.
3. Бинович Л. Э. Немецко-русский фразеологический словарь. / Л. Э. Бинович. – М.: Аквариум, 1995. – 768 с.
4. Фразеологічний словник української мови [уклад. В. М. Білоноженко та ін.] – К.: Наук. думка, 1993. – 984 с.

УДК 821.111(73)–312.4

Перва О.І.

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРІВ МІСТИКИ ТА ХОРРОРУ НА МОТИВИ ТВОРІВ СТІВЕНА КІНГА

Таку ж саму тему досліджували М. Р. Нурхамітов та О.А. Лигостаєва.

Актуальність роботи полягає саме в тому, що жанр містики і жахів став дуже поширеним особливо серед молоді. І тому стає необхідним проаналізувати, що саме у цьому жанрі зацікавлює людей найбільше та як впливає він на їхню психіку, а також за допомогою яких художніх засобів Стівен Кінг знобив вагомий внесок у ці жанри фентезі.

Об’єктом дослідження є жанри містики та хоррору.

Предметом дослідження виступають синтаксичні особливості жанрів містики та хоррору на мотиві творів Стівена Кінга.

Стівен Кінг — американський письменник, який працює в таких жанрах, як жахи, трилер, фантастика, фентезі, містика і жахи. Він отримав прізвисько «Король жахів». У своїй роботі хотілося б проаналізувати особливості жанру фентезі на мотиві його творів «Зелена миля», «Імла» та «Сяйво». «Імла» та «Сяйво» написані у жанрі психологічного жаху, а «Зелена миля» — у жанрі психологічного трилера.

Психологічні жахи (або психологічний хоррор) — піджанр жахів, який створює психологічну напругу за рахунок страхів і емоційної нестабільності персонажів. Зазвичай в цьому жанрі присутній невідомість, яка створюється за рахунок небезпек, що зустрічаються на шляху персонажа. Емоції і почуття стають дуже важливими, коли герої стикаються віч-на-віч з нестандартними ситуаціями. У той час як інші жахи акцентують увагу на вигадані події на зразок нападів монстрів, психологічні жахи віддають перевагу ситуаціям, заснованим на артистичному реалізмі. Герої зустрічаються з труднощами відомими як «дорослі страхи», які загрожують почуттю психологічної безпеки. Прикладами типових сценаріїв є викрадення людини, вторгнення в будинок, сексуальне насильство і тому подібні акти, при цьому в більшості випадків межа між реальними і уявними загрозами розмивається. Психологічний хоррор націлений на створення дискомфорту за допомогою виставлення напоказ емоційних слабкостей і страхів, таких як потаємні частини людської свідомості, які більшість людей пригнічує або заперечує.

Психологічний трилер має ті ж самі особливості, що і психологічний хоррор. У цьому жанрі теж емоції і почуття персонажів виносяться на передній план.

Слід зазначити, що головною особливістю хоррора і його відмінність від фентезі - безпорадність людини перед надприродними силами. Містика, могутні потойбічні потвори, надприродні сили або катастрофічні явища не підвладні волі людини. Хоррор характеризується атмосферою страху і фаталізму, часто приймає форму безвиході.

Також варто відзначити лінгвістичні особливості творів Стівена Кінга. Коли людина читає жахи, то перед ним відкривається картина чогось містичного, а також він починає відчувати хвилювання за головного героя, аж до страху за себе. Відповідно і викликати такий страх письменник повинен, підходячи до категорії жахливого з різних сторін. Автор тільки натякає і направляє людину в потрібному напрямку, а вже далі той сам домальовує картини відповідно до свого індивідуального сприйняттям.

Сам Кінг вважав, що впливати на читача цей жанр може тільки в тому випадку, якщо в творі звучать два голоси. Один, гучний, яким автор розповідає про щось жахливе. Інший, тихий, яким він шепоче про справжні страхи. Тоді, в цьому ідеальному випадку, можливо, автор доб'ється відчуття справжнього кошмару. Кінг пробуджує почуття і емоції, які відчуває сам персонаж, в читачеві. Він використовує різноманітні засоби експресивності. У центрі майже будь-якого його твору — внутрішній конфлікт особистості, в житті якої несподівано з'являються загадкові обставини. І те, як персонаж зуміє відреагувати на ці обставини, і викликає інтерес у письменника в першу чергу.

У творах Стівена Кінга зустрічаються різноманітні експресивні синтаксичні конструкції. Розглянемо деякі приклади і особливості використання парентетичних внесень (вставка однієї фрази всередину іншої без граматичного зв'язку):

1) категорія відсилання — це слова і синтаксичні конструкції, іноді дуже довгі, які використовує мовець в промові з метою послатися на будь-якої факт, літературний і інше джерело, на своє попереднє висловлювання, наприклад: hence, such, then, too, thenceforward, to my mind, as you say та інші. Наприклад: *«I've been thinking about that foggy night when I had a headache and walked for air and passed all the lovely shadows without shape or substance. And I've been thinking about the trunk of my car—such an ugly word, trunk -and wondering why in the world I should be afraid to open it».* (Strawberry Spring).

2) категорія екземпліфікації, що включає слова і синтаксичні конструкції, за допомогою яких вводяться приклади, пояснення, уточнення раніше сказаного, наприклад: say, for instance, suppose we take, for example і ін., Наприклад: *«The way he seemed to be looking for Delacroix before Delacroix arrived, for instance — I don't think that ever occurred to me, not to my conscious mind, anyway, until I began to write and remember».* (The Green Mile).

3) категорія деліберативності - це слова і синтаксичні конструкції, які виражають сумніви, роздуми, оцінку і т.п. : it seems, no doubt, no wonder, in a sense, at any rate, at best, at least, no wonder і ін. , наприклад: *«For a wonder, he did».* (The Green Mile).

Також в творах Стівена Кінга можна зустріти риторичні питання, які грають важливу роль в художньому творі. Розглянемо приклади використання риторичних питань: «*How many years did you spend peeing on the toiletseat before someone told you to put it up before you start?*» he snarled. (The Green Mile). Риторичні питання грають важливу роль при передачі емоційного стану мовця, підсилюють експресивність висловлювання.

Що до пунктуаційного оформлення тексту, то Стівен Кінг використовує різноманітні пунктуаційні засоби (тире, дужки, двокрапки). Розглянемо деякі приклади:

1.«*The realization came then (you would see it rising in their eyes, a kind of cold dismay) that their own legs had finished their careers*». (The Green Mile).

2.«*The governor called the next day around three in the afternoon, commuting her sentence to life in the Grassy Valley Penal Facility for Women—all penal and no penis, we used to say back then*». (The Green Mile).

Таким чином можна зробити висновок, що у творах Стівена Кінга зустрічаються різноманітні синтаксичні конструкції, які надають тексту велику яскравість і виразність, своєрідний індивідуальний авторський стиль. Для близькості до читача Стівен Кінг використовує різні засоби виразності, як, наприклад, риторичне питання, парентетичне внесення та пунктуаційні знаки. Його експресивні синтаксичні конструкції дуже сильно впливають на свідомість читача, а також роблять вагомий внесок у жанр містики. Це відрізняє Стівена Кінга від інших сучасних англійських авторів.

Перспективу цього дослідження вбачаємо в аналізі функцій десемантизованого «it» у творах Стівена Кінга.

Література

1. Береговская Э.М. Очерки по экспрессивному синтаксису: Э.М. Береговская. – М.: Рохос, 2004.

2. Психологические ужасы [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Психологические_ужасы

3. Особенности использования экспрессивных синтаксических конструкций в произведениях Стивена Кинга [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://novainfo.ru/article/7586>

4. Фентезі [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фентезі>

5. Зелена миля [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://studyenglishwords.com/book/Зеленая-миля/339?page=228>

УДК 821.111-312.9

Перепелиця А.Д.

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТУ В ЖАНРІ ФЕНТЕЗІ

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що фентезі, як порівняно новий жанр сучасної літератури привертає увагу науковців. Особливістю жанру фентезі є його загальне визнання, так як його аудиторією майже в однаковій мірі є дорослі і діти. Тому важливо приділити достатньо уваги мовностилістичним особливостям цього жанру.

Метою роботи є дослідження мовностилістичного простору зарубіжного фентезі на прикладі книг Дж.Р.Р. Толкіна і Дж.К. Роулінг.

Об'єктом дослідження виступає текст в жанрі фентезі.

Предметом дослідження є мовностилістичні особливості тексту в жанрі фентезі.

З точки зору стилістики, роботи Толкіна розглядалися порівняно рідко і в основному в контексті всього жанру фентезі – в дисертаціях О.К. Кулакової «Інтертекстуальність в аспекті жанротворення: на матеріалі жанру фентезі» (Іркутськ, 2011) і А.В. Плотникової «Принципи і способи атрибуції власних назв у творах жанру «фентезі»: на матеріалі англійської мови» (Москва, 2010) [1, с. 6].

Стиль творів Дж. Роулінг привертав неодноразово увагу філологів-лінгвістів, наприклад, можна виділити дисертації Т.В. Вовкодава «Структурно-типологічні та лексико-

семантичні параметри літературної казки Дж. Роулінг і ресурси їх передачі на російську та німецьку мови)), Н.І. Єфімової «Фольклорні архетипи в сучасній масовій літературі: романи Дж.К. Роулінг і їх інтерпретація в молодіжній субкультурі», монографії Н. Васильєвої «Казка-бестселер, або Чому «Гаррі Поттер» повинен закінчитися добре (до проблеми фольклоризму масової літератури)» та магістерські дисертації, зокрема, А. Коптеліної «Мова як засіб характеристики героїв в романах Дж.Роулінг» [2, с. 11].

У нашому дослідженні вивчається те, яким чином така характерна риса фентезі, як обумовленість хронотопу і конфлікту магією визначає специфіку мовностилістичного оформлення текстів Дж. Р. Р. Толкіна і Дж. К. Роулінг.

Фентезі – відносно молодий жанр сучасної літератури, який своїми витокami сягає до міфу і казки. Перші самостійні фентезійні твори з'явилися в англійській літературі на рубежі ХІХ-ХХ століть.

Але справжній прорив в жанрі фентезі стався в середині ХХ століття завдяки таким письменникам, як Джон Роналд Руел Толкін (1892 – 1973) і Клайв Степлз Льюїс (1898 – 1963), роботи яких публікувалися практично в один і той же час. Але, врешті, саме Дж. Р. Р. Толкіну вдалося не тільки отримати всесвітнє визнання, а й стати засновником канонів сучасного жанру фентезі, завдяки чому в 1970-і рр. феномен фентезі звернув на себе увагу англomовної наукової громадськості, а Дж. Р. Р. Толкіна згодом стали називати «Батьком фентезі».

Майже через півстоліття Джоан Роулінг написала першу книгу про пригоди Гаррі Поттера, яка також мала значний вплив на розвиток жанру фентезі і його сучасний вигляд.

Тексти Дж. Р. Р. Толкіна і Дж. К. Роулінг становлять великий інтерес з точки зору засобів художньої виразності і є вельми багатими в мовному плані, так як сам жанр – фентезі – зробив сильний вплив на мову тим, що має певні особливості, які впливають на побудову сюжету, образи персонажів (використання певних архетипів) і «всесвіт» творів.

Найчастіше твори, написані в жанрі фентезі, мають такі загальні риси, як панування магії; створення автором вторинного світу, а також присутність в ньому власної історії; наявність «обраного» героя і героїчного квесту, і так само обов'язкова боротьба Добра зі Злом. Основною відмінністю фентезі – романів можна назвати наявність або відсутність зв'язку вторинного світу зі світом реальним і його хронотоп – розташування в часі і просторі щодо нашого світу – чи знаходиться цей світ в минулому, майбутньому або ж зовсім в інший всесвіту [3].

Але так чи інакше, головною особливістю і діючою силою вигаданого фентезі-світу є магія. Світ Роулінг не виняток. Семантичним ядром всього тексту є такі слова, як «магія» і «чарівник». Тому багато звичайних для нас предметів теж набувають магічних властивостей, наприклад: *чарівне чорнило (magic ink)*, (в російській мові) *чарівна паличка (magic wand)* – головний атрибут усіх чарівників, і навіть *магічне око (magic eye)*.

Магія є однією з основ, чимось само собою зрозумілим, що не вимагає пояснення. Так, наприклад, в Середзем'ї Толкіна справжніх магів всього п'ять, ніхто не знає, звідки вони прийшли і як навчилися помахом чарівної палички.

У книгах Дж. Роулінг відмінною рисою (в порівнянні з тим же «Володарем кілець» Толкіна) є саме те, що недостатньо просто народитися чарівником – потрібно ще й навчитися правильно використовувати магію). Для цього діти чарівників, що живуть в Англії, відвідують спеціальну школу – «Школу чарів та чаклунства – Хогвартс / Hogwarts School of Witchcraft and Wizardry» – в якій юних магів вчать не просто використання магії, але, різним її напрямками, що породило цілий ряд неповторних назв чарівних предметів і наук: *Flying Lessons (Уроки польотів на мітли)*, *Potions class (Зілляваріння)*, *Herbology (Травологія)*, *Transfiguration (Трансфігурація)*, *The Charms (Заклинання)* тощо. [4].

Різні варіації слова «чарівник» і його похідних в англійській мові так само по-різному вживаються авторами. Якщо у Роулінг чарівників називають по-різному (*magician, warlock, sorcerer*) без будь-якого глибокого підтексту, то Толкін використовував («Хоббіт») лише одне нейтральне поняття *wizard (a man with magic powers* – «Oxford Advanced Learner's

Dictionary» [7]), що деяким чином знеособлює чарівників і не дає ніяких натяків на їх велике походження. *Sorcerer* для іменування чарівників у Толкіна використовується вкрай рідко, але в той же час несе покладений цьому слову сенс (*a man with magic powers, who is helped by evil spirits* – «Oxford Advanced Learner's Dictionary» [7]), і вживається тільки по відношенню до негативних персонажів.

Слово *magician* (*a person who can do magic tricks* – «Oxford Advanced Learner's Dictionary» [7]) Толкін вживає всього один раз за всю трилогію «Володаря Кілець». Даний термін має нейтральне поняття і не вказує на силу чарівника або його приналежність до темної або світлій стороні. Цим терміном називають Гендальфа звичайні люди (відвідувачі корчми), для яких великий маг частіше поставав в образі незначного мандрівного по світу чарівника, який всього лише може показати кілька простих трюків. З їх точки зору Гендальф описується як *a travelling magician of unknown powers and purpose* – мандрівний маг, сила і цілі якого нікому не відомі [5, с. 276].

Не можна не згадати одне з найголовніших зброї чарівників – заклинання. Всі заклинання в світі Роулінг, як і багато іншого, не просто набір незрозумілих слів, якими вони можуть здатися спочатку, але вираження, які мають вельми певний сенс (і найчастіше мають латинське коріння). Як приклад можна навести такі заклинання:

– *Lumos!* (Лат. *Lumen, luminis* - світло, ліхтар, факел) – заклинання, що змушує чарівну паличку світити, як ліхтар;

– *Levicorpus!* (Лат. *Levo* – піднімати + лат. *Corpus* – тіло) - заклинання, що дозволяє підняти тіло противника в повітря.

– *Avada Kedavra* (На арамейською мовою Авада означає «Я знищую / вбиваю», Кедавра - як я сказав. Таким чином, Авада Кедавра перекладається як «Я вбиваю словом».) [6]

Але сама суть магії в світі Роулінг і світі Толкіна значно відрізняється, тому маги Середзем'я рідко користуються конкретними фразами як заклинаннями. Замість цього робиться наголос на силу слова, як на провідника магії. Так само своєрідним «замінником» заклинань у Толкіна служать фрази або слова, вимовлені ельфійською мовою, в які було вкладено магію. Так, наприклад, щоб відкрити вхід в підземне царство гномів, Морію, потрібно було розгадати загадку і вимовити слово «друг», в якому була укладена магія, ельфійською мовою: *Speak, friend, and enter* – *Кажу, Друг, і увійди* [5, с. 502].

Таким чином, зрозуміло, що жанр фентезі обумовлює мовну специфіку тексту. «Магічність» світу відбивається в різноманітності лексики із загальним семантичним ядром *диво* (*magic*): *чарівне чорнило* (*magic ink*), *чарівна паличка* (*magic wand*), *магічне око* (*magic eye*).

Детальне опрацювання створеного світу змушує автора адаптувати до нього побутові реалії. Оскільки в книгах Дж. Роулінг створена самобутня система заклинань, їх напіванглійське і полуплатинське звучання також змушують текст виглядати незвично і впізнано в плані жанру.

Мовна специфіка текстів Дж.Р.Р. Толкіна також пов'язана з деталізацією світу (але не на рівні «річ і її чарівний аналог», як у Дж. Роулінг). Детально пророблена і продумана історія вигаданих народів (як магичних, так і людей), складна система мов різних рас, створена самим автором, особливе ставлення до магії і сили слова – все це створює неповторну атмосферу фентезі-роману і змушує читача повірити в вигаданий світ, який міг би існувати в якомусь часі, паралельно нашому.

Перспективою дослідження вважаємо аналіз історизмів як маркерів ірреального часу та їх роль у формуванні жанру фентезі в англійській мові.

Література

1. Вінтерле І. Д. Феномен незавершеності в ранній творчості Дж.Р.Р. Толкіна і проблема становлення концепції фентезі: Автореф. дис. канд. філол. наук / І. Д. Вінтерле. – Нижній Новгород, 2013. – 24 с.

2. Єфімова Н.І. Фольклорні архетипи в сучасній масовій літературі: романи Дж. К. Роулінг і їх інтерпретація в молодіжній субкультурі: дис. ... канд. філол. наук / Н. І. Єфімова – Нижній Новгород: ННДУ ім. Н.І. Лобачевського, 2005. – 243 с.
3. Літературна енциклопедія термінів і понять / Под ред. А.Н. Ніколюкіна. – М. : Інститут наукової інформації з суспільних наук РАН, 2003. – 1600 с.
4. Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone / J.K. Rowling. – London: Bloomsbury Publishing Plc., 1997. – 224 p.
5. Tolkien J.R.R. The Lord of the Rings / J.R.R. Tolkien. – Lnd: HarperCollins Publishers, 1995. – 1137 p.
6. Гаррі Поттер ВІКІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.harrypotter.wikia.com/wiki/> (дата звернення: 20.05.2016)
7. Oxford Advanced Learner's Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 20.05.2016)

УДК 81'276.6:32

Рак Т.О.

МАНІПУЛЯТИВНИЙ ЕФЕКТ ГУМОРУ НА ПРИКЛАДІ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ ДОНАЛЬДА ТРАМПА ТА ПЕТРА ПОРОШЕНКА

Дослідження має на меті розглянути маніпулятивний потенціал комунікації між політичними силами та електоратом.

Політичним аспектам комунікаційних технологій, їх статусу в політичній системі суспільства приділяли увагу такі лінгвісти: Ю. Дорошенко, Д. Дуцик, В. Карпенко, Т. Стрекаль та ін.

Так, виокремлюються дві головні ознаки маніпуляції. По — перше, цей процес — асиметричний (є сторона на яку діють і яка діє) та прихований. По-друге, інформаційна дія маніпулятора спрямована на психіку людини й потребує особливих, спеціальних знань. Всі технології маніпуляції ґрунтуються на побудові штучної реальності, створенні зовнішнього стимулу, який фіксує увагу об'єкта, є значущим на думку І.М. Дзялошинського. Маємо на увазі вплив на психічний стан людини як представника певного народу, культури, носія менталітету. Згаданий дослідник виділяє три рівні маніпулювання: перший рівень — посилення існуючих у свідомості людей потрібних маніпулятору ідей, установок, мотивів, цінностей, норм; другий рівень — часткові, несуттєві зміни поглядів на ті чи інші події, процеси, факти, що також впливає на емоційне і практичне ставлення електорату до конкретного явища; третій рівень — докорінна, кардинальна зміна життєвих установок шляхом поширення серед виборців сенсаційних, драматичних, надзвичайно важливих для них повідомлень [4, с. 9-12].

Об'єктом роботи виступають промови президентів Дональда Трампа та Петра Порошенка.

Предметом роботи є дослідження маніпулятивного гумору у промовах чинних президентів США та України.

Актуальність роботи зумовлена недостатньою вивченістю окремих аспектів функціонування засобів масової комунікації, зокрема, можливості програмування реакції одержувачів повідомлення за допомогою мовних та засобів у політичній сфері.

Політичне маніпулювання (від лат. *manipus* — кисть руки) — це приховане управління політичною свідомістю та поведінкою людини, що ґрунтується на ірраціональності та формуванні хибних висновків з метою примусити особу до дій або бездіяльності всупереч її справжнім інтересам. Маніпуляція свідомістю може бути визначена як прихований психічний вплив на людину за допомогою неправдивих фактів, які нав'язуються за допомогою засобів масової інформації або пропаганди [3].

Щоб перейти до аналізу конкретних маніпулятивних прийомів у рекламі, необхідно почати із загальних закономірностей маніпуляцій. Як уже зазначалося, маніпулятивний

рівень може організовуватися величезною кількістю способів. Вони розвиваються і постійно вдосконалюються.

У цілому маніпуляції здійснюються за рахунок відповідної «роботи» із зовнішніми параметрами і внутрішніми (психофізіологічними, загальнолюдськими і культурно-специфічними, особистісними) особливостями того, ким маніпулюють. Маніпулятивний гумор є одним з найефективніших засобів використання інформаційних потоків для подальшої сугестії реципієнта певними ідеалами, цінностями тощо. Зазвичай нестандартна гумористична ситуація краще запам'ятовується й не викликає неприйняття. [2, с. 8]

Для виявлення специфіки функціонування маніпулятивного гумору в англomовному політичному дискурсі, ми проаналізували промови та виступи *чинного президента США Дональда Трампа*.

Дональд Трамп неодноразово опинявся в ситуаціях, в яких його інтелект та поведінку прагнули виставити не в найліпшому світі. Однією з найвідоміших була ситуація, коли журналістка Fox News Мегін Келлі зробила зауваження Трампу щодо його минулих зауважень, в яких Трамп назвав жінок, яких він не любив *“fat pigs, dogs, slobs, and disgusting animals.”*

Це зауваження було потенційною медіа-небезпекою для Трампа, але він перервав Мегін Келлі на півслові, сказав: *“Only Rosie O’Donnell.”* Цей коментар викликав сміх у аудиторії, і все це лише призвело до розслідування неповнолітніх і дегуманізації Трампа зауваження Трампа удосконалив цю стратегію відхилення потенційних загроз через використання гумору. Як сказав Чарлі Хоуперт: *“So that is the power of laughter. It is a pattern interruption. You can’t stay booing and upset and angry when somebody makes you uncontrollably laugh. It also makes you more receptive to whatever comes next that somebody has to say because they’ve already started to lead you emotionally. So what Donald Trump is doing is using laughter to take control of situations where he’s starting to lose control. And what that does for him is it effectively helps him dodge any points that you make against him because he can almost erase them with a laughing crowd.”* [5]

Що стосується застосування прийомів маніпулятивного гумору у сучасній політиці, яскравим прикладом можуть стати *промови Петра Порошенка*. Завдяки гумору у своїх промовах Порошенко привертає і утримує увагу слухачів, творить комфортний діалог з народом та політичними опонентами.

Україну президент порівнює зі слимаком, що від початку проголошення незалежності рухався ніби впевнено, але дуже-дуже-дуже повільно, а інколи й відступав назад (виступ у ЛНУ ім. І. Франка, 3.10.2014).

— *Такій країні реформи — необхідні, — відверто каже гарант, — адже змінилися українці.*

— *На межі минулого та теперішнього століть (ми) знову наступили на ті ж граблі. Ще раз повірили, нібито світ став вегетаріанським. І навіть добровільно позбулися ядерної зброї. А війна повторно прийшла з тієї сторони горизонту, з якої її, за звичкою, не чекали, — пояснює Порошенко* (виступ на честь 23-ї річниці Незалежності України 24.08.2014).

Крім того він уточнює, що змінився світ:

— *З одного боку, західні друзі в розвитку вирвалися далеко вперед, з іншого — східний сусід розв’язав проти нас війну* (виступ у ЛНУ ім. І. Франка, 3.10.2014).

Таким чином, бачимо, що жарти президентів є вигідними для того, щоб сподобатися публіці, вишукано принизити конкурента, непомітно розрядити обстановку і скинути напруження. [1]

Перспектива подальшого дослідження полягає у залученні матеріалу щодо політичного гумору в якості критичної реакції на політичні рішення та його складової у політичній комунікації. На даному етапі розвитку політичних комунікаційних технологій є важливим пошук шляхів нейтралізації негативних функцій політичного гумору, оскільки це сприяє подальшому поглибленню кризи у взаєминах владної еліти і громадян. Потребують подальших досліджень такі моменти, як запровадження механізму відповідальності (в тому

числі і юридичної) тих осіб, які гумор використовують в якості «чорного» піару для маніпуляцій поведінкою громадян.

Література

1. Гумор і рейтинги президента [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.theinsider.ua/politics/548ae0c281adb/>
2. Гумор як політико-комунікативна технологія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://denysyuk.vk.vntu.edu.ua/file/d6c48d9fa5435170e2782ffee4045b4a.pdf>
3. Маніпулятивні технології в мас-медіа [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://nemaloknig.info/read-294725/>
4. Політичні маніпулятивні технології ЗМІ у передвиборчій агітації [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/26226/1/Zavorotko.pdf>
5. 12 psychological tactics Donald Trump uses to manipulate the masses [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://highexistence.com/12-psychological-tactics-donald-trump-uses-to-manipulate-the-masses/>

УДК 811.111'255:6(043)

Юркова К.О.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ МОРСЬКИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Україна є морською державою. Розширення ділових контактів із закордонними торговими організаціями, судноплавними компаніями і суднобудівними фірмами зумовлює необхідність здійснення перекладу англомовної морської документації на українську мову, що поряд з недостатнім висвітленням цієї проблеми пояснює її актуальність.

Історичний аспект формування морської термінології у цілому знайшов відбиток в дослідженнях ряду вчених: Смірної Н.А., Сморгонського І. К., Богородського Б. Л., Розена С. Я. Функціональні та структурно-семантичні аспекти англомовної морської термінології висвітлені у працях Массаліної І. П., Скорикової О. І., Козловської О. Г. та ін.

Об'єктом роботи є морська термінологія в англійській та українській мовах. Предметом є дослідження особливостей перекладу англомовної морської термінології на українську мову. Мета роботи полягає у дослідженні специфіки перекладу морських термінів з англійської мови на українську.

Морський термін – це слово чи усталене словосполучення, яке співвідноситься з певним поняттям морської справи у значенні, регламентованому його дефініцією, здатне вступати у системні відношення з іншими словами чи словосполученнями, утворюючи терміносистему.

Морська термінологія – це сукупність моногалузевих і полігалузевих спеціальних найменувань, що співвідносяться з конкретними поняттями та реаліями морської сфери й утворюють відповідну терміносистему [1].

Морська термінологія належить до групи вузькоспеціальних термінів, тобто таких, що позначають специфіку конкретної галузі. На відміну від загальнолітературної, морська лексика не має загального вживання і зрозуміли лише тим, хто зайнятий у тій самій галузі, оскільки вона належить не загальноновживаній мові як засобу комунікації в будь-яких умовах, а окремим підмовам. Надзвичайно важливою особливістю всієї морської лексики є специфічність зв'язку її одиниць з поняттями і іменованими об'єктами. У професійній лексиці, зокрема у підмові моряків, культивуються та закріплюються специфічні відмінності, наприклад, наголоси: рапóрт, компáс, що є типовими для морської галузі [4, с.28]. Ця лексика піддається особливому нормуванню, в основі якого є не літературна, а виробнича коректність, що продиктована не нормами слововживання або словотворення цієї мови, а умовами відповідної підмови.

Отже, такі особливості породжують певну специфіку процесу перекладу морських термінів.

Процес передачі терміну українською мовою відбувається у два етапи. На першому етапі з'ясовується його значення у контексті, і тільки на другому відбувається безпосередньо переклад терміна на українську мову

Незважаючи на думку про те, що термін є однозначною лексичною одиницею, незалежно від контексту, можна навести приклади термінологічних одиниць, що вживаються як окреме значення загальноживаних слів. Таким чином, контекст відіграє важливу роль при виборі варіанта перекладу, оскільки він уточнює одне із багатьох можливих значень слова. До того ж, навіть одиниця, що використовується винятково у межах науково-технічного підстилю, може мати декілька термінологічних значень, вибір серед яких здійснюється лише шляхом аналізу контексту [5].

За структурою морські терміни поділяються на:

прості, що складаються з одного слова: terminal – термінал складні, що маюць у своєму складі декілька основ і пишуться разом або через дефіс: waterline — ватерлінія.

терміни-словосполучення, які складаються із декількох окремих слів: multimodal transport operato – оператор мультимодального перевезення[2].

Найважчими для перекладу серед зазначених вище термінів вважається терміни-словосполучення, оскільки реалізація смислових зв'язків в українській та англійській мовах суттєво відрізняються, отже, іноді буває важко визначити провідне слово у термінологічному словосполученні.

Під час перекладу термінів-словосполучень необхідно, насамперед, чітко визначити порядок перекладу його компонентів. Так, у безприйменниковому термінологічному сполученні ядерним зазвичай є останній компонент, а слова, які знаходяться ліворуч, використовуються у ролі означення. Не зважаючи на це правило, що поширюється на більшість випадків перекладу багатокомпонентних термінів, такий алгоритм може не спрацювати з огляду на певні особливості термінології.

Назагал, найадекватнішим способом перекладу терміна є переклад за допомогою еквівалента. Найчастіше прямі еквіваленти мають терміни, які були утворені від грецьких та латинських коренів та терміни, запозичені за англійської мови, що пояснюється переважною роллю англійської мови в розвитку наукових і технологічних сфер людської діяльності.

Але все здебільшого терміни перекладаються чотирма способами [3, с. 26]: транскрибуванням: taximeter – токсикометр, spreader – спредер; транслітерацією: plunger – плунжер, margin – маржин; калькуванням: lifting rings – підйомні кільця, floating crane – плавучий кран та описовим перекладом: husbanding – агентське обслуговування вантажу, jerk pump – система впорскування за допомогою індивідуальних насосів.

Література

1. Андріянова О.Я. Військово-морська термінологія української мови: етапи формування та семантика: : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з філол./ О.Я. Андріянова. – Запоріжжя : Б.в., 2011. – 18 с.

2. Коваленко, А. Я. Науково-технічний переклад / А. Я. Коваленко. – Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2001. – 284 с.

3. Массаліна І. П. Средства выражения связующей функции в английском языке военно-морского дела: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з філол. [Електроний ресурс] / І. П. Массаліна. – Калінінград, 2009. – 48 с. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/sredstva-vyrazheniya-svyazuyushchei-funktsii-v-angliiskom-yazyke-voenno-morskogo-dela>

4. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология: Вопросы теории / Отв. ред. Т.Л. Канделаки. Изд. 6-е. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 248 с.

5. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология: Вопросы теории / Отв. ред. Т.Л. Канделаки. Изд. 6-е. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 248 с.

6. Хоменко С. А. Основы теории и практики перевода научно-технического текста с английского языка на русский: Учеб. пособие / С. А. Хоменко. – Мн. : БНТУ, 2004. – 204 с.

УДК 811. 111' 38 : 003. 074

Ягмуджи-Агеева К.Е.

СИНЕРГЕТИКА ЛЕКСИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ *ТЕМПОРАЛЬНІСТЬ*

Лексична категорія темпоральності є цікавим об'єктом дослідження, оскільки всі об'єкти навколишньої дійсності, включаючи людину, існують у певному часі. Концептуальна сфера, що співвідноситься з поняттям часу, є одним з найістотніших компонентів мовної картини світу, один із фрагментів якої представлений лексичними засобами на позначення часу.

Час завжди цікавив людину, від античної епохи до сьогодення філософи та вчені різних напрямків досліджували час. Прикладом слугує одна із останніх книжок «Коротка історія часу» («Від Великого вибуху до чорних дір»), написана відомим англійським фізиком Стівеном Хокінгом, розповідає про появу Всесвіту, і, зокрема, про природу простору і часу з точки зору фізики та математики.

Історично основною одиницею для вимірювання коротких інтервалів часу була доба, тобто період обертання Землі навколо своєї осі. У результаті ділення доби на менші інтервали виникли години, хвилини і секунди. Для вимірювання триваліших інтервалів часу використовуються одиниці вимірювання рік, місяць і тиждень, що складаються з цілого числа діб. Рік приблизно дорівнює періоду обертання Землі навколо Сонця, місяць — періоду повної зміни фаз Місяця. Тиждень не має прямої астрономічної основи, однак також використовується як одиниця часу [0].

Час – одне з основних понять фізики і філософії. У класичній фізиці час — неперервна величина, характеристика світу, нічим не зумовлена. За основу для вимірювання береться послідовність подій, які вважаються достовірно відомими і відбуваються через рівні інтервали часу, тобто періодично. Швидкість плину часу не може від чого-небудь залежати, тому є сталою. Фундаментальною властивістю часу є його однонаправленість. Час завжди протікає від минулого до майбутнього. Основною одиницею вимірювання часу в фізиці є секунда. Періоди часу, коротші за секунду, вимірюються в долях секунди. Крім секунди використовуються численні похідні одиниці: хвилина, година, доба, тиждень, декада, місяць, квартал, пора року, рік, десятиліття, століття, тисячоліття, епоха, ера [0].

Час як філософська категорія є невід'ємним атрибутом світу, він почався із народженням світу й зникне, коли світ добіжить кінця. Серед філософів існує два суттєво різні погляди на час. Один із них розглядає час як фундаментальну структуру всесвіту, вимір, в якому відбувається послідовності подій. Такого реалістичного погляду притримувався, зокрема, Ісаак Ньютон, тому такий час часто називають Ньютонівським. Протилежна точка зору притримується думки, що термін *час* не позначає будь-якого реального виміру, через який *рухаються* об'єкти чи події, ані будь-якої сутності, що *пливе*, а є інтелектуальною концепцією, що дозволяє людям установити послідовність подій і порівнювати їх. Цієї другої точки зору дотримувалися Готфрід Лейбніц [0] та Іммануїл Кант [0], якого цитував Г. Маттей «Що в поглядах Лейбніца правильно, це анти-метафізична позиція. Простір та час не існують самі по собі, а в певному сенсі як наслідки того, як ми уявляємо речі. Вони ідеальні, хоча не в тому сенсі, в якому їх вважав ідеальними Лейбніц (вигадки, уяви). Ідеальність простору в його залежності від свідомості: це тільки умова відчуття... Кант зробив висновок, що «абсолютний час не є об'єктом зовнішнього відчуття; це радше фундаментальна концепція, яка передусім робить можливими інші відчуття»... Багато з того, що говорилося про простір, стосується, *mutatis mutandis*, часу, тож я не

повторюватиму аргументи. Наскільки простір - форма зовнішньої інтуїції, настільки час - форма внутрішньої інтуїції... Кант стверджував, що час реальний, що це «реальна форма внутрішньої інтуїції» [0]. Отже, концепція, якої дотримувалися Готфрід Лейбніц [0] та Іммануїл Кант [0], стверджує, що простір і час «не існують самі по собі, а... є результатом того, якими ми уявляємо речі», оскільки ми можемо знати речі тільки такими, якими вони нам здаються [0].

Категорія часу у будь-якій мові визначається за допомогою дієслова, але час можна визначити і за допомогою лексичних одиниць. *Лексичний час* - це сукупність засобів вираження часових кореляцій за допомогою спеціальної темпоральної лексики: прислівників, прикметників, іменників, сполучників, прийменників, сполучень слів - іменних і прислівникових груп, вільних сполучень та фразеологічних одиниць з ідіоматичністю різного ступеню, прислів'їв та приказок, афоризмів, які містять сему *час*. У роботі розрізняємо два типи значень лексичних часових маркерів. В одних випадках вони уточнюють часові значення присудка, тобто вказують на той самий часовий план, що і часові форми: *I'm speaking at the moment*. В інших випадках лексичні темпоральні маркери і дієслівні часові форми суперечать один одному, тобто вказують на різні часові плани, більше того лексичні показники часу можуть виявитися навіть сильнішими, ніж часова форма, і нейтралізувати її значення, самостійно створюючи центр часового поля: *My friends leave tomorrow* [0].

Отже, лексична категорія *темпоральності* характеризується синергетикою лінгвістики (лексики і граматики), філософії та фізики.

Література

1. Час [Электронный ресурс] // Википедия : свободная энцикл. – Режим доступа: uk.wikipedia.org/wiki/Час (дата обращения: 09.01.2018)
2. Whitrow, G. J. Time in history: views of time from prehistory to the present day. — Oxford University Press, 1989. — 217 с. — ISBN 9780192852113.
3. Matthey, G. J. : UC Davis (1997-01-22). Critique of Pure Reason, Lecture notes: Philosophy 175 UC Davis
4. Гошилик Н.С. Час як засіб регламентації людської життєдіяльності / Н.С. Гошилик // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – № 5. – Луцьк : РВВ “Вежа”, 2008. – С. 284-289.

СЕКЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

УДК 811.161.1'373.7'255.4(043)

Рожченко А.В.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИЙОМІВ ПЕРЕКЛАДУ РОСІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ЦИКЛУ ПОВІСТЕЙ М.В. ГОГОЛЯ «ВЕЧОРИ НА ХУТОРІ БІЛЯ ДИКАНЬКИ»)

Фразеологія – це надзвичайно складне явище. Неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто і сенс всього висловлювання без знання фразеології. Багато наукових діячів працювало над проблемою фразеологічних одиниць.

Фразеологічні системи української та російської мов містять і спільні одиниці, й національно-самобутні, специфічні, однак переклад будь-яких фразеологічних одиниць потребує врахування найбільш важливих компонентів їхньої семантики: переносного, або образного; прямого, що складає основу образу; емоційного; стилістичного; структурно-граматичного; національно-етнічного [1, с. 48–49].

Для того, щоб в теоретичному плані говорити про прийоми перекладу фразеологічних одиниць, необхідно всю фразеологію даної мови розкласифікувати за якимсь обґрунтованим критерієм на групи, в межах яких спостерігався б як переважний той або інший прийом, той чи інший підхід до передачі фразеологічної одиниці. Існує 2 основних способи перекладу фразеологічних одиниць – фразеологічний (пошук в мові перекладу еквівалента, аналога) та нефразеологічний (дослівний переклад, калькування, дескриптивний переклад, описовий переклад).

Перекладач повинен вміти скористатися різними «видами перекладу» для досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів.:

- Еквівалент – фразеологічний зворот, що співпадає зі зворотом оригіналу за змістом, і за образної основи.

рос. *побиться об заклад* [2] – укр. *побитись об (у) заклад* [3]

рос. *подымають на смех* [2] – укр. *підіймати (брали) на сміх* [3]

рос. *хоть глаз выколи* [2] – укр. *хоч око виколи* [3]

рос. *убирайся к черту* [2] – укр. *забирайся к бісу* [3]

рос. *в ус не дул* [2] – укр. *у вус не дув* [3]

рос. *брались за животы со смеху* [2] – укр. *животи бралися зо сміху* [3]

рос. *убирайся к черту*[2] – укр. *забирайся к бісу* [3]

Аналог – стійкий оборот, який за значенням адекватний звороту мови оригіналу, але по образній основі відрізняється від неї повністю або частково.

рос. *подпускать тулусы* [2] – укр. *точити баяси* [3]

рос. *мороз подрал по коже* [2] – укр. *мороз пішов за спиною* [3]

рос. *не во гнев будь сказано* [2] – укр. *даруйте на слові.* [3]

рос. *краснеет как горячий уголь* [2] – укр. *червоніє як жар* [3]

- Описовий переклад, тобто переклад шляхом передачі змісту англійського звороту вільним словосполученням. Описовий переклад застосовується тоді, коли в мові відсутні еквіваленти та аналоги.

рос. *был весьма не в духе* [2] – укр. *він у дуже поганому настрої* [3]

Абсолютний еквівалент – *був не в душі*

рос. *дал тягу* [2] – укр. *втік*[3]

Абсолютний еквівалент – *п'ятами накивати; дати ходу (тягу, дропака, дмухаца).*

рос. *хватил на душу греха* [2] – укр. *согрішив* [3]

Абсолютний еквівалент – *узяти гріх на душу.*

рос. *побиться об заклад* [2] – укр. *заложити ся* [3]

Абсолютний еквівалент – *побитися в заклад*

- Калькування. Метод калькування застосовується в тих випадках, коли перекладач хоче виділити образну основу фразеологізму, або коли англійський оборот не може бути переведений за допомогою інших видів перекладу.

рос. *влезла свинья в хату, да и лапы сует на стол* [2] – укр. *влізла свиня в хату та ще й ногами на стіл преться*[3]

рос. *живут, как венки вьют*[2] – укр. *живуть, як вінки в'ють* [3]

рос. *в зуб не знал* [2] – укр. *ні в зуб не знав* [3]

рос. *поминай как звали* [2] – укр. *поминай як звали* [3]

- Дескриптивний переклад. До дескриптивного методу вдаються переважно при виявленні лакун – відсутніх в мові перекладу адекватних фразеологічних одиниць. Зміст лакун компенсується за рахунок тих засобів, що є в мові: вільних словосполучень та моно лексем.

рос. *строить любовные куры*[2] – укр. *любоців прагнути* [3]

рос. *строить раздобар взял* [2] – укр. *стати балакучим* [3]

рос. *выпроводит его подобру-поздорову* [2] – укр. *витурити його, доки живий та цілий*[3]

Таким чином, вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і зуміти передати їх значення, яскравість і виразність. Так як фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того чи іншого фразеологізму. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто і сенс всього висловлювання.

Таким чином, переклад ФО у творах М. Гоголя здійснюється за допомогою повних чи відносних еквівалентів, аналогів, описових варіантів і калькування. При цьому перекладач використовує не тільки закономірні міжмовні відповідності, а й ураховує конотативні та стилістичні опозиції варіантів фразеологізмів двох мов, їх експресивність/нейтральність, літературність/ діалектність, загальноновживаність/застарілість, книжність/розмовність. Близькість тематики творів письменника українському читачеві, спорідненість двох мов аж ніяк не полегшують роботу перекладача, навіть ускладнюють її, вимагаючи більш детального аналізу змісту й форми творів, ретельнішого відбору фразеологічних відповідників. Сам текст перекладу, звичайно, не буде повністю тотожним текстові оригіналу, хоч і (в ідеалі) передаватиме позицію, думки автора та специфіку його стилю. [4]

Література

1. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладних творів української літератури англійською мовою / Р. П. Зорівчак. – Львів, 1983.
2. Гоголь Н. Вечера на хуторі близ Диканьки: [текст] / Н. Гоголь. – Х., 1982.
3. Гоголь М. В. Повісті: [текст] / М. В. Гоголь. – Х., 2007.
4. Корнева Л., Сологуб Л. Фразеология Николая Гоголя: оригинальный текст и перевод / Л. Корнева, Л. Сологуб – Полтава, 2009.

УДК 811.112.2'373.7

Гнибеда Т.С.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, РОСІЙСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ)

Мова художньої літератури – це найбагатша сфера використання фразеологічних одиниць. Образність, експресія, що характерна для більшості фразеологізмів, дозволяють авторам уникнути шаблонності, сухості та знеособленості у своїх творах. Фразеологічні звороти – це ефективний засіб характеристики особистості (героя), її оцінки та самооцінки. Досить часто вони апелюють до емоційного сприйняття інформації або ж використовуються для підсилення комунікативного ефекту. Тому письменники часто звертаються до

фразеологічних багатств своєї мови як до невичерпного джерела мовної експресії. Естетична роль фразеологічних засобів визначається вмінням автора відібрати потрібний матеріал і ввести його в текст. Також художники слова можуть використовувати фразеологізми як «сировину», що підлягає «творчій обробці». В результаті фразеологічного новаторства письменників виникають оригінальні словесні образи. Творча обробка фразеологізмів надає їм нового експресивного забарвлення, посилюючи їхню виразність. Найчастіше письменники перетворюють фразеологізми, які мають високу ступінь стійкості лексичного складу. При цьому змінені фразеологізми зберігають художні якості загальнонародних – образність, афористичність, ритміко-мелодійну впорядкованість.

Існує вже чимало робіт науковців, що працювали в сфері вивчення фразеологізмів: Ю.С. Степанова, Н.Д. Арутюнової, В.В. Воробйова, В.М. Шаклеїна, В.А. Маслової, П. Мюлднера-Нецковського, А.М. Левіцького, Р.П. Зорівчака, С. Ковганюка, О.П. Левченка, та інших.

Фразеологізми – це стійкі, зв'язані єдністю цілісного змісту, постійно відтворювані в мовленні сполуки або висловлення, які ґрунтуються на стереотипах етносвідомості, є репрезентами культури народу й у ряді випадків характеризуються образністю й експресивністю.

Переклад фразеологізмів є складною і творчою справою. Дослідники виділяють 4 способи перекладу фразеологічних одиниць.

1. Більшість дослідників (В.Н. Комісаров, Л.Ф. Дмитрієва, С.Є. Кунцевич, К.О. Мартінкевіч, Н.Ф. Смирнова) виділяють чотири основні способи перекладу образної фразеології. Перший тип відповідностей зазвичай іменують фразеологічними еквівалентами. При використанні таких відповідностей зберігається весь комплекс значень перекладної одиниці. У цьому випадку у мові перекладу є подібний фразеологізм, що співпадає за всіма параметрами з фразеологічною одиницею оригіналу.

2. Як зазначає В.Н. Комісаров, другий тип фразеологічних відповідностей представляють так звані фразеологічні аналоги. У разі відсутності фразеологічного еквівалента, слід підібрати у мові перекладу фразеологізм з таким самим переносним значенням, заснованим на іншому образі. Ми називаємо такий спосіб перекладу – переклад із урахування семантики фразеологізму.

3. Як зазначає Л.Ф. Дмитрієва, дослівний переклад, калькування фразеологічних одиниць може бути застосований лише в тому випадку, якщо в результаті калькування виходить вираз, образність якого легко сприймається російським читачем і не створює враження неприродності і невластивості загальноприйнятим нормам російської мови.

4. Л.Ф. Дмитрієва, С.Є. Кунцевич, К.О. Мартінкевіч, Н.Ф. Смирнова стверджують, що в цілях, пояснення сенсу фразеологічної одиниці, яка не має в російській мові ні аналога, ні еквівалента і не підлягає дослівному перекладу, перекладачеві необхідно вдатися до описового перекладу [2, 116].

Розглянемо фразеологізм *рос. оставить (кого-то) / остаться с носом* ‘залишити когось без того, на що розраховував; не здобути того, чого прагнув, або на що покладав надії; обдурити чи перехитрити когось, або самому зазнати невдачі’. Виникнення цього виразу пов'язане з безправним політичним становищем народу в давні часи. Ще в Київській Русі панівні верстви створювали умови, за яких процвітали хабарництво та підкупи. Яскравим свідченням цього є давнє народне прислів'я: «Не ходи до воєводи з носом, а ходи до нього з приносом». У цьому прислів'ї компонент «з носом», «ніс» означає те, що підлеглі приносили – «приношення», «хабарі». Це прислів'я, так точно показуючи тогочасну дійсність, подавало затурканій людині неприпустиму пораду: до воєводи треба йти не тільки зі звичайним хабарем («з носом»), а ще й з додатком для нього – «з приносом» [1, 196]. Адже може виявитися так, що звичайного хабаря буде замало, доведеться з ним, «з носом» безрезультатно повертатися додому (його воєвода не прийме, бо для нього потрібний ще й «принос»). Таким чином, людина не доб'ється того, чого прагнула, просила і залишиться «з носом». В українській мові зазначене семантичне значення виражене фразеологізмом

піймати / з'їсти / вхопити облизня – ‘азнати невдачі у тому, на що розраховував, сподівався, чого домагався’ [3, 112]. Розглянемо, як представлений даний фразеологізм в російській та українській літературі: «...Любил он эту Майю Якутину. С их курса ее любили четыре парня; все **остались с носом**. На последнем курсе Майя вышла замуж за какого-то, как прошла весть, талантливого физика.» («Страдания молодого Ваганова» В. Шукшин); «Охота вам в самом деле сердиться, дядя Миша. Я ведь тоже **с носом остался**. Вера-то за Никиту выходит.» («Мишука Нальмов» А.Н. Толстой); «Я дбав про харч, про хату для гурту цілого і про старців, що меткою за нами волочилися, а сам голодний, збіганий, як пес, **їв облизні** та думкою, як дурень, мав багатіти...» («На полі кров» Леся Українка); «Поткнувсь додому, та довелось **тікати, спіймавши облизня**. У хаті мачуха саме чинила суд і розправу над дітьми.» («Син волі» В. Шевчук).

У польській мові повного еквівалента даному фразеологізму не має. Тому розглянемо фразеологізм, який близький йому за семантикою: **(ktoś) daje się podejść** – ‘daje się oszukać, rada ofiarą czyjegoś podstępni, czyjejs zdrady’ [4]. В літературі він представлений наступним чином: «Ostrzegaleś mnie przed nim, a mimo to **dałem się podejść jak dziecko**.» – «Ти застерігав мене, і, незважаючи на це, я довірився йому, як дитина, і дав ошукати себе.»; «Myślałem, że policja. Przyjechali dwoma radiowozami. Volkswagenu. Wyglądały na prawdziwe. Tomek **dał się podejść**, ale kto mógł pomyśleć...» – «Я думав, що це поліція. Приїхали дві патрульні машини. Фольксвагени. Вони виглядали як справжні. Tomek дав себе ошукати, але хто б міг подумати.» («Drzymalski przeciw Rzeczpospolitej» A. Baniewicz).

Фразеологічні одиниці, функціонуючи в літературі української, російської та польської мов, все ж зберігають своє аутентичне семантичне значення, яке з часом не змінюється.

Семантичне значення фразеологізму може бути передане однаковою формою в усіх трьох мовах. Більшість розглянутих фразеологізмів української та російської мови має фразеологічні кальки, що характеризуються повною лексичною і семантичною відповідністю, структурною усталеністю. Це пояснюється тим, що ці дві мови досить довгий час співіснували та мали спільну історію. І в багатьох випадках під час перекладу таких фразеологічних одиниць перекладач може скористатися буквальним перекладом. Чого не можна сказати про фразеологізми польської мови. Так, безумовно, у її фразеологічному фонді наявні такі фразеологічні одиниці, що мають схожу структуру та є семантичними відповідниками до фразеологізмів російської і української мов. Але більшість фразеологічних одиниць польської мови не можна перекласти буквально, адже семантичне значення, закладене у певній польській фразеологічній одиниці, може бути виражене зовсім іншою формою в російській та українській мовах.

Розглянемо варіанти перекладу речення з фразеологізмом із книги «Choroba dyplomatyczna» (Passent Daniel): «"Przeżyłem" trzech radców – ludzi skądinąd inteligentnych, kompetentnych, władających językiem hiszpańskim. Żaden **prochu nie wymyślił**, nie wystąpił z ciekawym pomysłem, o nic nie walczył.» – «"Я пережив" трьох радників – людей, зрештою, інтелігентних, компетентних, які володіють іспанською мовою. Та жоден з них **пороху не винайшов**, не виступив з цікавою ідеєю, ні за що не боровся». Як ми бачимо, цей буквальний переклад є неправильним, адже тут переданий неправильний зміст. В оригіналі маємо польський фразеологізм **prochu nie wymyślił** ‘ktoś jest mało inteligentny, ograniczony umysłowo’ [4], який просто неможливо перекладати буквально. В даному випадку необхідно шукати еквівалент в українській мові, який має аналогічне лексичне значення або наближене. І таким еквівалентом є фразеологізм **зірок з неба не знімає** ‘не відзначатися особливими здібностями, розумом’. Отже адекватним перекладом вищезазначеного речення можемо вважати наступний варіант: «"Я пережив" трьох радників – людей, зрештою, інтелігентних, компетентних, які володіють іспанською мовою. Та жоден з них **зірок з неба не знімає**, не виступив з цікавою ідеєю, ні за що не боровся».

Таким чином, найкращим способом перекладу фразеологічних одиниць, можна вважати пошук семантичних еквівалентів в інших мовах, тільки так можна уникнути грубих

помилки (перекручення змісту оригіналу) під час перекладу. А якщо такий еквівалент відсутній, то необхідно звернутися до описового перекладу.

Література

1. Бирих А.К. Русская фразеология. Историко-этимологический словарь: ок. 6000 фразеологизмов / А.К. Бирих, В.М. Мокиенко, Л.И. Степанова; под ред. В.М. Мокиенко. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Астрель: АСТ: Хранитель, 2007. – 928 с.
2. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Учебное пособие / В.Н. Комиссаров. – М.: ЭТС, 2002. – 424 с.
3. Медведєв Ф.П. Українська фразеологія. Чому ми так говоримо / Ф.П. Медведєв. – Х.: «Вища школа», 1977. – 232 с.
4. Słownik poprawnej polszczyzny. – Режим доступу: <https://dobryslownik.pl>

УДК 373.3/.5.016:81/82

Середа К.О.

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ У ШКОЛЯРІВ

Проблема формування читацьких інтересів залишається недостатньо розв'язаною, незважаючи на загальне зростання інтересу вітчизняних дослідників до розвитку читацьких умінь і навичок. Аналізуючи останні дослідження і публікації, ми з'ясували, що проблема розвитку читацьких умінь і навичок, самостійної роботи з книгою, формування читацьких інтересів завжди хвилювала та привертала до себе увагу вчених, методистів, педагогів-практиків. Такі науковці, як Д.Б. Ельконін, Т.Г. Єгоров, О.Я. Савченко, І.П. Гудзик та інші розглядали суть процесу читання та його складові. А.А. Брудний, І.А. Зимня, О.А. Леонтьєв, Н.В. Чепелева вважали, що процес читання має зовнішню і внутрішню сторони. Внутрішня сторона читання включає осмислення та розуміння змісту тексту, зовнішня – операційну сторону читання. Також приділяли велику увагу самостійній роботі з книгою такі класики педагогічної думки, як Я.А. Коменський, К.Д. Ушинський, В.О. Сухомлинський, і літературні діячі Іван Франко, Леся Українка, Олена Пчілка та інші.

Питання про формування читацьких інтересів торкався ще Віссаріон Григорович Белінський. Він не тільки дав у своїх статтях приклад мистецтва читання, але й звернув увагу на необхідність оволодіння цим вмінням усієї читацької публіки. Його призив було підхоплено передовий педагогічною громадкістю середини та кінця 19 століття. Про це свідчить опит вчителів-словесників Стюніна, Водовозова, Островського, які спиралися у читацькому розвитку дітей на опит читання Белінського. «Він вдихнув, - говорив В.П. Островський, - живу душу у шкільну схоластику».

На початку 20 століття на допомогу школі прийшла теорія теоретичного читання, на основі якої розроблялась методологія та відповідна методична система. Ідея творчого читання знайшла теоретичне обґрунтування в трудах Л.С. Вигосткого та А.А. Потебні. Також варто процитувати експертні висновки Російської Академії освіти, представлені в 2005-2006 роках. «За допомогою літератури (в підручнику 7 класу) формується цілісне уявлення дитини про світ і про своє місце в цьому світі, що, безсумнівно, сприяє його успішній соціальної адаптації. Книга долучає учнів до загальнолюдських і національних цінностей, прищеплює культуру спілкування і толерантність ... У відборі текстів можна відзначити різноманітність жанрів, багатство авторських імен, великий виховний потенціал».

Можна виділити основні засоби розв'язку розвитку інтересу до читання у школярів, як уроки позакласного читання, використання елементів театральної педагогіки та впровадження у навчальний процес методів та прийомів інтерактивних технологій.

Велике значення у вихованні літературного смаку, у формуванні мотивації підліткового читання грають комплексні заходи, які передбачають естетичне виховання шляхом використання синтезу мистецтв. Сюди можна віднести і уроки позакласного читання з літератури. У роботі з позакласного читання дітям потрібно надавати більше творчої свободи, ніж на уроках літератури.

Мета уроків позакласного читання: привчити учнів до систематичного самостійного читання. Досягненню мети може сприяти стимулювання читацького інтересу, створення самостійного читацького досвіду.

Освітнє: завдання: навчити самостійному й усвідомленому читанню. Розвиваюче: розвиток інтелекту, вдосконалення навичок читання, розвиток пізнавальних процесів, творчих здібностей, навичок усного мовлення.

Виховна мета: моральне та естетичне виховання, розширення кругозору, виховання мислячого читача, який розмірковує.

Уроки позакласного читання розвивають смак, розширюють кругозір, розвивають творчу активність, підвищують загальну культуру учнів. Комплексного вирішення цих цілей і завдань можна досягти, ґрунтуючись на принципах асоціативного з'єднання різних за жанром, стилем і ритму художніх текстів, музичних і відео фрагментів, об'єднаних спільною ідеєю; ця форма роботи на уроці літератури дозволяє яскравіше і емоційніше впливати на школярів, легше сприймається, допомагаючи їм при цьому зіставляти, розмірковувати, робити висновки. Використання окремих яскравих деталей оформлення допомагає підкреслити епоху, донести конкретний задум, створити емоційну атмосферу занурення у мистецтво.

Театральне мистецтво є ефективним і унікальним засобом художньо-естетичного виховання учнів. Застосування у практиці освітнього процесу засобів театрального мистецтва (на уроках літературного читання, риторики, навколишнього світу) сприяє розширенню загального та художнього кругозору дітей, загальної і спеціальної культури, збагачення естетичних почуттів і розвитку художнього смаку.

Розучування ролей, робота над художніми творами, формування сценічного образу сприяють розвитку у них пізнавального інтересу, який при подальшій підтримці з боку педагога переростає в пізнавальну активність, і в майбутньому - пізнавальну потребу. Розвиваючи вміння діяти самостійно, відповідально підходити до будь-якого завдання, контролювати поведінку, мову, ми розвиваємо у дітей навик управляти собою.

Театральна педагогіка націлена на довільне осмислене управління самопочуттям, керовану мобілізацію психофізичних можливостей організму через активізацію творчих елементів. До переліку творчих елементів відносяться: увага до об'єкта, органи сприйняття (зір, слух і т.д.), пам'ять на відчуття і створення на її основі образного бачення, уява, здатність до взаємодії, - логічність і послідовність дій і почуттів, віра і наївність, відчуття правди, почуття перспективи дії і думки, почуття ритму, чарівність, витримка, м'язова свобода і пластичність, володіння голосом і вимова, почуття фрази, вміння впливати словом.

Для формування інтересу до читання і вивчення літератури можна використовувати різноманітні форми уроків та занять:

- урок-диспут;
- урок рекомендації твору;
- урок-спектакль;
- урок-свято;
- урок-інтерв'ю;
- урок-есе;
- інтегрований урок.

Учні на уроці-диспуті із задоволенням виступають, адже мають можливість продемонструвати результати своїх наукових пошуків, вчать логічно вибудовувати свої доводи і доказово міркувати, сперечатися. Читацькі диспути урізноманітнюють заняття, сприяють розвитку самостійності, кругозору, підвищують загальну мотивацію до навчання.

При підготовці уроку позакласного читання можна також провести анкетування, яке допоможе з'ясувати, яку книгу учень хотів б запропонувати для читання та обговорення в класі; яку роль він відводить собі в підготовці конференції, в яку групу він хотів би входити.

Форми проведення читацьких конференцій можуть бути різними:

- турнір літературних героїв;
- театр мініатюр;
- літературна вітальня письменника;
- літературна зустріч.

Інтерактивні методи та прийоми мають великий вплив на розвиток у учнів інтересу до читання. Інтерактивні технології передбачають таку організацію діяльності, яка має на меті створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свої успіхи, інтелектуальну спроможність. Це є співнавчання, взаємонавчання, коли учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами уроку.

Використання елементів інтерактивного навчання на уроках читання забезпечує усвідомлення учнями особистої значимості. Інтерактивне навчання сприяє позитивному ставленню до читання, появі зацікавленості уроками читання, адже потребують від дітей кмітливості, вчать витримки, виробляють уміння швидко зорієнтуватися і знаходити правильні рішення, крім цього сприяють формуванню дружніх стосунків між учнями, створенню сприятливого клімату у класі [1].

Аналізуючи останні дослідження і публікації, ми з'ясували, що проблема формування читацьких інтересів завжди хвилювала та привертала до себе увагу вчених, методистів, педагогів-практиків, але вона ще потребує подальших більш досконалих досліджень. У статті було представлено засоби розв'язку розвитку інтересу до читання у школярів, а саме: уроки позакласного читання, використання елементів театральної педагогіки та впровадження у навчальний процес методів та прийомів інтерактивних технологій.

Література

1. Карнаух Т. Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках читання / Тетяна Карнаух // Початкова школа. – 2011. – № 2. – С. 5 – 8.
2. Землянко М.М. Розвиток інтересу до читання [Електронний ресурс]/ М.М. Землянко. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/rozvitokinteresudocitanna/home>. – Заголовок з титул. екрану (дата звертання 08.11.2017)
3. Пархоменко С.М. Читацька культура: Методичка /С.М. Пархоменко // ДНЗ «Черкаський проф. автодорожн. ліц.» – Черкаси, 2012. – 26 с.

УДК 811.161.1

Лук'янець К.С.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНО-ЭКСПРЕССИВНОЙ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ СМИ)

Общество меняется и вместе с ним меняется язык. Наиболее ярко эти процессы отображаются в СМИ. Совершенствование лексики определяется противоречием между возможностями и желанием людей выразить свои мысли и чувства точнее. Стремлением достичь максимально экспрессивного эффекта, пресса активизирует возможности языка, в том числе и словообразовательные. Примером служат изменения в публицистическом стиле. Выполняя двуединую функцию – информативную и экспрессивно-воздействующую, - этот стиль всегда использовал разнообразные средства усиления экспрессии, выражающие отношение автора к ситуации и влияние автора на читателя или слушателя.

В настоящее время в СМИ используют и литературное просторечие, и жаргонизмы. Среди языка СМИ особое место занимает эмоционально-окрашенная лексика.

Многие ученые занимались проблемой эмоционально-экспрессивной лексики, например, В.Г. Костомаров, Е.Ф. Петрищева, Ю.А. Бельчиков, Э.Д. Розенталь, М.В. Шилина, О.С. Ахманова, Г.Х. Шингаров, Е. М. Галкина-Федорук, В.И. Шаховский, М.С. Ретунская, Е.А. Добрыднева, Б.И. Додонов, Т.А. Графова, М.М. Бахтин, Л.Г. Бабенко, Г.А. Золотова и другие. Вильгельм фон Гумбольд отметил, что язык как деятельность человека пронизан чувствами. С тех пор как лингвисты стали изучать язык в тесной связи с человеком, в том числе и его эмоции, этот вопрос к настоящему времени кажется уже исчерпанным. Но,

несмотря на практически всестороннюю изученность в лингвистике таких понятий, как «эмоциональность» и «оценочность» в некоторых трудах они продолжают употребляться как синонимы, что не удивительно, поскольку все эти понятия - выразители субъективного мнения говорящего, которое может относиться к предмету речи, ситуации, собеседнику. Мы считаем необходимым разграничить понимание и значение этих терминов, изучить разницу в их употреблении. Все, что индивид сознает в данный момент времени, можно поделить на две части: на то, что относится к внешним объектам мира, воспринимаемое органами чувств, и на то, что координируется с субъективностью, куда включается все, относящееся к внутреннему миру индивида, его Я-мысли, переживания и другое, причем эмоции входят в обе эти части сознания, приводя к взаимопроникновению рационального и эмоционального.

Эмоционально-окрашенная лексика – это лексика, которая выражает чувства, настроение, субъективное отношение говорящего. В составе эмоциональной лексики можно выделить три группы: 1) слова, имеющие выраженную языковыми средствами эмоциональную окрашенность: бабуся, доченька, деточка, миленький, родненький; духотища, жарыща; 2) бранные слова: мерзавец, подлец, негодяй; 3) междометия: Bravo! Крышка! Черт побери! Подруга дней моих суровых, голубка дряхлая моя (А.С. Пушкин). Какой мерзавец! Боже мой! Какой неслыханный негодяй! (А. Н. Толстой). Некоторые лингвисты (Е. М. Галкина-Федорук) относят к эмоциональной лексике также слова, служащие обозначением испытываемых чувств, настроений, переживаний или средством выражения эмоциональной оценки: брезгливость, грубость, грусть, ненависть, отвращение, печаль, страх, гадкий, негодный, противный, скверный; ласковый, любимый, славный, чудесный. Актуальность выбранной нами темы определяется, многоаспектностью функций эмоционально-окрашенной лексики в различных текстах, индивидуально - творческим подходом в их использовании с целью самовыражения автора, особенностью восприятия тех, для кого создаются эти тексты. Работа со словом сложна, и она одинаково интересует представителей различных научных дисциплин, предлагающих свои подходы к изучению эмоций, выразительности текста, оценок и средств их воплощения (как лингвистических, так и нелингвистических), т.е. слов.

Эмоциональную лексику правомерно разделить на три группы: 1) слова, которые являются однозначными, не имеют переносных значений, как например, адресованные человеку: добряк, герой, первопроходец, чревоугодник, разбойник, дерзкий, отвратительный, неподражаемый; 2) слова, которые являются сами по себе нейтральными, но при переносном значении приобретают эмоциональность материал: боров, тряпка, дерево, орел, хищник, змея, слон); 3) слова, образованные с помощью аффиксов, которые дают ту или иную окраску: красивенький, миленький, светленький, мамочка, бабуля – с положительной окраской, и громила, детина – с отрицательной.

Все слова стилистически неравны. Одни воспроизводятся как книжные, придают речи торжественности, другие – как разговорные, звучат непринужденно. Стилистическая характеристика слова учитывает: принадлежность слова к одному из функциональных стилей или отсутствие функционально-стилевой закреплённости; эмоциональную окраску слова и его экспрессивную возможность. При помощи слов мы не только называем предметы, но и выражаем отношение к этим предметам и явлениям. Различные слои лексики по-разному используются для выражения определенной оценки. Наряду с нейтральными в эмоциональном плане словами (дом, море, читать), существуют слова, лексическим содержанием которых является обозначение эмоций: грусть, забавный, ненавидеть, любить. Эмоциональная окраска таких слов, как забавный и грустить, определяется их предметной направленностью. Данные слова непосредственно обозначают эмоции, настроения. Если считать такие слова эмоциональными, то такое понимание эмоциональных моментов в лексике будет основано не на лингвистических категориях, а на характеристике самих предметов и явлений. Экспрессивно- оценочные моменты могут быть объективно закреплены за словом. Необходимо различать, во-первых, слова, которые обозначают определенные эмоции и переживания, имеют эмоционально-оценочные значения; во-вторых,

слова, эмоциональная значимость которых создается при помощи словообразовательных средств; в-третьих, слова, в собственно лексическом значении которых заключена определенная оценка обозначаемых ими явлений. Только по отношению к двум последним группам слов было бы оправданным наименование «эмоционально окрашенная лексика», так как слова, обозначающие эмоции, не окрашены эмоциями, а непосредственно отображают их своими значениями. Эмоциональная окраска слова может выражать как отрицательную оценку, так и положительную. Поэтому эмоциональную лексику называют оценочной.

Следует заметить, что понятия эмоциональности и оценочности не тождественны, хотя и тесно связаны. Некоторые эмоциональные слова (междометия) не содержат оценки; а есть слова, в которых оценка составляет суть смысловой структуры, но они не относятся к эмоциональной лексике: хороший, плохой, нравится, не нравится. Особенностью эмоционально-оценочной лексики является то, что эмоциональная окраска «накладывается» на лексическое значение слова, но не сводится к нему. В составе эмоциональной лексики выделяют три группы. Слова с яркими коннотативными значениями, содержащие оценку фактов, явлений, признаков, дающие однозначную характеристику: вдохновить, великолепный, предсказать, мастер. Такие слова, как правило, однозначны, выразительная эмоциональность препятствует развитию у них переносных значений.

Изменение в экспрессивно-оценочной направленности ряда слов происходит непрерывно. В наше время произошло перемещение слов, некогда не сопровождающихся экспрессивно-оценочными пометами, в состав экспрессивно-оценочной («эмоционально-окрашенной», согласно Е.Ф. Петрищевой) лексики. Как не оценочные употреблялись слова главарь, дележ, пособник и другие, в значениях которых в современном языке явно обнаруживаются экспрессивно-оценочные.

Литература

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. 2-е изд. / О. С. Ахманова. – М.: Советская энциклопедия, 1969.
2. Графова Т.А. Коммуникативный аспект эмотивно-окрашенной лексики // Лингвистические и психологические исследования языка и речи: межведомств, сб. науч. тр. М., 1996.
3. Добрыднева Е.А. Экспрессивно-эмоциональная выразительность фразеологических единиц и ее прагматическая направленность // Семантика языка и текста: сб. науч. ст. Волгоград, 1998. 6. Додонов Б.И. Эмоция как ценность. М., 1978.

УДК 811.161.1373.43

Кушнеренко Ю.А.

КЛАССИФИКАЦИЯ НЕОЛОГИЗМОВ РУССКОГО ЯЗЫКА

Изучение неологизмов – одна из актуальных задач современной лингвистики. Существует разнообразие точек зрения и подходов к проблеме исследования. Интенсивность процессов обновления материала обуславливает потребность в обработке данных и дальнейшем развитии этой темы. Появление неологизмов в языке – это проявление на лексическом уровне основного свойства всех живых естественных языков – развития. Неологизмы, окказионализмы, архаизмы и историзмы – это факты языковой динамики.

Прежде, чем перейти к более глубокому изучению неологизмов, следует дать определение данному термина, которое очерчено в «Толковом словаре русского языка» С.И.Ожегова: *неологизм* (от греч. *neos* – 'новый' и *logos* – 'слово') – слова или обороты речи, созданные для обозначения новых предметов или выражения новых понятий. Огромный приток новых слов и необходимость их описания обусловили создание особой отрасли лексикологии – неологии – науки о неологизмах.

Учёные-лингвисты занимаются разработкой теоретической стороны неологии. Периодом становления неологической школы в России явились 60-е и 70-е годы XX в. До настоящего времени лингвисты не пришли к какому-либо общему мнению в определении

понятия неологизма. В нашей работе будем придерживаться понятия, выдвинутого ученым Н.М. Шанским: «неологизмы – это слова, которые, появившись в языке в качестве определенных значимых единиц, еще не вошли в активный словарный запас языка». Ю.К.Волошин называет собственно неологизмом «вновь созданный синоним к уже существующему слову для обозначения известного понятия и несущий определенные коннотативные оттенки».

Так, в исследованиях, проводившихся в стране в 1960-1970-е гг., большинство исследователей сошлись во мнении, согласно которому необходимо разделить все новообразования на две группы: новации языка и новации речи (В.Г. Гак, Ю.К. Волошин, А.Г. Лыков, Н.М. Шанский и др.). В первую группу входят слова, обозначающие новые предметы или понятия, но еще не вошедшие в активный словарный состав языка. Во вторую – созданные авторами инновации, которые не приобретают широкого распространения, не входят в язык. Каждая из групп, в свою очередь, подразделяется на подгруппы. Авторы выделяют среди неологизмов такие классы, как:

- 1) неологизмы (*аккредитация, андеграунд, модификация, миллениум, ньюсмейкер*);
- 2) собственно неологизмы (*овертайм, офлайн, портфолио, постер, рекрутинг, реестр, роуминг*);
- 3) чисто номинативные неологизмы (*пульсар, биофидок, антинейтрон, антиэлектрон*);
- 4) номинативно-стилистические неологизмы (*первопроходец, атомоград, автоград, звездолет; футурология, феминизация, плюрализм, космодром, луноход*).
- 5) лексические неологизмы (*земляне, прозападный, прилунение, луноход, омон, спецназ, гидроневесомость*);
- 6) трансформации (*многовалютный кредит, межбанковский рынок*);
- 7) семантические инновации или переосмысления (*bread деньги; drag сучища*).

Но определения этих терминов учеными понимаются по-разному.

Слова-неологизмы появляются в языке тремя путями:

- 1) путем словообразовательной деривации:
 - суффиксация (*заземлен-ый – заземлен-ость, накрут-ить – накрут-ка*);
 - префиксация (*пост-ельцинский, супер-выгодный*);
 - префиксально-суффиксальный способ (*бытов-ой – о-бытов-и-ть*);
 - сложение основ, часто – в сочетании с суффиксацией (*токсикомания, малокартинье*);
 - усечение основ, особенно характерное для образования неологизмов в разговорной речи (*шиз – из шизофреник*);
- 2) путем семантической деривации, т.е. развития в уже существующем слове нового, вторичного значения на основе сходства вновь обозначаемого явления с явлением уже известным (*теневой бизнес, теневая экономика*);
- 3) путем заимствования слов из других языков (*ваучер, имидж, маркетинг*).

Причинами появления новых слов в языке могут быть:

1. научное открытие (*лавсан, прилуниться, космодром*);
2. изменения в социальной структуре общества (*брокер, биржа, менеджер, мэр, департамент*);
3. появление новых понятий (*рэкет, шоп, фуриет*);
4. реализация тенденции языка к обновлению словарного состава (*арбитр – 'судья', спонсор – 'меценат', путана – 'проститутка'*);
5. стремление к выразительности художественного текста («*Есть изумление в отземлении – Не вниз, а вверх несут купола*». А. Вознесенский).

В языкознании существует классификация неологизмов по определенным критериям:

1. по способу образования:
 - словообразовательная деривация: (*блиц-опрос, брейн-ринг, фейс-контроль; ИИН, ОБС*);

- семантическая деривация (Люди, реально работавшие на благо страны, оказались за чертой бедности);
- заимствование из других языков (акциз, вендинг, дедлайн).
- 2. по условию создания:
 - неологизмы общезыковые (имиджмейкер, наличка, дисконтная карта, мувинговые услуги);
 - индивидуально-авторские (Тщетно отчаянный ветербился нечеловече. Капли чернеющей кровистынут крышами кровель. И овдовевшая в ночи вышла луна одиночить. В. В. Маяковский).
- 3. по степени новизны:
 - абсолютные (слоган, мейнстрим, кардинг);
 - относительные (мейнстрим, тусовка, пирсинг; капуста, письмо счастья, ксива).
- 4. по виду языковой деятельности:
 - неолексемы (тестер, секьюрити, роуминг, месседж, шейкер, демпинг, лузер);
 - неофраземы (прожиточный минимум, смешная цена, кредит доверия);
 - неосемемы (Например в словосочетании экология языка, существительное экология приобрело новое значение – «чистота языка»).
- 5. по цели создания и назначения:
 - стилистические (первопроходец, атомоград, автоград, звездолет);
 - номинативные (футурология, феминизация, плюрализм, космодром, луноход).

Итак, исследовав такое явление, как неологизация и лексические единицы, появляющиеся в процессе этого явления, неологизм – это слово, недавно вошедшее в язык. Следует отметить, что неологизмом слово остается до тех пор, пока носитель чувствует в нем новизну и пока он не станет фиксированным в толковых словарях языка.

Также, следует отметить, что неология – сравнительно молодая наука и остается ряд нерешенных проблем для исследователей.

Литература

1. Белошапкина В.А. Современный русский язык. - Москва : Азбуковник, 1997.
2. Лекант П.А. Современный русский язык. - Москва : Высшая школа, 1996.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка. - Москва : Советская энциклопедия, 1973.
4. Шанский Н.М. Лексическая деривация в русском языке // РЯШ, №3. – 1977.

УДК [811.161.2+811.161.1]`373

Заблоцька В.О.

ПРОБЛЕМА БЕЗЭКВИВАЛЕНТНОСТИ ЛЕКСИКИ РУССКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ

Термин «безэквивалентная лексика» встречается у многих авторов, занимающихся проблемами языка и перевода (Е.М. Верещагин, В.Г. Костомаров, Л.С. Бархударов, Я.И. Рецкер и многие другие). Широкая представленность в языке, расширение международных контактов – это причины, по которым безэквивалентная лексика стала привлекать внимание лингвистов.

Первой попыткой исследования вопросов, связанных с безэквивалентной лексикой, стали работы Г.В. Шаткова и Г.В. Чернова. В состав безэквивалентной лексики они включили различные лексико-тематические слова.

Г.В. Чернов под явлением «безэквивалентности» понимает «отсутствие эквивалента всех или одного из значений лексической единицы в словарном составе языка перевода». В языке перевода не существует понятия «безэквивалентность». Вероятно, следует рассматривать безэквивалентность как расхождение не понятий, а значений лексических единиц.

Подробное рассмотрение вопроса о безэквивалентной лексике представлено у Л.С. Бархударова в его монографии «Язык и перевод». Под безэквивалентной лексикой автор понимает «...лексические единицы одного из языков, которые не имеют ни полных, ни частичных эквивалентов среди лексических единиц другого языка».

В.Н. Крупнов определяет безэквивалентную лексику как «слова и словосочетания, обозначающие предметы, процессы и явления, которые на данном этапе развития перевода не имеют в нем эквивалентов».

С. Влахов и С. Флорин отмечают, что безэквивалентную лексику невозможно рассматривать «в плоскости одного языка, поскольку этот термин можно считать обоснованным лишь для науки, для которой сравнение категорий одного языка с категориями другого или других языков является ведущим методом исследования; таковы переводоведение, сопоставительное языкознание, контрастивная лингвистика, отчасти методика преподавания иностранных языков, отчасти лингвострановедение».

Таким образом, в данном случае «безэквивалентная лексика окажется совершенно необъятной группой слов (и словосочетаний), практически включающей чуть ли не всю лексику (и часть фразеологии) данного языка; исключение составят большинство терминов, небольшое количество общеязыковой лексики (обычно однозначные слова) и некоторое число имен собственных». Исследователи полагают, что такой необозримый материал не может служить источником исследований ни для теории, ни для практики перевода, и предлагают позаимствовать у В.Н. Комиссарова термин «переводческая эквивалентность» на уровне языковых знаков и, таким образом, определять безэквивалентную лексику как лексические (и фразеологические) единицы, которые не имеют переводческих эквивалентов.

Прагматическая безэквивалентность обусловлена расхождением прагматического значения между соответствующими лексическими единицами исходного и переводящего языков, т.е. несовпадением стилистических характеристик, эмоциональной окраски этих лексических единиц при совпадении их референциального значения.

В особую группу безэквивалентной лексики А.О. Иванов выделяет имена собственные и обращения, специфика которых заключается в том, что, в зависимости от избранного способа передачи, их безэквивалентность будет либо референциальной, либо прагматической.

О.А. Иванов подчеркивает, что нельзя отождествлять безэквивалентную лексику с непередаваемым: «непередаваемое в безэквивалентной лексической единице – это только отдельные непередаваемые на аналогичном уровне элементы значения, но не сама лексическая единица».

Сохранение национального колорита является одной из труднорешаемых проблем в процессе перевода безэквивалентной лексики и реалий как ее разновидности. При работе с безэквивалентной лексикой переводчик должен прежде всего учитывать особенности переводимой единицы, характер которых и обуславливает выбор переводческого приема. Основными способами перевода безэквивалентной лексики являются заполнение и компенсация.

Заполнение представляет собой процесс раскрытия смысла определенного понятия (слова, принадлежащего незнакомой реципиенту культуре), реализуемого посредством следующих переводческих приемов:

- описательный или разъяснительный перевод: «Я підбігаю до нього, приміряюся з усіх боків, милуюся, далі бережно зрізаю і кладу на бриль, бо в бриль його шапка не влезить» – «Подбегаю к нему, примеряюсь со всех сторон, люблюсь, потом бережно срезаю и кладу на соломенную шляпу сверху, потому что в нее шапка не влезит»;

- трансформационный (контекстный или контекстуальный) перевод: «Тут Иван с землей простился І на небі очутился І поехал, будто князь, Шапка набок, підбодрясь – «Тут Иван не забарився І на небі опинився, Шапку набік заламав, Розглядатися почав».

Суть **компенсации** состоит в том, что для снятия национально-специфического барьера в ситуации контакта двух культур, т.е. для облегчения понимания того или иного фрагмента

чужой культуры в текст в той или иной форме вводится специфический (приблизительный) перевод при помощи следующих приемов:

- переводческого аналога. Суть этого приема заключается в том, что вместо иностранной реалии переводчик использует реалию языка перевода, которая обладает собственной национальной спецификой, но в то же время имеет много общего с реалией исходного языка. Достоинством этого приема является его понятность для получателя переводного текста, которому в качестве переводческого эквивалента предлагается «родное» понятие. Недостатком приема выступает определенная неточность в его основе и возможность недопустимой национально-культурной ассимиляции; например: *равиоли – пельмени; регион-область.*

- калькирования, заключающегося в том, что «составные части слова (морфемы) или словосочетания заменяются их прямыми соответствиями на языке перевода»; например *исподница – спідниця*. «Многие священники перестали учить, что ад – это место мучений в **буквальном** огне. – Чимало священнослужителів більше не вчать, що пекло є місцем **буквальних** мук»;

- транскрипции (передача на уровне морфем) и транслитерации (передача на уровне графем). «*Він причепив до свого **бриля** червоний з вологістю кетяг калини й нитку бабиного літа...*» – «*Он прицепил к своему **брылю** красную гроздь калины и нить бабьего лета...*». «*Подруга-сусіда наділа Мотрі на голову **кибалку**, вирізану з товстого паперу, схожу на вінок*». – «*Подружка, соседка надела ей на голову **кибалку**, вырезанную из толстой бумаги, похожую на венок*». «*И ему сказал отец: «Ты, Гаврило, молодец!» – І йому сказав отець: "Ти, Гаврило, молодець!"*»

Г.Д. Томахин выдвигает практически идентичную классификацию способов перевода, не выделяя гипо-гиперонимического перевода, но предлагая трансформационный или контекстуальный перевод.

Итак, анализ работ, посвященных безэквивалентной лексики, показал, что среди исследователей языковедов нет единства при определении понятия безэквивалентности. У некоторых авторов определения безэквивалентной лексики носит общий характер. Они включают в безэквивалентную лексику все слова исходного языка, не имеющие эквивалентов в переводящем языке (В.Н. Крупнов). Другие сужают понятие безэквивалентной лексики до лексических единиц, называющих национально-специфические реалии, т.е. слова, обозначающие разного рода предметы материальной и духовной культуры, присущие только данному народу (А.Д. Швейцер, А.В. Федоров, В.С. Виноградов). Третьи (С. Влахов, С. Флорин, А.О. Иванов) рассматривают безэквивалентную лексику как комплексную группу, включающую в свой состав множество разрядов и реалии.

Безэквивалентность обусловлена расхождением референциальных значений лексических единиц исходного и переводящего языков, частным случаем которого выступает полное отсутствие соответствующего понятия в языке перевода, либо невозможность выразить референциальное значение исходного слова языка оригинала на аналогичном уровне плана выражения языка перевода.

Литература

1. Виноградов В.В. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). – М.: Изд. института общего среднего образования РАО, 2001. – 224с.
2. Иванов А.О. Безэквивалентная лексика. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2006. – 192 с.
3. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980.-341 с.

ОСОБЕННОСТИ И СПЕЦИФИКА РАБОТЫ ПЕРЕВОДЧИК-СИНХРОНИСТА

Синхронный перевод – наиболее сложный и самый престижный вид перевода.

Переводчик синхронист это наиболее высокооплачиваемая переводческая специальность. Любой человек, желающий стать им, должен обладать склонностью к этой профессии, любознательностью и крепкими нервами в особенности. Само собой разумеется, что в особые требования входят также хорошие лингвистические данные, широкий кругозор и общее развитие. Будущие переводчики должны обладать навыком понимать и быстро обрабатывать информацию, иметь хорошую память, быструю реакцию, уметь концентрироваться, быстро и спокойно реагировать на изменения ситуации. Также требуются хороший слух, зрение, чёткая дикция.

Чтобы учиться синхронному переводу, надо уже изначально быть сильным устным переводчиком, который не испытывает затруднений в переводе текстов средней сложности как с иностранного языка на родной, так и с родного на иностранный. Для синхрониста важно не только иметь богатый запас слов в самых разных областях знания, но и самому бегло и грамотно говорить на иностранном языке.

Переводчиков-синхронистов готовят на курсах лингвистических вузов. К обучению принимают людей уже владеющих иностранным языком на продвинутом уровне. Слушатели изучают теорию и практику синхронного и последовательного перевода. В программу обязательно входят занятия по стилистике русского языка и уроки сценической речи.

Отдельные занятия посвящены элементам невербального поведения. То есть языку мимики и жестов, а также переводческому этикету. На практических занятиях слушатели отрабатывают навыки интенсивного вхождения в новую тему на примере основных сфер применения синхронного перевода: экономика, политика, бизнес, технологии. Расширяют свой словарный запас, тренируют память, учатся слышать и интерпретировать услышанное.

В число практических занятий входит перевод лекций иностранных преподавателей в обстановке, предельно приближенной к реальной ситуации конференции и симпозиумов. Синхронный перевод близок к ораторскому искусству и актерскому мастерству. У переводчика должен быть богатый интонациями голос, с приятным тембром. Дефекты речи и плохое произношение недопустимы. Еще одно важное профессиональное качество переводчика-синхрониста – хорошее знание родного языка. Нужно знать структуру устной речи и иметь богатый словарный запас, ведь у переводчика нет времени на подбор нужного слова.

Лучше всего учиться такому виду перевода на практике. Для синхронного перевода, как и для перевода на неродной язык, колоссальное значение имеет психологический фактор. Чтобы стать синхронистом, нужно в какой-то момент преодолеть психологический барьер. В условиях «учебного» перевода сделать это невозможно. На первых порах следует больше готовиться к каждому синхронному переводу: штудировать параллельные тексты, подучивать терминологию, братья только за хорошо знакомые темы. В период обучения как промежуточный вариант пригодится и псевдосинхрон: это когда есть полный перевод выступления и надо только прочесть его, по возможности, не опережая оратора, но и не отставая от него больше, чем на половину предложения.

Сегодня, когда существует множество всевозможных мультимедийных гаджетов, можно для тренировки вставить себе в ухо наушник от плеера, пустить любой связный текст и попробовать переводить. Хорошо, если при этом рядом будет кто-то, кто сможет сделать ценные замечания со стороны. Можно все это записать на диктофон и потом самому прослушать, что получилось. Но, если приобретаемым навыкам такого скоростного устного перевода не будет практического применения, то учиться синхронному переводу совершенно бессмысленно.

Не стоит забывать, что синхронный перевод даже для опытного переводчика-синхрониста это всегда тяжелейшая работа на пределе человеческих возможностей. Имитация синхронного перевода на учебных занятиях и реальный синхрон в условиях, когда

оратор говорит в бешеном темпе, а половину слов вообще невозможно расслышать – это совершенно разные вещи.

Синхронный перевод – это ещё и эмоциональное напряжение. Как говорят сами переводчики, при этой работе то и дело приходится действовать «с места и в карьер». Если оратор говорит слишком быстро, синхронисту приходится сокращать сказанное, отсекая второстепенное. Времени на обдумывание нет, но и права на грубые ошибки тоже нет.

Несколько полезных советов для переводчика: основное правило переводчика – «не молчать и не сдаваться». Особенно не стоит хранить молчание во время речи докладчика. Точность перевода – это, бесспорно, вежливость и квалификация переводчика, но даже гранды периодически сталкиваются с докладчиками, синхронный перевод которых весьма затруднителен (как правило, к ним относятся ораторы, произносящие речь на неродном языке). Хорошо, если вы заранее получаете реферат доклада или материалы конференции. Еще одна хитрость – при возникновении «синдрома первой строчки», можно вознести хвалебную оду организаторам за приглашение, предоставленные возможности и т.д.

Перевод должен осуществляться с «правильным» внешним видом, максимально возможно выражающим спокойствие и уверенность в предмете, эти же ощущения предаются и слушателям.

Не стоит переживать, если кто-то исправил речь синхрониста, особенно когда причина уточнения – спецтермин, который переводчик по какой-либо объективной причине не смог подобрать или подобрал не вполне корректно. Стоит поблагодарить за конструктивную помощь и продолжить перевод с учетом поправки.

Перевод, сопровождаемый большим количеством цифровых, данных нередко вызывает трудности у начинающих. Возможно правильно перевести информацию, касающуюся примерно каждой третьей цифры и добавить палочку-выручалочку «и так далее». Относительно слушателей не стоит беспокоиться – если эти данные столь важны для них, они найдут расшифровку в реферате. Если же чрезмерная детализация им ни к чему, слушатели мысленно «поблагодарят» переводчика за то, что были избавлены от ненужной информации.

Свою речь придется постоянно корректировать: «так сказать», «как бы», «значит» выдают в переводчике новичка. Вместо упомянутых слов-паразитов стоит употреблять их окультуренные аналоги: «по моему разумению», «с учетом сложившихся обстоятельств» и т.д. Развернутые речевые конструкции обладают еще одной положительной особенностью – они маскируют паузы.

Технически синхронный перевод обеспечивается специальным оборудованием. Обычно переводчик находится в изолированной кабине, в его распоряжении микрофон и наушники с хорошей звукоизоляцией, чтобы собственный голос не заглушал голоса оратора.

Переводчик-синхронист может работать в переводческом бюро, а также в крупных организациях, госучреждениях, имеющих зарубежные контакты, например, в Министерстве иностранных дел. Профессионализм синхронного переводчика состоит в том, чтобы, независимо от того, была ли у него возможность подготовиться и насколько благоприятны внешние условия выполнения перевода, он должен все это отбросить и полностью сконцентрироваться на самом процессе перевода.

Перед началом встречи следует заранее уточнить стиль одежды, который ожидают увидеть заказчики. Переводчику не только нужно быть в хорошей форме, но и внешне выглядеть на достойном уровне, причем очень часто заказчику требуют соблюдения строгого дресс-кода, ведь переговоры могут проходить в разных условиях: в дорогом ресторане, бизнес-центре или же на природе. Также немаловажным является дружелюбие и незаметность, ведь хоть и переводчик полон глубинных знаний, но все же остается тенью автора.

Литература

1. Ширяев А. Ф. Синхронный перевод: деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода. - М.: Воениздат, 1979.- 183 с., ил.

2. В.В.Сдобников, О.В.Петрова. Теория перевода (учебник для студентов лингвистических вузов и факультетов иностранных языков. М., АСТ, Восток-Запад: Владимир: ВКТ: 2008 – 448 с.).

3. Чернов Г.В. Основы синхронного перевода. М.: Высшая школа, 1987. – 256 с.

УДК 81`373.423-115

Долгірева Ю.С., Котова А.В.

МЕЖЪЯЗЫКОВАЯ ОМОНИМИЯ КАК ЛЕКСИЧЕСКОЕ ЯВЛЕНИЕ (НА ПРИМЕРЕ РУССКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ)

Актуальность выполненного нами исследования определяется недостаточным освещением проблемы межъязыковой омонимии в близкородственных языках в современной сопоставительной лексикологии, практической неразграниченностью межъязыковой омонимии в русском и украинском языках.

Вопрос межъязыковой омонимии остается открытым долгое время. Проблеме данного вопроса посвящено достаточно научных трудов таких ученых, как А. А. Реформатский, Р. А. Будагов, В. В. Виноградов, Д. Н. Шмелёв, Ш. Балли, Л. В. Малаховский и многие другие.

Сравним определения, которые дают явлению омонимии и омонимам лингвисты. Часть ученых дают определение омонимам с точки зрения их звукового совпадения. Д. Н. Шмелёв определяет омонимию как «звуковое совпадение разных языковых единиц, которые семантически не связаны друг с другом», а омонимы как слова «совпадающие по звучанию, одинаковые по своей форме, но значения которых никак не связаны друг с другом, то есть не содержат никаких общих семантических признаков» [1.С. 54], «отдельные, самостоятельные слова, слова-двойники»; В. В. Виноградов определяет омонимию как совпадение разных слов или разных форм по своему внешнему звуковому облику [2.С. 30]; Л.В.Малаховский определяет омонимы как «слова одного и того же языка в один и тот же период его существования, тождественные друг другу хотя бы в одном из компонентов плана выражения, то есть совпадающие по звучанию и по написанию во всех или некоторых грамматических формах и при этом различающиеся хотя бы по одному из компонентов планов содержания – лексической и грамматической семантике» [3.С.56]. Таким образом, наметились два взгляда на омонимию. Исходя из первого взгляда, омонимиями признаются только такие одинаково звучащие слова, которые исконно были разными по форме и лишь в процессе исторического развития совпали друг с другом в едином звучании вследствие различных фонетических, и, в общем, случайных причин. Все остальные случаи, когда у слов с одинаковой материальной, звуковой оболочкой появлялось различное содержание, признаются явлением полисемии слова. Согласно второму взгляду, к омонимам относятся как слова исторически разные, но в силу исторических причин совпавшие по звучанию, так и те случаи, когда различные значения многозначного слова расходятся на столько, что материальная оболочка, связывавшая их, как бы разрывается, давая жизнь двум (или большему количеству) новым словам.

Межъязыковые омонимы – это слова двух языков, которые имеют одинаковую или почти одинаковую форму, но отличаются значением.

Подобные слова часто приводят к недоразумениям. Переводчик, видя «знакомое» слово в тексте, может неправильно его перевести, придав слову «родное» значение. Особенно часто такая проблема возникает в близкородственных языках. Слова, имея общее происхождение, в разных языках могут отличаться по значению. Причинами возникновения межъязыковых омонимов может быть случайное совпадение звучания; распад изначально многозначной лексемы; расширение или сужение семантической структуры слова, восходящей к единому этимону.

По мнению Н. К. Гарбовского, причиной возникновения межъязыковых омонимов является «денотативная межъязыковая асимметрия, вызванная тем, что разные языки в те или иные исторические периоды называли аналогичными по внешней форме лексемами,

восходящими к одной и той же лексеме классического языка, разные денотаты. Денотативная межъязыковая асимметрия отмечается иногда и при непосредственном заимствовании какой-либо лексемы. В процессе взаимодействия двух языков может происходить перенос значения заимствованного слова на другой предмет, то есть денотативная транспозиция» [4.С. 329].

Среди межъязыковых омонимов выделяют фонетико-графические, фонетические и графические омонимы.

Фонетико-графические межъязыковые омонимы в плане выражения характеризуются тождеством графической и фонетической формы при соответствующем различии в плане содержания. Это означает, что подобные омонимы могут выделяться только в языках со сходной графикой, например:

русск. баба устар. 'замужняя крестьянка', 'простая, необразованная женщина' и укр. баба 'мать отца или матери; старуха';

русск. кома 'крайне тяжелое, грозящее смертью состояние, характеризующееся нарушением всех функций организма' и укр. кома 'знак препинания, имеющий форму крючка'.

Внутриязыковые графические омонимы (омографы) тождественны в написании, но различны в произношении. Межъязыковые графические омонимы (межъязыковые омографы) – это слова разных языков, совпадающие графически, но различающиеся фонетически при соответствующем различии в плане содержания:

русск. листопад 'опадение листвы' и укр. листопад 1.'опадение листвы', 2.'ноябрь' – разница в значении буквы 'и' и в произношении безударного 'о';

русск. кишка 'перепончатая эластичная трубка, являющаяся частью пищеварительного канала человека или животного' и укр. кішка 'самка кота'.

Фонетические омонимы (омофоны) тождественны в произношении, но различны в написании. К межъязыковым фонетическим омонимам (омофонам), следовательно, должны относиться слова, соответствующие друг другу фонетически, но различающиеся графически: русск. выступ 'выдающаяся, выступающая вперед часть чего-либо' и укр. виступ 1.'углубление, выемка, уступ', 2.'публичное выступление', 3.'публикация произведения, статьи', 4. 'акция протеста'.

Существует множество нюансов, отличающих межъязыковые графико-фонетические, фонетические и графические омонимы от подобных же разновидностей внутриязыковых омонимов. Даже при использовании одного алфавита кириллицы или латиницы, в славянских языках при одинаковом звучании слов мы можем иметь разное написание, когда одному звуку соответствуют два разных знака (русск. кит и укр. кіт). А при разном звучании слов встречается одинаковое написание, когда двум разным звукам соответствует один знак – омонимия некоторых знаков алфавита славянских языков.

Также межъязыковые омонимы делятся на полные и неполные. Полные лексические омонимы определяются как слова, принадлежащие к одной части речи во всех грамматических формах, соответственно неполные (частичные) лексические омонимы – это слова, принадлежащие к одной части речи и совпадающие лишь в какой-нибудь одной грамматической форме (реже – в нескольких). Полнота/неполнота омонимов определяется тем, охватывает ли лексическая омонимия все ряды словоформ одного и того же слова или нет.

Примеры славянских полных межъязыковых омонимов в основном встречаются среди неизменяемых частей речи, например, в сфере наречий: русск. дурно 'плохо, скверно' и укр. дурно 1.'(разг.) даром, без оплаты', 2.'напрасно, зря', 3.'безнаказанно'; русск. беспечно 'не заботясь о чём-либо; беззаботно' и укр. безпечно 'то, что не таит в себе опасности или защищает кого-, что-нибудь от опасности'; русск. разом 1.'в один прием; сразу же, без промедления или очень быстро, мгновенно' 2. 'одновременно' укр. разом 'вместе с кем-, чем-нибудь'.

Итак, мы рассмотрели понятие межъязыковой омонимии, привели традиционную классификацию межъязыковых омонимов и закрепили это на практике, приведя различные примеры. Рассмотрев традиционную классификацию, мы выявили, что фонетических омонимов больше, чем других в русском и украинском языках, а также они в основном полные. Также, если рассматривать омонимы по частям речи, то существительных и наречных форм больше, чем каких-либо других.

Литература

1. Шмелев Д.Н. Проблемы семантического анализа лексики / Шмелев Дмитрий Николаевич. — М.: Наука, 1973.— 280 с.
2. Виноградов В.В. О грамматической омонимии в современном русском языке /Виноградов Виктор Владимирович. — Исследования по русской грамматике: избр. Тр. М. : Наука, 1975. — С. 13-32
3. Малаховский Л.В. Теория лексической и грамматической омонимии / Лев владимирович. — Л. :Наука, 1990. — 240 с.
4. Гарбовский Н.К. Теория перевода : Учебник /Гарбовский Николай Константинович. — М.; Изд-во Моск. ун-та, 2004.— 544 с.
5. Будагов Р.А. Ложные друзья переводчика. Человек и его язык. / Будагов Рубен Александрович. —М. Изд-во Моск. ун-та, 1976 .—С. 268-272.

УДК 82.02/09

Свчина Л.Б., Яловец Я.А.

ЦВЕТОВАЯ ПАЛИТРА СБОРНИКА А. БЕЛОГО «ЗОЛОТО В ЛАЗУРИ» И ЕЕ СИМВОЛИКА

С давних времен люди придавали особое значение чтению «языка красок», что нашло отражение в древних мифах, народных преданиях, различных религиозных и мистических учениях. Цветовые предпочтения человека во многом определяют его характер, настроение, отношение к действительности. По тому, на какой цвет мы обращаем внимание в тот или иной момент времени, каким цветом хотим окружить себя, можно многое рассказать о нас.

Практически все поэты Серебряного века «расцветивают» свои произведения. Цвет в эту эпоху приобретает особое значение и даже обретает «звучание». Через цвет передается эмоция автора, раскрываются его сокровенные мысли и мечты, в цвете воплощается эстетический пафос стихотворений. Цвет становится ключом к пониманию стихотворения и отражает своеобразие поэтического видения мира художника слова. Цветовую палитру в своих произведениях активно использовали такие поэты, как С.Есенин, А.Блок, В.Брюсов и др. А.Белый также обратился к использованию цветовой палитры в своем сборнике «Золото в лазури».

Сборник «Золото в лазури» вышел в свет в 1904 году в Москве. В нем были объединены стихотворения и лирические отрывки, написанные в 1900-1903 гг. Сборник был написан на природе в Серебряном Колодезе и в своем названии содержит два обозначения цвета. «Показать в поэзии значение цветов было одной из задач ... «Золота в лазури», - так писал сам автор - ... Цветами мы можем характеризовать самые сложные психологические состояния. Одно настроение можно представить лазурью с розово-золотистыми оттенками, другое - цветом серым с лилово-зелеными отсветами, третье - черным цветом с желтыми и рыжими пятнами...» [1, с.210].

Исследователи творчества А.Белого не раз отмечали особую остроту его зрительного восприятия. По словам Т.Ю. Хмельницкой, «Белый был наделен способностью остро видеть мир в линиях и красках. И этот изобразительный дар делает столь богатой и зрительно представимой его словесную палитру» [2, с.34].

Для передачи различных оттенков поэт изобретает свою цветовую палитру, создает свои ни на что не похожие метафоры, сравнения, эпитеты: «Меж листьев блистает закатный багрянец». «Сияя перстами, заря рассветала / над морем, как ясный рубин». «В небе гас

золотистый пожар» [3, с.64, 68, 61]. «В дали зеркальной, огненно-лучистой, / закрывшись тучей / и окаймив дугой ее огнистой, / пунцово-жгучей, огромный шар ... горит ... / багрянцем роз». «Сквозь зелень воздушность одела / их пологом солнечных пятен» [4, с.4, 90].

Золотой и лазурный - основные цвета сборника. Вынося в его заглавие данные цвета, автор подчеркнул их особую значимость для себя. Поскольку одним из ключевых образов в творчестве А.Белого является солнце, а его прославление - основная тема большинства лирических произведений поэта, то под образами золота и лазури следует, прежде всего, понимать символические образы солнца в небе, солнца, погруженного в голубой эфир.

В описании солнца, рассвета, зари, восхода, лучей, пожара, зарева, зарницы и др. Автор использует все оттенки золотого цвета: солнечный, золотой, золотистый, янтарный. «Солнце» Белого - это «золотое вино» и «солнечный диск», «солнечное блюдо» и «солнечный щит», «золотистый пожар» и «золото лучей».

Вторым не менее важным для поэтики А.Белого цветом является «лазурь». Она определяется как «светло-синий цвет, голубизна» [5, с.287]. Голубизна, в свою очередь, ассоциативно связана с воздухом, небом. Именно этот смысл слова лазурь актуализируется в поэзии А. Белого: «Все тот же раскинулся свод / над нами лазурно-безмирный...», «умчимся в эфир голубой», «пронизал голубую эмаль / огневеющий пурпур снопами» [3, с.62, 58, 43]. Кроме того, голубой часто ассоциируется с духовной чистотой. В связи с этим лазурь для поэта олицетворяет собой духовное возрождение человека.

Также одним из трех основных «священных» цветов, встречающихся в первом стихотворном сборнике Белого, является красный во всех его оттенках. А. Белый характеризует красный цвет как цвет Апокалипсиса. В нем сосредоточен ужас огня, страданий и демонического начала.

Одной из особенностей поэта является то, что он не просто передает цвет, а фиксирует его двойственную силу, используя отглагольные обозначения для цветов, которые по грамматическим признакам совпадают с причастиями: пламенеющий, огневеющий, золотеющий, снегоблещущий, голубеющий и др.

Следовательно, в поэтическом творчестве А. Белого цвет играет важную роль. Он является составной частью мировосприятия автора. Сам поэт выразил это так: «Цвета у поэтов - суть души» [6]. Основными в поэтики Белого являются три священных цвета - золотой, лазурный и красный во всех его оттенках. Эти цвета имеют божественное, внеземное происхождение. С их помощью А.Белый передает огненную атмосферу духовных поисков и блужданий.

Цветовое многообразие, многокрасочность мира, эмоциональная и духовная глубина цветовых образов отражают культуру Серебряного века. «Пусть не думают, что цвета, которыми мы, символисты, пользуемся, ... вульгарные краски маляров ... С помощью цветов, их соединений, их оттенков неизрекаемое и неизреченное становится показанным, запечатленным. Мы, символисты, умеем Цветами сказать о Вечности, Безвременности, Закате Души, Зове Зари, Напоре Эпохи, Душевной Тени, Страхе Ночи, Мире Неуловимых Шепотов, Неслышных Поступей» [1, с.210].

Литература

1. Валентинов Н. Два года с символистами // Вопросы литературы. 1994. Вып. 1. – 210с.
2. Хмельницкая Т.Ю. Поэзия А. Белого // Белый Андрей. Стихотворения и поэмы. М.-Л., 1966. – 10-55с.
3. Белый А. Сочинения: в 2 т.: М., 1990. Т. 1. – 43-68 с.
4. Белый А. Солнце: избранные стихотворения. М., 1992 – 90с.
5. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. М.: Педагогика, 1989. – 287с.
6. Долинский М.З. Искусство и А. Блок. М., 1985.

ПРОБЛЕМНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ПОЛЬСЬКІЙ МОВАХ

За останнє десятиріччя фразеологія досить помітною виокремилась з лінгвістичної науки в самостійну галузь. Незважаючи на багаточисельні дослідження в галузі фразеологічної науки, як в українському так і у польському мовознавстві, поняття «фразеологія» не є остаточно розкритим. Складність визначення цієї концепції обумовлена тим, що словосполучення, котрі називаються фразеологічними одиницями (ФО), численні та дуже різноманітні з точки зору структури та сенсу. «Межі фразеології як окремої наукової дисципліни ще не досить чітко виокремленні, - пише польська Емілія Козажевська. - «Незважаючи на те, що дослідження фразеології не стоїть на місці, думки дослідників все ще відрізняються у своїх поглядах на суть основної одиниці – фразеологічної одиниці» [1, 179]. Багато лінгвістів вважають, що у сфері фразеологічних досліджень можна проаналізувати не тільки складні вирази різних типів, але також більш великі компактні структури, що функціонують у мові закінчено (Станіслав Скорупка, Володимир Архангельський, Віктор Узженко). На думку Емілії Козажевської, «фразеологія - це поєднання слів, в якому усі з'єднання повністю або частково злексиколізовані, зазвичай таке ціле має інше значення, крім складових сполуки» [1, 10]. В свою чергу А. М. Левицка вважає, що фразеологічні одиниці є такими одиницями мови котрі не залишаються у постійній залежності від компонентів сполуки [2, 33-34].

Протягом кількох десятиліть формувалися теоретичні засади, методологія, система термінів та понять наукової фразеології, але набагато більше проблем в цій галузі залишаються невирішеними. Ми включаємо такі проблеми, як формування системи термінів і понять наукової фразеології. На жаль, до сьогодні досі не розроблено жодного методу, який б точно визначив одиниці фразеологічної системи.

Наразі, сьогодні для визначення фіксованих одиниць в українському мовознавстві використовують такі терміни: *фразеологізм* (Лариса Скрипник, Віктор Узженко, Ярослав Баран), *фразема* (Марко Демський, Микола Аліфенко), *ідіома* (Григорій Удовиченко). Щоб удосконалити та гармонізувати фразеологію, Іван Ковалик пропонує термін фразема. Згідно з цією пропозицією, мовна система про усталені словосполучення повинна носити назву – *фраземіка*, а саме усталені вирази це – *фраземні вирази* [3, 3]. Проте в українській лінгвістиці цей термін не є однозначним. *Фраземою* також називається постійна комбінація слів, які мають модель словосполучення. Така традиція була створена відповідно до концепції російського мовознавця В. Архангельського. На думку автора потрібно розмежовувати ФО і синтаксично вільні словосполучення, а також показувати зв'язок між компонентами і загальним змістом. Не існує також чіткого визначення терміну *ідіома* [4, 83]. Якщо розглядати цей термін в широкому сенсі, то він означатиме мовні одиниці, котрі неможна перекласти. Але, ми звернемось до більш вузького значення терміну *ідіома* – стійкий неподільний зворот мови, що передає єдине поняття, зміст якого не визначається змістом його складових елементів.

Через різні тлумачення цих термінів в своїй праці ми будемо використовувати термін *фразеологізм*, оскільки він є загальноприйнятим у традиції фразеологічної науки багатьох слов'янських мов (укр. фразеологізм, рос. фразеологизм, польск. frazeologizm, білор. фразеалагізм, словен. frazeologizem, чешск. frazeologismus, болг. фразеологизъм, мак, хорват. та сербск. фразеологизам) [5, 48].

Що стосується польського мовознавства минулого століття, то об'єктом лінгвістичних досліджень виступає термін «фразеологія». Польський лінгвіст Войцех Хлебда пропонує об'єктом дослідження називати *мовну фразеологію*, а саму дисципліну – *теоретична фразеологія* [5, 155].

Емілія Козажевська, беручи участь у дискусії, пропонує, подібно до фразеології українського мовознавства, використовувати такі терміни: *фразема*, *фразематика*, *неподільна одиниця мови* [1, 146].

Досліджуючи проблеми становлення фразеології як лінгвістичної системи можна виокремити три основні підходи до вивчення цієї науки:

1) Перший підхід полягає в тому, фразеологія створює саме окрему систему, котра відрізняється від лексичної системи. У таких дослідженнях акцент робиться на системних особливостях фразеології, які виражають себе в здатності створювати синонімічні та антонімічні пари.

2) Згідно другого підходу фразеологічні одиниці разом із лексичними утворюють лексико-фразеологічну систему. Особливістю такого підходу є те, що лексика та фразеологія розглядаються як два рівноправних учасника фразеологічної системи. Фактично, фразеологізми представляють собою невелику частину всього лексичного складу мови.

3) Третій підхід заперечує існування фразеологічної системи як такої. Основним аргументом цього підходу є ствердження, що фразеологія є різномірним цілим із зазначенням «надлишку» фразеологізмів в лексичному складі мови [3, 155].

Що стосується фразеологічної науки у її практичному застосуванні, то гостро постає питання еквівалентності фразеологічних одиниць у близькоспоріднених мовах. А саме, чи має фразеологічна одиниця лише один еквівалент, чи може мати декілька відповідників? Чи фразеологічні одиниці мають повну семантичну ідентичність, або частково різняться? Найбільш поширеною є класифікація фразеологічних одиниць з погляду кількісних та якісних еквівалентів. Спираючись на такий поділ ФО російський вчений В.Л. Архангельський [4, 96-97] вніс до лінгвістичної науки більш детальний кількісний поділ еквівалентів вираження. Цей поділ відрізняється *моноеквівалентами* та *частковими еквівалентами*. *Моноеквівалентами* дослідник називає абсолютні відповідники, які мають лише один еквівалент у мові перекладу. *«Частковими еквівалентами»* є ФО, котрі мають декілька відповідників в іншій мові. Ці співвідношення яскраво виражені такою формулою:

1: 1 - ФО в *x* відповідає рівно одному еквіваленту в *y*;

1: 2 (або більше) - коли ФО в *x* відповідає декільком еквівалентним синонімам у мові перекладу *y*;

1: 0 - де ФО у мові оригіналі *x* не має фразеологічного еквівалента на мові перекладу *y* [5, 27].

Складнішим постає питання про вивчення якісної еквівалентності. Лінгвіст В.Хлебда запропонував [5, 157], поділити якісну еквівалентність на семантичну та формальну. *Семантичний критерій* виділяє ступінь відповідності значень в порівнянні з ФО на мові перекладу, беручи до уваги їх можливі полісемічні варіанти. Цей критерій дозволяє відрізнити *повні еквіваленти*, тобто ті, що характеризуються семантичною ідентичністю, та *часткові еквіваленти*, визначення яких зазнає певних змін. Така проблема знаходить гостре відображення в перекладознавстві. Незважаючи на розвиток засобів полегшення перекладу, людині-перекладачу досить важко перекладати неоднозначні фразеологічні одиниці.

Під час дослідження становлення фразеологічної науки польської та української мов ми звернулися до теоретичних розробок багатьох лінгвістів, котрі допомогли нам зробити такі висновки:

- фразеологія – це найскладніше явище в лінгвістичній, та перекладознавчій науках;
- науці про фразеологічні одиниці потрібно приділяти якомога більше уваги, тому що вона постійно розвивається та відкриває нові грані дослідження;
- проблеми еквівалентності фразеологічних одиниць не перестають бути актуальними вже багато десятиріч.

Література

1. Kozarzewska E. Typy alternacji w związkach frazeologicznych / E. Kozarzewska // Prace Filologiczne. – 1969. – Т. XIX. – S. 179–184.

2. Lewicki A. M. O motywacji frazeologizmów / A. M. Lewicki // Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej : w 6 t. / [pod red. M. Basaja, D. Rytel]. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Polska Akademia Nauk, 1982. – T. 1. – S. 33–47.

3. Ковалик І. Фразеологія та її місце в системі наук про мову / І. Ковалик // Питання фразеології східнослов'янських мов : тези респуб. наук. конф. – К. : Наук. думка, 1972. – С. 3–5.

4. Архангельский В.Л. Некоторые вопросы русской фразеологии в связи с историей её изучения / В. Л. Архангельский // Ученые записки. Ростов-на-Дону, 1956. С. 46-57.

5. Chlebda W. Frazeologia polska minionego wieku / W. Chlebda // Polszczyzna XX wieku: ewolucja i perspektywy rozwoju ; [pod red. S. Dubisza, S. Gajdy]. – Warszawa, 2001. – S. 155–163.

УДК 811.16'255

Загрубська Е.В.

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОЗАЇЧНИХ ТВОРІВ О.С. ПУШКІНА
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТЕЙ «ДУБРОВСЬКИЙ»,
«КАПІТАНСЬКА ДОЧКА», «ПОВІСТІ БЕЛКІНА»)**

Сучасна наука все частіше досліджує важливу і загальнозначущу тему діалогу культур. У відкритому суспільстві увага до даної теми є глибоко закономірною. Цілком логічним також є звернення до неї вчених-лінгвістів, тому що це сприяє зближенню народів, взаємозбагаченню їх національних культур. Неможливо вивчення будь-якого літературного шедевр у рамках лише однієї національної культури – це вириває твір із загальносвітового літературного процесу і позбавляє дану культуру її національної специфіки.

Основним предметом уваги перекладознавства є співвідношення між текстом-оригіналом і текстом-перекладом, відмінність мовних засобів, в яких втілено зміст оригіналу в конкретних випадках. Багато лінгвістів вважають еквівалентність центральною проблемою перекладу. Цій проблемі присвячені статті таких відомих лінгвістів, як Ю. Найда, М. Бейкер, С. Гелверсон та багатьох вітчизняних дослідників, серед яких Р. П. Зорівчак, В. Н. Комісаров та інші. При вивченні теорії перекладу дослідники приходять до єдиної думки про те, що одним з найскладніших видів письмового перекладу є переклад художніх текстів. Перед перекладачем як творцем художнього тексту на мові перекладу стоять важливі і особливо складні завдання. Перекладач повинен глибоко і всебічно знати мову оригіналу, відображену в ній історію і культуру народу, створити текст, який максимально повно відображує оригінал в іншомовному середовищі. Він повинен не просто зберегти зміст оригіналу, але і його стиль, жанровий характер, естетику автора, засоби художнього вираження.

Актуальність дослідження зумовлена розглядом практичних питань перекладу прозаїчних творів класичної російської літератури О. С. Пушкіна («Дубровський», «Капітанська дочка», «Повісті Белкіна») О. Т. Гончаром українською мовою і осмисленням дослідженого матеріалу в літературно-критичному контексті.

Мета дослідження – здійснення комплексного зіставного аналізу текстів оригіналу й перекладу, встановлення ступеня відповідності перекладних творів текстам першоджерела, тобто кожному з оригінальних пушкінських творів.

Об'єктом дослідження представлені російські і українські художні тексти Олександра Сергійовича Пушкіна («Дубровський», «Капітанська дочка» та «Повісті Белкіна»), і насамперед – стилістичні архаїзми цих творів, перекладені О. Т. Гончаром .

Предметом дослідження є лексичні та граматичні трансформації, що використовуються при перекладі художніх текстів.

Для вирішення поставлених завдань ми застосовували методи описового та порівняльного аналізу, а також метод суцільної вибірки.

Теоретичне значення дослідження полягає у тому, що в роботі здійснюється комплексне дослідження особливостей перекладу російської художньої літератури XIX ст. на українську мову.

Практичне значення роботи полягає у тому, що матеріал даної роботи може бути використаний при викладанні теорії перекладу, порівняльної лексикології та процесуальної транслатології.

Перед перекладачем художньої літератури стоять особливо складні завдання: зберегти смислове ядро тексту, не втратити національно-культурної специфіки оригіналу і т.п. В цьому плані виявляється важливою проблема відтворення в перекладі образної системи початкового твору.

В основу сюжету «Дубровського» покладено повідомлений О. С. Пушкіну його другом П. В. Нащокіним епізод з життя одного білоруського небагатого дворянина на прізвище Островський (спершу роман так і називався), який мав процес з сусідом за землю, був витіснений з маєтку і, залишившись з одними селянами, став грабувати спочатку піддядих, а потім і інших.

Представимо результати нашого вивчення двох варіантів тексту на контактуючих мовах у вигляді послідовного аналізу ряду текстових уривків, які зацікавили нас певним чином у зіставному (перекладознавчому) плані.

Окны во флигеле были загорожены деревянною решеткою; двери запирались замками, от коих ключи хранились у Кирила Петровича [1: 7]. – Вікна у флігелі були заграбовані дерев'яними ґратами, ключі від яких зберігались у Кирила Петровича [2: 7].

Ми зустрілися тут із зміщеннями на рівні граматики. Слід зазначити, що найважливіша зміна – зміщення порядку слів у кінцевій частині фрази (інверсія). Переклад звучить сучасніше, і це закономірно: адже зворот, що легко сприймався читачем 170-літньої давності, не був би адекватно сприйнятий сучасним читачем – його так чи інакше довелося би замінити.

Расхаживая тяжелыми шагами взад и вперед по зале, он взглянул нечаянно в окно и увидел у ворот остановившуюся тройку [1: 12]. – Походжаючи важкими кроками туди й сюди по залі, він глянув ненароком у вікно і побачив, що біля воріт зупинилася трійка [2: 11].

В цьому прикладі дієприкметник не міг з'явитись у мові перекладу (його просто не існує), а от підрядне речення на його місці сприймається легко і органічно. Це цілком виправдана, системна і звична синтаксична заміна – нею користуються у подібних випадках усі досвідчені перекладачі.

Як і в попередньому творі, ми послідовно розглянемо приклад за прикладом «Повісті Белкіна», сформулювавши причини, з яких ми звертаємо увагу саме на ці місця тексту і описавши суть перекладацьких рішень та характер конкретних змін у вихідному варіанті.

Утром ученье, манеж, обед у полкового командира или в жидовском трактире; вечером пуни и карты [1: 52]. – Вранці навчання, манеж, обід у полкового командира або в жидівському трактирі, увечері пуни і карти [2: 61].

Переклад подібних слів і виразів не викликає особливих ускладнень, оскільки лексеми «жид, жидівський» широко вживалися в минулих століттях і в російській та в українській мовах і не супроводжувалися при цьому негативним забарвленням, з яким вони зараз у нас асоціюються. Збереження архаїзованого сполучення допомагає створити певний історичний фон, зберегти оригінальний колорит і відтворити манеру оповіді героя повісті Петра Гриньова.

У него водились книги, большею частью военные, да романы [1: 52]. – У нього водилися книги, здебільшого військові, та романи [2: 61].

Прочитавши подібне речення російською та українською мовами, розуміємо, що можливості зберегти відтінок застарілості, який виникає у сучасного читача, що бачить вираз «большею частью» (замість сьогоденного «большей частью») не вдалося би жодному з перекладачів, причому з об'єктивних причин. Абсолютно закономірно, що на місці варіанту, типового для XVIII - XIX століть, з'явилося слово «здебільшого».

Богатое собрание пистолетов было единственной роскошью бедной мазанки, где он жил [1: 54]. – *Багате зібрання пістолетів було єдиною розкішшю бідної мазанки, де він живе* [2: 61].

Ще один варіант цілком еквівалентного перекладу, де нескладно було зберегти обидва історизми – «*пистолеты*» і «*мазанки*» (однаково застаріли і майже вийшли з ужитку в обох мовах).

Роман «Капітанська дочка» відтворює яскраву сторінку російської історії, яку неможливо глибоко зрозуміти без уявлення про соціальні причини найпотужнішого селянського повстання в Росії. Саме тут і виникають найбільші труднощі, найбільш можлива небезпека нерозуміння читачем пушкінського тексту, яку навряд чи здатен зняти будь-який, навіть дуже вмільний сучасний перекладач.

Изменник помог Пугачеву вылезть из кибитки, в подлых выражениях изъясляя свою радость и усердие [1: 156]. – *Зрадник допоміг Пугачову вилізти з кибитки, в підлих виразах висловлював свою радість і старанність* [2: 151].

Слово «*подлый*» тут має значення «*льстивый, подбодростратный*».

Швабрін, прослухавши вірші Гриньова, дає йому пораду:

«...но послушай дружеского совета: коли ты хочешь успеть, то советую действовать не песенками» [1: 103]. – *«...але послухай товариської поради: коли ти хочеш мати успіх, то раджу діяти не пісеньками»* [2: 99].

Успеть (співставляючи з лексемою «*успіх*») – «*досягти успіху*» (порівняйте з рос. *преуспеть*).

Таким чином можна зробити висновок, що порівняльний аналіз російського та українського видань повістей О. С. Пушкіна «Дубровський», «Капітанська дочка» та циклу «Повісті Белкіна», показав, що в цілому О. Т. Гончару вдалося зберегти особливості будови речення, структуру, семантику, стилістичну тональність, властиву оригінальним уривкам, з якими йому довелося працювати.

На лексико-граматичному рівні перекладач прозаїчних творів Пушкіна часто вдається до зміщення порядку слів, тобто інверсії. Але ці дії виправдані, оскільки автор оригіналу та перекладач жили у різних століттях; тому певною мірою застаріли в стилістичному відношенні пушкінські фрази та звороти вже не вдалося б відтворити. Безумовно, не обійшовся перекладач і без різноманітних комплексних, тобто лексико-граматичних трансформацій. Здебільшого вони зумовлені системними розбіжностями у граматичній будові двох контактуючих мов (наприклад, російські дієприкметникові звороти просто необхідно буває замінити підрядними реченнями).

Перспективність подальших досліджень художнього перекладу творчості О. С. Пушкіна полягає у вивченні особливостей можливостей перекладу оригінальних творів іншою мовою з максимальним відтворенням змісту, думки й почуття, тобто надаванням їм нової форми, але зі збереженням враження та емоційної функції оригіналу.

Література

1. Пушкин А. С. Сочинения. В 3-х т. Т.3. Проза / А. С. Пушкин – М.: Худож. лит., 1987. – 527 с.
2. Пушкин О. С. Дубровський. Капітанська дочка. Повісті Белкіна: Романи – (Післямова О. Федосенка. Ілюстрації. М. Прокопенка) / О. С. Пушкин – К.: Молодь, 1981. – 192 с.
3. Рильський М. Т. Художній переклад з однієї слов'янської мови на іншу / М. Т. Рильський – К.: Академія наук УРСР, 1958. – 50 с.
4. Солодуб Ю. П. Теория и практика художественного перевода / Ю. П. Солодуб, Ф. Б. Альбрехт, А. Ю. Кузнецов – М.: АСТ, 2005. – 267 с.

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ)

Перевод устойчивых словосочетаний представляет собой одну из самых сложных и интересных проблем, разрабатываемых в рамках современной теории перевода. Трудности перевода устойчивых словосочетаний, объясняются сложностью их семантической структуры.

Проблемами перевода фразеологических единиц в целом занимались многие исследователи: В. В. Виноградов, Н. Л. Шадрин, С. Флорин, Е. Ф. Арсентьева, А. В. Федоров, В. Н. Комиссаров, наиболее подробно трудности, связанные с переводом устойчивых словосочетаний рассмотрены в работах Ю.П. Солодуба, Л.Ф. Дмитриевой, С.Е. Кунцевич, Е. А. Мартинкевич, Н. Ф. Смирновой.

Целью работы является – доказать связь устойчивых словосочетаний с национальным характером поляков и показать, как устойчивые словосочетания отражают менталитет польского народа. А также показать разные способы перевода польских устойчивых словосочетаний на русский язык. Так, задача исследования – изучить устойчивые словосочетания польского языка и национальный характер поляков, а так же рассмотреть разные подходы к переводу устойчивых словосочетаний.

Многие лингвисты (Ю.П. Солодуб, В. В. Виноградов, Ж. А. Голикова, В. Н. Комиссаров и др.) работали над толкованием фразеологизм, изучали их структуру и разрабатывали классификацию сочетаний. Так, по определению Солодуба Ю.П., фразеологизм (фразеологический оборот) - это устойчивое сочетание слов с целостным обобщенно-переносным значением, возникшим на основе образного переосмысления (семантической трансформации) словесного комплекса. Другой исследователь А.В. Кунин дает следующее определение: фразеологизмы - это устойчивые сочетания слов с осложненной семантикой, не образующиеся по порождающим структурно-семантическим моделям переменных сочетаний.

Существуют различные методы систематизации фразеологических единиц. Наиболее распространенной является классификация академика В.В. Виноградова. Согласно ей, все фразеологизмы с точки зрения семантической слитности компонентов можно разделить на три категории: фразеологические сращения, фразеологические единства, фразеологические сочетания. Фразеологические сращения – это семантически неделимые обороты, «значение которых совершенно независимо от их лексического состава, от значений их компонентов». К числу сращений относятся: «бить баклуши»// «zbijać baki», «валять дурака»// «gobić z siebie głupka», «у черта на куличиках»// «tam, gdzie diabeł mówi dobranoc» и др. Среди фразеологических сращений наиболее четко выделяются обороты, легко противопоставляемые свободным словосочетаниям равного состава («собаку съел»// «zęby zjadł na czumś», «подложить свинью»// «podłożyć komuś świnię»). Например, фразеологизм «перемывать косточки»// «policzyć kości» возник из свободного словосочетания перемывать косточки - «мыть останки умершего, чтобы вновь их закопать в землю, как того требовал древнейший обычай». Фразеологические сращения характеризуются абсолютной невыводимостью значения целого из значений составляющих компонентов. Сращения допускают сжатие, сокращение компонентного состава без ущерба для смысла: «ни в зуб ногой толкнуть» // «ani w ząb nogą pchnąć» – «ни в зуб ногой»// «ani w ząb nogą» – «ни в зуб»// «ani w ząb». Считается, что это выражение появилось от более старого словосочетания. Оно звучало, как "ни в зуб толкнуть не смыслит". Так говорили о ком-то, кто совершенно ничего не знает, не понимает, не разбирается в чём-либо.

Фразеологические единства – фразеологизмы, общее значение которых вытекает из значений составляющих частей. Большая часть фразеологизмов этого разряда образовалась в результате метафорического переосмысления свободных словосочетаний: «делать из мухи слона»// «gobić z z muchy słonia». Под выражением «делать из мухи слона» подразумевают

ситуацию, когда значимость какого-то события слишком сильно преувеличена; когда малозначительный факт пытаются преподнести как грандиозное событие. «Белая ворона»// «biały kruk». Сейчас чаще всего фразеологизм используется для описания людей, которые не похожи на других. Выражение «белая ворона» позволяет не столько подчеркнуть количественное отличие, сколько заявить о каких-то уникальных внутренних отличительных чертах того или иного человека.

Итак, между сращением и единством много общего, но имеются и существенные отличия. «Фразеологические единства, - отмечал В.В. Виноградов, - являются потенциальными эквивалентами слов». Между сращением и единством наблюдается тесное взаимодействие: единства постепенно перерождаются в сращения. Сращения, в отличие от единств, содержат различные архаические элементы. Так, сращение «бить баклуши» // «zbijać baki» может быть истолковано словосочетанием «предаваться безделью». К фразеологическим единствам академик В.В. Виноградов причисляет пословицы, поговорки и пословично-поговорочные выражения типа: «первый блин комом»// «pierwsze koty za płoty; «нет худа без добра»// «nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło». Фразеологические сочетания – словосочетания, состоящие из двух знаменательных слов, из которых одно имеет самостоятельное, а другое – связанное значение: «обращать внимание»// «zwrócić uwagę na kogoś/na coś» («внимание» будет всегда иметь одно и то же значение, а «обращать» будет менять смысл в зависимости от словосочетания, в котором оно употребляется: «обращать внимание – обращать в другую веру»), оказывать помощь, впадать в нужду и др. У многих фразеологических сочетаний один компонент легко заменяется другим. Так создаются разновидности сочетания (серии): «возводить поклеп»// «wznosić oszczerstwo», «возводить клевету»// «wznosić kalumnię», «возводить напраслину»// «wznosić potwarz».

Основные способы перевода устойчивых словосочетаний, были предложены С. Влаховым и С. Флорином. Также этим вопросом занимались и многие ученые-лингвисты, среди которых: С.Е. Кунцевич, Т.Н. Федуленкова.

Перевод фразеологизмов - это процесс, при котором происходит использование в языке перевода фразеологизмов различной степени близости. Таким образом, можно выделить полную, частичную, относительную эквивалентность. В процессе перевода используются следующие методы: 1. Фразеологический эквивалент. Метод, при котором исходная фразеологическая единица заменяется равноценной по всем критериям в языке перевода. В данном случае автор прибегает к антонимии, используя вместо эквивалентного «держать на крючке»// «trzymać kogoś w karbach» «не дать сорваться с крючка», придавая описываемой ситуации больше эмоциональности и стараясь передать все чувства главной героини в этот момент. 2. Неполный (частичный) фразеологический эквивалент. В процессе перевода подбирается фразеологизм, соотносящийся с многозначной единицей в языке-источнике, но которые не приравниваются всем ее значениям «глухая стена»// «ślepa ściana». Частичных эквивалентов относительно мало, в связи с тем, что явление многозначности не так характерно для фразеологии. 3. Относительный фразеологический перевод. Фразеологическая единица несхожа с исходным фразеологизмом по какому-либо признаку: изменение формы, синтаксической конструкции, последовательности, лексической сочетаемости и т. д. При переводе используется синонимичное фразеологическое выражение с заменой образа «прикусить языки»// «trzymać język za zębami». 4. К фразеологическим также относят и «контекстуальные» эквиваленты: переводчик не подбирает эквивалентного фразеологизма в языке перевода, а прибегает к созданию своего собственного, нового фразеологизма. Например, «прилипнуть, как банный лист»// «przyczepić się do kogoś jak rzep do psiego ogona».

Итак, фразеология - это наука об устойчивых сочетаниях с полностью либо частично переносным значением. Особенность природы фразеологизмов позволяет им обозначать сложные явления в выразительной и, главное, лаконичной форме. Наиболее общими признаками фразеологических единиц называют языковую устойчивость, семантическую целостность и раздельную оформленность. В работе использовалась классификация В.В.

Виноградова, выделяющего в составе фразеологии три раздела: фразеологические единства, фразеологические сращения, которые отличаются от фразеологических единств большей степенью семантической спаянности и фразеологические сочетания. В ходе исследования была описана структурная специфика фразеологизмов и рассмотрены основные способы перевода образной фразеологии. Термин «фразеологизм» (фразеологический оборот) употребляется обычно только по отношению к фразеологическим сращениям и фразеологическим единствам как их своеобразный терминологический гипероним. Также было выяснено, что при переводе фразеологических единиц перед переводчиком стоят две основные задачи: 1) строгое соблюдение норм сочетаемости слов в переводном языке; 2) передача образности фразеологизма.

Литература

1. Солодуб Ю.П. Современный русский язык. Лексика и фразеология. / Солодуб Ю.П., Альбрехт Ф.Б. Издательство. Флинта, Наука. 2000. – 264 с.
2. Виноградов В.В. Основные понятия фразеологии как лингвистической дисциплины.// Избранные труды. Лексикология и лексикография.- М., 1997. – 328 с.
3. Сергей Влахов, Сидер Флорин. Непереводимое в переводе: — Издательство «Международные отношения» М.: 1980. — 416 с.

УДК 824,161,1: 81'373.6

Лінник В.В.

ПРИМЕРЫ УПОТРЕБЛЕНИЯ НАРОДНОЙ ЭТИМОЛОГИИ В РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Способность народа переосмысливать мотивировку неизвестных ему лексических единиц, тем самым подстраивая их под свое сознание, определяет в какой-то мере его ментальность. Народная этимология является ярким примером смекалки и находчивости русского народа, отразившихся в его художественной литературе. Актуальность этой работы заключается в том, что в данном отрезке времени многие люди ориентированы на активное изучение своего национального прошлого, немаловажную роль в котором играет язык. Объектом данной работы является этимология. Предмет состоит в исследовании примеров народной этимологии, а именно, в русской литературе. Материалом исследования послужили произведения А. Пушкина, Н. Лескова, Д. Фонвизина, А. Грибоедова, И. Курчавова, В. Вально и др.

Этимология – это отрасль языкознания, исследующая происхождение слов, их первоначальную структуру и семантические связи. Основоположниками ее были древнегреческие философы, в трудах которых и появился термин *ετυμολογία*, образованный из *ἐπίστω* 'истина' и *λογος* 'слово, учение' и первоначально обозначавший 'науку об истине', или об истинном значении слов.

В современном языкознании конечной целью этимологического анализа считается определение того, где (в каком языке, диалекте), когда (исторический период), как (из каких составных частей – морфем, по какой словообразовательной модели), с каким значением возникло слово и какие изменения его формы и значения создали звуковую форму и значение слова, известные исследователю. Например, установлено, что слово *копейка*, появившееся в русском языке приблизительно в XVI веке (после 1535 года), было образовано от прилагательного *копейный* и обозначало первоначально серебряную монету с изображением царя, сидящего на коне с копьем в руке, – *копейная денга* [1, с. 383].

На данном этапе этимологию условно можно разделить на научную и народную. В данной работе исследуется народная этимология, которая является ложной, то есть основанной на лексической ассоциации, возникшей под влиянием просторечия, вследствие чего лексическое значение слова искажается и переосмысливается по образцу близкого ему по звучанию слова в родном языке.

У А. Пушкина в романе «Евгений Онегин» встречается слово «*ростбиф*» – ‘поджаренный кусок говядины, вырезанный из хребтовой части туши’ [2, с. 312]. Это слово было заимствовано русским языком в первой четверти XIX века из английского языка, где *roast* означает ‘жарить’, а *beef* – ‘мясо’ (буквально – ‘жареное мясо’). Оно было непонятно и неизвестно большинству носителей русского языка того времени (в тексте данная лексема фигурирует как варваризм): «Пред ним *roast-beef* окровавленный...» [3, с.33], то его происхождение попытались объяснить по случайному созвучию, возведя к глаголу разбить (розбив = *roast-beef*).

Такие искажения часто используются в художественной литературе для придания речи народного характера. В повести Н. Лескова «Левша» встречается такие примеры лексем с искаженным значением – «*нимфозория*», «*мелкоскоп*» и «*публицейские*»: «А те лица, которым курьер *нимфозорию* сдал, сию же минуту ее рассмотрели в самый сильный *мелкоскоп* и сейчас в *публицейские* ведомости описание, чтобы завтра же на всеобщее известие клеветой вышел». Соответственно, можно предположить благодаря каким лексемам исказилось звучание данных слов: *мелкоскоп* - вместо «*микроскоп*», соединение слов «*микроскоп*» и «*мелкий*»; *нимфозория* — вместо «*инфузория*»; соединение слов «*инфузория*» и «*нимфа*»; *публицейские* - соединение слов «*публичные*» и «*полицейские*».

Отнюдь не Н. Лесковым была введена народная этимология в русскую литературу, как полагали некоторые критики. В своих произведениях ее применяли М. Салтыков-Щедрин, А. Островский, В. Короленко, позже к ней прибегали М. Горький, В. Шукшин и др. Однако, Н. Лесков первым обратил внимание на то, что искажение слов служит удобным средством, с помощью которого русский народ вводит в свою речь новые непонятные слова и термины.

Как своеобразный протест и средство борьбы против засорения русского языка иностранными словами, еще Д. Фонвизин в своей комедии «Бригадир» высмеял чрезмерное употребление французских слов, а А. Грибоедов назвал подобную речь «смесью французского с нижегородским». Н. Лесков использовал народную этимологию для осмеяния низкопоклонства перед «иностранщиной», когда иностранные слова употребляют с целью произвести положительное впечатление на окружающих своей мнимой эрудированностью: «Я должна на Кавказ ехать мангральный дарзанс пить... у меня постоянный бекрень в голове» [4, т. 7, с. 70, 72].

Народная этимология может приобретать и огромную сатирическую выразительность. Это можно наблюдать на примере советской литературы в годы Великой Отечественной войны, когда немецкие слова умышленно переименовывались для достижения негативного отношения к захватчику. В повести И. Курчавова «Цветы и железо» эсесовский чин «*штурмбанфюрер*» переосмысливается так: «Будет тебе и штурм, будет тебе и баня, фюрер» [5, с. 21], а в повести В. Вально «Куда летишь, журавлик?» «гауляйтер» переделан в «*гавляйтер*». Подобно этим можно встретить и такие примеры, взятые выборочно из разных произведений, как «*Ворман*» (Борман), «*Врунишtedт*» (Рунштендт), «*крахдойч*» (райхсдойч), «*шутцполицай*» (шутцполицай) и т.д.

Итак, народная этимология как художественное выразительное средство выполняет множество функций, хотя их разграничение носит условный характер. На основе вышесказанного можно сделать вывод, что главной задачей народной этимологии в русской литературе является, во-первых, передача народного колорита и разговорной речи, чаще всего – просторечий, во-вторых, способность народной этимологии выступать в качестве такого комического средства как сатира дает возможность посредством народной этимологии высмеять определенные недостатки. И ввиду этого ее довольно часто используют в своих произведениях отечественные авторы.

Литература

1. О художественных функциях народной этимологии в русской литературе (На материалах творчества Н. С. Лескова и некоторых других писателей) / В. Е. Федорищев // Вопросы русской литературы. - 1989. - Вып. 2. - С. 96-104.

2. Этимология / Трубачёв О. Н. // Большая советская энциклопедия: [в 30 т.] / гл. ред. А. М. Прохоров. — 3-е изд. — М. : Советская энциклопедия, 1969—1978.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ

ПРОЯВИ СЛОВА: ЛЕКСИКОЛОГІЧНІ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Шабан А.В. РЕЛІГІЙНІ КОНЦЕПТИ В НОВОГРЕЦЬКИХ ПАРЕМІЯХ	3
Новикова А.О. ЕКСПРЕСИВНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ	4
Єршова К.О. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПАРАТИВНИХ АД'ЕКТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НОВОГРЕЦЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	7
Качанова Н.С. ВПЛИВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ФОРМУВАННЯ СЛОГАНІВ ГРЕЦЬКОЇ РЕКЛАМИ	8
Головач А.О. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ (НА ПРИКЛАДІ НОВОГРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	10
Кондрат'єва В.Д. УЗУАЛЬНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ В ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ	12
Ліпська О.Е. РОЛЬ ПАРЕМІОЛОГІЇ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	13
Семівол А. О. ЯКІСНІ АДВЕРБІАЛЬНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НОВОГРЕЦЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ	15
Шаламова Д.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОГО ПОЛЯ «ХРНМАТА» В НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ	16
Лаго Л.І. СТЕРЕОТИПИ В ТЕКСТІ ГРЕЦЬКОГО АНЕКДОТУ	17
Семенова М.Б. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФО З НУМЕРОЛОГІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВАХ (ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ)	20

СЕКЦІЯ

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ, КОГНІТИВНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ ДІАЛЕКТІВ

Галіцина А.О. ПРЕФІКСАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ СПОСІБ УТВОРЕННЯ ДІЕСЛІВ РУХУ У НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ	23
Субботина Т.О. ТУРИСТИЧЕСКИЙ РЕКЛАМНЫЙ ПРОСПЕКТ КАК ТИП ТЕКСТА	24
Герман К.В. ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ГРЕЦЬКОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	26
Горбенко К.Є. НЕЙРОЛІНГВІСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ СЛОГАНА В ПРОЦЕСЕ ПРИНЯТТЯ РЕШЕННЯ О ПОКУПКЕ (НА ПРИМЕРЕ НОВОГРЕЧЕСКОГО ЯЗЫКА)	27
Малашенко О.Д. ВЛАСНА НАЗВА ЯК ДЖЕРЕЛО ПРЕЦЕДЕНТНОСТІ В МАСОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ	29
Проценко А.В. МОРФОЛОГІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ КАФАРЕВУСИ В ТЕКСТАХ ГРЕЦЬКИХ ГАЗЕТ	30
Харасахал П.Ю. ТРАДИЦІЙНЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО, ПОНЯТТЯ ТЕРМІНА ТА ТЕРМІНОСИСТЕМИ	33
Челпанова О.К. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ У СУЧАСНІЙ ДРУКОВАНІЙ РЕКЛАМІ (НА ПРИКЛАДІ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ)	35
Брагіна В.Р. КЛАСИФІКАЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	36
Харченко Л.Г. ВИКОРИСТАННЯ МЕТАФОРИ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ	37

СЕКЦІЯ

ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД

Дегтярьова А.Р. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДОКУМЕНТІВ З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	39
Румянцева Д.О. ПЕРЕКЛАД БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ В НОВОГРЕЦЬКІЙ	41

ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ	
Майтамал І.О. ГРЕЦЬКА І УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА У ВЗАЄМОПЕРЕКЛАДАХ	44
Орлова А.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДОГОВОРІВ ПРО ОРЕНДУ ЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ З НОВОГРЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВИ	45
Зубочек В.С. МЕТАФРАЗЕІΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	48
Єнакієва Г.В. АДЕКВАТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ОДИНИЦЬ НА МАТЕРІАЛАХ НОВОГРЕЦЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	49
Пунька О.В. АДЕКВАТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ	51
Паскал Н.Ю. ОСНОВНІ ТОНКОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ МАРКЕТИНГУ НА БАЗІ НОВОГРЕЦЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	53
Силєнкова А.О. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДОГОВОРІВ (НА ОСНОВІ НОВОГРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	57
Пахмутов Є.П. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	59
Романєнкова С.В. GREEKLISH ТА АНГЛОМОВНІ ТЕРМІНИ ЯК ФОРМА СПІЛКУВАННЯ ГРЕЦЬКОМОВНИХ КОРИСТУВАЧІВ MMORPG-ІГОР	61
Шкилева Е.Ф. ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА СИСТЕМА ПЕДАГОГІКИ	62
Білоусова І.І. ПЕРЕКЛАД РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ (НА МАТЕРІАЛІ НОВОГРЕЦЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	64
Євженко Ю.М. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
Пінчук А.О. ПРОБЛЕМИ АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АФФІДЕВІТІВ З НОВОГРЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	67
Сандульська А.В. ПЕРЕКЛАД АБРЕВІАТУР БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ З НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	69
Вінницька Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ІНТЕРНЕТ – КОМУНІКАЦІЙ (НА МАТЕРІАЛІ НОВОГРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	71

СЕКЦІЯ

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ПАРЕМІОЛОГІЇ

Висоцька Є.О. ФУНКЦІЇ ПРИСЛІВ'ІВ У ТЕКСТАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ТА ПОЛЬСЬКОМОВНОЇ ПРОЗИ ХХ СТОЛІТТЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ	73
Гамідова Б.І.к. ВИВЧЕННЯ ТЕМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ З КОМПОНЕНТОМ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	75
Гасимова І.Н. АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ ЗООМОРФНИХ ПРИКАЗОК ТА ЇХНІ ВІДПОВІДНИКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	76
Зєнєрова В.І. ЕКОЛІНГВІСТИЧНА СПЕЦИФІКА ПРОВЕРБІАЛЬНИХ ПОРІВНЯНЬ З ФІТОНІМОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	79
Козинець В.П. ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ПРОВЕРБІАЛЬНИХ ПОРІВНЯНЬ У НОВЕЛАХ ДЖОРДЖА ОРУЕЛА	82
Кулєшова Ю.Р. ІДІОМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ	84
Мирошніченко К.М. СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕЛЕРИЗМІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВ)	87
Пилипшанова К.В. ЗООНІМИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ СУСПІЛЬСТВА У ПРИСЛІВ'ЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	89
Різунєнко Д.С. ТЕМАТИЧНІ КЛАСИФІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ І УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ВЕЛЕРИЗМІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ	91
Тарасова В.Ю. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕМАТИКИ АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ІДІОМ З ЕЛЕМЕНТОМ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	93

**СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОГО, КОГНІТИВНО-
ПРАГМАТИЧНОГО ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО АНАЛІЗУ ОДИНИЦЬ МОВИ ТА
МОВЛЕННЯ**

Газібагандова В.Ш. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЧАС» У СЕМАНТИЦІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	96
Горшкова А.Г. ЕКВІРИТМІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД ПОЕТИЧНОГО ТВОРУ В. СКОТТА «THE LAY OF THE LAST MINSTREL» НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	98
Іщенко Д.П. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СЛЕНГУ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКИХ РЕП-ПІСЕНЬ ХХІ СТ.)	100
Коваль В.В. СПОСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ДЕРЕВО» ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВ	102
Лучина С.М. СТИЛІСТИЧНІ РИСИ ТВОРУ С. ФРАЯ «HIPROROTAMUS» ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	105
Пекарєв А.М. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНИХ ОЗНАК КОНЦЕПТУ ЛЮДИНА (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	108
Перва О.І. СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРІВ МІСТИКИ ТА ХОРРОРУ НА МОТИВИ ТВОРІВ СТІВЕНА КІНГА	110
Перепелиця А.Д. МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТУ В ЖАНРІ ФЕНТЕЗІ	112
Рак Т.О. МАНІПУЛЯТИВНИЙ ЕФЕКТ ГУМОРУ НА ПРИКЛАДІ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ ДОНАЛЬДА ТРАМПА ТА ПЕТРА ПОРОШЕНКА	115
Юркова К.О. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ МОРСЬКИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	117
Ягмуджи-Агєєва К.Е. СИНЕРГЕТИКА ЛЕКСИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ТЕМПОРАЛЬНІСТЬ	119

**СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

Рожченко А.В. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИЙОМІВ ПЕРЕКЛАДУ РОСІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ЦИКЛУ ПОВІСТЕЙ М.В. ГОГОЛЯ «ВЕЧОРИ НА ХУТОРІ БІЛЯ ДИКАНЬКИ»)	121
Гнибеда Т.С. ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, РОСІЙСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ)	122
Середа К.О. ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ У ШКОЛЯРІВ	125
Лук'янець К.С. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ ЗМІ)	127
Кушнеренко Ю.А. КЛАСИФІКАЦІЯ НЕОЛОГІЗМІВ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ	129
Заблоцька В.О. ПРОБЛЕМА БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ЛЕКСИКИ РОСІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	131
Кокташ М.Г. ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА РОБОТИ ПЕРЕКЛАДАЧА-СИНХРОНІСТА	134
Долгірева Ю.С., Котова А.В. МІЖМОВНА ОМОНІМІЯ ЯК ЛЕКСИЧНЕ ЯВИЩЕ (НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	136
Євчина Л.Б., Яловець Я.А. КОЛЬОРОВА ПАЛІТРА ЗБІРКИ А. БЕЛОГО «ЗОЛОТО В ЛАЗУРІ» ТА ЇЇ СИМВОЛІКА	138
Бардаш В.С. ПРОБЛЕМНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ПОЛЬСЬКІЙ МОВАХ	140
Загрубська Е.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОЗАЇЧНИХ ТВОРІВ О.С. ПУШКІНА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТЕЙ	142

«ДУБРОВСЬКИЙ», «КАПТАНСЬКА ДОЧКА», «ПОВІСТІ БЄЛКІНА»)	
Дубовик Л.О., Серeda Т.І. ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ (НА МАТЕРІАЛІ РОСІЙСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВ)	145
Лінник В.В. ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ НАРОДНОЇ ЕТИМОЛОГІЇ В РОСІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	147

Збірник тез доповідей студентів
факультету грецької філології та перекладу

ДЕБЮТ

У збірнику публікуються тези українською, російською, англійською, новогрецькою мовами

Технічні редактори: Пічахчи О.В., Жабко К.О., Новицька О.А., Маслова Г.М.,

Мирошник В.І.

Комп'ютерна верстка: Пічахчи О.В.

